

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

(3)

DÜNYA
HALK VE
DEMOKRASİ
ŞİİRLERİ

HAZIRLAYAN A. KADİR

A. KADİR • DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ-3

EVRENSEL
BASIM
YAYIN

D Ü N Y A H A L K V E
D E M O K R A S İ Ş İ İ R L E R İ 3

🌿 HAZIRLAYAN: A. KADİR 🌿

ÇEVİRENLER

A. KADİR

FAHRİ ERDİNÇ

AFŞAR TIMUÇIN

ASIM TANIŞ

G. SANTORO

ERAY CANBERK

HASAN KARAHÜSEYİNOV

MEHMET GÜNSÜR

ALİ MERİÇBOYU

W. SÖLLNER

GÜLEN FİNDIKLI

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Doğa Basın Yayın
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Galipdede Caddesi
Şahkulu Sokak
Şahin İş Merkezi
No: 10 Kat: 2
Tünel / İstanbul
Tel: 0212 293 63 45-47
Faks: 0212 293 63 31

Evrensel Basım Yayın-141

DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ-3

Hazırlayan: A. Kadir

Kitap Tasarımı
Savaş Çekiç

Birinci Basım
Ocak 1980

İkinci Basım
Mayıs 2000

ISBN 975-6865-37-7

Baskı
Kayhan Matbaası

D Ü N Y A   H A L K   V E
D E M O K R A S İ   Ş İ İ R L E R İ   3

İÇİNDEKİLER

BULGAR ŞİİRİ

HRISTO BOTEV

<i>Yakarış</i>	20
<i>Kardeşime</i>	22
<i>Köşe Meyhanesinde</i>	24
<i>Pay</i>	26

DİMİTİR POLYANOV

<i>Özgür Düşünce</i>	28
<i>Baş Eğme</i>	30
<i>Ak Çiğdem</i>	32
<i>Ülkü</i>	33

PEYO YAVOROV

<i>Sürgünler</i>	36

ARSENİ YOVKOV

<i>Çete Dağılıyor</i>	39

HRISTO YASENOV

<i>Şövalyenin Şatosu</i>	42
<i>Çatışma</i>	43

VASIL KARAGOZOV

<i>Yoksulların Katliamı</i>	45
<i>Yeraltından</i>	46
<i>Biz Yoksullar</i>	47

GEO MILEV

<i>"Eylül" Destanından</i>	49

SERGEY RUMYANÇEV

<i>Özlem</i>	59

GEORGİ ŞEYTANEV

<i>Bekliyorum O Günü</i>	62

HRISTO SMIRNENSKI

<i>Gldyator</i>	64

<i>Sokakta Yüyüren Adam</i>	66
<i>Işık Olsun</i>	68
<i>Kömür Madencisi</i>	69
<i>Delescluze'un Ölümü</i>	71
<i>Bir Genç</i>	73
<i>Bir Taşocağı İşçisi</i>	75
NIKOLAY HRELKOV	
<i>Mezar</i>	77
<i>Gece Yarısı Hasadı</i>	78
LALYU MARINOV-LAMAR	
<i>Yeniden Doğuş</i>	80
BENİKA (PENKE DENEVA - ZENEVA)	
<i>Dokumacılar</i>	83
HRISTO RADEVSKI	
<i>Tarlalar Arasında</i>	87
<i>Oğluma</i>	89
NIKOLAY FURNACIYEV	
<i>Atlılar</i>	91
TODOR KARMANÇIYEV	
<i>Yürürüm Tarlalarda</i>	93
<i>Erkeklik</i>	94
ANGEL TODOROV	
<i>Halk Arasında</i>	97
MLADEN İSAEV	
<i>Ödev</i>	99
<i>Ay Işığında Beyaz Geceler</i>	100
<i>Atalarım</i>	101
<i>Bir Düş</i>	103
<i>Minnet Borcu</i>	104
NIKOLAY VAPTSAROV	
<i>Savaş Alabildiğine Kıyasıya</i>	107
<i>Veda Şiiri</i>	108
<i>Bu Toprak</i>	109
<i>Külmöz Tepesi</i>	111
<i>Bir Fabrika Kuracağız</i>	112

<i>Tarih</i>	115
<i>Bir Dosta Türkü</i>	118
<i>Bahar</i>	119
<i>Aşk Türküsü</i>	120
HRISTO KOZLEV	
<i>Oğluma Ninni</i>	122
<i>Bekleyiş</i>	124
HRISTO IVANOV KARPAÇEV	
<i>Düşüncenin Gezintisi</i>	126
<i>Bir Açıklama</i>	128
IVAN BURIN	
<i>Yıldızlar</i>	130
NIKOLAY STAYKOV	
<i>Sevgi</i>	133
<i>Arkadaşımdın Sen Bir Vakitler</i>	136
KIRIL STAYANOV TOPOLOV	
<i>Gençlik</i>	138
ANTON NIKOLAY POPOV	
<i>1941 Güzü</i>	141
VESELIN ANDREEV	
<i>Direnme Türküsü</i>	144
<i>Sevgi</i>	146
VESELIN HANÇEV	
<i>Yaşıyorum</i>	150
<i>En İyi Öğrenci</i>	152
<i>Lenin</i>	155
ALEKSANDIR GEROV	
<i>Zaman</i>	159
<i>Bir Sesleniş</i>	160
ZVETAN SPASOV	
<i>İnanç</i>	162
<i>Beni Yitireceksin</i>	163
<i>Anama</i>	164
IVAN NEDKOV NIKOLAY ANIN	
<i>Mektup</i>	167

<i>Anacağım</i>	168
VALERİ PETROV	
<i>Yıldızların Altındaki Kağrı</i>	170
DOBRI JOTEV	
<i>Susmak</i>	172
<i>Açıkçası</i>	173
<i>Yanıt</i>	174
<i>Başlangıç</i>	175
ATANAS IVAN MANÇEV	
<i>Gençlik</i>	177
MARKO ANGELOV	
<i>Türkü</i>	179
DİMİTİR METODİEV	
<i>Sosyalizm Şarkısı'ndan</i>	181
VLADİMİR GOLEV	
<i>İnanıyorum</i>	185
<i>Kitaplara Şarkı</i>	190
GEORGI SVEJİN	
<i>Şeytanın Titrek Sesi</i>	185
BLAGA DİMİTROVA	
<i>Tek Başına Yolculuk Eden Kadın</i>	193
BOJİDAR BOJİLOV	
<i>Şairler</i>	196
<i>Şiir Sanatı</i>	197
<i>Kuşak</i>	198
DAVID OVADIYA	
<i>Tarih</i>	200
<i>Anavatan</i>	201
<i>Partizanlar</i>	203
RADOY RALİN	
<i>Değiştirme Birliği</i>	205
<i>Sliven'in Görünüşü</i>	207
TONKO STAEVSKI	
<i>Kara Türkü</i>	210

<i>Ciğerparem</i>	212
GEORGI CAGAROV	
<i>Şarkı</i>	215
<i>Yazıtların Önünde</i>	216
<i>Burda Ölüsem</i>	217
<i>Sorgudan Sonra</i>	218
<i>Savaş</i>	219
<i>Hücrede Ziyaret</i>	220
<i>Mezar Taşındaki Yazı</i>	221
<i>Sana Oğlum</i>	222
<i>Arkadaşıma</i>	224
LIANA DASKALOVA	
<i>İşte On Altı Yaşında İnsan</i>	227
<i>Bulgar Nakışı</i>	235
<i>Meçhul Asker</i>	236
<i>Keder</i>	238
STENKA PENÇEVA	
<i>Ölümsüz Alev</i>	240
<i>Analık</i>	241
PENYU PENEV	
<i>Biz Yirminci Yüzyıllılar</i>	243
<i>Otuş Kuruş</i>	246
<i>Ağarıyor Dar Yollar</i>	249
PETER KARAANGOV	
<i>Dişi Güvercine Kış Türküsü</i>	252
NIKOLAY HRISTOV	
<i>Yurt</i>	255
<i>Akşam Üzeri</i>	256
<i>Barış</i>	257
PIRVAN STEFANOV	
<i>Sorular</i>	259
<i>Ekmek</i>	262
<i>Oğlumla Konuşmalar</i>	
ANDREY GERMANOV	
<i>Şiir</i>	269

EVTİM EVTİMOV	
<i>Anton'un Düğünü</i>	272
PAVEL MATEV	
<i>Şairin Cehennemi</i>	275
LÜBOMİR LEVÇEV	
<i>Tu-134'e Deyiş</i>	277
<i>Çandi Çok</i>	278
<i>Kan Dolaşımı</i>	281
<i>Vatan</i>	283
<i>Yıldız Yolu</i>	285
VLADİMİR BAŞEV	
<i>Yansıma</i>	289
DAMYAN DAMYANOV	
<i>Kumsalda</i>	292
<i>Cennete Giden Yol</i>	294
<i>Eski Arkadaşımın Konuğuyum</i>	296
<i>Özgürlük</i>	298
LİÇEZAR ELENKOV	
<i>Saat</i>	300
MATEY ŞOPKİN	
<i>Her Şeye Karşın</i>	302

RUMEN ŞİİRİ

CEZAR BOLLIAC	
<i>Angaryaya Koşulan Köylü</i>	307
DİMİTRİE BOLİNTENEANU	
<i>Lambama</i>	312
<i>Kavak</i>	314
MİHAIL EMİNESCU	
<i>Direklerden</i>	316
<i>İmparator ve Proleter</i>	317

GEORGE COŞBUÇ	
<i>Şair</i>	321
<i>Yaşam Kavgası</i>	323
<i>Toprak İstiyoruz</i>	325
DIMITRU NECULUTA	
<i>Halk</i>	330
GEORGE BACOVIA	
<i>Ağıraksak</i>	332
<i>Bitiş Şiiri</i>	334
OCTAVIAN GOGA	
<i>Yurtsuzluk</i>	336
ARON COTRUŞ	
<i>Çarıklı Patru</i>	339
LUCIAN BLAGA	
<i>Kutsal Tohumlar</i>	342
ZAHARIA STANCU	
<i>Şarkı</i>	346
<i>Bitişin Şarkısı</i>	347
MARCEL BRESLAŞU	
<i>Görüşler</i>	349
<i>Yuva Kurmak</i>	350
MİHAİ BENIUÇ	
<i>Ben Kendim</i>	352
CICERONE THEDORESCU	
<i>Generalimiz</i>	355
<i>Auschwitz</i>	357
VIRGİL TEODORECSU	
<i>Spor Haberleri</i>	360
DIMITRU CORBEA	
<i>Anam Babam</i>	362
M. RADU PARASHIVESCU	
<i>Özgüçsüz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org</i>	364
<i>Şiir Sanatı</i>	365

EUGEN JEBELEANU

<i>Külün Sesi</i>	373
<i>Bu Ölüler</i>	374
<i>Öldürülmüş Çocuklar Korosu</i>	375
<i>Hep Birlikte Ölenlerin Anısına Türkü</i>	376
<i>Hiroşima'nın Gülümseyişi</i>	377

MARİA BANUŞ

<i>Bir Başka Kent</i>	386

ION BANUTA

<i>Buchenwald'de Kış Görünümü</i>	389

GEO DUMITRESCU

<i>Portre</i>	392
<i>Romantizm</i>	393

NINA CASSIAN

<i>Sağduyuya Ağıt</i>	396
<i>İnsan</i>	398

VASİLE NİCOLESCU

<i>Vatan</i>	400
<i>Vatanın Adı</i>	401

TİBERİU UTAN

<i>Yenen ve Yenilen</i>	403
<i>Ağlama Vadisi</i>	404

NİCHİTA STANESCU

<i>İkinci Ağıt</i>	406

NİCOLAE LABİŞ

<i>Gelecek</i>	409
<i>Biz Değiliz</i>	410
<i>Savaş Tehlikesi</i>	411

MARİN SORESCU

<i>Yol</i>	413
<i>Boş İnanç</i>	414
<i>Hepsinin Tek Bir Adı Olmalıydı</i>	415
<i>Şiirler</i>	418
<i>Devri Daim Makinası</i>	420

ILIE CONSTANTIN	
<i>Eski Efsane</i>	422
IOAN ALEXANDRU	
<i>Savaşın Sonu</i>	425
ANA BLANDINA	
<i>Sınır</i>	428
<i>Böyle Olmalıydı</i>	429
<i>Sabah Ağıtı</i>	430

ARNAVUT ŞİİRİ

MİGJENI	
<i>Biz Bu Çağın Çocukları</i>	435
FATOŞ ARAPİ	
<i>Özgürlüğe</i>	438
<i>Teli Ndini</i>	439
<i>İşçiler</i>	440
DRİTTERO AGOLLI	
<i>Partizan Meke</i>	443
<i>Oğul</i>	446
<i>Yürek</i>	447
<i>Küçük Burjuva</i>	448
<i>Babalar</i>	449
ISMAIL KADARE	
<i>Sanayi Düşü</i>	467
<i>Vietnam</i>	480
<i>Yıkılmaz</i>	481
<i>Dünya Üzerinde Gülümseme</i>	482

B U L G A R

Ş İ İ R İ

Hristo Botev
Dimitir Polyanov
Peyo Yavorov
Arseni Yovkov
Hristo Yasenov
Vasil Karagozov
Geo Milev
Sergey Rumyançev
Georgi Şeytanev
Hristo Smirnenski
Nikolay Hrelkov
L Marinov Lamar
Blenika (Penke Deneva-Zeneva)
Hristo Radevski
Nikolay Furnaciyev
Todor Karmançiyev
Angel Todorov
Mladen Isaev
Nikolay Vaptsarov
Hristo Kozlev
Hristo İvanov Karpaçev
İvan Burin
Nikolay Staykov
Kiril Nikolov Macarov
İvan Stayanov Topolov
Anton Nikolay Popov
Vesselin Andreev
Vesselin Hançev
Aleksandır Gerov
Zvetan Spasov

Ivan Nedkov Nivyanin
Valeri Petrov
Dobri Jotev
Atanas Ivan Mançev
Marko Angelov
Dimitir Metodiev
Vladimir Golev
Georgi Svejin
Blaga Dimitrova
Bojidar Bojilov
David Ovadiya
Radoy Ralin
Tonko Staevski
Georgi Cagarov
Liana Daskalova
Stanka Pençeva
Penyu Penev
Peter Karaangov
Nikolay Hristozov
Pirvan Stefanov
Slav H. Karaslavov
Andrey Germanov
Evtim Evtimov
Pavel Matev
Lübomir Levçev
Vladimir Başev
Damyam Damyanov
Liçezar Elenkov
Matey Şopkin

H R I S T O   B O T E V

Yeni bir toplumsal sınıfın öncüsü, büyük bir devrimci şair. 1848 yılında Kalofer'de doğdu. Bir ilkokul öğretmeninin oğludur. Öğrenimini, burslu Rus öğrencileri gibi Odesa'da yaptı. Klasik edebiyatla, Rusya'nın sosyal düşüncesiyle, büyük devrimcilerle, Belinski, Herzen, Dobrobulov ve Çernişevski'nin eserleriyle beslendi. 1876 yılında siyasal nedenlerle Odesa'dan ayrılıp anavatana döndü, orada hasta babasının yerine öğretmenlik yaptı. Bir yandan da kendini devrimci propagandaya verdi. Paris komününden esinlenerek, 1871'de Galatz'da Bulgar komününün temelini attı ve Bulgar devrimci hareketlerinin başı oldu. Gazeteler çıkardı, politika yazarlığı yeteneklerine hız verdi, sonunda, çocukluğundan beri içinde yaşayan şiir esinine boyun eğdi, 1875'te Şarkılar ve Şiirler kitabını çıkardı. Bir yıl sonra Nisan isyanı başlayınca, 200 kişiden oluşan bir milis birliği kurdu. 20 Mayıs 1876'da bir çarpışma sonunda ve Yakarış şiirinde hayal ettiği gibi, adalet ve özgürlük uğruna öldü. Özgürlük için başını veren Botev, Bulgar tarihinde, Macarların Petöfi'si gibi büyük bir rol oynadı. Şiir sanatını, yaşadığı çağı geleceğe bağlayan bir haber verme sanatı olarak kullandı. Şiirleri halkın ağzında her zaman yaşadı, o kadar ki, yıllar sonra bile şiirleri, Nazilere karşı savaştan halkın yüreklerini tutuşturan birer kıvılcım oldu.

YAKARIŞ

Ey tanrım, ey adalet tanrısı!
Sen değil, göklerde oturan!
İçimizdeki sen, ey tanrım,
içimdeki, yüreğimdeki, ruhumdaki!

Önünde papazların
ve rahiplerin eğildikleri,
Ortodoks sürülerinin mum yaktıkları,
sen değil.

Çamurdan yaratıp kadını erkeği,
sonra da yarattıklarının toprak üstünde
köle gibi yaşamalarına razı olan,
sen değil.

Acı çekmeyi öğreten kölelere,
boş umutlarla besleyen
onları ta mezara dek,
sen değil.

Ey yalancıların tanrısı, sen değil,
alçakların, zorbaların tanrısı,
insanlığın düşmanı, salakların putu,
sen değil.

Sen, ey aklın tanrısı, sen!
Tüm köleleri koruyan!
Çok yakın kurtuluş günü o kölelerin,
tekmil halk yakında kutlayacak o günü!

Uyandır tek tek her insanda, ey tanrım,
gerçek özgürlük sevgisini,
taksın canını dişine, dövüşsün,
halkı ezenlere karşı.

Güç ver benim de koluma, silâhıma,
başkaldırdığı gün köleler!
Güç ver ki, ben de kendi mezarımı
dövüşenler arasında bulayım!

Koma yaban ellerde sönsün
yalım yalım yanan bu yürek.
Sesim boşa gitmesin,
sesim kalmasın çöllerdeki gibi
yankısız.

Çev. A. Kadir Asım Tanış G. Santoro

K A R D E Ş İ M E

Çok zor, kardeşim, çok zor yaşamak,
şu avanaklar arasında,
şu ne idüğü belirsiz.
İçerim yalım yalım yanmada,
onulmaz yaralarla tükenmede bu yürek.

Severim yurdumu taparcasına,
bağlıyım geçmişime yurdumun,
yer bitiririm kendimi gene de, kardeş,
iğrene iğrene şu avanaklardan.

Karanlık düşler, çapraşık düşünceler
gerdi körpe ruhumu çarmıha.
Ah! Kim gelip uzatacak elini
acılarla dağlanan bu yüreğe?

Hayır! Hiç kimse uzatmaz elini!
Hiçbir vakit bilmedi bu yürek
sevinç nedir, özgürlük ne,
güm güm vurur ama gene de
hıçkırıkları karşısında halkın,
küt küt atar gene de bu yürek.

Çok kez ağlarım gizli gizli
karanlık mezarı başında halkın.
Neye bel bağlayayım, söyle neye,
bu cansız, bu kalles dünyada?

Duymaz hiçbir ses, hiçbir karşılık
bu içten, bu yüce çağrı.
Senin de, kardeş, senin de,
halkın gözyaşlarına, tanrı sesine,
yüreğinin kulakları tıkalı.

K Ö Ş E M E Y H A N E S İ N D E

Yüreğim yanık! Şarap doldurun!
Sarhoş olayım, unutayım:
Onurlu yaşamak mı, sürünmek mi?
Siz ne anlarsınız, enayiler?

Unutmaliyım doğduğum yeri,
baba ocağını unutmaliyım,
ve borçlu olduğumu onlara
savaşkan yiğit bir can.

Babam ölür, anam kan ağlar.
Unutmaliyım yoksul halkımı,
şu kibar hırsızları unutmaliyım,
halkımın ağzından lokmayı alan.

Soyuyorlar aç halkımı:
Korkak çorbacı soyar onu,
cimri tüccar soyar onu,
rahip, kutsarken, soyar onu.

Soyun onu, pis herifler!
Size engel olan mı var?
Şu sıra kalkacağı yok onun:
Biz değil miyiz burada içen?

İsyan şarkıları ıgırırız,
diş bileriz zorbalara,
meyhaneler dar gelir,
bağırırız: “Balkanlara!”

Bir de ayılınca görün bizi,
unutmuşuz antlarımızı,
ilkin susar, sonra güleriz,
biz, halkın aziz kurbanları.

Kusar zorba öfkesini,
kaplar toprağı yüzkarası,
kırbaçlar, kurşunlar, asar,
haraca keser hepimizi.

Bana şarap koyun! İçeceğim!
Yüreğimin ağrısını dindireceğim!
Kara duygularımı öldüreceğim!
Yumuşatacağım bu katı elleri!

İçeceğim be, düşmana inat!
Yurtseverler, size inat!
Benim dünya umrumda değil,
siz enayisiniz, enayi!

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

P A Y *

Duyarız seninle ben aynı şeyi, kardeş,
düşünürüz seninle ben aynı şeyi,
hiçbir vakit hiçbir şeyden
yakınmadık bu dünyada.

İyi mi yaptık, kötü mü?
Yargılanır bizden sonra.
Sen hele ver bana elini,
yürüyelim, sımsıkı, erkekçe.

Acılar ve yoksulluk, gurbet elde,
izlediler bizi gık demeden,
seninle ben onları paylaştık,
dur durak yok bize bundan böyle.

Bölüşeceğiz kınamalarını kalabalığın,
katlanacağız bizi hor görmelerine,
yakınıp sızlanmayacağız hiçbir vakit,
istediği kadar ağır olsun işkence.

İleri, şimdi, son pay için.
İleri, yürekle, bilinçle:
Tutmalıyız, kardeş, sözümüzü,
haydi, kardeş, el ele, ölüme!

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

* Botev bu şiiri, Bulgar devrimcisi büyük yazar Lusen Karavelov'a sunmuştur.
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DIMITIR POLYANOV

Bulgar proleter şiirinin kurucusu. 1876 yılında Karnobat (Polyanovgrad)'ta doğdu. Ortaöğrenimini Sliven'de bitirdi. O sıralarda doğmakta olan sosyalist hareketin etkisi altında kaldı ve kısa zamanda ilerici proletarya ozanı olarak oluştu, 1892'de Stambolov'a karşı savaştan ilk sosyalist gruba girdi. 1894'te Fransa'ya gitti ve orada tıp okudu. Aynı zamanda yazıyor ve daha çok sosyalist yayınlarda görünüyordu. 1895'te Gün dergisinde Yıkılan Putlar adlı şiiri basıldı. 1920 yılı başında, partinin organı olan Kızıl Kahkaha gazetesinin başyazarı oldu. Daha sonra Haberler, Yankı, Emek Bayrağı, Kıvılcım, Edebiyat Dergisi, Yeni Günler, Örs gazeteslerinde yazdı. 1953'te Sofya'da öldü. Başlıca

şir kitapları: Seçilmiş Eserleri (1960),
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranthey.org>

Seçilmiş Şiirler (1966).

Ö Z G Ü R   D Ü Ş Ü N C E

Gençlik yıllarımızın ateşinde,
gem almaz yaşamın eşliğinde,
odur gözlerimizi açan
önümüzdeki uzun yola çıkarken,
o bir peri, tanrıça, bilgelik, yüce,
adı özgür düşünce.

Bir tedirgin yürek, bir ateş tohum,
bir bakarsın keder, bir bakarsın sevinç, bir bakarsın çılgılık,
bir bakarsın ateş parçası güneş,
ne engel tanır, ne baskı, ne sınır, ne zulüm,
Promete'dir onu ilk veren bize,
adı özgür düşünce.

Önümüzdeki tek mil gizleri
odur açan, birer birer çözen o,
yaşadığımız günleri ve geleceğimizi
ışınlarla aydınlatan, çizen o,
yoktur çözemediği sorun, anlam, bilmece,
adı özgür düşünce.

Boş yere didinirler dururlar cüceler,
durdurmaya çalışırlar düşünsel uçuşu,
durdurmak isterler ışını, yok etmek isterler,
ama düşman belki bin kez gördü ki, sonuç şu:
İstediğince yırtınsın dursun, vuramaz onu zincire,
adı özgür düşünce.

Koşun, bayrakları dalgalandırarak,
özgür düşüncenin şarkı söylediği yere,
bir bu şarkıyı duyan kişi
insan gibi yaşadım diyebilir ancak,
mutludur kişi onu gördüğü sürece,
adı özgür düşünce.

Çev. A. Kadir - Fahri Erdinç

B A Ş E Ğ M E

Zenginlerin önünde baş eğme sakın,
onlar saltanat sürmek için altın saraylarda
boyuna servet yığarlar sırtından başkalarının.
Baş eğme! Nefret alevlensin içinde!

En güçlüler önünde baş eğme sakın,
kral olsa bile adları, sultan olsa bile,
onlardır yaşanası dünyayı bize zindan eden.
Baş eğme! Nefret alevlensin içinde!

Softalar önünde baş eğme sakın,
dünyayı tanrı yarattı derler şu kadar günde,
parmağı ağzında kalsın diye aptalların.
Baş eğme! Nefret alevlensin içinde!

Allâmeler önünde baş eğme sakın,
karaya ak der onlar övüne övüne,
kölelik çilesi onlarca en güzel kanun.
Baş eğme! Nefret alevlensin içinde!

Ozanlar önünde baş eğme sakın,
aşkı anlatıyorlarsa, çiçeği, ormanı sadece,
ve hâlâ tapıyorlarsa eski putlara bugün.
Baş eğme! Nefret alevlensin içinde!

Nefret sevginin öz kardeşidir,
ne yazık, bugünkü yaşam böyle işte!
İnsan nefret etmeyi de bilmelidir,
seviyorsan, hazırlan nefret etmeye de!

Tanrısal nefretler var bilesin ama,
arı duru sevgiden esinlenen nefretler,
elmadır elbette kara elmaslar da,
bir kılıç da kutsal silâh yerine geçer!

Boynu bükük ve sönük sevgilerin
yenilmez kalkanıdır nefret,
sıcak hayaller için, düşler için
ve sevmek için nefret etmekte devam et.

Nefret et! Nefret et! Artık bugün
gücüdür güçsüzlerin kutsal nefret!
Yenilecek yarın kendisi de nefretin!
Nefret et, sevgi adına, nefret et!

Çev. A. Kadir - Fahri Erdiñç

A K Ç İ Ğ D E M

Bahçede, çumurlu çiçek tarhında
iki üç ak çiğdem börtleyip ağardı
kimsecikler olmadan farkında,
kardan ak aklığı vardı.

Öyle soğuk, öyle minnacık, öyle çıtı pıtı,
renksiz, biçimsiz, kokusuzdu çiçek,
giderek de çiçeğe benzemiyordu
kar altından börtleyip çıkan bu çiçek.

Nedense kalbim pır pır eder, anlatamam sevincimi,
bu çiçek gibi bir çiçek görmeyeyim bir kez,
Mayıs ayının o rengârenk demetleri var ya hani,
bu bahar habercisinin yanında beş para etmez!

Hayır, dünyanın bütün bahçelerinde açan
o parlak renkli, o kokulu güller
hiç de daha üstün, daha güzel değiller
ilkbaharda ilk göz açan bu çiçekten.

Ve sizi, ey alev kanatlı yoldaşlar,
ve sizi, ey gençler, ne kadar övsem az,
bu oluşan, bu uçsuz bucaksız dünyanın
tüm ozanlarıyla sizi değişmem.

Nice ustalar gelecek, bilirim, nice sanatçılar,
nice esinli ozanlar gelecek, nice yaratıcılar,
ama sizin, zor ulaşılır bir onurunuz var,
yeni dünyanın ilk şarkıcıları, çiğdemler gibi.

Çev. A. Kadir - Fahri Erdiç

Ü L K Ü

Bana diyordu ki o: Ben yüce başlangıcım,
yaşamınızın başlangıcı, ilk gününden ta bugüne,
devindiren kaldıracım ben tüm insanlığı
özgürlüğe, mutluluğa doğru, bilgiye, ileriye.

Büyülü sözler, tanırsal dil benim silâhımdır,
kimi vakit saz, kimi vakit borazan,
kimi vakit öpücük, kimi vakit zehir, ama her zaman hazır
kavgaya götürmeye köleleri göz kırpmadan.

Ben gezginim oldumolası, korkusuz, hep var olan,
sınır mınır tanımam, dağ taş demem,
güçsüzler karşılar beni, kucaklar köleler,
nerde acı çeken insanlar var ordayım ben.

Ben muştularım baharı ilk kırlangıç gibi,
ben kendim baharım, Mayısın kendisiyim ben,
bir görünmeyeyim, başlar yüreklerde şarkılarla övgü,
bir coşku fışkırır, arı duru bir coşku, gözlerden.

Fısıldarım, siz bir ordusunuz, derim güçsüzlere,
güçlülere ansıtırım Bâbil kralı Baltazar'ı,
ansıtırım yazgısal sonunu altın taçların,
ve her yerde dönüştürürüm kıvılcımı aleve.

Vuruldu ben. Gövde didik didik edildi,
Sokrat'la ağılandım, İsa'yla gerildim çarmıha,
Hüs'le yakıldım, zincire vuruldum, asıldım.
Hepsi nafi! Her zaman yendim ölümü!

Alârm benim, atılım, devinim, bora, afat ben,
yıkırım ve yaparım, yok ederim ve emziririm,
bensiz yaşayamaz özgürlük bir dakika bile,
bu dünya kölece yaşar bensiz, ölür gider kölece.

Bilinç, istem, düşün benim sayemde üstün,
çamurdan yaratılan utkun benim sayemde,
yaşama yüce anlamını veren benim,
insanları güzel günlere taşıyan ben.

İnsan emeği sevgilimdir benim. Yatağımız bugün de
hâlâ acılarla, çilelerle dürülü,
ama oğullarımız var bizim, kızlarımız var,
deviremez hiç kimse, adları dâvâ, eylem.

Çev. A. Kadir - Fahri Erdiç

PEYO YAVOROV

1878 yılında Çırpan'ın bir köyünde dünyaya geldi. Öğrenimini köyünde ve Filibe'de gördü. Telgrafçılık, kitaplık memurluğu, sanat yazmanlığı yaptı. Karısının 1913 yılında intiharından sonra üzüntüye kapılarak intihara kalktıysa da başaramadı ve gözleri kör oldu. 1914 yılında intihar ederek yaşamına son verdi. İlk şiir kitabı Şiirler'i 1901'de yayımlandı. Bu kitabın anakonusu emekçilerin acılarıydı. Makedonya devrimine katıldı ve 1903'te bu devrimin bozguna uğramasındaki çelişkileri yazdı. Bulgar yazarı Todor Vlaykov şöyle betimliyordu Yavorov'u: "Zayıf, hafifçe kambur, yağız bir yüz, gür saçların altında geniş bir alın, her zaman inik iri gözler, zaman zaman şimşek gibi bir bakış... Dudaklarında utangaç bir gülüş vardır. Öylesine yavaş konuşur ki, mırıldanıyor sanırsınız. Ama bakışlarına dikkat ederseniz, karşınızda güçlü ve direngen bir insan bulunduğunu anlarsınız. Yavorov'un şiirlerinde içtenlik ve sağlamlık vardır. Bulgar halkının yoksulluğunu ve ezilmişliğini dile getiren şair, Hristo Botev'in izinden gitmiş, devrimci hareketlere yandaş olmuştur. Devrimci olduğu kadar bireyci duyguların karmaşıklığı içinde bir birey olarak da gözükmuştür. Birinci Dünya Savaşı'na kadar Bulgar şairleri arasında en çağdaş, en ileri bir şair olarak yer tutmuştur. Şiirlerinden seçmeleri Bulutların Gölgelelerini İzleyerek adını taşıyan bir kitapta toplamıştır.

S Ü R G Ü N L E R

Döşer sayısız ateşleri dört bir yana
batan güneşle aydınlanan deniz;
zincirden boşanmış öfkeleri içinde
tükenir gürültücü dalgalar ve dinlenirler...
Kayar sularda hafif gemimiz,
yol alır yumuşak rüzgârlarla,
ve kayıp giderken gemi, siz silinirsiniz
ey, sisli anavatan kıyıları.

Bilmem bir gün dalgalarla çalacak mı
o dönüş saati, o tek umudumuz?
Sonsuz yollarında dalgaların –toprak ve su
kalacaklar herdaim bizim düşümüz.
Ama siz –Vardar, Tuna, Marica,
ve siz –Istranca, Pirin, ve sen, Balkan:
Aydınlatacak anılarımızı son saate dek
hiç durmaksızın, sizin ışığınız.

Sarsmak istedik zulmü temelinden,
bir aşağılık hain sattı bizi;
oğula düşen göreve boyun eğiyorduk–
ve işte şimdi her şey yitti gitti...
Ey vatan, sevgili alinyazısı, gene de
biz savaşı sürdürebiliyorduk
coşku içinde, dur durak bilmeden
kutsal tapınağın önünde senin.–

Ne yazık, almış başını gider vapurumuz,
uçar bizimle birlikte uzaklara...
Gece, sönen geniş dünyanın üzerine
serer, enginliği içinde gölgesini.
ve biz görürüz ufukta şimdiden
dağların düşünceli karaltılarını,
mavi gökyüzü altındaki dağların,
o güzelim Athos'u taçlandıran.

Gözlerimiz yaşlı, döner bakarız
arkamıza son kez,
o sınırlara, canımız kadar sevdiğimiz:
Herdaim görmekte onları bulanık bakışlarımız–
Ve zincirlere bağlı kollarımızı uzatırız
gözden ırak cennetimize doğru...
İçer zehirli acılarımızı yudum yudum yüreklerimiz.–
Elveda vatan, elveda kaygılarımızın kaynağı

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

ARSENİ YOVKOV

---

*1882 yılında bugün Yugoslavya'da bulunan
Selçi'de doğdu. Devrimci eylemi, ortaöğrenimi
sıralarında başladı. Babası da etkin bir
eylemciydi. Yovkov, İinden adlı gazetenin
yazarı iken, Bulgar faşistleri gerek gazetenin,
gerek Makedonya devrimci örgütünün
denetimini ele geçirmek isteyince şiddetle karşı
koydu. 17 Nisan 1924'te bir grup faşistin
saldırısına kurban gitti.*

Ç E T E   D A Ğ I L I Y O R

Koşar güz ormanda kederli kederli,
solgun yapraklar pırıldar ağır ağır,
ne yazık, ey işkence kardeşlerim,
ilkyaz burada buldu bizi!

Mutlu mevsim! Dayanmak çok kolay
zorluklara yürekteki ateşle.
Güçlüydük, haklı bir ülküydü
bu çetin yolda bizi ısıtan.

Mutlu mevsim! Capcanlı bir sevinçle
kutlarınız uyanışını ilkyazın,
getirdi yoksulluk bizi dört bir yandan,
topladı hepimizi burada, çete olduk.

Yitirince yeşilliğini orman
buradaydık, bu canım topraklardaydık biz,
ve hâlâ buradayız, kader bırakmadı peşimizi,
yoksul yurdumuz için her acıya katlanırsınız.

Geldi çattı bir uğursuz gün,
sarardı yapraklar ve düşler.
Bu işkence ormanında aranır dururuz,
bizim öbür kardeşler neredeler?

Onlar aşağıdalar, koyakta dinlenirler,
bizse dağılırız, nereye gideceğimizi bilmeden,
alinyazısıdır düşmanı esirlerin,
ağıt ilk kez akar gözlerimizden.

Koşar güz ormanda kederli kederli,
ölüm sesi var solgun yapraklarda,
ne yazık, ey işkence kardeşlerim,
ilkyaz burada buldu bizi!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

HRISTO YASENOV

1889 yılında, bir Balkan köyü olan Etropole'de doğdu. Babası tüccardı. Sofya'da Güzel Sanatlar Okuluna devam etti. 1911'de edebiyatçılar çevresine girdi ve dergilerde yazmaya başladı. Birinci Dünya Savaşı'na katıldı ve savaştan delik postallarla, sakat bir elle, ayrıca da, milliyetçilik inançlarını yitirmiş olarak perperişan döndü. Bütün benliğiyle ve bütün gücüyle faşizme karşı başkaldırdı ve savaştı. 1923 Eylül Ayaklanmasının bastırılmasından sonra "Faşist Terör Kurbanlarına Yardım Derneği"nin başkanlığına seçildi. 1924'te bir antifaşist dergi olan Alev'e girdi. Ancak, polisçe devamlı gözlenmekteydi. Bir kasabaya sürgün edildi. İlerici Bulgar aydınlarının protestoları sonucu serbest bırakıldı. Ama 1925 Nisanında yeniden tutuklandı ve mahkemesiz idam edildi. Tek şiir kitabı 1921'de yayımlandığı Şövalyenin Şatosu'dur.

Ş Ö V A L Y E N İ N Ş A T O S U

Kimsenin erişemeyeceği demirden bir şato
diktim yukarlardaki parlak mavi göğe
ve orada yüreğimin fırtınalarını uyuttum,
yatırdım geleceğe dönük kederimi dinlenmeye.

Bütün istekleri bastıra bastıra kitledim,
kederlerimi, düşlerimi bronz kolları arasına,
dünyanın çok üstünde bir yerde kurdum evimi
ve yabancı oldum hem insanlara, hem tanrıya.

Ama gene de benim o kilitli fırtınam kaynaştı durdu,
kederim haykırdı orda eskisinden daha güçlü:
Burası şato değil, burası bir mozole,
ne su var, ne ses, ne düş, ne hava.

Ne çok isterdim inmek koyaklardan aşağılara,
köylerin, kentlerin uyuduğu o yerlere,
yıkma evlerin duvarlarını aralıklara,
görmek ağdığını alevlerin yukarlara.

Yaşamak o canlı karmaşalığı yeniden,
geleceğe dönük kalabalıkların karmaşalığını,
onlarla birlikte sevmek ve lânetlemek tanrıyı
zaferlerde, yenilgilerde, düellolarda.

Gecikmiş sonbaharımın son saati!
Ey, isyanımın yankılandığı saat!
Çünkü şatoyu ateşe ben kendim verdim—
şimdi duvarlar benim üzerime yıkılmada.

Ç A T I Ş M A

Yürüyorum ışıldayan yolda, özgür ve tek başıma,
güneş gibi yaşıyorum gökte.

Orda her şey mavi.

Çoğu vakit sırtımdan çıkarıyorum
yıldızlarla kaplı kaputumu
ve iniyorum içmeye zehri
toprağın kara bağrında.

Ve böğrümde korkunç yaralar,
göğüs gere gere kavgalara, fırtınalara,
uçuyorum çöllerin üstünde,
uzay mutluluğuyla esrik.

Benim sınırsız kızgınlığım
hem yapandır hem yıkan,
ta sonsuza dek,
çünkü benim yüreğimin dibinde
kaynar ikisi birden,
güneş ve isyan.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

VASIL KARAGÖZ

1889 yılında doğdu. Küçük yaşta öksüz kaldı. Özel dersler vererek öğrenimini bitirdi. Siyasal ve toplumsal eylemlere katıldı. Ülkesinin öğretmenlerince kurulmuş olan Yoksullar Birliği'ne girdi. 1919'da üniversite öğrenimini bitirmek amacıyla Grenoble'a gitti. Yurduna dönünce kendini yalnız edebiyata verdi. Sofya'daki Nedelia Kilisesine yapılan sabotajdan sonra tutuklanıp yargılandı ve beraat etti. Ama mahkemeden çıkarken birkaç arkadaşıyla birlikte kaçırıldı. 9 Mayıs 1925'te kaybolduğu bildirildi. En önemli şiir kitapları: Proleter Türküler ve Dökülmüş Yapraklar.

Y O K S U L L A R I N K A T L İ Â M I

Çulsuzları yolladılar, fakir fukarayı,
kanlı bir savaşa, ölüme!
Şimdi ozanlar övgüler düzerler,
o yiğit ölüleri çıkarırlar göklere.

En değerli şeyini yolladı bu halk
Derkos'a, Krilovak'a, Draç'a, süngüye.
Kaymak tabaka şimdi rahat, iyi,
ağzı bir karış açık, ağıtları dinlemede.

Alay etti alinyazısı halkla!
Ekmek isterim, dedi halk, ekmek!
Nişan vaat edildi parlamentoda onlara.
Alet oldu bu sevgili halk bol soygunlara!
Hem de nasıl, dev gibi bir halk!

Yangın dumanlarında köyler batık.
Kokar birbiri üstünde ölüler.
Halk ne ki, uysal bir oyuncak!
Senin suratına ama, senin suratına,
bizim yanan bağırlarımızdan kopan
bu kanlı balgam,
ey kaymak tabaka,
alçak oğlu alçak!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

Y E R A L T I N D A N

Ey uğursuz ölüm, zalim ölüm,
her şeye gücü yeten!
Kanlı alevler saçar, yakıp yıkarsın!
Yalnız bir senin sonun yok.
Kılıç kesemez, ateş yakamaz seni!

Ama bir güç var, ey ölüm,
korkunç öcünde senin, yaratıcı!
İsyanlar patlar cehennem soluğunda,
kanatlı düşünceler doğar yüzyıllar boyu.
Öldüremezsın, ey ölüm, senden doğanı!

İlk çiçekler açacak orada,
mezarlar üstünde, ta uzakta.
Doğacak yüreklerde güzel şeyler.
İşte, ey uğursuz ölüm,
bugün baharın ilk günü,
yeşerir kardelenler gülerekten!

Çok uzaklara yayılacak yakında
bizim barış, kardeşlik türküleri.
Haydi, karanlığınla örtebilirsen ört onları,
ey yomsuz ölüm!

B İ Z Y O K S U L L A R

Çok çabuk çoğalıyoruz bir yoksullar.
Beşikten mezara kan ter içinde,
sevinçten yana hep sonda.
Çabucak büyüyor, yaşılanıyoruz,
bitiveriyor yaşamımız herkesten önce.

Çabucak büyüzoruz ve ak saçlar
başlıyor alnımızda daha genç yaşta:
Yaşlıyız artık ve çok az yaşadık
güzelliğı, mutluluğı hiç tanımadan.

Her şey yaşamını söndürür bizde.
Sonbahardaki gibi ne ışığız, ne türkü.
Okşanmadan yaşıyoruz fırtınalar içinde,
can yoldaşlarımızı ısıtamadan.

Çabucak büyüzoruz. Farkındayız bunun.
Kederimiz içine işler neye baksak.
Bütün bu zorlu, sıkıntılı günler
kamçılar bizi, uyanık tutar.

Aldırmayın kışın geldiğine.
Yakında güneş ortalığı yakacak.
Dayanın, kardaşlar, dayanın ki
o gün hepimizi açık alınla
bulsun şafak.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış G. Santoro

G E O M I L E V

1895 yılında Starazagora'nın Radnevo köyünde doğdu. Sofya Üniversitesi Dil ve Edebiyat Fakültesine girdi. 1912'de bu öğrenimine devam etmek üzere Leibzig'e gitti. 1914'te Londra'ya geçti ve orada ustası saydığı Belçikalı göçmen ozan Emil Verharen'le tanıştı. 1918'de Berlin'de bulundu. Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'un da yazılarını yayımladıkları Aksiyon gazetesiyle işbirliği yaptı. Bulgaristan'da önce Terazî dergisini çıkardı (1919-1921), sonra da 1925'te Alev adlı edebiyat dergisini kurdu. Eylül destanını ilk olarak bu dergide yayımladı. 15 Mayıs 1925'te, faşist yönetimin polisi tarafından tutuklandı ve bilinmeyen bir yerde gizlece öldürüldü. Başlıca şiir kitapları: Sarı Gül Antolojisi (1919), Amansız Çember (1920), İkonalar Uyuyor (1922), Seçilmiş Şiirler (1950).

E Y L Ü L   D E S T A N I N D A N

1

Kölenin yüzyıllanmış hıncını doğuruyor
ölgün dölyatağından
gece
öfkesini doğuruyor allı-mor,
yüce.

Bir zifiri karanlık ve körduman ağından.

Daha ağarmadan ortalık,
karartılı koyaklardan,
sıra sıra dağlardan,
ıssız bağrından balkanların,
aç ovalardan,
ve içinden çamurlu kasabaların,
köylerin,
kentlerin,
avluların;
viran evlerden ve kulübelerden,
fabrikalardan, garlardan,
depolardan, ambarlardan,
çiftliklerden, değirmenlerden,
işliklerden,
• santrallardan,
kombinalardan:

Yol boyları ve dönemeçlerce
yukarılardan,
toprak yarmalar, sarp geçitler,
tarla sınırları, çitler,
ve çıplak bayırlar üzerinden,
sağır gölgeler,
menevişli güz ormanları,
kepirlik ve kayalıklar içinden,
ve suların,
boz bulanık arkların,
çayırların,
bahçelerin,
tarlaların,
bağların,
çoban uğrağı sayvanların,
akdikenliklerin,
yanık anızların,
çalılıkların,
ve bataklıkların içinden:
üstleri başları yırtık pırtık,
çamurlara bulanmış,
aç, biilâç,
suratları asık,
sarı sıcaktan yanmış,
acı soğuktan donmuş,
çalışmaktan bir deri bîr kemik,
ne bet kalmış, ne beniz,

özürlü, sakat,
kara kuru,
göğsü kıllı,
yalınayak,
tepeden tırnağa dilim dilim derileri,
basit, yalınç,
yabansı,
her biri ağırlığınca hınç,
ve öfkeyle kudurmuş adamlar,
ne ellerinde gül,
ne yollarında gül bahçesi,
ne dillerinde türkü,
bandosuz mızıkasız,
davul zurnasız, lâternasız,
trombonsuz, borazansız,
sallasırt torbalarda kırkar yama,
kaba saba köylüler,
yalınkılıç değil avuçlarındaki,
basbaya sopa,
değnek, çomak, sırık,
kazma, çapa,
övendire, dirgen, yaba,
balta, tahra, tırpan,
ve günebakanlar arasından
-genci ve ihtiyarı-
sökün ettiler dört bir yandan
ok yayından fırlar gibi

ve yıkar gibi sular bendini,
tozkoparan bir sürü,
sayısız tosun, boğa
ve taşlaşmış gökkubenin altında
gümbür gümbür gümbürdedi doğa
kükremiş çığlıklarla;

— Kalk!

Atıldı ileri yiğitçe,
coşkun ve taşkın,
korkunç ve yüce:
HALK!

Çev. Fahri Erdinç

1 2

Ey Musa,
ey esin tanrıçası,
söyle şarkını,
Akhilleus'un o ölüm saçan öfkesini yücelt...

Akhilleus bir kaba kuvvetti.
Savaş ifritiydi,
ve koca generaliydi
Haşmetlü Kral Agamemnon Hazretlerinin.
Akhilleus bir kahramandı.
Sayısız savaş kordeleleri,
altın haçları ve nişanlarıyla hele
ünü yamandı.
Dirlik ve düzenlik dedin mi ülkede
Akhilleus bunun temeliydi, tabandı...

Ne var ki
bugün artık biz
-içimizde olsun, dışımızda olsun-
kahramanlara inananlardan değiliz.
Troya yerle bir edilmiş,
ateşe verilmişti.
Priamos ve Hekabe cansız yere serilmişti...
Akhilleus bayram ediyordu...
-Hekabe neydi Akhilleus için acaba?-
Yabani, kaba sabanın biri.

Ve Akhilleus işitmiyordu hiç
kutsal ananın hıçkırıklarını,
o ana ki, yüreği paramparça,
kapanmış kanla sulanmış adsız mezarlara,
mezarlar ki bir anda
yerden biter gibi çoğalmış
nice nice.

–Hekabe nedir ki Akhilleus için nihayet?–
Akhilleus ki kahraman,
Akhilleus ki yüce.

Tanrısalsan bir felâket,
tanrıların doğurduğu.
Ama geberecektir o da
öfkelere ve ilençlere uğrayarak,
nitekim öyle de oldu,

onun da sonu beterden beter:
Ve katil ne ettiyse onu buldu.
Agamemnon öldürdü İfijeni'yi,

–ve öldürüldü.

Klitemnestra öldürdü Agamemnon'u,

–ve öldürüldü.

Orestes'le Elektra öldürdüler Klitemnestra'yı,

–ve öldürüldüler...

Kalan bir biriciktir,
–yüzyıllar içinde varlığı sürer–
Kassandra'dır adı,
olacağı olmadan önce söyler.

Söyledi nitekim, önceden muştuladı:
Öç alınmalıydı, alınacaktı.
Ve neyi nasıl dediye Cassandra
öylece tıpatıp çıktı.
Tanrılar ki doymamacasına acıktı
naza, oyuna ve eğlenceye.
Yüzyıllarla yarışan bu tanrısal hırs neye?
Her ölüm onlar için şenlik,
her inilti onlar için bir kahkaha.
Hâlâ mı ölüm, hâlâ mı kan,
ne zaman gelecek bunun sonu,
ne zaman?
Sen ey, evrensel egemen Zeus,
Akuramadza,
İndra,
Tot,
Ra,
Yehova,
Zebaot,
Jüpiter,
— Cevap ver!
Hiç mi duymuyorsun, hiç mi,
yangın dumanları arasından
yükselmede senin kulaklarına kadar
öldürülenlerin son çığlıkları,
odun tınazlarında yañarak can verenlerin
bir tek sorusu var:

— Kimdir

baştan çıkaran inancımızı bizim?

Cevap bekliyoruz.

Susuyor musun hâlâ?

Bilmiyorsun demek?

— Ama biz biliyoruz!

İşte bak:

Şöyle yerden bir yaylanışta

gökyüzünün ta göbeğine sıçrayarak

sana haykırıyoruz:

TANRI, YERİN DİBİNE GEÇ!

Ve oturtarak yüreğine bombamızı

bir hücumda gökleri alıyoruz:

TANRI, YERİN DİBİNE GEÇ!

Çalyaka kaldırıp sonra seni tahtından

yolluyoruz aşağılara cansız halde

evrensel Hades ülkesinin dibine dek,

yoktur oranın yıldızı hiç,

orası demir belde.

TANRI, YERİN DİBİNE GEÇ!

Ve biz
omuz vererek
uçsuz bucaksız göksel köprülere,
kaldıraçlarla ve halatlarla indireceğiz
o mutlu cenneti
yeryüzüne,
yani bunca kederle bunalmış,
al kanlara bulanmış
yeryüzüne.
Bekleyip göreceklerimiz de
tıpatıp uygun düşecek
filozoflarla şairlerin peşin sözüne;
— Tanrısız! Efendisiz!
Eylül Mayıs dönülecek.
Ve insan yaşamı
bir yükseliş olacak
bitimsiz, sonsuz,
yüceden yücelere dek!
Y e r y ü z ü c e n n e t e d ö n ü ſ e c e k !
Dönülecek
cennete
yeryüzü!

Çev. Farhi Erdinç

SERGEY RUMYANÇEV

1895 yılında doğdu. Yoksul bir köylü ailesindendir. Ortaöğreniminden sonra askeri okula yazıldı. Birinci Dünya Savaşı'na teğmen olarak katıldı. Üç kez yaralandı. Savaş sonunda kendini öğretmenliğe verdi. Faşist darbesinin olduğu 1923 Haziranında tutuklandı ve kurşuna dizilmeye mahkum edildi, kaçmayı başardı, yeniden tutuklanıp doğduğu yere sürgün edildi, ama orada da devrimci çalışmalarını sürdürdü. 16 Nisan 1925'te Stara Zagora hapisanesine kapatıldı, bir daha da oradan çıkamadı. Şiirlerini toplayan yalnızca Köy Dikenleri adlı bir yapıtı kaldı.

Ö Z L E M

Ey doğduğum yer, kuşkulu, tedirgin,
bıraktım seni, ben, yoksul çocuğun,
yanarım şimdi için için,
yanarım bu kederli ayrılık yüzünden
burada bir başıma, acılarla.

Duyarım bereketli tarlalarının
özlemini, acısını:
Salladıldardı tarlalar beni orda
özgür gençliğin yaldızlı beşiğinde
özgür türkülerle.

Ararım ovalarını senin:
Beslerdi kızıl toprak
orda sarı başağı
dingin sığınağı içinde
senin mutlu barışının.

Anımsarım seni, ey doğduğum yer,
hep böyle, sessiz ve uykuda,
sermiş güneş üstüne saçlarını,
öper seni renklerinin uyumuyla.

Ve sen, batmış gitmişsin
sessiz uçurumuna
yüzyıllık bir bırakılmışlığın,
ağar ordan ağır ağır bir mavi duman,
sen bakarsın duru gökte kendine.

Anımsarım seni hep böyle, sessiz soluksuz,
düşlerimin esrikliği içinde.
Benliğim sana sığınır ve susar
başıboş ruhumun
en katı günlerinde.

Acılar çekerim
kentin soğuk kucığında,
sıkıntılardan ezik,
senden uzak,
umarsız ve kederli,
geçmiş günleri anımsayarak.

Dönmek isterim, dönmek,
başılamak sana yaşamımı,
kucaklamak isterim anacığımı,
isterim dökmek içimi anacığıma.

Döneceğim, kardeşlerime döneceğim,
yayılmaz, kırık dökük.
Sen kucığında beni ısıt,
yoksul ana yoksul oğlunu
nasıl ısıtırsa kucığında,
ısıt öyle.

GEORGI ŞEYTANEV

1896 yılında Yambol'da doğdu. Ortaöğrenimini yaptığı sıralarda bile polisçe izleniyordu. Mahkeme salonunu ateşe verdiği için tutuklandı ve aynı akşam kaçmayı başardı ve Paris'e gitti. 1914'te Bulgaristan'a döndü. Polisle olan bir çatışma sırasında tutuklandı. 1917'de gene kaçmayı başardı. 1923 yılında yurduna döndü. 1925'te başlayan faşizm öncesi tepki üzerine bir grup âsiyle saklandı. 2 Haziran 1925'te tutuklanıp korkunç işkencelerden sonra öldürüldü.

B E K L İ Y O R U M   O   G Ü N Ü

Hergeleler, it oğlu itler,
ağırlaştırdılar zincirlerimi
bu gece vakti.
Komadılar yapmadık işkence.
Ama ben yıkılmadım,
yarınlara olan inancım tuttu beni ayakta.
Yaladım yaralarımı,
dalgalandırdım onurlu bir bayrak gibi
çelik avuçlarımda yazılı
kara yazgımı.
Acı çekiyorum bugün hâlâ
o soluk günlerin ezilmişliği içinde.
Savaş boruları sustu,
savaş boruları sustu ama,
ben, zincire vurulmuş bir halkın âsi çocuğu,
bekliyorum onun zincirlerini kıracağı günü.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

H R I S T O   S M I R N E N S K I

1898 yılında Kukuş'ta doğdu. Lise öğrenimini Makedonya'da yaptı. Balkan Savaşı'ndan sonra ailesi Sofya'ya yerleşti. Orda ilkin sanat okuluna gitti, daha sonra askeri okula girdi ve bu sırada ilk kitabı Değişik Nitelikte İçcekişler'i yayımladı. İlk şiirleri alaycıydı. Kısa zamanda burjuva egemenliğinin kanlı gerçeklerini, halkın kanı pahasına oynanan oyunları ve bu işten yararlananların çıkarlarını anladı. Bundan sonra şiirleri, kitleleri savaşa çağıran bir nitelik kazandı. 1918'de Vladya'daki olaylar onda solcu fikirlerin oluşmasında son aşama oldu. Burjuva yöneticilerinin isyan eden askerlerden öç almak için çok kan dökmeleri onu derinden sarstı.

Militaristlerin cani yapısı yüreğini öfkeyle doldurdu ve giderek kendisini sosyalist hareket içinde buldu. 1920'den sonra, parti edebiyatının sözcülüğünü yapan dergilerde boy gösterdi. İkinci kitabı Lüks Fiyat hemen tükendi ve birkaç ay sonra ikinci baskısı çıktı. Smirnenski, 1920-1923 arasında tüm Bulgar şiirindeki eğilimi değiştirdi. Okuyucular ve önyargısız eleştirmenler, Bulgar şiirinde o zamana dek görülmemiş bir şeyin oluştuğunu, yepyeni bir yeteneğin yeni bir yol açtığını ve yeni yasalarla ortaya çıktığını fark ettiler. O, Bulgar proleter edebiyatına taptaze bir canlılık, devrimci bir duygu getirdi. Konulara soyut olarak yaklaşmıyordu. Devrimci öğretiyi eylem açısından ve bunun gerçeğe uygulanması açısından anlıyordu. Her şiiri, halkın devrimci duygularını uyarıyordu. Onun için sosyalizm, bilinmeyen, esrarlı bir geleceğin sorunu değildi, çeşitli ülkelerde geçerliği olan gerçek bir sorundu.

1923'te veremden öldü.

G L A D Y A T Ö R

Göründü arenada o, sessiz, durgun ve güvenli,
bir elinde kılıç, bir elinde kalkanla,
güzel başı yukarlarda, dimdik;
kalabalığın kükreyişi göklere ağıdı.

Girişte bir kız, sırtında ak bir gömlek,
bir sarışın köle, ufak tefek,
oynaşp duran çırağların şavkı
altın saçının kıvrımlarına vurmuştu.

Çaldı üç kez kılıcını kalkanına,
ses üç kez havada yankılandı.
Bastı çığlığı dört bir yandan kalabalık,
tembel, zengin, doygun kalabalık.

Bu ne! Çevresinde bir sürü köle!
Bunu nasıl göze almışlardı!
Kalabalık bir düş kırıklığıyla içini çekti.
Gladyatör, ağırbaşlı ve kararlı,
kalkanını ve kılıcını fırlattı attı.

Kavuşturdu kollarını tunç renkli göğsünde,
güçlü, duru bir sesle haykırdı:
“Ey sarhoşlar, eğlenceye susamışlar, hayvanlar,
istediğiniz ne, gene kan ve ölüm mü?

Çeliktendir bedenimde benim bütün kaslarım,
çoğunuz bilir bu amansız gücü.
Ateşte dövülmedi kılıcım, dövüldü kanda,
çoğunuz bilir, onu nasıl, nereye dek saplarım.

Hiç ayrılmadım buradan yenilgiyle, utançla,
seyrettiniz çok geceler burada beni
dövüşürken öz kardeşlerimle, yaralarken, öldürürken öz kardeşlerimi,
ama işte, bu gece sizi çağırırım savaşa...”

Soylular başladılar kaçışmaya çil yavrusu gibi,
çığlıklar ata ata, itişe kakışa.
Aldı yerden kılıcını o, atıldı kaçan düşmana doğru,
ardından gelenlerle, kabaran kalabalıkla.

Şaşkın muhafızlar durdurmaya çalıştılar köleleri,
sarı kum birdenbire bulandı kana,
yeni köleler belirdi, dalga dalga, kabara kabara,
kükreyen bir sel gibi allak bullak.

Bizim gladyatördü en önde giden,
en önce de o düştü, göğsünden vurularak,
öbürleri atıldılar ileri, bana mısın demeden,
tek amaç, özgürlük içinde sahipsiz yaşamak.

Kan köpük bir öfke aktı kente,
bir o kaldı, altın saçlı köle,
kar beyaz giysiler içinde bir ruh gibi,
kapanmıştı yığidin üzerine inleyerek.

Çaldı kentte kanlı öç saati,
kabaran dalgalar süpürüverdi kenti bir anda,
korkunç haykırımlarla çınladı gök,
kölelere önderlik eden Spartaküs'tü.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

S O K A K T A   Y Ü R Ü Y E N   A D A M

Doğdun yoksulluğun kucağında,
çocukluğun boş bir uğraştı,
bugün, gözlerinde yaş, fırdönüyorsun,
ezgisiz kemanıyla yaşamın.

Tek anan, gecelerin kadını,
adı kötüye çıkmış ifrit bir yaratık,
kopardı aldı o nergisi göğsünden,
sürükledi seni utanç yolundan aşağı.

Kutlarsın günah şölenini
sokak lâmbasının loş ışığı altında,
gülersin gecelerin karanlığında,
kimse duyamaz gülüşündeki acıyı.

Düşlerle, boş umutlarla esrik,
yakanda solmuş bir sümbül,
dönersin odacığına, yemeğe,
tek konuğun açlık.

Duvarda bir çocuk resmi asılı,
süt gibi ak ve sevimli,
hâlâ gözlerinde ondan bir iz kalmış,
acıların bir türlü yok edemediği.

Sürer gider biteviye geceler, gündüzler.
Karşı konulmaz o kara ölüm
gelince soğuk güzünde yaşamının
söküp almaya son nefesini senden,

bir de ne görecek:
Almış başını gitmiş o güçlü yaşam,
hiçbir şey komamış yok eden ölüm,
sen ölmüş gitmişsin çoktan.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

I Ş I K O L S U N

Gece yomsuz ve kara,
gece ölüm gibi soğuk.
Yaralı dünya zorla solur
yıkıntılar ve acılar altında.
Dalgalanır boğan dumanlar arasından
kan pıhtısına bulanmış bir bayrak,
kör savaş tanrısı çalımla yürür,
omuzunda sızlanan bir kaftan, homurdanarak.
Bir kocaman haç fırlar dışarı
yoğun, kör karanlıkta,
binlerce insan, bir bozgun, bir maşher,
hasta ve soluk yüzler ırmağı,
hain altın tanrısı önünde sürülür gider
elyordamıyla ve umutsuz
-insanlıktan ırak bir adaletsiz yaşam,
hiç anlatılmamış acılar dünyası.
Ciğerler soluk almak için ıknır,
gözler, yaş içinde, arar ışığı.
Ama bir şey var ki, hâlâ yaşar orda,
ışıl ışıl bir ülkü, bir düş,
ölüm korkusunu bastırır...
Tek bir ses çınlar hep bir ağızdan
yoğun, buzlu karanlıkta,
dört bir yana yayılan bildirisi bu
başkaldıran güvenli insanın:
“Işık olsun!
Işık olsun!”

K Ö M Ü R M A D E N C İ S İ

İn aşağı! Daha aşağı! Daha aşağı!
İn soğuk uçurumdan aşağı!
Orda terli bedenler ezilir, çürür,
orda, kara duvarlar üzerinde, kömürle aydınlanan
-yorgun bir yaşam, karanlıkta bunalan,
ve toprak, boğucu ve de kutsal olmayan,
sesler çınlar döne döne inilen tünellerde,
güçlü ellerin kavradığı kazmalardan çıkan,
açık göklere, güneşli günlere doğru
yankılanır durur umut ve isyan.
İn aşağı! Daha aşağı! Daha aşağı!
İn boşluksuz boşluğa!

İn aşağı! İn karanlık karnına
aç gözlü toprak ananın,
in insanların tutsak edildiği o karına,
in insanların aç bırakıldığı o karına.
Bir lâmba aydınlatacak bu emek tapınağını,
sinsi, sarp ve ıslak tapınağı,
kara taştan, ilkel topraktan tapınağı.
Orda çatar kaşlarını canavar putlar,
günsüz zamanlara tapanların alır canlarını.
İn aşağı! Daha aşağı! Daha aşağı!
İn ülkesiz ülkelere!

Yığıldı burada yüzyıllar yüzyılların üzerine,
kara kara katlar kara kara katların üzerine,
yabani kabuklu kayalar kayaların üzerine.
-Cömert yığınağı sınırsız doğanın,
dumanların ve alevlerin içine kilitlenmiş güç,
insan acısı gibi kaba ve soğuk.
İn bu utanç kuyusuna,
umut ve umutsuzluk kuyusuna,
ter ve kâr kuyusuna.
İn uçurumdan aşağı,
çarp karanlık, dipsiz mağaralara fırtına gibi,
başla yıkmaya karanlık zindanlarını kölelerin,
başla kırmaya zincirlerini.

At kara kömürleri kürek kürek
kavganın kan köpük fırınına,
bak nasıl bir ırmak fıryalacak ordan pırıl pırıl,
kurşunî bulutlardan, sonsuza dek akan,
ateş dalgaları ve aydınlık akarsular fırlayacak
kabaran haklı bir öfkeyle, bitkin gecelerin içinden.
Göz kamaştıran ışıklar içinde yikanacak dünya,
gökler yansıyacak gülen alevlerle,
renk renk gökkuşaklarıyla
ve kıvılcım yağmurlarıyla.

DELESCLUZE UN * ÖLÜMÜ

Düşman bir fırtına gibi esti
Paris Komünü üstünde.
Öptü karanlık son askerleri soğuk dudaklarıyla
ve hepsini öylece kanlar içinde kodu.

Kent, yıkık ve bitkin, alev alev yanarak,
çöktü sessiz bir umutsuzluğa,
ilkyazın uysal mavi gecesi
kara peçesini dört bir yana serdi.

Barikatlar darmadağın, tıklım tıklım ölü,
–Amansız bir karabasan.
Evler bakar kırık camlardan,
kocaman kafatasları gibi.

Delescluze hâlâ kendine gelemedi.
Ama ilerler, adımları sert ve güvenli,
yüreğinde yavaş yavaş ölmektedir
soyluluğun son umutları.

Karşıda düşman, gizlenmiş susar,
susar gerilerde yomsuz ölüm,
bakacak göz kırpmadan o, düşmanın gözü içine,
son nefesine dek kaçırmayacak ondan gözlerini.

* Fransız gazetecisi ve politikacısı, Komün üyesi. Sivil savaşta gerici güçlere karşı savaşı yönetmiş, barikatlarda öldürülmüştür.

Durur kankirmızı barikatta, ayakta,
durur arasında ölü kardeşlerinin,
yıkıntılar üstünde tek başına ve ulu,
bir hayalet gibi bakar dosdoğru.

Parlak gümüş saçları, korkusuz yüzü,
saçar dört bir yana aydınlıklar,
gecenin içinde bir devdir o şimdi,
kımıldamayan, meydan okuyan ve yüce.

Yarılır karanlıklar kızıl lekelerle, keskin seslerle
kurşunlar tıslar sinsi sinsi,
geri döner yankılanırlar, övgüler sunarlar sanki ona,
verirler sanki ona bir ayrılış öpücüğü.

Düşer, gömülmemiş arkadaşları arasına gömer yüzünü,
birdenbire kesilir sesi soluğu gecenin.
Ve kavga türküsünün son zafer umuduyla
çarpar Delescluze'un yüreği.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

B İ R   G E N Ç

Bilmiyorum neden gelmişim dünyaya,
sormadım niçin öleceğimi.

Bir tatlı mayıs sabahı, ben doğduğum gün,
sermiş yeryüzüne çiçekli tazeliğini.

Selâmladım ilkyaz gençliğini,
açtım gözlerimi istekle,
göreyim dedim, şu yaşam nasıl,
sevinçli ezgiler içinde, güzel ve düzenli.

Ama ilkyaz hiç de karşılamadı beni
sevinçli seslerle, ince çiçek yağmurlarıyla,
karşıladı beni köpeklerle bir aşağılık adam,
pirangaya vurmak için ayaklarımı, ellerimi.

Bir düşman öfkeyle, kinle şişen bulutların içinden
yaklaştı sürüne sürüne sinsi bir gölge,
boy verdi altın zırhlı bir canavar
insan kanı ve gözyaşı döke döke üstünden.

Bir hüznün çöktü ortalığa, yüzler belirdi solgun, arık,
inilti der duydu, yakınmalar, yakınmalar,
bağırınlar duydu, acıyı, zulmü ödeteceğiz diyen,
ve onlara karışan zincir şakırtıları.

Kardeşlerimi tanıdım, köleleştirilmişler
tanrısız olmayan altın tanrısınca,
gördüm insanın ruhunu, aşağılanmış yoksul,
ve çarmıha gerilmiş bin kez.

Haykırdım demir sözlerle, öfkeli bir onurla:
Olsun bu bizim kader günümüz!
Yok olmanın günü ve yeniden yaratılmanın!
Yansın alevler buz gibi karanlıkta!

Tüm dünya başlasın ateşli bir şölene!
Gümbür gümbür gümbürdesin gökler!
Barikatlar kursun köleler, savaşsınlar canavarla!
Patlasın ruhlar tufanı!

Kardeşliğin bayrağını kaldıracağım ben,
uçuracağım o bayrağı hep yukarlarda,
işte o zaman neden doğduğumu bileceğim,
niçin öleceğimi bileceğim o zaman.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

GENÇ TAŞ OCAĞI İŞÇİSİ

Önlüğü eski, kasketi yıprak,
gözleri yalımlı, çakmak çakmak,
yüzü incecik, çocuksu,
bedeni sıırım gibi, sert.

Durur kayanın başında dimdik,
elinde bir tokmak.
Vurur vargücüyle taşa
parlak kıvılcımlar saçarak.

Güleç sesler gönderir sabah yeli
yöredeki bütün tepelere,
tepeler sisli ufuklardan sesi gönderir geri
genç taş işçisini selâmlayarak.

Kıskanç bir yetenekle kullanır tokmağı,
isteminin tüm gücüyle,
tokmak birbiri ardından iner
koca kayayı parçalayarak.

“Hey, delikanlı! Ne yaparsın orada?
Bunca alın teri niçin,
niçin bunca emek?”
“Kim? Ben mi ne yaparım?
Bir yol için yıkarım kayayı,
burada yepyeni bir yol,
geniş, ferah bir yol açılacak!”

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

NIKOLAY HRELKOV

1898 yılında, Tuna ovasında küçük bir köyde, Bela Slatina'da doğdu. Öğrenimini Sofya Güzel Sanatlar Akademisi'nde tamamlamak istediysen de, derbeder hayatı ve bozulan sağlığı buna engel oldu. Değişik işlere girdi çıktı. İşçi hareketlerine katıldı. Geo Milev ve Hristo Yassenov'la dostluk kurdu. 1925 yılında onların öldürülmesinden sonra, canını kurtarmak için Viyana'ya kaçmak istedi. Yugoslavya'da yakalanıp gözetimine alındı, sonra da bir kampa kondu. İki yıl sonra buradan kaçıp Fransa'ya sığındı. Paris'te siyasi göçmenlerden kurulu bir ortam buldu ve kunduracılık yaptı. Bir yıl sonra Bulgaristan'a döndü. On beş yıl verem hastalığı çekti ve 1950'de öldü. Hrelkov, Rus sembolistlerinden ve Bulgar folklorundan esinlenmiştir. Yaratıcı etkinliği yıllar süren hastalığıyla ve toplumsal eylemleriyle ve faşizme karşı giriştiği kavgayla sıkı sıkıya bağlıdır. Hemen bütün şiirlerinde devrimci ağırlık görülür. Onun Gece Yarısı Toplantıları adındaki epik şiiri yayımlandığı zaman bir edebiyat olayı olarak karşılandı.

M E Z A R

Nem var nem yoksa sana verdim, nem var nem yoksa sana,
düştüüm kavgada, dirile dirile,
senin adına, özgürlük,
tozum toprağım yatar burada gömülü,
ışıldar dışarda o, sonsuz başarım,
yayılır gider uzak aydınlık,
beş altın dallı yıldız.

Bir gök cismi gördüm
arasından ölümümün,
yol almış gider doruklara,
üstünde pırıl pırıl benim armam,
tuz-buz oluverdi beni bağlayan zincirler.
Hayat gibi var mı, beni dışarı çıkar,
bir şarkı için,
adının ışığında,
karanlığında mezarın,
ölümün bunaltısında.

Nem var nem yok sana verdim, nem var nem yok sana,
düştüüm kavgada, dirile dirile,
senin adına, özgürlük,
tozum toprağım yatar burada gömülü,
ışıldar dışarda o, sonsuz başarım,
yayılır
uzak aydınlığı,
ta orda, beş altın dallı yıldız.

Çev. A. Kadir

G E C E Y A R I S I H A S A D I

Gün ağır gözkapaklarını indirirken,
tarla fareleri dolaşırken hain hain,
yağlı çayırlarda karanlık orakçılar
savururlar tırpanlarını döne kudura.

Bir tırpan bir tırpan daha, bir tırpan bir tırpan daha.
Madenler ışıldar, şakır tırpanların çeliği,
kanlı yaralar altında kıvrılır toprak,
söndürür yıldızları bir uğursuz örtü.

Amansız ölümün soluğuyla uyanan
bir bebeğin ağır beşikten çılgılığı.
Kara orakçılar tarlada bir çırpıda
bitirirler kanlı gece yarısı hasadını.

Uyu, kuzucuk, hiçbir şey duyma ve bekleme:
Ne güleç bir bahar, ne bir yıldız yağmuru.
Uğursuz baykuşların karanlık sesleri bu,
haber veren kölelere yıkımı ve ölümü.

Döver rüzgâr kapıları, yetimcik ağlar,
ve ardından fısıldar uzun yol:
Biçtiler kanlı otları bir solukta
köleler ovasında kara orakçılar.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

LALYU MARINOV - LAMAR

1898 yılında Loveç ilinde Kaleytsa köyünde doğdu. Şiirleri 1916'da yayımlanmaya başladı. Alev dergisinde Geo Milev'le işbirliği, şiirinde önemli bir aşamayı belirledi. 1930'larda toplumsal olgulara derinine girmesi, gerçekçi yolda gelişmesine yardım etti. 1944-45 yıllarında Anayurt Savaşına katıldı. Yurtseverlik şiirleri yazdı. Savaştan sonra, yazınsal yaratıcılığında büsbütün sosyalizmin kuruluşu konusuna yöneldi. Dimitrov ödülü aldı. 1974'te öldü. Başlıca şiir kitapları: Batı Doğu (1944), Yapıcılık Yılları (1952), Bir Kent Kuruluyor (1954), Yurdun Üstünde Sabah (1951), Yüzyıllık Orman (1954), Yılların Bilgeligi (1959).

Y E N İ D E N   D O Ğ U Ş

Bir keder kavanozunu sırtlayıp
ta ilk çocukluğumuzdan beri,
kendimizden geçerek şarkı söyledik
şeftali ağaçları altında sabahleyin.

Öküzler geviş getirirlerdi,
ve çanları çingirdardı ve sürçerdi,
ellerimiz hafiften akar gibi
batırırdık parmaklarımızı tuza.

Kim derdi ki bir kasırga saldıracak bize
ve öküzler gidecek savaşa?
Ama biz de gittik arkalarından,
biz de, tüfeklerle, baltalarla.

Düşenin anıtı yok.
Ama insanlar o kavanozu kırdı,
kızgın yüreğimde parıldayan,
sırtımda taşıdığım o ikon lâmbasını.

Duyarız Şimdi coŐkusunu
güneşli ve yaygın ovaların,
makinelere evcilleŐen nehirlerin,
dolu tanelerle ikibüklüm baŐakların.

Kim derdi ki Bulgaristanımız
böylesine fabrikalar kuracak,
çobanlar uçuracak her mandıradan
ve taze peynir dolu fıçılar.

İnsanların kurduğu bu geniş yol
herkes için pırıl pırıl parlayacak;
koŐacak elde dokunmuş ak bir önlük gibi
düş denizine doğru!

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

B L E N I K A (P E N K E D E N E V A - Z E N E V A)

1899 yılında Tutrakan'da doğdu. Ortaöğrenimini Tarnova ve Sofya'da tamamladı. Sofya Üniversitesi Slav Filolojisi bölümünde okudu. Sofya'da dokuz yıl öğretmenlik yaptı. Önemli eserleri: Kıyılar (1932), Akkuş (1937), Gümüş Eller (1944), Nöbetçi Olmak (1952), Lirik Şiir (1960).

D O K U M A C I L A R

Burada çalışırlar, tam beş yüz el,
sessiz soluksuz, gide gele, eğile bkle,
bir ak kalabalık gibiler
dokuma tezghları üstünde,
tam beş yüz el,
uçar, dalar çıkar, direnirler.

İnce ak parmaklı beş yüz el:
sabahları sırma saçları tarayan eller,
tatil günlerinde hediyeler işleyen kız elleri,
anaların kuru ama kıvrak elleri,
evde çocuklarını okşayan eller.

Burda çalışırlar, tam beş yüz el.
Getirmişler kuş gibi hafif sevgilerini,
yüreklerdeki gizli düşleri getirmişler,
buraya, gürültülü, boğucu fabrikaya.

Ve düşleri gibi temiz, ak bezler
oğalır tezghlarda.
İri toplar sarılır,
yumuşak okşamasını beş yüz elin
ilerinde saklayarak.

Güçlü erkekler alırlar onları buradan,
kollarında taşırlar onları çocuklar gibi,
yüklerler araçlara, çıkarırlar fabrikadan,
yollarlar uzak ülkelere, kentlere.
Gider ak dünyalara ak kumaş.

Kumaşlar giderler ve satılırlar.
Çocuk gömleği dikilir bir yerde ak kumaştan,
küçük tombul beden bir yerde duyar onu
elleri gibi yumuşak okşayan ananın.

Örter bir başka yerde ak kumaş
yatağını iki gencin,
duyarlar temizliğini yüreklerinde mutluluğun
ve daha da güçlenip arttığını
gizli bir güçle beslenen sevgilerinin.

Girer hastaneye bir başka yerde ak kumaş.
Hastalar giyerler yepyeni gömlekler,
yataklar pırıl pırıl, sakız gibi,
tüm insanlar ak gömlek oluverir
kar gibi temiz ve ak bir köşede,
ne hastalık kalır, ne ölüm:

Hemen duyar iyileştirici bir eli
yanan alnında
ateşli hasta.
Yayılır sert yataklara
kışlalarda ak kumaş.
Derin uykularında askerler
duyarlar pamuk iplikler arasından
dokunduğunu genç kız ellerinin,
devinir yürekleri, dolar güçle.

Çoğalır, çoğalır ak kumaş,
girer bir bebenin temizliğiyle
her eve, her oturulan yere,
herkes kucaklar sarar onu,
gönüllerinin yanında ısıtırlar.

Ve mutluluk dilerler ak işçi ellerine.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

HRISTO RADEVSKI

1903 yılında, Troyan bölgesinin Belış köyünde doğdu. Latince'den türeme filoloji okudu. Furneciyev ve Vaptsarov'un yakın arkadaşıdır. Vaptsarov'un yetişmesinde büyük payı vardır. Bulgar devrimci hareketinin bu büyük şairi durmadan zulüm ve baskılara karşı savaştı. Rus şiirinden yaptığı çevirilerle Sovyet şiirinin halk tarafından sevilmesini sağladı. İkinci Dünya Savaşı başlar başlamaz, Bulgaristan'ın Moskova elçiliğine kültür danışmanı olarak atandı. Sonra, on yıl boyunca, Bulgar Yazarlar Birliğinde genel sekreterlik ve aylık edebiyat dergisi Eylül'de başyazarlık yaptı. Başlıca şiir kitapları: Partiye, Nabız, Eksik Olan Hava, Fabller, Seçme Şiirler.

T A R L A L A R   A R A S I N D A

Önümde engin çayırlar,
otların, çiçeklerin ısıldadığı.
Geçerim otlar, çiçekler arasından,
sevinç ısıtır uzun yolumu.

Yanar sabah yalım yalım,
yıkar ve okşar yüzümü,
altımda toprağın duyarım
küt küt atar yüreği.

Işınlarını dağıtır durur gün,
sis dolaşır sinsi sinsi.
Uçar ovada yorucu emek
kanatları üzerinde ateşin.

Kardeşler orda, iki büklüm,
tasadan, mutsuzluktan, yıkımdan,
kaba bir üvendire elde,
çizerler izlerini sabanın.

Oynar toprağın yüreği,
sarar tarlaları aydınlık,
başlar tohumlar fısıldamaya,
tohumlar, toprağın içinden.

Yürürüm durmam, bir sıcak
sevinç aydınlatır yolumu.
Birden ürperir engin tarlalar
ve dalarlar tatlı tasaya.

İnancım var benim, inancım,
bitecek bir gün bu derin keder,
bu azgın yıllır bir gün bitecek,
bu kanlı, bu kudurmuş yıllar.

Kardeş mezarlar üzerinde
dalga dalga gür otlar.
Güneş okşar ve öper yeri,
bereketli tarlaları kucaklar.

Fıskırır sıcak bir soluk
toprağın yırtık bağrından,
gürler ovalarda baştanbaşa
yankılı türküleri kazmaların.

İlkbahar –dallar, yapraklar
ve çiçekler içinde bir genç kız–
örter bir sıcak şalla
acılar çekmiş toprağı.

Ağaçlar eğerler dallarını
üzerine büzülmüş evlerin,
yapraklar arasında kuşlar
birbirlerini kovalarlar.

Uğuldar yeniden özgür yaşam
meşeliklerde, çıplak alanlarda.
Koşar acıyı yenen günler,
koşar aydınlık ve güleç.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

O Ğ L U M A

Büyümedesin inana inana,
her an benim ölümsüz devamım,
ben nasıl ölümsüz devamıysam
aynı yırtıcı yazgıyla yaşayanların
benden önce.

Işıksın, aydınlıksın,
altın günbatımından sonra doğan.
Toprağın karanlığında uzar kökün,
dinlenirler ve uyurlar ne zamandır
tüm atalar orda.

Mırıldanır büyüye büyüye son dallar
bilinmez şiirini soylarımızın.

Onlar düşlerdir
derin şafaklarda.

O canlı, o aç gözlü bedeninin durmadan serpilsin!
Genç damarlarında yansın alev alev
katı toprağın ölümsüz özsuğu,
benim kanımda dolaşan, benim içimde.
Geliş, işte böyle, geliş, boy at,
benim gerçek ölümsüzlüğüm,
kalleş ölümle kavganı yürüt.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

NIKOLAY FURNACIYEV

1903 yılında küçük bir taşra kasabası olan Pazarcık'ta doğdu. Öğrenimini birçok yerlerde yaptı. 1930'da pedagoji ve felsefe öğrenimini tamamladı. İstanbul'da bir Bulgar okulunda dört yıl öğretmenlik yaptı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra edebiyatla ilgili olarak önemli görevlerle Rusya'ya ve Şili'ye gitti. Lirik Bulgar şiirinin en önde gelen temsilcilerindendir. Ona göre, şiir sanatı, adalet ve özgürlük için dövüşen halkın yazgısına sıkı sıkıya bağlıdır. En güzel şiirlerini 1923 Eylülü'nün kanlı olaylarına adanmıştır. 1971'de öldü. Başlıca şiir kitapları: Esin (1925), Gökkuşağı (1925), İzlerin Üstünde (1958).

A T L I L A R

Atlılar, atlılar, atlılar, atlılar,
gökkubbemiz altında dörtnala kanköpük gelen atlılar!
Hani nerde halk, başkaldıran toprak nerde hani,
ey kederli uçsuz bucaksız bozkır, nerdeyiz?

Yandı köyler kül oldu, gıcırda daragaçları.
İpissiz bozkır üzerinde rüzgâr ıhlar.
Atlılar gelir ve ağlar loğusa toprak,
toprak ağlar ve türküler çığırır ve gelir ölüm.

Güneşin altında, kan lekeli güneşin, parlar şimdi
ta uzaklara fırlatılmış sivri mızraklar.
Kıpkızıl pencereler yanar koskoca tavanda,
gökyüzü bakar bize, kana susamış gibi.

Atlılar, atlılar –sonsuz uçurumlara dönük kardaşlar,
sen, yurdum benim, yalım yalım yanan gökyüzüm!
Toprak ağlar ve türküler çığırır ve gelir ölüm.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

T O D O R K A R M A N Ç I Y E V

1905 yılında Vratsa'da doğdu. Liseyi orda bitirdi. Sofya Üniversitesinde filoloji okudu. Uzun yıllar lise öğretmenliği yaptı. İlk yapıtı 1924'te yayımlandı. Gazete ve dergilerde yazıları çıktı. Ak Atlı (1926) adlı kitabıyla "1923 ayaklanmasının şairi" olarak ün kazandı. Başlıca şiir kitapları: Kuşak (1952), Uğurlu Yıllar (1972).

Y Ü R Ü R Ü M   T A R L A L A R D A

Yürürüm yalınayak.
Saçlarım rüzgârda darmadağın.
Tarla vurunca ateşini, acısını dışa
bilirim nasıl biriktirir toprak
bize bağışlayacaklarını,
bilirim neler çeker
harman yeri, toprağın bereketinden.

Ben de tanıdım onu,
çektim acısını ben de
kızgın güneş altında,
elde kürek ya da orak,
ilerlerken ağır ağır,
sırtım, ter içinde, ağrıyarak.

Doğrulurdu yanı başımda
alçakgönüllü, adsız işçiler,
başlarında gözle görülmez ünlü taçları.
Sanki onlardı ve benim yorucu işimdi
kişiliğimi yücelten.
Sanki onlardandı bende bu güven.

Çev. A. Kadir - Asımı Tanış - G. Santoro

E R K E K L İ K

Gençliğimi anımsarım.
Kıskanmazdım hiç kimseyi.
Mutluydum da.
Vardı bir atımız.
Eyersiz ata binmekti, yalınayak,
en büyük tutkum.

Varılır sanırdım çok uzaklara
dörtnala sürdükçe atı,
sanırdım bir yerler var,
oralarda genç atlılar bir yerlere ulaşırlar.

Binerler karnı yere yakın eyersiz bir beygire
fırtına gibi gözüpekler, yaşın ne önemi var.
Yelesine tutunurlar sımsıkı.
Yol alırlar ufukların ötesine.

Ah, ne güzel şey duymak
bu koşma tutkusunu dünyada ilk kez,
anlamak sonunda bir erkek olduğunu
zar zor tutunurken yerde bile.

Bir şeyler duymak, ta içinden seni çağırın,
atılmak fırtına gibi, ok gibi.
Kalkmışsın rüzgârlarla yarışa.
Uzaylarda tek egemen sen.

Düşünmek durulacağını bir yerlerde:
Ayaklar hiçbir şeye dayanmadan, üzensiz,
bir atımlık bir uçuş değil miymiş bu!
Sonunda anlamak bindiğimiz şeyin
zamanın ta kendisi olduğunu.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

ANGEL TODOROV

1906 yılında Vidin'de doğdu. Liseyi bu kentte bitirdi. Sofya Üniversitesinde hukuk öğrenimi yaptı. Avukatlığa başladı. Bir yandan da parti basınında gazeteci olarak çalıştı. Daha lise öğrencisiyken, Günümüz, Yeni Günler, Yıldız ve Bakış gibi parti gazete ve dergilerinin edebiyat sayfalarında ilk şiirleriyle göründü. 9 Eylül 1944'ten sonra yazar olarak Anayurt Savaşına katıldı. Belli başlı gazete ve dergilerde görevler aldı. Şimdi Bulgar-Sovyet Dostluğu dergisinin yöneticisi ve Bulgaristan Çeviriciler Birliği'nin de başkanıdır. Başlıca şiir kitapları: Askerin Defterinden Şiirler (1948), Seçilmiş Şiirler (1957), Ulu Meşe (1959).

H A L K   A R A S I N D A

Bekleme salonlarında istasyonların, gürültüler içinde,
daracak aşçı dükkânlarında, halk tıklım tıklım...

Kulak kesiliyorum bitmeyen sözcüklere,
halkın yaşamını izliyor, inceliyorum...

Bu bitmez tükenmez konuşmaların anlamı ne,
durmadan söyler, konuşur binlerce ağız?
Nerden gelir bu sonsuz sevinç gençlerin gözlerine?
Neden kederli durur şu yaşlı adamcağız?

Mavi bir dağdır ışıyan, puslu gömleği titreşimli,
erir bir parça bulut sonsuz ufkun içinde...
Sizin avuntunuzdadır sevincim, sayısız kardeşlerim,
en hafif iniltiniz içimde korkunç bir gürleme.

Ben burada doğmuşum, anayurdum, burada göbeğindeyim tam.
Tüterken yağmurdan sonra tarlalar güneş altında
ve başımın üstünde titreşirken gökkube,
kendi öz bucağımdayım, bunu hiç unutmam.

Engininde yürüyorum kırların, ve hiç kesintisiz
duyuyorum göğsümün derinliklerinde atan yüreğini
ve bu uçsuz bucaksız toprağımızda duyuyorum tümüyle
makinelere, motorların o canım gümbürtülerini.

Nerde olursam olayım, kaynaştığı yerde insanların,
kahvelerde, aşçılarda, halkımın yaşadığı her yerde,
o tükenmez sözcüklere kulak kesiliyorum
ve doyuruyorum ruhumu halkımın yaşamıyla.

Çev. A. Kadir - Hasan Karahüseyinov

MLADEN ISAEV

1907 yılında, Bulgaristan'ın kuzeybatısında Berkovitsa bölgesinin Beluvitsu köyünde doğdu. Doğduğu köy, 1923 Eylül isyanının göbeği idi. O da isyanda görev aldı. İsyanın bastırılması üzerine Yugoslavya'ya sığındı. 1929'daki afı geri döndü. Faşizme karşı yapılan savaşta etkin bir rol oynadı. Birçok kez faşist mahkemelerde yargılandı, hapsedildi. 1942'de Vaptsarov'la birlikte mahkemeye çıktı, ölümden zor kurtuldu. 1944'te kurtuluş savaşına katıldı. Bulgar Yazarlar Birliği sekreterliği yaptı. Dimitrov ödülü aldı. Çektiği yoksulluklara, acılara karşın, hayata olan bağlılığını, yaşama sevincini, canlılığını hiç yitirmemiş, hep iyimser kalmış bir şairdir. Başlıca şiir kitapları: Yangın (1932), Kurbanlar (1934), Şafak (1936), Savaş (1945), Ateş (1946), Silah Üzerine Şiir (1947), Sevgi (1954), Yeşil Ağaç (1963), Sana Huzur Yok (1971).

Ö D E V

Adam yürüyor, susamış sevince,
söz götürmez gerçekler içinde.
Sorumluyuz bu dünyadan:
Geri alınamaz bir pay aldık.
İnsancıl ödev gibi, bıraktı bize
yok etmeyi ve yaratmayı, ve açıklamayı
ölümsüz yapıtlarda soluduğumuz
ve damıttığımız ne varsa.

Beni terk etme, güçlü diriltici,
gelme, yaşlılık, o donduran soğukla!
Toprak bize alanlar açtı,
başarı, sevgi, iş alanları.
Geleceğe dönük bakış, boşaltabilir miyiz hayatı
arı duru nehre.
Neden geldi bu dünyaya insanoğlu,
bir iz bırakmak için değil mi
yaşadığı yüzyıl içinde.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

A Y I Ş I Ğ I N D A B E Y A Z G E C E L E R

Ay ışığında beyaz geceler.
Sarı sonbahar. Karanlık ölüm.
Ogosta'nın söğütlerinden
taze mezarlara gölgeler düşer.

Akşamları analar gelir
iki yamaçtan, karalar içinde,
sonsuz acılarına ağlamaya
oğullarının mezarları üstünde.

Ay ışığında beyaz geceler.
Sarı sonbahar. Karanlık ölüm.
Hâlâ ulur ovalarımızda
azgın kurt sürüleri.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

A T A L A R I M

Benim eski atalarım çobandılar, göçebeydiler,
uzun kıllı deriler içinde, ayılar gibi.

İuna'nın tahıl ambarı ışıldardı aşağıda, altın sarısı,
güneşte, beyaz buzullarla dağlar.

Benim eski atalarım iri yarı, güçlü kuvvetli ve güzeldiler,
kimi vakit katı, sert, kimi vakit tatlı, yumuşak

–Slavlar ve Hristiyan olmayanlar.

Bağlıydılar sağlıklı karılarına deli gibi.

O çobanlar hayatı severdiler, o göçebeler hayatı severdiler.

Yatarlardı yanında sürülerinin, gece onları nerde yakalarsa orda.

Bakar kalırlardı gökyüzünde yıldızlara, gezegenlere,

–gök cisimleri kayarlar yukarda yağ gibi–

ıçleri temizdi, şairdiler, ince ruhlu.

Bir berbat kasırga eğmeyegörsün ama dalları,

amansız rüzgârlar ısıklık çalmayagörsün ama bir kez,

bizim eski atalar doğruluverirlerdi göklerin altında

kasırgaya karşı –iri, kıllı, göğüs bağır açık!

Ve de elkoymayagörsün bir çapulcu düşman, topraklarına,

görülmedik savaşırlardı dağlarda o saat–

ne çok zaferler anlatılır o canım şarkılarda,

ne çok haydut öyküleri.

Benim eski atalarım ne zamandır uyur toprak altında,
ama Tuna'nın altın tahıl ambarı olduğu yerde durur,
yukarda dağların dorukları hâlâ mavi,
sıvışır kaçır bulutlar onların altından –göçebe bulutlar.
Ben, sadık torun, taze soluğunu çekerim içime toprağımızın,
çekerim serinliğini,
bakarım eğilmiş yıldızlara,
ve benim kanım –ateşli ve genç, onların kanı gibi,
ve benim içerim, engin, duru.

Benim içerim şarkılarla dolu.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

B İ R D Ü Ş

Ölmüş yatarım. Gecedен karanlıktır
katilim benim.

Asılmış üstüme bomboş bir gök.
Bir yerlerde, sanki cehennemde, bir kurt ulur.

Bir taşlı yamaçta, dikenler, otlar arasında
vurulmuş yatarım yapayalnız.
Rüzgâr başlar inlemeye geceyarısı,
az sonra döner azgın fırtınaya.

Kuduran rüzgârla daha bir kararır gece.
Bir ana öpücüğü ve konuşur ardından biri:
“Öldün anayurdun için yığidim, şahinim,
kalacaksın benimle son günüme dek diri!”

Bu ne, cansız başımın çevresinde dolaşan,
anam mı, yoksa dikenler mi, otlar mı?
Rüzgârın süpürdüğü bu yamaçta kimseler yok.
Bir ben, vurulmuş yatan. Ölmüş yatan.

Soluk almam. Yanmam.
Kaba otlar arasında yatarım yapayalnız.
Karanlıkta kudurur fırtına. Ve yolumu
boşuna bekler anam.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

M İ N N E T   B O R C U

Devrimin ışıkları
gözleri kamaştıracak
yemyeşil, güzel dünyamızın üzerinde,
bizden sonra gelenlerin
bizden çok daha iyi olacakları
uzak ülkelerde.

Bu uzak çocuklarımız
bilecekler mi
bizim strontiyum hayaletinin
gölgesi altında yaşadığımızı,
ne dersiniz?
İnsanları yaktığını bilecekler mi,
insanları öldürdüğünü,
sakat bıraktığını
o çılgın gezegen canavarının,
Buchenwald'da, Hiroşima'da?
Bilecekler mi
dünyayı silip süpürdüğünü
ölüm kasırgasının?
Vücudumuzla koruduğumuzu
bilecekler mi
çocuklarımızın yaşamını
gelecek günlere doğru
ellerini uzatan
belâlardan,
çürümelerden?

Ben biliyorum ki tarih
bir gün açıklayacak
bu tedirgin dünyamızı,
ve anlatacak
geleceğin insanlarına,
dünyalarını daha insanca
yapmak için savaşanların
öyküsünü.

O zaman çocuklarımız,
yüceltecekler devrimi,
çocuklarımız,
bayraklarla sarmaşdolaş,
çocuklarımız,
saygılı,
çocuklarımız,
uzak gelecekteki.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

NIKOLAY VAPTSAROV

1909 yılında Bansko kasabasında doğdu. Daha küçük yaşta edebiyata yöneldi. 1926'da babasının zoruyla Varna Deniz-Makine okuluna yazıldı. 1932'de orayı bitirip doğduğu yere döndü. Sofya Üniversitesi Edebiyat Koluna devam etmek istediye de oraya girmeyi başaramadı ve bir kâğıt fabrikasında çalışmak zorunda kaldı. Böylece işçi sınıfıyla ilişkileri ve siyasal eylemleri başladı. Bundan sonra birçok işlere girip çıktı, bir değirmende teknisyenlik, bir demiryolu deposunda tesviyeci kalfalığı, lokomotif ateşçiliği yaptı. 1940'tan sonra da kendini bütünüyle siyasal hayata adadı. 1942'de Alman istilâcılarına karşı yıkıcı eylemlerinden dolayı polisçe tutuklandı. Arkadaşlarını ele vermesi için aylarca işkence altında tutuldu. Sonra mahkeme edilip ölüm cezasına çarptıldı. 23 Temmuz 1942'de kurşuna dizildi. Ömrü boyunca işçilerle yan yana yaşayan Vaptsarov, onların hayat deneylerini paylaştı, onların iç dünyasına ayna tuttu, onların gözleriyle baktı, onların sözleriyle seslenmeyi öğrendi, doğrudan doğruya onların adına konuştu. Şiirde halkının dilini kullandı, yığınlarla sarmaşdolaş olmanın en doğru yolu onca buydu. Onun tek amacı düşünce ve duygularını en anlaşılır biçimde halka iletmekti. Bunu da başardı, hem de son şiirini kanıyla yazarak. Şiir kitabı: Motorların Türküsü (1940).

SAVAŞ ALABİLDİĞİNE KIYASIYA *

Amansızdır savaş, alabildiğine kıyasıya,
hani ne derler, destanlara yaraşır.
Ben düşerim. Gelir bir başkası. Hepsi bu.
Bu yolda kişinin ne önemi var!

Yersin kurşunu. Sonra solucanlar, kurtlar.
Çok basit bir şey bu ve akla uygun.
Hep senin yanında olacağız ama
ey halkım,
o gün,
o fırtınada.
Ne yapalım, seni sevmişiz bi kere.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

* Nikolay Vaptsarov bu şiiri ve “Veda Şiiri”ni kurşuna dizilmeden önce hücrelerinde yazdı. Şair bu dizeleri, faşist cellatlar kendisini ölüme götürürlerken arkadaşlarına ulaştırmayı başardı.

V E D A Ş İ İ R İ

Karım

Ara sıra uykunda geleceğim sana,
beklenmedik uzak bir ziyaretçi gibi.
Dışarda bırakma beni sakın,
beni sokakta bırakma,
sakın sürgüleme üstüme kapıları.

Uslucacık gireceğim içeri,
oturacağım ses çıkarmadan,
gözlerimi sana dikeceğim zifiri karanlıkta,
bakacağım doya doya yüzüne senin,
sonra çekip gideceğim, bir öpücük kondurup.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

B U T O P R A K

Bu çiğnediğim toprak,
ilkbahar yeliyle uyanan bu toprak,
bağışlayın beni,
benim toprağım değil,
bir yabancı toprağı bu toprak!

Sabahleyin çıkarım erkenden yola,
dolar işçi gömlekleriyle fabrika yolu,
aynı şeyi düşünürüz hepimiz, duyarız aynı şeyi,
ama benim toprağım değil bu toprak,
bağışlayın beni!

İlkbahar gelince benim toprağında,
ışınlar kamaştırır gözleri,
güneşin çağlayanları dolar taşar,
derinlerde toprağımın çarpar yüreği,
bir anda bin bir çiçek gözünü açar benim toprağında.
Dağlar boy ölçüşür toprağımın gökleriyle,
çığırır Hıdırellez gününün türküsünü
çam ağaçları toprağımın fırtınasında.
Alabildiğine mavi ve engin
Ohrid üzerinde gökyüzü
ta Ege'nin kıyılarına dek.
Ne zaman hatırlasam ben toprağımı
osaat kanla dolar
acıdan eriyen bu yürek.

Toprağım benim,
baştan başa isyan,
baştan başa kan,
canım toprak!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

K A D I N I N T Ü R K Ü S Ü

Yuvamızda tuzak kurdu
yalnızlık, sıkıntı, keder.
Sevgilim, savaş bitti,
gelmez senden bir haber.

Yalvardım yakardım sana,
neden dinlemedin beni?
Gittin sen, odamız
sessizliğe gömüldü.

Yüreğimi duydum yalnız,
çatladı çatlayacak yüreğim.
Uzattım durdum boşluğa ellerimi,
seni yeniden bulmak istedim.

Kıskancım, Fernandes,
“özgürlük” sözcüğüne bile sırtım dönük.
Ne oldu, nasıl oldu, bilemem,
kapıldın gittin bi kez.

Sensin belki de haklı olan,
sensin belki de, sevgilim,
ama ben düştüm güçten kuvvetten,
kalmadı tutunacak tek bir dalım.

Yuvamızda tuzak kurdu
yalnızlık, sıkıntı, keder.
Artık dönmeyeceksin, sevgilim,
kapandı bütün kapılar.

B İ R F A B R İ K A K U R A C A Ğ I Z

Bir fabrika kuracağız,
duvarları beton, sağlam,
kocaman bir fabrika!
Kadın erkek,
tüm halk,
kuracağız fabrikasını
hayatın!

Ölür çocuklarımız
zehirli, pis kokular içinde,
yoksul gecekondularda,
güneş yüzü görmeden!
Dünya bir hapishane!
Kadın erkek,
tüm halk,
kuracağız fabrikasını
hayatın,
direne direne!

Ölür çocuklarımız
soluk kesen, pis kokular içinde,
güneşe susamış gözleri açık gider
çocuklarımız.

Ya biz ne yaparız?

Umursamaz,
boyun eğer,
susarız.

Susarız utanmadan!

Şu ördüğümüz ağlarda
kanımızdır akan ağır ağır,
bizim kanımız,
iletici damarlardan,
kanımızdır can veren hayata,
hayatı yoluna koyan.

Oysa siler süpürür bizi hayat,
sürükler alır götürür bizi.

Bizse, isteksiz bakarız ona,
bakarız ona aval aval.

Biz kazıdık kayaları tırnaklarımızla,
granitler içinde tünelleri biz açtık,
biz kuşattık demiryollarıyla yeryüzünü,
biz bulup çıkardık toprağın bağrında ne varsa!

Antenler örer telleriyle gökyüzünü,
gökdelemler saplanır kalır sislerin içine,
daha da yukarlarda, daha da, uzayda,
çelik kuzgunlar uğuldar durur!

Açık konuşalım, yoldaşlar:
Benim uygarlığa bir sözüm yok!
İyice koyalım kafamıza şunu:
Uygarlık değil bizi canımızdan bezdiren,
amacımız hiç de onu yıkmak değil.

Bir fabrika kuracağız,
duvarları beton, sapasağlam,
kocaman bir fabrika!
Kadın erkek,
tüm halk,
kuracağız fabrikasını
hayatın,
çocuklarımız için!

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

T A R İ H

Ne vereceksin bize, ey tarih,
o sararmış solmuş sayfalarından,
biz ki tanınmamış, silik insanlardık,
fabrikalarda, kurumlarda çalışan?

Biz köylülerdik, ey tarih,
soğan kokan, ter kokan,
kafamız kızar, söver sayardık
hayata, bıyık altından.

Unutur musun bizden gördüğün iyiliği,
bir sürü olayla karnını doyurduğumuzu,
suladığımızı seni, körkütük ettiğimizi,
binlerce ölünün kızıl kanıyla.

Bir çevre çizersin çizsen çizsen,
ama bomboş kalacak çevrenin içi,
bizi kimsecikler anlatmayacak,
basit insanın acıklı halini.

Çünkü bütün şairler koşacaklar
günlük çıkarları ardından,
bizim hiç yazılmadık acılarımızsa
dört dönecek uzayda tek başına.

Hayatımızda ne var sanki anlatılacak?
Hayatımız anımsanacak bir hayat mı ki?
Eşle bak, dört yanı nasıl bir koku sarar,
nasıl bir koku, zehirden daha acı.

Bir tarlada geldiydik biz dünyaya,
duldasında bir çalının,
kıvranırdı analarımız sancılar içinde,
çatlamış dudaklarını ısırarak.

Güzün ölürdük sinekler gibi,
dövünürdü kadınlar arkamızdan.
Dönerdi yakınmaları bir türküye,
yalnız çalılıkların dinlediği.

Geride, arta kalanlarsa,
topumuz kan ter içinde,
bırakmadık koşulmadık iş,
çalıştık durduk hayvanlar gibi.

Bilgiçlik taslardı evde babamızı:
“Böyle gelmiş böyle gider...”
Çileden çıkarır, deli ederdi bizi
bu aptalca felsefe, içine edilesi.

Kalkardık sofradan kızgın, öfkeli,
atardık dışarı kendimizi o saat,
okşardı bizi ışıklı soluğuyla
dışarda taze umut rüzgârı.

Kalabalık, dumanlı kahvelerde
pinekler, patlardık sıkıntıdan!
Son haberleri dinlerdik neden sonra,
ve gider yatardık gece geç vakit.

Nasıl da uyuturdu bizi umutlar!
Ama gökyüzü üstümüze çöktü çökecek,
ama ısıklık çalmakta ateşten bir yel..
“Artık dayanamam, istemem, yeter!”

Senin koskoca ciltlerinin arasından,
sözcüklerin ve satırların içinden,
bağırarak acılarımız durmadan,
bakacak acılarımız düşman düşman.

Çünkü hayat öylesine vurmuştu
ağır yumruğunu, hiç acımadan,
bizim aç susuz ağzımıza,
bu yüzden dilimiz kaba ve kuru.

Uyku saatlerinde geceleyin
çiziktirilmiş dizelerde
gül kokusu aramayın boşuna,
görürsünüz onları hep asık suratlı.

Ödül falan istemeyiz çektiklerimiz için,
bizim düşlerimiz hiçbir vakit ulaşamaz
senin, yüzyıllar boyu, üst üste,
dağlar gibi yığılan ciltlerine.

Ama hiç olmazsa anlatıver
şöyle sade, yalın bir dille,
bizden sonra geleceklere
analtıver nasıl savaştığımızı
canımızı dişimize takıp!

B İ R D O S T A T Ü R K Ü

Geri dönmek yok sana, Fernandes,
taradı seni bir makinelitüfek.
Gelir rüzgârın sesi ovadan,
ulur sanki kuduz bir köpek.

Çalar trampet. Ardından gene
çöker bir garip sessizlik.
Siperlere karanlıklar iner,
yürekler çılgınlıkla dola dövüle.

Eşer elleriyle toprağı biri.
Sonra bir kesik, bir deli kahkaha.
Alır biri bombayı eline,
kalır öylece tam atacakken.

İlk sendin ileriye atılan.
Mitralyözün sesi uzak değildi pek.
Sallandın şöyle bir.. alnında kan..
Fernandes, sana artık dönmek yok.

Bugün ele geçirdik tepeyi,
düşmanı ettik darmadağın.
Bir açabilseydin gözlerini, Fernandes,
ah, kim bilir nasıl şakırdın!

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

B A H A R

Ey, baharım benim, ak duvaklım,
kimseciklerin bilmediği, yaşamadığı,
bir tek düşlerde görülen baharım,
uçup giden baharım benim,
öpe öpe uzun kavakları,
dur durak bilmeden!

Ey, baharım benim, ak duvaklım,
yağmurla geleceksin, bilirim, fırtınayla,
geleceksin dört bir yana ateş saçarak,
sonsuz umutları aç aça geleceksin,
kanlı yaraları sara sara.

Kuşlar tatlı tatlı ötecek tarlalarda.
Kuşlar uçacak havada mutlu mutlu.
Çıkaracak insanlar yorgunluğun tadını.
Yaşayacak insanlar sevişerek, kardeşçe.

Ey, baharım benim, ak duvaklım,
ıssız çöllere can veren baharım,
bir görsem senin o ilk coşkunu,
senin güneşini bir içsem doya doya,
sonra gitsem barikatlarında ölsem!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

A Ş K T Ü R K Ü S Ü

Bir barut fıçısı gibi çöker üstümüze
betondan bir yapı, kocaman.
Yüreklerimizde savaşın homurtusu,
içimizde isyan, ateş ve kan.

Görürüm bu isyanı şimdi de
fabrikaların bacalarında,
gün batısındaki kızılılıkta,
dingin, mavi gökyüzünde.

Daralırken buralarda korkunç çember,
yanaş bana, gel söyleyiver,
suç mudur bu benim yaptığım:
Ayırdığım yüreğimde aşka bir yer?

Suç mudur yoksa, gel söyleyiver,
gürültülerle çalkalanırken fabrikalar,
mitralyözle taranıp biçilirken ortalık,
suç mudur “seni seviyorum” demek?

Aşkımızın dünyası çok daraldı,
ne yapalım, sevgilim, bu bir gerçek!
Bu türkücüğü bunun için yollarım sana,
gözlerimde pırıl pırıl bir gelecek!

Çev. A. Kadir Asım Tanış - G. Santoro

H R I S T O   K O Z L E V

1910 yılında Dolna Orjahivica'da doğdu. Genç yaşta kendini politikaya verdi. Bütün hayatı politikayla özetlenebilir. 1935'te tutuklandı.

1939'da hapisten çıktı. Polisle olan bir çarpışmada ağır yara aldı ve 7 Ocak 1944 yılında öldü. Zorbalığa ve faşizme karşı yazdığı şiirler hayatıyla aynı doğrultudadır ve her zaman için değerlerini korumuşlardır.

O Ğ L U M A N İ N N İ

Dışarda gece kapkara,
yağmur yağar, yel azar,
uyu, yavrum benim, uyu,
uyu, bir tanem, ağlama!

Dört duvar arasında anan,
yapayalnız, bakar sana,
haydi kapa mavi gözlerini,
kapa da tatlı uykuya dal.

Benim yumuşacık varım yoğum,
kıvrandırır seni açlık.
Aç yatarım işte ben de,
kuru memelerimde süt yok.

Anacığın yorgun, bitkin,
ne gündüzü gündüz,
ne gecesı gece,
haydi uyu, meleşim, bir tanem.
uyu, meleşim, sere serpe.

Senin baban kanundışı.
Peşindedir babanın,
bir zalim düşman,
çağırdı diye savaşımaya
yeni bir yaşam için
yoksul halkı.

Kim bilir, bir gün, kim bilir,
aramıza sağ döner mi,
kucaklar mı seni gelip bir gün,
türküler söyler mi, tatlı tatlı!

Uyu yavrum, uyu benim kartalım,
oğlum benim, uyu da büyü,
özgür ol, yürekli ol, erkek ol,
ol tıpkı baban gibi!

Uyu, yavrum benim, uyu,
uyu, bir tanem, ağlama,
işte gece geçer gider,
söker şafak!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

B E K L E Y İ Ş

Günler uzun, günler biteviye,
geçerler ağır ağır birbiri ardından:
Bu daracık odaya kapanmışım ben,
beklerim sessiz soluksuz, düşüne düşünce.

Fıskırır bahar dışarda:
Dolup taşar yeşillikler, çiçekler,
özgür kuşlar uçuşur türkülerde,
güneş ışıklardan sesler döker.

Uçmak isterim ben de
bu pırıl pırıl boşlukta, bu mavi.
Ama zifiri karanlık gelmeden
bırakmak yok bana bu ini.

Geç, ey kara alınyazımın günü!
Koş, ey güneş, tezelden ak git!
Erişsin kapkara gece,
özgür uçuşların beşiği.

Karanlıklar indiğinde yeryüzüne,
ben gecelerle hemen dost olurum,
dolaşırım başı boş, görününceye dek
şafağın ilk ürkek ışığı.

Bizim koruyucu anamızdır gece,
suç ortağı kutsal çatışmanın:
Karanlıklardır koruyan bizi,
bizi saklayan pusudaki düşmandan.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

HRISTO IVANOV KARPAÇEV

1911 yılında, yoksul bir ailenin çocuğu olarak Loveç'te doğdu. Öğrenimini bitirdikten sonra öğretmen oldu. Ama kısa süre sonra yedek subay okuluna çağrıldı. Burada yoğun bir siyasal eyleme girişti. Çalışması ortaya çıkınca tutuklandı ve hapsedildi. Hapisten çıkınca, doğduğu yörede faşizme direnci düzenledi ve Gerçek adlı gazeteyi çıkardı. 23 Mayıs 1943'te polis tarafından öldürüldü.

D Ü Ş Ü N C E N İ N   G E Z İ N T İ S İ

Soğuk ellerimi, ayaklarımı dondurur.
Duvarlar kentten, dünyadan ayırır beni.
Ama düşüncem serçe gibi özgürdür,
kırlarda tek başına uçar durur.

Göz atarım oraya, ırmağın o
uzandığı yere, kıza köpüre,
gümüşten bir şerit gibi
kara boğazlar, boz tarlalar arasından
bakan, daracık bir köye.
Kıyı boyunca orman köylüleri,
ardında kara mandaların,
çumurlu yollara basarlar küfürü.

Göleklerle dolu, eğri büğrü
yollar boyunca görürüm
kulübeler, samanlıklar, çitler,
eski kümesler görürüm,
güzün boz solukluğuna gömülü.

Taş damlı bir evden çıkar
paçavralar içinde, ufat tefek
bir yaşlı kadıncağız,
elinde bir ince değnek,
omuzlarına gök damlar.
Yılların soyduğu
sıska, yaşlı bir köpek
uzanmış gübreler üstüne,

köpekler de mutsuz burada,
kördür, sağırdır burada halk
köpeklerin açlığına.

Burda benim genç yıllarımın
yaşlı anıları birden
sağnaktan sonraki
gölekler gibi çıkar ortaya,
düşüncem uçar durur
dağlarda, koyaklarda,
kaçan kuşlar gibi.

Çocukluğum acı,
yaşamımın o günleri çok acı.
Sabahtan akşama yağmur,
kızgın güneş sabahtan akşama,
ürkek ineklerin ardında
sabahtan akşama koş dur.

İşte gene o zincir
şangır şungur
çıktı dışarı,
aralıkta, kapı önünde
birisi yürür.

Sarsılıyorum birden.
Döner düşüncem yolculuktan.
Osaat hücrede bulurum kendimi.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

B İ R A Ç I K L A M A

Neden taşırırsın üstünde
taze bahar çiçeklerinin güzelliğini
ve dünyayı sarsan kötü havayı,
tarlalar arasında doğduğun
ve kentte büyüdüğün için mi?
İlkbahar yağmurunun temizlediği
göklerden aldın gözlerini,
orman kavaklarından bedenini,
olgun başaklardan saçlarını,
güzel mevsimlerden gençliğini.
Çiçekli ıhlamur kokusu
kendimden geçirir beni
yanında yürüyünce senin.
Yankılanır ama içimde
birden eski fırtınalar
sen konuşunca benimle.
Görürüm duru ve mutlu bir sabah,
bulutsuz gök gibi özgür,
mavi gözlerine bakınca.
Sevdim seni, hem nasıl,
ey mavi gözlü sevgili,
sevdim senin şavkını,
ey çayırlarımın çiçeği!
Sevdim öfke, sevgi dolu
senin yoğun gönlünü.
Çünkü kadınımsın benim,
yoldaşımsın çünkü
bu acı, kanlı yaşamda!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

IVAN BURIN

Asıl adı Ivan Trifonov Aleksiev'dir. 1912 yılında Vratsa'nın Rebarkeve köyünde doğdu. 9 Eylül devriminden önce, 1938'de, Antifaşist Bulgar Komünist Partisi'nin üyesi oldu. Başlıca eserleri: Kırık Dalların Meyvesi (1939), Vatan (1946), Buluca'nın Ateşleri (1952), Bunların dışında Kraleвити Marko adlı poemi ve Botev Ulusal Dahi Şair adlı kitabı 1950'de Dimitrov ödülü almıştır.

Y I L D I Z L A R

Giordano Bruno yaşarken
gökte daha az yıldız vardı,
geceler daha karanlıktı bugünkünden,
geceler daha karaydı,
ama inancı vardı Bruno'nun,
o kederli, o asık suratlı gökteki yıldızlara
bir yıldız daha kattı,
oldu en büyük yıldızlardan biri.
Kaç kişi vardı o zaman
onun parlak ışığını gören?
Kaplıydı o zaman gökyüzü
yanan odun dumanlarıyla,
kendi ışığını göremedi
bulanık gecede
kendisi bile.

Günler geçti.
İnsan göğünde
yıldızlar belirdi yeni yeni.
Bir gün Leonardo'nun yıldızı belirdi,
bir gün Bach'ın yıldızı,
bir gün Bethoven'in yıldızı belirdi,
Galileo ve Hegel'in yıldızları bir gün,
bir gün Lenin'in yıldızı belirdi,
bir gün Botev'in yıldızı,
bir gün Dimitrov'un.

Ey kötümserler,
çıkartın gözlüklerinizi,
karanlığın isiyle kaplı
o gözlüklerinizi çıkartın ve bakın:
Gökte bugün daha çok yıldız var.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

NIKOLAY STAYKOV

1913 yılında Stara Zagora yöresinde Granit'te doğdu. Kurtuluştan sonra İş ve Kooperatif Tarımı gazeteleriyle aylık Sanat ve haftalık Halk Kültürü adlı dergide yazarlık yaptı. Başlıca şiir kitapları: Toprak (1941), Granitten Türküler (1958), Altın Engel (1962), Pişmiş Topraktan Pipo (1972).

S E V G İ

Benim sevgim içten ve yalın.
Uçsuz bucaksız buğday tarlası,
köpüren bir deniz gibi
türkü çıkırarak gürüldediği vakit,
yağmur telleri sicim gibi
ışıldamaya başladığı vakit,
yeşil tarlalar o saat sarardığı vakit,
biçerdöverler homurdanmaya başladığı vakit
bir o yana bir bu yana
katılırcasına...

Ne güzeldir kışın da yeşil tarla.
Gözle görülmez sayısız kirmenler
kar ipeğini koyuverdiği vakit,
ak ve ince incilerle bezeli
sarkık dallar beklediği vakit,
ve bir ışın aydınlatınca onları
parlamaya başladıkları vakit,
ve hafif salkımlar usul usul
sarmaşdolaş olduğu vakit,
ve kar parçacıkları başladıkları vakit
düşmeye...

Olur sevincim iki kat,
bacaları gökboşluğuna uzanan
kara toprağın ortasında dimdik
bir yeni fabrika gördüğüm vakit.
Ne güzeldir o fabrika
dört bir yanda buğday altını ısıldadığı vakit,
aydınlık kış günlerinde de güzeldir o,
ovanın göbeğinde onu
tuğla duvarlarıyla belirlediği vakit
kardan örtü...

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

KIRIL NIKOLOV MACAROV

1914 yılında Smolyan'da doğdu. Siyasal çalışmaları nedeniyle okuldan atılınca öğrenimini kendi başına tamamladı. 1936'da Sofya Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdi. 1944'te silâh altına alındı ve Yugoslavya'ya gönderildi.

Burada Yugoslov direnme güçleriyle ilişki kurmayı başardı. Aynı yılın 14 Ağustosunda onların tarafına geçti. Ancak, aynı akşam, Bulgar hükümet güçleriyle çıkan bir çatışmada başından yaralandı ve öldü. Yazıları 1951'de Seçme Yazıları adlı bir kitapta yayımlandı.

ARKADAŞIMDIN SEN BİR VAKİTLER

Kavga yoldaşıydık düne kadar.
Bölüştük düne kadar acıları, yoksulluğu.
Yürüyorduk alevlenmiş yürekle, onurla,
biz, çile çocukları, düne kadar.

Kardeş bildik birbirimizi, kardeşlik de,
birlikte çarpardı yüreklerimiz,
gizlemedik düşüncelerimizi birbirimizden,
sarmıştı yüzlerimizi öç ve öfke.

İnerdi omuzlarımıza hışımla kamçı,
ölüm aldıydı bizi kısılcasına.
Ama tükendi inancın, dayanamadın,
korkusunu yenemedin sen gecenin.

Kavga yoldaşıydık düne kadar.
Bölüştük düne kadar acıları, yoksulluğu.
Senin gücün kurudu, korktun,
şimdi düşmana yardım ediyorsun.

Yürüyoruz artık ayrı yollarda,
ben kaynaşan halkımla yürüyorum,
sen barışınla, rahatınla.
Bir ad bırakıyoruz halka ikimiz de.

İşte o halk
yargılayacak bizi
son kavgada.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

IVAN STAYANOV TOPOLOV

1915 yılında doğdu. Yoksul bir ailenin çocuğudur. Bir yaşını bitirmeden anne ve babasını yitirip öksüz kaldı ve amcaları tarafından büyütüldü. 1937'de Yugoslavya'ya geçti ve kimya fakültesine yazıldı. Savaş patlayınca, faşizme karşı ayaklananlar arasında çarpışmak üzere İspanya'ya gitti. 1939'da Bulgaristan'a döndü ve Almanlar Rusya'yı işgal edince, kendi ilinde eylemde bulunan direnç birliklerinin politik komiseri oldu. 14 Ocak 1944 günü, Alman askerleriyle çıkan silâhlı çatışmada öldü. Cesedi Borisov'da bir telgraf direğine asılarak halka gösterildi. Onu yetiştirmiş olan amcalarının evi ateşe verildi ve evle birlikte ozanın hemen bütün yazıları yandı kül oldu.

G E N Ç L İ K

Ey sevgili gençliğim benim,
titreyen gençlik!
Bir yel gibi geçtin gittin,
ama ben senin geçip gitmene yanmam,
acılar verdin çünkü bana, kederler verdin,
işte yaşam bağışını sana geri veririm ben de.
Yoksul doğdum, yoksul büyüdüm yoksul bir köyde,
sürülerini göttüm elâlemin,
hâlâ acıların izleri durur alnımda.
Unutulmuş kalmışım bir köşede,
sevgisiz, barınaksız,
ne ana tanıdım, ne baba,
kundakdaymışım anam öldüğünde.
Ne diye gözyaşı dökeyim şimdi boşu boşuna
ey benim yaşanmamış gençliğim!
Çocukluğumun renksiz yılları
dökülür birbiri ardınca
tesbih taneleri gibi.
Bilenmişim, pişmişim,

ezile terleye, horlana inleye,
bu yüzden bugün âsiler arasında yürürüm.
Nasıl severse tatlı bir kızı bir delikanlı
ben de öyle severim doğduğum toprağın tarlalarını.
Ey acı çeken halkım,
kanım pahasına da olsa
seni savunmaya hazırım.
Ant içmişim,
hep sadık kalacağım sana,
hiç pişman olmadan.
Yalım yalım yanar bu yürek,
bu yürek sözünde durur,
hele güçler bir birleşsinler,
o güçler ki,
koca dağları yapraklar gibi uçurur.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

ANTON NIKOLAY POPOV

1915 yılında Makedonya'da Yunan sınırına yakın bir yerde doğdu. 1922'de babası faşizme karşı olduğu için asılarak öldürüldü. Ortaöğrenimini zorluklar içinde bitirdi. Maddi olanakları olmadığından üniversiteye giremedi. 1938'de Sofya'ya gidip orada belediye memuru oldu. 1942'de, devrimci eylemleri nedeniyle tutuklandı ve 23 Temmuzda, aralarında Vaptsarov'un da bulunduğu beş arkadaşıyla birlikte kurşuna dizildi.

1 9 4 1 G Ü Z Ü

Kaynar bir yanardağ
na şuramda,
fıskırır kan,
der: “Öc al!”
Sıkarsız dişimizi..
Şimdi güz vakti.
Yanar tarlalar boz ve dumanlı,
dikenli tellerden ve süngülerden
aldığı yaralarla
ve çektiği işkencelerden.
Ağarır
toplanmamış mısır.
Dökerdi bir vakitler dövenler şafakta
sarı buğdaydan alevleri.
Düşerdi yere samanlar
saçıla saçıla.
Güz şimdi.

Bir yel eser kırlarda,
tezekler yuvarlanır.
Gökte bir şimşek, bir şimşek daha.
İner bir soğuk yağmur.
Tüter yangınlar
ve yapraksız ağaçlar sorar durur
sallana sallana:
“Neden çalışmaz tarlalarda kimsecikler?”
Tarlalarda yangın,
duman, paslı toz ve sis
ve kan gölleri.

Güz yağmurları gelecek gene,
gene ovada
kaplayacak çukurları ve siperleri
su ve çamur.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

V E S S E L I N   A N D R E E V

1918 yılında Pirdop'ta doğdu. Hukuk okudu. 1941'den 1943'e kadar faşizme karşı gizli olarak direnmeye katıldı ve sonra direnme güçlerine geçti ve partizan oldu. Şiirlerinin çoğu orada geçirdiği günleri anlatır. Kurtuluştan sonra Halk Ordusu ve Edebiyat Cephesi adlı gazetelerde yazdı.

Karolev'in yazdığı gibi, Andreev, şiirlerindeki kahramanlar gibi “duygusal, zeki, etkin ve ince ruhlu bir ihtilâlcidir”. Önemli kitapları: Direnme Türküleri (1947), Direnme Bağışı (1959), Gençlik Bizimle Kalıyor (1963), Kartal Yoldaşlar (1964), Kanımızla Geceleri Rahatsız Ediyoruz (1969), Sızdır Yapamam (1974).

D İ R E N M E T Ü R K Ü S Ü

İşkence ettiler ona günlerce,
ne bir söz çıktı ağzından,
ne bir çığlık, ne bir inilti.
Bir gün ağız yanıldı,
Antonio, dedi durup dururken,
söylemişti kendi adını.
Sonra gene sustu tam bir hafta.
Yara içindeydi tek mil vücudu,
irin akıyordu yaralardan boyuna.
“Söyle, seninkiler nerde?”
Direnme birliğini getirdi gözünün önüne,
kapadı gözlerini ve titredi.
Kalleşlik yok bizim sözlükte.
Bir polis, gömleksiz bir polis,
öfkeden kıpkırmızı,
ateş ediyordu sağına soluna,
Antonio baktı kırpmadan gözünü:
“Bana ateş et, katil, bana!”
Tuz basmışlardı korkunç yaralarına,
keskin acı işlemişti kemiklerine kadar,
o gık demeden sıkıyordu dişlerini.
Nasıl dayanabilmişti bağırmadan?

Tükenmiş, nefretle dolmuştu içi,
bu herifler ne zalimdiler, ne vahşi!
Kıvrandı acılarla daha bir zaman,
ama kaçırmadı ağzından tek bir söz,
ve yavaş yavaş kesildi soluğu.
Baktılar korkuyla, şaşkın şaşkın ona,
o sessiz soluksuz, o onurlu adama.
Yutmuşlardı sanki dillerini.
Mırıldandı zorla faşist ajan:
“İnsan değil, taş bu!”
“Taş değilim, hayır,
bir savaşçı, direnme gücünden!”
Dedi Antonio yavaşça
ve canını soludu.

Çev. A. Kadir Asım Tanış - G. Santoro

S E V G İ

Bizi sarmışlardı.

Çok kalabalıktılar.

Bizse,

bir avuçtuk.

Ama güçlüydük

ve delikanlıydık.

O boğucu,

o duru günde

pek yoktu umudumuz.

Ama düşünüyorduk başkalarını

ve direniyorduk.

Birden, biri yere düştü,

bir inilti duyduk.

Maksim'di bu.

Sardı beni kör bir öfke,

attım kendimi ona doğru.

Elleri gömleğinin içindeydi,

bir yara almıştı,

kocaman,

çok acıyordu canı,

besbelli,

dudaklarını ısırıyor,

kan sızıyordu dudaklarından.

Diyemedim hiçbir şey,

kalakaldım öylece.

Açtı gözlerini
ve fısıldadı yavaşça
(Yüreğim birden kaskatı kesildi):
“Gördün o piçlerin bana ettiğini,
ne olur,
Andruva,
bitir işimi!”
Dudaklar kanlı, susuz, aralık.
Yamaç
kayalık,
boş
ve kuru...
“Dinle beni, Maksim,
kurtulacağız burdan...
(Gözyaşlarımla titredi sesim)
Yaran iyileşecek,
özgür olacaksın gene...”
Güneş kaynıyordu başımızın üstünde...
Tuttum dostumun elini.
(Kötü yaralamıştı onu o namussuz makineli).
“Bak...
Andrey...
Yarama bak...
Sen, benim en iyi dostum...
Böyle bırakma beni...
Sanırım... O el bomban
işine yaramayacak.

Canlı ele geçirmesinler
beni istemem.
Eğlenirler benimle...
Öp beni,
Andruşa,
öp beni...”
Kurşunlar vızıldıyordu dört bir yanımızda...
Çektim tetiği
(Çıldırılmışım o anda belki de)...
Bilmem, yoldaş,
anlatabildim mi?
Ateş ettim ona...
Bilirdin onu ne çok sevdiğimi!

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıkçı

V E S S E L İ N   H A N Ç E V

1919 yılında Stara Zagora'da doğdu. Sofya Üniversitesinin hukuk bölümünü bitirdi. Şiir yazmaya öğrenciyken başladı ve daha sonra çeşitli edebiyat dergilerinde yazdı. 1944'ten 1945'e kadar kurtuluş savaşına katıldı. Bir iki derginin editörlüğünü yaptı, Sofya Radyosu'nun sanat ve edebiyat bölümünü yönetti. Sofya Tiyatrosu'nda ve Ulusal Opera'da çalıştı. Birkaç yıl Fransa'da ve Polonya'da diplomat olarak bulundu. 1960 ve 1962'de Dimitrov Ödülü'nü kazandı. 1966'da öldü. Şiir kitapları: Çarmıha Gerilmiş İspanya (1937), Şiirler (1948), Fişeklikteki Şiirler (1954), Rüzgârların Gülü (1960), Lirikler (1960), Seçme Dizeler (1962), Kalabilmek İçin (1965), Acımasız Olay (1965).

Y A Ş I Y O R U M

Yaşıyorum.

İçimde ne varsa

akpak ve sıcak.

Yaşıyorum.

Acıdan bağıırıyor ve düşüyorum.

Yaşıyorum.

Hastalıktan değil bu acı,

yenilginin bilincinden.

Yaşıyorum.

Titreyen bir yay gibi.

Yaşıyorum.

Ateşten değil titremem,

içimdeki öfkeden,

duraksamadan.

Yaşıyorum.

Tutuklanan dakikalar acı veriyor bana, ey insanlar.

Yaşıyorum.

Haykırıyorum yitirilmiş yollar boyu.

Yaşıyorum.

İstiyorum doğumlar görmek,

ey insanlar,

ölmeden.

Yaşıyorum.

Bağırır içimde doğmamış bir dünya.

Yaşıyorum.

Bağırmasam vargücümle

öleceğim.

Yaşıyorum.

Ey insanlar,

bu berbat halimin nedenini bilin:

Yaşıyorum.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

E N İ Y İ Ö Ğ R E N C İ

İyi bir öğrenciydi,
sınıfının en iyisi.

En önde otururdu
solda, pencerenin yanında.
Ufak tefekti.
Düz kızıl saçları
yanardı alev alev.
İyi bir öğrenciydi,
ufak tefek,
yanakları çil içinde.

Çok iyi bir öğrenciydi.
Bilirdi her dersi.
Öğretmeni,
kürsünün başında dimdik durup:
“İkinci Bulgar Krallığının krallarını say bakalım!”
diye sordu mu,
“Azorlar nerededir?”
diye sordu mu,
“Üç gümüş molekülünü sodyuma katarsan
ne elde edilir?”
diye sordu mu,
bülbul kesilir,
yanıtlar verirdi, apaçık, dosdoğru.

İyi bir öğrenciydi,
sınıfının en iyisi.

Bir gün
hiç beklenmedik bir şey oldu,
bir subay girdi içeri.
Geldi kürsünün başında dimdik durdu
ve hemen orayı gösterdi,
soldaki pencerenin yanındaki yeri,
ve bağırdı:
“Tahtaya gel!
Dur orda
ve söyle!
Tam karşılık ver sorularıma!”

Bu işkence dersiydi.

Botev ve Levski,
kara hücrelerden bakar gibi,
duvardan
onları seyrediyordular.
Korku
boş sıralarda oturmuştu
ve soruyordu:
“Buluştukların kimlerdi
gizli gizli?”
“Kimin eviydi
toplandığınız ev?”
“Ne verdiler sana?”
“Kime ilettin sen onu?”

Bu cesaret dersiydi.

İyi bir öğrenciydi,
sınıfının en iyisi.

Kalktı ve gitti
durdu tahtanın yanında.
Kızıl saçlı başı
kara göğün önünde,
tebeşir bulutları ortasında
parılıyordu.
Altın sarısı çillerin
altındaki çizgiler
belirgin ve uslu.

İyi bir öğrenciydi,
sınıfının en iyisi.

Ama hiçbir şey söylemedi.
Öylece, sessiz durdu.
Sınıfta sorguya çekildi,
hiçbir şey söylemedi.
Dışarı çıkardılar,
hiçbir şey söylemedi.
Arka bahçeye götürdüler,
diktiler duvarın dibine,
hiçbir şey söylemedi.
Çalarken tüfekler
son okul zilini,
hiçbir şey söylemedi.

Çok iyi bir öğrenciydi,
hiçbir şey söylemedi.
Ve tam not aldı
ölümsüzlük dersinden.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

L E N İ N

Onun aramıza gelmesi gerekti.
Öyle bir dönemde
onun gibi biri gelmeliydi:
Su gibi sağlıklı, ekmek gibi yalın,
ki herkes doysun.
Mermer tabanları yadsıyarak
ve uzaklara dikerek gözlerini,
yıldızlara en yakın,
koşuşmaktan paltosu lime lime,
bir kanat gibi açılmış etekleri,
Rus saraylarının üstünde,
korkusuz ve alev kadar neşeli,
alnı bir bulut,
parlak düşüncelerle
ışıl ışıl, apaydınlık.
Ve yaratan elleri,
savaşçılar ve şiirler yaratan
ve ağaçlar ve çağlar
yaratan elleri.

Onun aramıza gelmesi gerekti.
Kolları havaya kalkık,
doğın güneşini bekleyen
ormanlar gibi,
şafakta, kapkaranlık.
Hasata hazırlanmış
eziyetli topraklarda
şişen tohumlar gibi.
Aramıza gelmesi gerekti.

Gelmesi gerekti.
Tanımlamak için
görevini gerçeğın,
çekiç yapmak için zincirleri,
kurşunları saz telleri,
ve elleri ılık yuvalar,
ki kuşlar olsun,
ve yağmur incileri
ve yemyeşil öszuların dolaştığı
çayırları öpmek için eğilen
dudaklar,
ey sevgili özgürlük,
ki sen,
bize gelesin
ve diyesin:
“Merhaba, insanlar!”

Onun aramıza gelmesi gerekti.
Gelmesi gerekti!
Gelmesi gerekti!
O gelmeseydi,
biz gene yaratırdık onu,
ve adların en güzelini
takardık ona:
Yıldız,
umut,
özgürlük,
öç.

Biz gene yaratırdık onu,
biz insanlar, milyonlar,
alalım diye eşit pay
mütluluktan,
ve taşıyalım diye
yürek gibi
onu içimizde.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

ALEKSANDIR GEROV

1919 yılında Sofya'da doğdu. Liseyi orda bitirdi.

Edebiyat Sesi, Altın Boynuz, Gökkuşağı gazetelerinde yazdı. 1944'ten sonra Sofya Radyosu'nda Sanat ve Edebiyat Bölümü Başkanlığı yaptı. Şimdi Sinema Sanatı dergisinin yöneticisidir. Gerov'un şiiri, insan ruhunun derinliklerine inme, zamanın hızlı geçişini yakalama, insan varlığının kalıcı değerlerini arama ve bulma çabalarının bir ürünüdür. Başlıca şiir kitapları: Biz İnsanlar (1942), İki Milyar (1947), En Güzel (1958), Penceredeki Çocuk (1959), Yüz Megator (1963), Zerrecikler (1973).

Z A M A N

Zaman akıp gidiyor yok ederek
hem genci, hem ihtiyarı.
Ama ölümsüz umut kalıyor
altın tanecikler gibi
pırıl pırıl.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

B İ R S E S L E N İ Ş

Sizler, hâlâ madde içinde uyuyanlar,
ve on bin yıl sonra gözlerini açacak olanlar,
anımsayın beni!

Kuşkuluydum, umarsızdım, şaşkındım.
Evrenin ölçeğini kullanamamıştım,
elektriği ere dönüştürememiştım,
her yarattığı yeniden yaratamamıştım,
beynimi bir anten gibi kullanamamıştım.

Uzayın tam ölçülerini bilmiyordum
ve güçlü değildim
ölümsüzlüğün tadına varacak kadar.

Bütün öbür konularda tıpkı sizin gibiydim,
ama duygu diye bir şey olmasaydı.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

Z V E T A N   S P A S O V

1919 yılında Plevne’de doğdu. Genç yaşta politikaya atıldı. 1942’de Plevne garnizonundaki askerler arasında yaptığı propaganda yüzünden ölüme mahkum oldu. Aynı yılın yazında tutuklandı ama kaçmayı başardı. 14 Şubat 1944’te, Plevne’de, polisın kıstırdığı bir evde, cephanesi tükeninceye kadar çarpıştı. Son kurşunla da kendini öldürdü.

İ N A N Ç

Bekliyorum, anacığım, bekliyorum,
doğduğum kent üzerinde doğacak olan
o kızıl şafağı:

Cıvıl cıvıl, mutlu, diri bir şafak.
Tatlı bir kardeş gibi seveceğim onu.

İşte duyarım onun gelişini,
seyreldi işte kurşunî sisler,
buzdan çember kırıldı kırılacak.
Ey, mis kokulu genç şafak!

Yeşerecek kurumuş bahçeler
bahar yağmurlarıyla serin serin,
açılacaklar hayata yeniden
saz benizli kardeşlerim benim.

Sen de, anacığım, sen de,
kapıda dört gözle beklerken beni,
güneş konsun diye ipek saçlarına,
kaldıracaksın kara peçeni.
Ve ben sevinçle döneceğim sana,
anacığım, sevinçle, koşa koşa.

Bekliyorum, anacığım, bekliyorum,
köpüklü, kırçıl o bahar sularının
o al al olmuş sabahını.
Doğacak her şey yeniden,
kavuşacak yeniden güneşe
karanlıklara gömülen gözler.

B E N İ   Y İ T İ R E C E K S İ N

Böyle bir gecede yitireceksin beni.
Duyacaksın baykuş çığlıklarını karanlıkta,
düşman kurşunlarının ıslık çaldığı.

Yoldaşlarım çiçek getirecek mezarıma.
Durmadan ağlayacak anam
toplaya toplaya ortak anılarımızı acısında.

Gelincikler yeşerecek bahçelerde,
ışıyacak dört bir yanda hayat,
gençler sevişecekler mutlu mutlu.

Gel benim mezarıma işte o zaman,
gerçek oldu, işte bak, de,
işte, bütün düşlerin gerçek!

Böyle bir gecede yitireceksin beni.
Duyacaksın baykuş çığlıklarını karanlıkta.
Sonra bir derin sessizlik saracak ortalığı.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

A N A M A

Nöbetçi olduğumu hiçbir vakit unutamam.
kaçamam ben bu zor kavgamızdan,
ama bırak, bu yıldızlı, duru gecede
bırak, biraz daha ağlasın mızıkam.

Kodum geldim anamı, yapayalnız, uzakta.
Geldim bu alârm gecelerinde yitmeye.
Ama unutamam ak saçlarını anamın, unutamam:
Nasıl kayboldulardı zifiri karanlıkta!

Bir daha görür mü ki beni anam?
Kucaklar mı bir daha bu dinsiz imansız oğlunu?
Yoksa, ey alınyazım, tez ayaklı,
cansız mı götüreceksin beni anama,
kurşuna dizildikten sonra?

Kim bilir ne ıssızdır şimdi oralar.
Yanar, sıçrar anam karışık uykusunda.
Yok ki başka sevgilisi, başka oğlu.
Ona bu zalim dünyada bir ben kaldım kala kala.

Bıraktım ona ateşimin bir parçasını,
gerçek yoldaşlarımı bıraktım, sevgili dostlarımı.
Ama onların sevgisi, sıcaklığı, sanmam
dindirebilsin bir ananın acısını.

Zorlu savaşlarda sarsılsın, inlesin
bu yaşlı, bu kırık dökük toprak!
Gecenin bu anılar saatinde, çalsın biraz daha
şu kederli mızıkam, çalsın bırak!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

IVAN NEDKOV NIVYANIN

1919 yılında doğdu. Daha genç yaşında köylülerin yoksulluğuyla karşılaştı ve içinde daha insanca hayat koşullarının gerçekleşmesi isteği doğdu. Büyük bir coşkuyla kendisini devrimci eylemlere verdi. 28 Mayıs 1944'te bir çarpışmada ağır yaralandı ve ertesi gün öldü.

M E K T U P

Uzun süre yaşar mı bilmem,
yüreklerimizde açan bu sevgi?
Çünkü değişik iki dünyayız biz ikimiz,
şimdi bir de uzun yollar ayırdı bizi.

O kalabalık, ıııklı kentte, belli olmaz,
bir sürü alımlı şeye kaptırırsın kendini,
bense burada, avurtları çökük köylüler arasında,
halkın sıkıntılarıyla doyururum karnımı.

Bir mektup bekledim senden bu ilkbaharda,
istedim özlemlerini dökesin, içinin ateşini.
Ne olacak sanki düşeceğim de umutsuzluğa,
adam dediğin ekmek için dövüşmeli.

Uzun süre yaşar mı bilmem,
yüreklerimizde açan bu sevgi?
ama ben eminim ki, kılım kıpırdamaz
eğer çiğnersen bir gün sen onu.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

A N A C A Ğ I M

Ey, benim yorgun, bitkin anacığım, bilirim,
boş yatağım yanında durursun akşamları,
uzaktaki oğlunu düşünürsün ve dersin:
“Nerde geçirecek kim bilir bu geceyi?”

Şaklar dışarda kamçısı fırtınanın,
düşman karanlıklarda arar bizi,
yağmur çizer acıtır yüzlerimizi
ve biz durmadan yürürüz sabaha doğru.

Katlanırsın benim gibi çok acılara,
çünkü sevgi dağlar, yakar senin yüreğini,
anasın, hemen de yokluğumu duyarsın benim
benden sana bir tek söz edildi mi.

Ey, anam benim, yürekli, yiğit anam,
biliyorum, senin acılarının sınırı yok,
bir sen anlarsın ama beni, anlasan anlasan,
çünkü senin kanını taşıyım, doğmuşum senden.

Tutuşur nefretle kanım benim, yalım yalım,
halkımın düşmanları faşistlere karşı.
Korumak için yurdumu ve senin namusunu
çarpmaktan başka yol yok, anacağıım.

VALERİ PETROV

1920 yılında Sofya'da doğdu. Orta öğrenimini Sofya'da İtalyan okulunda yaptı. Sonra tıp fakültesini bitirdi. Daha öğrencilik yıllarında şiir yazmaya ve yayımlamaya başladı. Anayurt savaşına muhabir olarak katıldı. Basında yüksek görevlerde ve bir süre Roma basın ataşeliğinde bulundu. Başlıca şiir kitapları: Kuzeye Giden Kuşlar (1945), Şiirler (1949) Yaşadığımız Günler (1952), Afrika Defteri (1965), Destanlar (1972).

YILDIZLARIN ALTINDAKİ KAĞNI

İki köhne bıçkışane dağın orda.
İner eski Bukova yolu köye doğru.
Gecenin içinde gıcırdar durur
tahta yüklü yedi kağni.

Arkada, karanlıkta, yan yana,
ilkokul öğretmeniyle arabacı,
yol alırken tütün içer laflarlar,
seyrederek evreni, yıldızları.

“İnanasım gelmez benim sen ne desen,
Samanyolu yıldızlardan nasıl olur.
Tanrıdır rüzgâr estiğinde gökyüzüne biçim veren.
Osaat has buğdayın ince çiçeği savrulur.”

Susar öğretmen, dinleyerek
yaşlı adamın dediklerini bir bir,
ve, tahtalara uzanmış dalar
binlerce yıldıza.

Hep aynı ezgiyi söyler tekerlekler tek düze,
bir rüzgâr eser balkanlardan, savruk, kaygılı,
ve taşır gecenin içinde reçine ve ot
ve taze tahta ve tütün ve katran kokusu.

Karaltılar içinde her şey bir güzel:
Balkanlar ve kağni, insanlar ve tahtalar.
Ağır ağır yürüyen mandalar kapkara,
ve gözlerinin mavisi ıslıl ıslıl.

DOBRI JOTEV

1921 yılında Pernik'in Raduy köyünde doğdu. Liseyi Sofya'da bitirdi. Antifaşist eylemlerinden ötürü 1942'de tutuklandı ve 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı. 1944'te Üsküp hapisanesinden kaçtı ve Yugoslavya'da direniş savaşı vermekte olan "V. Kolarov" partizan taburuna katıldı. 9 Eylül 1944'ten sonra Dimitrovcu Komünist Gençler Birliği Merkez Komitesinde ve Halk Gençliği gazetesinde çalıştı. Başlıca şiir kitapları: Susuzluk (1951), Coşkun Rüzgâr (1958), Haykırışlar (1966), Sevdalı Güneşler (1973), Lirik (1974).

S U S M A K

Gelecekler, cellâtlar gene gelecekler,
gene dağlanacaksın, gene köpekleşecek acı.
Dört duvar arasında tepende böğürecekler:
“Söyle, kimler, neredeler? Konuş, haydi!”

Gık demeyeceksin. Oysa bir yurdun var senin,
yurdunda çile var, bunaltısı var esirliğin.
Ve sözler var, bu çileden, bunaltıdan doğan,
bu sözlerle, istesen, ölüye can verebilirsin.

Gık demeyeceksin. Oysa bir yurdun var senin
yurdunda yurtseverlerin var, kavga var.
Ve bu kavgada nice yiğit, nice cesur sözler var,
bu sözlerle, istesen, düşmanı kurşunlayabilirsin.

Ah, sözlerin senin, söyleyemediğin sözlerin!
Yarın arkadaşların söyleyecekler hepsini, arkadaşların.
Ama burada, bu dört duvar arasında, sana ne yapsalar,
bir tek söz söylemeyecek, gık demeyeceksin!

Sordukları kimler, neredeler, sakın ha!
Susacaksın! Bağırarak da yok! Ölmek mi, öleceksin!
Yarın bütün yurdun duyacak nasıl olsa
burada, bu cehennemde, sustuğunu senin!

A Ç I K C A S I

Dağıtacağım kendimi son damlaya dek!

Hani nem varsa az çok
saklayamam, katık edemem.
Bugünkü bugüne,
yarınki yarma.
Bugünden yarına saklarsam
erir gider sakladığım.
Dağıtmazsam yarınkini
o da erir gider
avuca düşen
kar tanesi gibi.

Korkma! Ben bir kaynağım.
Daya ağzını ve iç.
Toprakta geldiği yere
sızar gider
içilmeyen yudum.

Korkma! Ben bir kaynağım.
Nice dudaklar doyurmuşum.
Kalmışım gene arı duru.
Çünkü taptaze ve biricik
bu kaynakta her yudum.

Dağıtacağım kendimi son damlaya dek!
Günün birinde baktım ki kurudum,
çekip gideceğim buradan,
içimde rahatlığı ölümsüzlüğün.

Çev. A. Kadir - Fahri Erdiñç

Y A N I T

— Neden seviyorsun beni?

— Sor, ırmağa sor,
neden akar denize doğru,
neden karışır gider denize?
Iрмаğa sor, ırmağa!

— Neden seviyorsun beni?

— Sor, dalgaya sor,
neden koşar kıyıya doğru,
neden parçalanır kıyıda?
Dalgaya sor, dalgaya!

— Neden seviyorsun beni?

— Sor, aya sor,
neden döner çevresinde dünyanın,
neden ayrılmaz ondan?
Aya sor, aya!

Çev. A. Kadir - Fabri Erdinç

B A Ş L A N G I Ç

Bir denizsin sen, pırıl pırıl,
aydınlık bir bekleyişle çalkalanan.
Bense kırk kol ırmağım,
çağıl çağıl sana koşan.
Ama ak yolu boyunca yüreğimin
nice engel var pusuda.
Tam sana yaklaşıcağım sıra
yutuverir beni nemrut kumlar.
Kurtulup da çıktım mı yüze
cansızlığın buzları mıhlar.
Kötücül kuşkların kökleri
atılımlı akışımı köstekler.
Kayalarca dikilir ayağımda
kör yasalardan Himalaya'lar.

Pırıl pırıl denizim benim,
aydınlık bir bekleyişle çalkalanan.
Kırk kol ırmağım ben beride,
gürül gürül ve yaman.
Ben, ulaşmak için sana,
sarmaşdolaş olmak için seninle,
kayalar oyuyorum yolumda,
tıkalı boğazlar açıyorum.
Geliyorum, geliyorum, geliyorum!

Çev. A. Kadir - Fabri Erdiç

ATANAS IVAN MANÇEV

1921 yılında doğdu. Çocukluğundan beri şiir yazmıştır. Sürekli olarak polisçe izlendiğinden, hep gizlenmek zorunda kaldı. 21 Mayıs 1944'te bir arkadaşını aramak için gittiği bir köyde onu tanıdılar ve polise bildirdiler. Polisle aralarında silâhlı çatışma çıktı. Son kurşunuyla kendini öldürdü.

G E N Ç L İ K

Fısıldaşın, ey dalgalanan buğday tarlaları!
Uçsuz bucaksız kırlar, coşun!
İşte körpe kanatlarımı açmışım
sizin altın çarşafınızda.

Ben olacağım ilk kurban
doğduğum topraklarda,
bunca suskunluk ardından, titreyecekler
uzak köyler, tepeden tırnağa.

Çok insan izleyecek beni,
bitmez tükenmez gençler, altın yüzlü:
Ölecekler bu kan savaşında,
kavuşmak için daha çok güneşe.

Sığamam kabıma, sığamam.
Açar gençliğim kanatlarını yücelere.
Fısıldaşın, ey dalgalanan buğday tarlaları!
Uçsuz bucaksız kırlar, coşun, coşun!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

MARKO ANGELOV

1921 yılında Gorski Sevonez'de doğdu. Siyasal eylemleri nedeniyle 1942'de tutuklandı. İki yıl bir toplama kampında kaldı. Oradan kurtulunca direnme güçlerine katıldı. 28 Mayıs 1944'te polis ateşi altında öldü.

T Ü R K Ü

Koş, ey ak Tuna, koş,
koş Rakita'nın ülkesine doğru,
söğütlerin dallarını eğdiği ülkeye,
sevgilimin beni dört gözle beklediği.

Koş, ona acılarımı götür,
bugünlerde seni göremeyecek, de:
Kanlı zamanlar içer günlerini,
yazgısını değiştiremez hiç kimse.

Düşman dün kısırdı beni,
kovaladı durdu, göz açtırmadan,
öfkeli yollarda düştü peşime.
Gitmeliyim artık buralardan.

Koş, ey ak Tuna, koş,
sevgilimin beni dört gözle beklediği yere.
Hemen geleceğim sevgilimi öpmeye,
özgürlüğü hele bir hak edeyim!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

DIMITIR METODIEV

1922 yılında Pazarcık bölgesindeki Belovo köyünde doğdu. Sadovo'da Orta Tarım Okulunu, Sofya Üniversitesinde Yüksek Tarım Fakültesini bitirdi. 1944'te Üçüncü Harekât Bölgesi "Angel Kınçev" müfrezesinde partizan oldu ve Nazi Almanlara karşı savaştı. 1953'te Moskova "Maksim Gorki" Edebiyat Enstitüsünde okudu. Birçok gazetelerde çalıştı. Şimdi bir derginin yöneticisidir. 1952 ve 1964'te Dimitrov Ödülü'nü kazandı. Rusçadan Bulgarcaya çeşitli çeviriler yaptı. Şiiri toplumsal ve devrimcidir. Başlıca şiir kitapları: Taarruz (1945), Dimitrov Kuşağı (1951), Düşler Ülkesi (1956), Böyle Öleceğim (1961), Büyük Göç (1970), Her Şey Yinelenecek (1975).

S O S Y A L İ Z M Ş A R K İ S İ N D A N

Yoksul bir tarım ülkesiydi

Bulgaristan.

Traktörler yerine

eşekleri vardı ve inekleri,

toprağı süren.

Ne makineleşme vardı

ne de

sulama.

Gidecek çok uzun bir yolu vardı ama.

Rüzgârlar esti,

ve kar

örttü toprağı,

ve kurtlar dolaştı

sinsi sinsi...

Ama biz

başkaldırdık

rüzgâra

ve kara.

Yüzlerce insan,

binlerce insan,

bir milyon insan

gitti

tarlalara

çalışmaya,

ve gitti
darağaçlarına.
Acı soğuk
çalıştı girmeye
içine ruhlarımızın,
ve çalıştı
bizi dondurmaya.
Bir büyük davamız vardı
oysa bizim,
sosyalizm davasıydı bu,
ve hiçbir şey durduramazdı
gidişimizi
geleceğe doğru.

Ama kuşkucu Thomas'lar
iyi insanlar
değildirler,
iyi insanlar
yürekli,
bencil olmayan,
duraksamayan
ve bekleyen
ve yaratan
insanlardır
ve geleceğe
inanan...

Bugün
demir şarkı
daha yüksek sesle söyleniyor
güçlü
saflarımız üstünde,
gururla
ve güvenle
dosdoğru
sosyalizme giden
yolda...

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

V L A D I M I R   G O L E V

1922 yılında Bansko'da doğdu. Liseyi Kızanlık'ta bitirdi. Sofya Üniversitesinde hukuk okudu. Sofya radyosunun edebiyat bölümünde ve Bulgar Sineması Senaryoları Kurulu'nda çalıştı. İlk şiir kitabı 1927'de çıktı. Şiirleri daha çok toplumsal sorunlara eğilir. Son yapıtları eleştirmenlerin dikkatini çekti ve ona Dimitrov ödülünü kazandırdı. Başlıca şiir kitapları: Pirin Bayrağı (1952), Yele Karşı Şarkı (1958), Gürgenler de Şarkı Söyler (1961), Devrim Yaşıyor (1964), Şiirler (1972), Gecikmiş İtiraflar (1976).

İ N A N I Y O R U M

Ben, bir çöl ıssızlığında,
solgun ve bitkin ölemem.
Götür beni, ey gençlik,
son soluğuma dek,
dipdiri ormanında.
Yapayalnız. Bırakılmış bir başına,
durgun, sessiz,
tıkamış kulaklarını dünyanın uğultusuna.
Sakın böyle bir alinyazısına götürme beni.
Bana kuşların engin atılganlığını ver.
Yeniden yaratan her şey sabahları dünyayı,
şarkı söylenen, kurulan her şey,
başarı, ün, yargı,
bunların tümü,
gençlikte olur olsa olsa.
Gençlik onurlu, ateşli, arı duru.
Gideriz biz yalnız ona doğru.
Ey, arkadaşlar, uzatın ellerinizi
bu güçlü yaşama, ilkyaza.

Ne param pulum olsun isterim, ne ünüm sanım.
Gözüm yok hiçbir yüksek yerde.
Kaygılı, yalın şiirim bana yeter
senin kahramanca yarışında.
Ağır gelir bana kanatsız soluk almak,
ve yitirmek atılganlığımı
acılara gömer beni.

Bağışlayın beni, kardeşler,
tökezlemek istemem,
bana ölümdür bu,
yoksunluktur her şeyden.
Genç yurdumda büyüdüm ben.
Öyle genç ki hâlâ,
açılır daha yeni yeni
mavi yollarında yürürken,
kaldırarak başını balkanlara.

Ey gençlik, ey yurdum,
en yüce sevgilerimden doğmuş
hazinelerimin en değerlisi.
Ben hiçbir şey istemem senden
ta yüzyılların sonuna dek,
yalnız tek bir tüy ver bana, ey gençlik,
tek bir tüy kanadından.

K İ T A P' L A R A   Ş A R K I

Ey kitaplar, suskun kitaplar, çevremdeki!
Gösterişsiz başarıları yaşıtlarımın.
Dokunuyorum belirsiz bir coşkuyla, içim titreyerek,
dokunuyorum ikonlara uzanır gibi.
Nasıl doğduklarını ansıyorum ben bu kitapların,
coşkun hızı içinde bir dönemin, dörtnala,
sonu gelmez tartışmalarla sarmaşdolaş,
değerlenme, büyüme, yayılma susuzluğuyla.

O mutlu imece günlerinin ozanları!
Barajların şarkıcıları, çelik fırınlarının.
Yoktu ağır yazı masaları, odaları yoktu onların,
kiralık odalardı barınakları, ıslak çadırlardı,
not defterleri vardı el kadarcık,
şarkıları mine boncuklar gibi dizerlerdi,
güleç şarkıları, temiz şarkıları, apaydınlık,
kısa kısa duacıklar gibi şarkıları.

O zamanlar gergin, acımasız zamanlardı.
Zayıflar silindi gitti aramızdan.
Kimileri ölümcül yaralar aldı.
Gitgide seyreldi bizim küme.
Ve artık çoğu aramızda değil.

Ama kitaplar, işte hepsi yerli yerindeler.
Nasıl idiyeler gene öyle cıvıl cıvıl.
Çevir yaprakları, çevir ve oku satırları bir bir.
Bunlar kitap değil, arkadaş yazgısı bunlar.
Şimdi kendileri burada olmayabilir,
düşledilerdi hani defneden çelenkler falan,
ama kitaplar en vefalı arkadaşlar çetesidir,
her zaman gürül gürül gürüldeyen, uğul uğul uğuldayan.

Çev. A. Kadir - Fahri Erdinç

GEORGI SVEJIN

Asıl adı Georgi Ivanov Neykov'dur. 1922 yılında Leveç kasabasının Doyrensi köyünde doğdu. Yeraltı örgütlerinde faşizme karşı çarpışmış, kültür alanında büyük çalışmaları olmuştur. Halen Bulgar Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu üyesi ve haftalık edebiyat dergisi Puls'un (Nabız) yayın yönetmenidir. Birçok şiir kitabı ve piyesleri vardır. Başlıcaları: Yakan Gözler (şiirler), İnsanlar ve Kaderleri (piyes), Yaban Çilekleri (piyes).

Ş E Y T A N I N T İ T R E K S E S İ

Kaldırınca tabancasını
nişan almak için
sarı saçlıya,
parıldayıverdi
gözleri.

Kırlangıçlar uçuştular
korkudan çığırıp
kanat çırparak.
İyi nişancıdır,
koru kendini!

Kartal gözleri var onda,
panter yüreği!
İşte nişan aldı
kemanın üstüne tam,
ıskalamaz.
İyi nişancıdır,
koru kendini!

Ama teller
gene şakıdılar
ve doldurdular havayı
titrek titrek,
hiç umursamadan.
Bu dünyada
insan iki türlü:

Keman çalmaya gelmiş insan,
öldürmeye gelmiş insan.
Haydi söyle bana,
müziği seversin sen,
nasıl çalar insan
hapisanede,
ağrılardan sızılardan sonra,
romatizmanın
ve zincirlerin
kemirdiği ellerle?

Havasız bir delikte,
gıcırdayan somya üstünde, yatakta,
yakalanmışsın berbat bir öksürüğe,
gel de şarkı söyle!

Ama gene de
sarı saçlı adam
devam etti
Tartini'yi çalmaya.
Dirildi içimizde
ölü düşler.

Ne yazık
sevmiyordu müziği
tabancalı asker!

BLAGA DIMITROVA

1922 yılında Byala Slatina'da doğdu. Liseyi Sofya'da okudu ve Sofya Üniversitesi Slav Filolojisi Fakültesini bitirdi. Daha sonra Moskova'da Maksim Gorki Edebiyat Fakültesinde öğrenimini sürdürdü ve filoloji bilimleri doktoru oldu. Edebiyat Cephesi gazetesinde ve Eylül dergisinde çalıştı. Başlıca şiir kitapları. Öndere Şiirler (1950), Rodoplara Şarkılar (1954), Açıkça (1956), Yarına (1959).

TEK BAŞINA YOLCULUK EDEN KADIN

Göze almaktır tehlikeyi, bir tedirginliktir bu,
hâlâ erkekler dünyası olan bu dünyada.
Anlamsız karşılaşmaların tuzağı bekler
sizi her köşede.
Sokaklar ve hareketli kalabalıklar
meraklı meraklı süzer sizi
ya da dik dik bakarlar size.
Bir kadın, tek başına yolculuk eden.
Savunmasız olmanızdır
tek gerçek korunmanız...

Aslında hiçbir erkeği dönüştüremediniz
dayanacak güçlü bir desteğe,
yaslanıp dinlenecek bir ağaç gövdesine,
altında barınacak bir duvara.
Hiçbir zaman kullanmadınız bir erkeği
bir yol, bir sıçrama taşı gibi.
Eşit koşullar altında karşılaşmak için bu erkeklerle
ve onu gerçekten sevmek için
tek başınıza başladınız işe.

Uzağa gidip gitmeyeceğinizi bilmiyorsunuz,
ya da düşüp düşmeyeceğinizi yol ortasında batağın içine,
ya da güneşin kamaştırıp kamaştırmayacağını gözlerinizi-
bütün bunları bilmiyorsunuz ama inadınız inat gene de.
Çünkü bıraksalar bile sizi yarı yolda,
sizin bu cesurca çıkışınız

bir yere ulaşmakla birdir.
Bir kadın, tek başına yolculuk eden.

Ve siz hala gitmeye devam ediyorsunuz.
Ve siz, hiç ama hiç durmayacaksınız.
Hiçbir erkek hiçbir zaman
tek başına yolculuk eden bir kadın kadar
olamaz yalnız.

Karanlık çöker önünüze,
yedi kilitli bir kapı.
Hiçbir zaman bir kadın
gece çıkmaz tek başına yolculuğa.
Ve parlak güneş bir gardiyan gibi
açar açık yerlerin kilitlerini şafak vakti.

Ama siz karanlıkta da yürüyorsunuz,
etrafa bakmadan gizli gizli.
Belirler her adımınız
bir vakitler sizi sık sık korkuttukları
o belirsiz adama olan
gerçek bağlılığı ve güveni.
Ve adımlarınız kaldırım taşlarında yankılanır durur.
Bir kadın, tek başına yolculuk eden.
Kendisi de yolda yalnız bir kadın olan
bu alçakgönüllü dünyamızda
en yumuşak adımlar ve en cesur.

BOJIDAR BOJİLOV

1923 yılında Varna'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini bu kentte yaptı. Sofya'da hukuk ve tıp fakültelerinde okudu. İlk şiiri 1939'da Dönemeç gazetesinde yayımlandı. 1944'ten sonra iki dergi ile yöneticilik, Bulgar Yazarlar Birliği'nin sekreterliğini ve bir gazetenin yöneticiliğini yaptı. Şimdi "Halk Kültürü" yayınevinin yöneticisidir. Lirik bir şairdir, şiirleri duygu ile doludur ve ince bir anlatım özelliğiyle belirlenir. 1961'de Dimitrov Ödülü'nü kazandı.

Başlıca şiir kitapları: Üçüncü Sınıf (1939), Dimitrov (1950), Bayrağın Altında (1954), Lirik Şiirler (1957), Asker Kanı (1959), Deniz (1970), Demir Yürek (1972), Yirminci Yüzyıl (1972).

Ş A İ R L E R

Karanlık suyun içinde bir motorda
adamlar sessizce soyunurlar.
Onlar artık şair değiller,
mutlu çocuklardırlar.

Sarar bedenlerini su
şehvetli bir kucaklamayla.
Gece ne bu kadar tehlikeli olmuştu,
ne de böylesine dostça.

Kara şair anımsadı suyu
timsah davullarıyla.
Anımsadı açlık yıldızlarını
yavrularının düşlerindeki.

Sarı şair anımsadı yağmuru
kavrulmuş kara körfezin üstünde.
Ölüm seslerini anımsadı
tüfek namlularından org borularında.

Beyaz şair bir nehri anımsadı,
ülkesinde nehirler kuruydu çünkü.
Özgür topraklarını; düşmanın
nasıl ezip geçtiğini görmüştü.

Ve bu kıyı yakınlarında doğan şair
hiçbir şey anımsamadı, çünkü
burada o her zaman güzel ve güçlüdür,
gülümser, yumuşak ve gür saçlı.

Ş İ İ R S A N A T I

*Şair olmak yeterli değil-
aşık da olmalısınız.*

Boileau

Çok şey öğrettin bana; Boileau.
Şimdi farkına varıyorum birçok şeyin.
Daha birkaç yıl önce anlamazdım
neden şair denir birine,
hele hiç anlamazdım
neden inanır insanlar
bir şair olduğuma
benim de.

Oysa ben her vakit sevdalıydım
gençliğime,
fikirlerime,
ağaç yapraklarına.
Nisan gecelerine,
genç kızlara
ve göreve.
Ve şimdi bunca yıldır
sana sevdalıyım
ey tutkum,
gönül rahatlığım.

Şiirler nasıl yazılır
bilmem.
Yaşarım onları.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

K U Ş A K

Biz, bizi tüketen ateştik.
Biz, şiirdik sadece,
harekettik,
kuşkuyduk.
Biz, başkaldıranlardık, öfkeliilerdik.
“Solcu” yaftası takmıştı çağımız bize.
Diplomamız yoktu, ödölümüz yoktu.
Saygınlığımız yoktu ve aç dolaşırdık,
mutluyduk ama
o cehennem gibi yanan barutun göbeğinde.
Gençtik.
hepimiz gençtik,
ben de, sen de...
Bunların hepsi şimdi tarih oldu.
Şimdi şiirler kitaplarımızdadır.
İçimiz öfkeli ateşin külleriyle dolu,
çığınca bir hareketi anımsamadayız.
Her şeye güvenimiz tām.
Yoksa başkaldırmayı ve öfkeyi anlayamazdık.
Sağlıklı olmaktan kıvançlıyız,
kıvançlıyız saygınlığımızı, ödöllelerimizizi saflarımızda saklamaktan.
Şimdi genç olanlar başkaları artık.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

DAVID OVADIYA

1923 yılında Kırcali'de doğdu. Liseyi Plovdiv'de okudu. Sofya Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. 1939 ve 1943 yıllarında öğrenci gazetelerinde ilk şiirlerini yayımladı. 1944'de partizan olarak İkinci Orta Balkan Tugayı'nın "Dobri Voyvoda" birliğinde direniş savaşlarına katıldı. 9 Eylül 1944'ten sonra, Plovdiv'de, günlük Anayurdun Sesi gazetesinde çalıştı. Sofya Radyosunda redaktörlük yaptı. Halen "Halk Gençliği" yayınevinde redaktördür.

Başlıca şiir kitapları: Partizan Defteri (1948), Son Ana Kadar (1950), Yurt Kıyıları (1952), Ev (1956), Geciken Buluşma (1964), Yaşanacak (1972), Kardan Kilim (1975).

T A R İ H

Tarih yazılmıştır kanla...

Bunlar, derdim, basmakalıp sözler.
Ama yanımda bir bir düşünce yoldaşlarım,
kanları vurunca yüzüme ılık ılık,
ağladım, isyan ettim, bastım küfürü.
Ve işte o zaman.
boş vererek üne müne, paraya pula,
hiç esirgemedi canlarını
karşı koyarlarken düşmana yoldaşlarım
işte o zaman,
inandım bu basmakalıp sözlere,
inandım, evet, kurşuna dizerlerken bizi,

yazdığımız sırada tarihi kanla.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

A N A V A T A N

Görüyor musunuz, işte,
büyür, mavileşir denizin ufkunda
anavatan Balkan.

Bu coşku ne,
deniz kurdu değil misin
sen, kaptan?

Açılmış dalgaları bayrak,
merhaba, sevgili kıyı,
ey anavatan toprağı,
merhaba!

Gözlerim aç,
gözlerim ayrılmaz ordan,
rüzgâr ıslık çalar,
bir damla kopartır benden,
köpüren dalgalarına denizin
düşer bir damla.

Uzarlardan gelirim,
gelirim yaban ellerden.
Okşadığı yerler gördüm güneşin.
Gördüm masmavi Güney ülkeleri,
bal gibi meyveler veren.

Zor soluk alır
o gökyüzü altında insan.
Darılır orda yürek,
içe işler acı.

Ey kıyı,
özgürlük güneşiiyle aydınlanan,
yok bu dünyada
senden güzel toprak.

Daha hızlı, haydi kaptan,
benim yüce Balkan'ımın kıyılarına!
Daha hızlı, kaptan kardeş, daha hızlı,
yar yeşil dalgaları bir çırpıda!

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

P A R T İ Z A N L A R

Sabahın ayazında, donmuş, aç açına,
ağaçlık yamaçlardan yürüyoruz.
Kol, bir tepenin gerisinde birden durdu. Bu ne?
Tuzak mı? Yoksa yolu mu şaşırdı kılavuz?

Ağardı ağaçlar arasında koskoca bir yazı:
“Partizanlar, teslim olun! Bağışlanacak hayatınız...”
Düşmanlar yazıp yapıştırmış buraya, belli:
“Acıma beklemeyin bizden, teslim olmazsanız!..”

“Partizanlar, teslim olun!” diyor rüzgâr,
soğuk esinti itiyor göğsümüzden bizi.
Boylu boyunca uzanıyor devrilmiş ağaçlar
ve havalanıyor ürken bir kuş sürüsü.

Fısıldıyor yağmur: “Partizanlar, teslim olun!”
Ve gözlerimize vuruyor buzlu çisinti.
bulanık göletlere batıyoruz bele kadar,
bağırlarımızda dolan taşan bir öfke, bir kin.

Bu öfke, bu kin nerdeyse boğacak bizi.
Hadi bakalım, dize getirsin bizi düşman:
Tüfeklerimizle paralıyoruz o yazılı kağıdı.
Ve yürüyoruz yağmurun içinden rüzgâra karşı.

R A D O Y R A L I N

1923'te Sliven'de doğdu. Gerçek adı Dimiter Dimitrov'dur. Sofya Üniversitesinde hukuk okudu. İlk şiirleri Güneşin Doğuşu adlı dergide çıktı. Sonra Kendi Dilimiz ve Şafak adlı dergilerde yazdı. 1941'de Sliven'de Faşizme Karşı Bülten'i çıkardı. İkinci Dünya Savaşına asker yazar olarak katıldı. Edebiyat Cephesi ve Edebiyat Haberleri adlı haftalık dergilerde yazdı. Başlıca şiir kitapları: Şiirler (1949), Öngörülmeyen Duygular (1959), Güven İğneleri (1960).

DEĞİŞTİRME BİRLİĞİ

Yenilenler bize doğru geliyorlar.

Biz alacağız onların yerini.

Karanlık. Kapkara bir gece.

Duyulan tek ses, foşurtusu çamura batan çizmelerin.

Geçiyoruz yanlarından selamsız sabahsız.

Şafakta orda olacağız. Orda dövüşeceğiz şafakta.

Uzun bir şarkı tutturmuş biri, acıklı bir şarkı.

Hey! Bunun bize yararı ne?

Katılalım ona diyoruz, sözcükler kalır boğazımızda,
tek söz çıkmaz ağzımızdan, dolar gözlerimiz.

Yürüyoruz gecenin içinde, görürüz çok uzaklarda
gözyaşlarımız ardından, tüm sevdiklerimizi.

Rüzgâr başladı esmeye yeniden... Sliven orada.

Balkanlar sessiz sedasız onu korur.

Anam evde, tek başına,

eski mektuplarımla avutur kendini.

İşte bizim Sliven'imiz. Büyüdüm ben orada.

Bir adamım şimdi. Tehlikeli düşleri olan.

Geldim anlamaya buraya, neden pırıl pırıl yandığını o düşün
ve nasıl güçlenip tuttuğumu onunla.

Ama ne çok insan öldü, yitirdi yaşamlarını ne çok insan,
saflarımızda ne çok insan yok oldu gitti!

Yürüyün, düşman na işte şurada!

Yürüyün, gerçekleşmemiş düşler adına!
Kanatlanan bayrak altında yürüyün!
Aldırmayın karanlığa, geceye, çamura.
İşte tüm sevdikleriniz yanınızda.
Aldırmayın iki büklüm olduğumuza, söyleyin şarkınızı,
bırakın yenilenler geri çekilsinler,
biziz kazanacak olan.

Karanlık. Kapkara bir gece.
Çizmeler foşurdar çamurlar içinde.
Yenilenler, yorgun ve bitkin, çekilirler geri.
Biz alacağız onların yerini.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

S L I V E N İ N G Ö R Ü N Ü Ş Ü

Ey doğduğum kent,
ne kadar güzelsin sen,
uzakta mavi sıradağların
ışıldar kırmızı kırmızı
akşamleyin gün batarken.

Yanar kırmızı kırmızı yazıları dükkanların
yollarda ve alanlarda.
Güçlü eser burada rüzgâr herdaim,
havada bayraklar herdaim dalga dalga.

Dökülür akşamları sokaklara işçiler,
kimi işten gelir, kimi işe gider,
tüter burada bacalar gece gündüz,
burada makineler dur durak bilmezler.

Ama gündüzki görünüm geceleri bambaşka.
Masmavi alacakaranlıkta yanar ışıklar,
dopdolu vitrinleriyle geniş halk mağazası
boğulmuştur aydınlığa.

Ey kurtarılmış işçi kenti,
hala bakımsız ve yoksulsun.
Daha mutlusun ama, daha diri,
çünkü geleceğine inanıyorsun.

Artık gecenin boğuk türküleri yok.
Çingeneler çalgı çalmaz artık meyhanelerde.
Akşam okulları uğuldar durur,
provalar yapılmakta Kültür Evinde.

Yeter sende bir tek yıl yaşamak.
Senden söz eder insan tüm yaşam boyu.
Ve yel başlar başlamaz esmeye,
duyar onda senin selamını, soluğunu.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

TONKO STAEVSKI

1924 yılında Troyan'da doğdu. Ailesi yoksuldu. Küçük yaşta çobanlık, demircilik yaptı. Okumaya yalnızca yaz tatilleri sırasında vakit buldu. 1843'te direnme güçlerine katıldı. 1944 yılının 12 Nisanı'nda bir casus tarafından baltayla öldürüldü.

K A R A T Ü R K Ü

Duyarım geldiğini ölümün,
na şuramda saklanmış bir yılan,
zehirler beni, kanımı içer, beni bitirir,
sönüverir gözlerimin ferî.

Gelirsin ey kara ölüm, çağrılmadan.
İlkbaharda gelirsin,
ilkbaharında hayatımın,
dünyanın ilkbaharında.

Gelirsin çağrılmadan ey kara ölüm.
Ben ölüyorum doğarken dünya,
ölüyorum bir karanlık yatakta,
uyanır türkü söylerken dışarda bahar,
dışarda başlarken son kavga,
uçarken akranlarım
fırtınalar gibi
düşmana doğru,
ölürlerken sarınıp yığıtlığe, onura.

Uçun, arkadaşlar, uçun:
İşte ben ölüyorum.
Vurun, yoksullar, vurun:
Damarından kan fışkırsın.
Kurun yeni yapılar
duvarcıları yarının,
işte ben ölüyorum,
karaymış alinyazım.

Bir kurşun bile öpmedi
kenttin barikatlarında beni.
almadı savaşta bu canı ölüm.
Ölüyorum bir karanlık yatakta,
uyanır türkü söylerken dışarda bahar,
dışarda başlarken son kavga,
uçarken akranlarım
fırtınalar gibi
düşmana doğru.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

C İ Ğ E R P A R E M

Tam dokuz gecedir,
tam uzun dokuz gece,
beklerim seni,
gözlerim yolunu senin,
isterim görmek seni bir daha,
seni bir daha kucaklamak.
Oysa ne gelen var ne giden!
Şaşırdın dağlarda belki yolunu,
belki de dedikleri doğru,
buralarda, yakınlarda seni gördü biri,
kaldın geri dönmek zorunda.
Beyko'm benim!
Hep senin yolunu gözlerim.
Düşünceler geçer kafamın içinden,
kara kara düşünceler,
babam duysun istemem,
ağlarım için için,
ciğerim nasıl yanar bilsen,
yavrum benim!
Gelir tüfek sesleri
birbiri ardından geceleri,
ve acı çığlıklar
köyde yayılır gider.

Bana bir şeycik göndereydin bari,
kendinden bir belirti, bir nişan,
o vakit rahat ederdi içerim,
yavrum benim!
Biliyorum ama, sağsın,
döneceksin yakında,
aman oğlum, tetik ol,
uyanık ol, aman oğlum,
bahçede ve yol ağzında
saklanır üniformalı yedi adam,
bir kurt içlerini kemirirmiş gibi tedirginler,
mırıldanır dururlar, dört dönerler karanlıkta,
kulak kabartırlar dört bir yana,
gözetlerler dört bir yanı.
Uyanık ol, aman oğlum,
kendini koru,
yavrum benim,
ciğerparem!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

GEORGI CAGAROV

1925 yılında Sliven'in Byala köyünde doğdu.

Ortaöğrenimini bu kentte yaptı. Sonra Moskova'da Maksim Gorki Edebiyat Fakültesini bitirdi. Gençliğinden beri etkin bir antifaşisttir.

Bir yandan faşizme ve kapitalizme karşı yürütülen savaflara katıldı, bir yandan da edebiyat alanında ilk yapıtlarını vermeye başladı. İlk yapıtları 1951'de basıldı ve hemen dikkati çekti. Faşist yönetimce tutuklanıp hapsedildi.

1944 Eylülünde hapisten çıkarak sosyalist düzende kavuştuğu koşullar içinde yaratıcılığını sürdürdü. Şimdi Bulgaristan Yazarlar Birliği Başkanı ve Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi Başkan Yardımcısı'dır. Hemen bütün şiirleri toplumcudur ve zengin Bulgar türkülerinin özgün izlerini taşır. Cagarov'un, Çağdaş Bulgar dram yazarları arasında da yaygın bir ünü vardır. Şiir Kitapları: Şarkılarım (1954), Lirik Şiirler (1956), Sessizlik Dakikaları (1958), Kimi Zaman (seçilmiş şiirler, 1975).

Ş A R K I

İmreniyorum uçan yaprağa,
tarladaki çalikuşuna,
suyu kuruyan kaynağa

Yaprak ilkyazda yeniden doğacak.
Çalikuşu uçacak yeniden.
Dalga yeniden başlayacak türküye.

Oysa ben hücremde kalacağım,
bir yere kımıldayamam buradan.
Artık, istenmeyen soluğumdan başka
dostum yok kucaklayacak.

Ve zincir, bu sadık köpek,
boyuna hırlar durur,
uykumda emer kanımı.

Uçmak isterim, çarparım parmaklıklara;
düşer çırpınırım, kuşlar gibi,
ölür şarkım soğuk taşa.

Lanet olsun bu hücreye!

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

Y A Z I T L A R I N   Ö N Ü N D E

Bu sabah
duvarda okudum,
kırağı kaplı
taştan duvarda,
on isim.

On şarkı duydum,
ve dalgalanan on bayrak gördüm,
on çift göz dolaştı üzerimde,
bu sabah.

Kararsız kaldım uzun süre
onların önünde,
uzun süre göze alamadım
adımı kazımayı

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

B U R D A   Ö L Ü R S E M

Burda ölürsem ne çıkar,
soğuktan, açlıktan,
jandarma süngüsünden,
sorgudan, işkenceden.

Burda öleceğim, tamam,
bu tek kişilik hücremde,
tek bir sözcük duymadan,
insan yüzü görmeden,
gözlerinden öpmeden...

Yapayalnız yaşamak, yapayalnız,
işte bunu yapamam!

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

S O R G U D A N   S O N R A

Eni boyu iki adım.
Döşeme buz tutmuş.
Elini uzatsan duvar.
Başını kaldırsan tavana değer.

Oysa dışarda ovalar var, uçsuz bucaksız.
Irmaklar var, derin.
Ve dağlarda yankılar.

Ve gökyüzü var,
ve kuşlar, kanatlarını çırpın,
ve yollar,
uzaklara götüren.

Benim yurdumdadır kırların en sonsuzu,
ve canyoldaşlarım,
ve yumuşak düşler.

Bir de burası.
canımı dişime takıp
yoldaşlarımı savunduğum
şu iki adımlık yer.

S A V A Ş

Böyle geçer günler, ağır ağır,
dünya büzülür demir parmaklıklar ardında,
acımasız savaş yalım yalım kudurur.
Yırtıcı şarkım ağırlaşır kurşunlardan, toplardan.
Titrer gözyaşlarımda öfke.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

H Ü C R E D E   Z İ Y A R E T

Ağlama, canım kardeşim,
ben ölmem,
Sil gözyaşlarını,
ben ölmem.

Aynı soylu kan besler bizi,
ben ölmem.

Biz insanız, yavrum,
ben ölmem.

Büyüyeceksin biliyorum,
ben ölmem.

İzleyeceksin benim yolumu,
ben ölmem.

Kıvırcık saçlarım senin alnında,
ben ölmem.

Şiirlerimi, türkülerimi yinele,
ben ölmem.

Çarparsa göğsünde benim yüreğim,
ben ölmem.

Nişan alırsan benim elimle,
ben ölmem.

Savaştayken bu vatan,
sönene dek bu cehennem,
ona bağlı kaldığın sürece,
ben ölmem.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

M E Z A R   T A Ş I N D A K İ   Y A Z I

Yoldaşın susmamalı hiçbir zaman,
ıslak kaldırımda kolları gerili.
Yüzüstü yere düşmesini daha çok sevdi
diz çökmekten.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

S A N A   O Ğ L U M

Yaşam çoğu zaman katı, yırtıcı.
Yıllar ağır ve dayanılmaz.
Sen gene de, oğlum, kavga etme
yaşamla. Sev onu! Güven ona!

Dik tut başını! Alış, oğlum,
ağır yük altında türkü söylemeye.
Anla beni, oğlum, ne derim bak,
günler gitgide güzel olacak,
adımların daha sert, daha sağlam.

Belki bir gün bi bakarsın
ormanlar yapraksız, ırmaklar kuru,
tepende duygusuz, kapkara bir.gök,
bir gün bir bakarsın körün biri yol gösterir,
bir gün öğütler verir aptalın biri,
onursuz biri söz eder onurdan falan.

Aldırma onlara yolunda dosdoğru yürü!
Ve ödül bekleme hiçbir zaman!
Aralıksız çalış, yücelt insanı,
doruklara göz dik, teslim olmadan!

Son soluğuna dek halkınla bir ol,
unutma halkı, ne çamurda, ne ışıktā,
acı günlerde, yoksullukta onun yanında ol,
zafer günlerinde, bayramlarda onun yanında!

Ve eğer girersen yarın
düşmanla ölüm kalışm savaşına,
taş kesil, acımasız ol!
Ve gerekirse, savaş alanında
biz nasıl ldysek, öyle l!

Bu katı, bu asık suratlı çağda
hem asker ol, oğlum, hem insan,
duygulu yumuşak, sadık dost.
Rahat yatayım ben de o zaman.

ev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

A R K A D A Ş I M A

Hep sağlam adımla ileri.

BOTEV

Nerde olursa olsun,
benden bir şey anımsa:
Dize gelmemeyi öğrenmeliyiz.

Ne savaşta, ne barışta,
ne dururken, ne yürürken,
düşmemeyi öğrenmeliyiz
ipten kazıktan kurtulmuşlar önünde,
düşmemeyi öğrenmeliyiz.

Soylular ve çömezleri önünde düşmemeyi,
çizmeleri altında bizi
ezmek isteyenler önünde düşmemeyi,
geceleri kurtlar gibi uluyanlar önünde,
gündüzleri yılanlar gibi sürünenler önünde
düşmemeyi öğrenmeliyiz.

Bulutlar bastırdı bastıracak.
Rüzgârlar kalktı kalkacak.
Pembe güller içinde
şimşekler çaktı çakacak.
Beynimiz sanki korkunç bir akü.
Bize dur durak yok.
Bir ağıttır yayılan gezegende.
Gideriz senle ben yan yana.
Kırmızı kırmızı parlayacak

repemizde bayrak.
Kıskanacaklar çıkacak bizi,
kimileri orda burda horlayacak,
alay edecekler bizimle, sövecekler ana avrat,
geceleyin yayınlanan yargılarla
çevirecekler bizi kalbura.
Ama ne olursa olsun,
benden bir şey anımsa:
Dize gelmemeyi öğrenmeliyiz.

Şimdi işte tam sırası,
İşte savaş acımasız,
biri biter, başlar biri.
Oysa yaşam kısacık.
Haydi yürü, dişini sık!
Evler kur, köprüler kur,
çeliği dök, tarlayı sür,
boğ türkülere dağları,
kartal kanatların yayılsın
tüm yaralar üzerine.

Ölürsek bir gün eğer
bizi götüren bu yolda,
solurken canımı isterim
halkımdan bir tatlı söz duymak,
bir kara çığlık düşmanımdan.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

LIANA DASKALOVA

1927 yılında Peruşçitsa'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Pernik'te yaptı. Sofya Üniversitesinde hukuk okudu. İlk şiiri 1946'da Edebiyat Cephesi gazetesinde yayımlandı. Liana Daskalova'ya göre şiir, birçok yanıtı olan bir sorudur, ayrı ayrı çözümleri olan bir sorundur. Onu çözmeye çabalayanın kişiliğine bağlıdır bu durum. Şiir, yazarına kendinden söz eder gibi başkasından söz etme hakkını verir, böylece okur, şiirde kendini bulur, kendi sesini işitir. Başlıca şiir kitapları: Düşler Gerçek Olurken (1953) İtiraf (1957), Sana Şiirler (1959), Bu Kenti Seviyorum (1964), Yazlık Ev (1972).

İ Ş T E O N A L T I Y A Ş I N D A İ N S A N

Genç kızlar neyi düşler
on altı yaşlarını sürerken,
Beatrice ve Zoya yaşlarındayken?

Tüm analar kızların kulağını бүker:
Yaşamda karanlık merdivenler var,
her basamakta gözler üstünüzdeleler...
Zahmetli işler var yaşamda,
üstlenmek zorundasın bunları bir bir,
çamur çirkef içindedir kasabalar,
köyler yitip gitmiştir.
Kalmalısın alımlı ve güzel
yakışıklı prensi kafeslemek için.
Bağırır analar: Mutluluk, mutluluk!
Mutluluk, nasıl olursa olsun!

Delikanlılar neyi düşler,
yabancıları oldukları düşlerini
durmadan ardından koşan delikanlılar?

Oğlum,
gündelik küçük üzüntüm benim,
benden kopmuş küçük yaratık,
orada surat asıp duran,
rüzgârların kavşağında dört bir yana sürüklenen,
on altı yaşındaki dinsizim benim, Hazreti İsa'm.

En gencimiz,
madem on altı yaşında,
ama gene de en yaşlımız,
yirmi yüzyıl tam.
Ve en günahsızımız,
onurların, suçların, hastalıklı taşkınlıkların
açtığı yaraların ağır kalıtiyla,
kendinden önce doğmuş yüreksizleri,
ötekileri kabullenmiş, hepsini.
İnanır yazgısının belirlenmiş olacağına...

Düş kırıklığına uğradı o,
istediği kadar içi dışı bilinsin dünyanın,
kolayca onu yok edebilmek için.

Tekrar tekrar söylenir ona:
“Mert ol! Yüce ol!
Bak Lenin’e, bak Botev’e
şu ölmüş büyüklere bak!”
Ona “komşuna bak!” denmez hiç
(çünkü birbirimiz için iyi düşünmeyiz pek).
Duygusuz, soğuk kalır
Hamlet’in önünde o.
Oswiencim’dir onu kaygılandırın,
Hiroşima’dır korku salan içine.
Tüm yara izleri, onlardan.

Otomatlarla, makinelerle, robotlarla,
vidalar ve yaylar arasında
rakamlar, dağ gibi rakamlar altında,
bir ruh arar kendi kendine,
kendi için
baştan aşağı
benzersiz olsun...

Nasıl deneyim kazanır insan
hiç yanlış yapmadan?
Onun zenginliği delikanlılık yaşından gelir,
bütün yanlışları gençlikten,
gelecekte ödeyecek onları nasıl olsa.

Vakti yoktur yaşlılığın
hem yanlış yapıp hem ödemeye.

Fazlasıyla iri, kırılgan,
yumuşak dudaklarıyla, ilkbaharı andıran,
arşınlar koca kenti,
kutsal evi gibi çağımızın.

Sallanır omuzda, dilenci torbası yerine
bir fotoğraf makinesi.

Gizler gözlerini kara bir gözlük altında
görünerek boşverir gibi
iyice gözden geçirmek için dünyayı
ve güneşi!

Kim olursa olsun, bozmadan istifini!

Ah, bu gözlükler!

Saygısızlığı korkak bir gözün!

Anları iğneler

mıknatıslı bir şerit üstüne.

Biriktirir öldürerek

kelebeklerini zamanın.

Ve biz, on altı yaşlarında, göz kamaştıran
tahtlar kurarız,

gelip otursun diye mutlu prensler.

Ve işte gene on altı yaşlarında vazgeçerler.

Ve gidip kaldırıma çökerler.

Atinalılar gibi, çıplak gökyüzü altında,

ve, alınları öfkeyle kırıışık, tartışırlar orada...

Herkesin olan ve hiç kimsenin olmayan kaldırımın
üstünde,

yalın, özgürce.

Dahası, on altısında aşık olurlar
ilk kez.

Sonraları birçok kez aşık olacaklar,
yaşamlarında bir tek kez
sevecek soydan
değillerse.

Vicdanlarında, eski hayaletlerin
kazırlar kökünü,
hayaletlerin kalıtımını.

Peki neyi düşler, on altısında delikanlılar?

Dolabını açıyorum, bir hırsız gibi,
üç asma kilit vurulmuş.

Bir albüm.

İlk sayfada,
ölen kedimizin resmi.

Sonra Rumen'in resmi, arkadaşı,
bir hoşça kal bile demeden ona
Cezayir'e gitti.

"Cehenneme kadar yolu var!" demişti homurdanarak.

Albümünde resmini saklamış gene de.

Guillaume Tell, Gagarin ve Beatles'lar...

(Onlar gibi kesmiyor saçlarını o da).

Bilyeler, elektrik teli ve uçak modelleri,
bir transistör.

"Vatan" başlığı altında toplanmış resimler,
başlıyor benim resmimle,
alınmış benden habersiz.

Şu anda, titreyen el midir,
yürek mi yoksa?

Bir liste: “Yapmamam gereken şeyler.”
Bir dilek: “Benim hatamdı...”
Ve sonra resimler, yüzlerce.

Kendisi hiç yok, hiçbir yerde.
Bir seferinde demişti ki bana:
“Ben dıştayım.

Resmi çeken
gözükmez hiç.”

Saklamamış mıyım aile albümünde
ondan birkaç resim,
yenilerden?

Sorguya çekiyorum bu yeni yetme yüzleri.
Nasıl da benziyorlar birbirlerine!

Ağır ağır, çizgi çizgi,
resmini ortaya çıkartıyorum yüzünün,
birden gözleri,
akıllı ve şakacı,
deler gibi çevrilince üstüme,
diyor ki;

“Yargılamayın
kişisel bir tavırla.

Biz bütün bir kuşakız.

Bizi gözlemleyin, hepimizi.

Sonra yargılayın bizi tek tek.

Zayıf ve yalnız insanlarız biz.

Ama her zaman olacağız birlikte
Sınıfımız, bir tekimizin bile
yüklenir yanışını.
Sınıfımız, kutlar yaş gününü
bir tekimizin bile.”

Öğle üzeri elime aldığım resimlerde,
işte dal gibi bir oğlan çocuk karaltısı
bir hayalet gibi alıyor çerçevede yerini.
Sessiz bir yakarış gibi..
Bir çocuğum kızgın yumruğuyla
yanakta ezilmiş bir gözyaşı gibi.
Benim ufacık koca oğlum!
Küçük şeyler içinde büyük sıkıntım benim!
Benim küçük kukla oyunum,
ana rolünü oynadığım oyun,
her şeyi önceden gören, sakınık ve kaygılı
çok bilmiş kadın rolü.
Sen süpürdün
tasasızlıklarımı benim bir bir
benim yaşamım değil
insan türü sürsün diye,
şimdi seninle erkekçe konuşmam gerekir,
artık bir ana gibi değil.
Başkaldırdın bana. Bir başarıdır bu!
Kurtuldun benden.
Eşitiz,
kardeşiz kaygılardan yana.

Bir acı var
senin köpre gözlerinde,
aydınlık ve yakıcı,
açlıktan, hastalıktan ya da ölümden
değil bu acı.

Merhaba, ruh kargaşası!
Düşünen varlığı bugünün, merhaba!
Diyeceksin ki bana bir gün,
bunca şiir içinde
sen hep yoksun
Nerdesin öyleyse? Ve sen kimsin?

— Yazanım ben,
Sofyanın bir kıyıcığında
beyaz boşlukta kalanım.
Şiirdir ortada duran.
En iyisidir yaptığımız her şey,
bizden de iyisi,
bizden de kalıcısı,
çünkü güzellikle başlıyoruz işe.
Çünkü başlıyoruz herkesin mutluluğuyla,
bizim mutluluğumuzla değil.
Bizden sonrakilerin.

Benden sonra sen,
sensin, bu kesin.

B U L G A R   N A K I Ş I

Ellerim yeterince güçlenince
avludaki kumları elemeyi bıraktım bir yana,
bu altın gibi avluda oturdum,
yaşlı kadınların, eski türkülerin arasına.

Küçücük dizlerimin üzerine bir kasnak kodular
parmaklarım arasına da bir iğne,
kızıl iplikli.

Sabahtı. Kanattım önce acemi parmaklarımı
bir keskin hançerle oynamışım gibi.

Ve birden bir gölgenin düştüğünü gördüm–
kanlı Peruşçitsa kilisesinin haçı.

Kanayan küçük parmaklarımla
bu örneği işledim telaşla.

Öğleyin ikinci bir haç düştü.

İşledim onu da.

Öğleden sonra bir üçüncü haç.

Ve bütün gece

yıldızlar gibi haçların düştüğünü gördüm.

Ve işledim kızıl iplikle hepsini.

İşte o zaman gülümseyen yaşlı kadınlar,
biliyormuşsun, dediler,
Bulgar nakışını
işlemeyi.

M E Ç H U L   A S K E R

Yontucular,
bu meçhul asker için bir anıt
dikeceğiniz zaman
askerin anasını unutmayın!

Meçhul ama gene de bir ananın oğludur o.
Meçhul ama sallanmıştır o da
bir ana kucağında.
Sizin için meçhul. Ama binlerce ölü arasında
ana tanırdı onu bir saç bükümünden.
Saç bükümünü kalmadıysa
savaş alanında,
yavru kartalını tanırdı o gene de.
Çünkü gizler vardır anaların bildikleri
tanımak için meçhul askerleri.
Meçhul asker için dikilen anıtta
yüce ana eksik olmamalı.
Hep o kan olmalı taşın üstünde;
ananın kanı ve oğlunun kanı.
Küçükken ana dizinde
coşkuyla dinledikleri
türkülerin sıcaklığı akmalı
yiğitlerin dudaklarından...

Meçhul ama her yerde bir adı var.
Ana dudaklarında, anlaşılmaz söz olsun-
kayayı ışıldatan
o güçlü sevgi soluğu.
Ama asıl şey gözlerdedir.
İyi bakın,
birbirinin tıpkısılar. Ananın gözleri
ve oğlunun gözleri.
Biçimin ne önemi var. Alevdir bu.
Yansın ve can versin, arılık versin
taşa!.. Bulgar anasının
ve oğlunun, meçhul askerin,
bu özveri alevi...

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

K E D E R

Ne çok keder bu ırmakta,
ne çok keder!
Nerden gelir bunca keder
tek bir ırmağa?

Hiçbir şey yok ırmakta, hiçbir şey,
eğilmiş yüzümden başka,
yüzümde hiçbir şey yok
iki gözden başka...
Keder yüklü iki insan gözü
bütün bir ırmağa yetti gitti...

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

STANKA PENÇEVA

1929 yılında Sliven'de doğdu. Lise öğrenimini doğduğu kentte yaptı. Sofya Üniversitesi Rus Dili bölümünü bitirdi. İlk çalışmaları 1947'de bir gazetede yayımlandı. Sofya Radyosu'nda ve Halk Kültürü gazetesinde ve bir dergide çalıştı. Şimdi Eylül dergisinde şiir bölümünün yöneticiliğini yapmaktadır. Duygusal bir şairdir. Şiirinin başlıca kaynağı bugünkü kadının derin sevgi duygularıdır. On şiir kitabından en tanınmışları Evren (1964), Acı Ot (1966), Sonbahar Işığı (1968), Kum Çizgisi (1972).

Ö L Ü M S Ü Z   A L E V

Dünyada en son savaş da sona erince
bir anıt dikilecek
meçhul kadına.
Bir taşın üstünde oturacak o
doğrulacakmış gibi
her dakika.
Altından olacak
beceriksizce kavuşturulmuş elleri
ve canlı bir yürek atacak
her parmak ucunda.
Ölümsüz bir alev açacak
ayaklarında,
güneş ışığında, fırtınada,
kızıl bir gül gibi;
çünkü dünyayı ısıttı o
ak göğsünde;
ölüm uyanırken uykusundan–
oklarla, kurşunlarla, atom bombalarıyla–
sürmeye çalıştı yeryüzünü,
ve tüm ulusları dünyaya getirmeye yeniden;
barış günlerinde, savaş günlerinde
hep canlı tuttu
yaşam kıvılcımını

A N A L I K

Şimdi sen bir inci istridyesisin.
Vakti gelince
bir bıçak delecek karnını,
çığlık atarak bir burgaca düşeceksin...
Ve ardından
görünecek bir insancık,
sıcak bir inci gibi
pırıl pırıl...

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

P E N Y U P E N E V

1930 yılında Gabrovo'da doğdu. Sevliyovo'da okudu. İlk şiirleri 1944'te yayımlandı. Eşek Arısı adlı haftalık dergide çalıştı. 1949'dan sonra, 1959'a kadar, on yıl, Dimitrovgrad kentinin kuruluşuna katıldı. 1959'da, orada, ruhsal bir bunalım sonucu kendini öldürdü. Şiirlerinde Mayakovski ve Vaptsarov'un etkileri görülür. Başlıca şiir kitapları: Günaydın İnsanlar (1956), Biz Yirminci Yüzyıllılar (1959), Seçilmiş Şiirler (1960).

BİZ YİRMİNCİ YÜZYILLILAR

Ey, mirasçılarımız, torunlarımız,
sözüm sizedir:

Söylerim, öz
çağdaşım adına!

Sözüm, titiz bir atanın
sözüdür:

İnsan
yüreğinden
gelen...

Koparıp almadayız
çağın kayalarından
kıymık kıymık
biz mutluluğu...

Toplar onu yurdum
ekmek kırıntılarından
ve sindire sindire
içer onu
yudum yudum.

daha da mutlu olacak
yarın,
biliyorum;

yani
bizden
sonrakiler...

O zaman onlar

kıvançla

değer verecekler

emeğimize.

Ve kopacak bağrılarından

“sağolasınız!”

sesleri...

Çünkü biz

yürürüz şimdi

kan ter içinde,

zorluk selini

mahmuzlayarak..

Çünkü biz,

yola çıkmış giden

ilk izcileriyiz

tanyerinde

devrimin...

O güçlü,

o gürbüz

şafak

biziz:

Geleceğin ak tanı yanı.

Almışız omuzlarımıza

hiç direnmeden

koskoca yükünü

yüzyılımızın

ve yürümüşüz dosdoğru...

Dünya görmemiştir
böylesini
hiçbir vakit.
Kim durmuş, hani,
böyle, nöbette
bizim gibi,
dimdik...
Yeni yeni
yüzyılların
kıyılarına
köprü olan
bizim kuşaktır
gene.
Bilmek nedenini
kurduklarının
tutkulanmaktır
en yüce
sevince.
Hiçbir zaman
hiçbir şeyle,
hiç kimseyle
değişemem
bu yüce
sevinci!

Çev. A. Kadir - Hasan Karahüseynov

O T U Z K U R U Ş

Bizim yemekhaneyi bilmeyen yok.
Tüm yapı işçileri toplanır burada.
Oturur, karınlarını bir güzel doyururlar.
Kimi limonata içer, kimi bira.
Ne lüzum var başka lokantaya gitmeye.
Hepimiz için, senin için, benim için,
girişin solunda, köşede bir büfe var:
Al istediğini, burada sensin satan,
hem bu iş öylesine basit ki,
ellerinden biri tezgahtar,
öbür elin müşteri.
Karşı masada bir küçük kutu var,
dükkanın kasasıdır bu kutu.
Diyelim, bir bira içtin,
kendiliğinden ödersin parasını,
gene verirsin kendi kendine
üstünü paranın.
Böylece kontrol eder seni
senin vicdanın.

Vicdanına bir kuşku girdi mi,
gider sorarım müdür David'e:
“Kasa durumu bugün nasıl?
Önemli bir açık var, değil mi?”
Ama o, gücenik azarlar beni:
“Amma yaptın ha, der,
bu kadar da hakaret olur mu?
Oysa ben, dün akşam, yaparken kasa hesabını,
bir kağıt parçası buldum kasada,
aldım kağıt parçasını elime,
utanarak bakıyorum kağıda,
okuyorum kağıtta şunu:
“Borçluyum on kuruş daha.”
Borçlu işçi atmış imzasını da.
Yiyeceğini yemiş ve ödemiş,
ama çıkışmadı sanmış parası.
Baktım, kasada hiç açık yoktu.

İşte size bir adam,
çıkışmadı sanmış parası,
bir senet bırakmış kasaya.
Kutunun üstüne eğmiş başını,
müdür bugünkü parayı saymakta.
Hesap bitince parlar gözleri:
“Kasada otuz kuruş fazla.
Ne kadar mutluyum, sorma.
Sanki dünya kapitalizmi
tam bu saatte
yıkılmış gibi.
Gurur duyuyorum sizinle
ey yapı işçileri!
Ey Batı,
al dürbünü eline de bak,
ülkem benim ne denli zengin,
bu kadar değerli değildir
New York, Londra, Paris bankaları.
Yeni bir ahlâk kurulmuş
ve yeni insanlar yaşıyor
yurdumda benim,
yurdumun en büyük sermayesi
işte bu otuz kuruş.”

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

A Ğ A R I Y O R   D A R   Y O L L A R

Meydanlar ve sokaklar yok burada.

Henüz doğdu mahalle.

Evler var yalnız ve biten otlar var,

yemyeşil şavkır evlerin arasında biten otlar.

Bir de dar yollar var burada otların arasından geçen,

bir sürü yol, daracık, ak ve parlak.

Çıkarlar evlerden dört bir yandan kıvrılarak,

ulaşırlar evlere ve dururlar önünde kapıların.

Nice adımlar şakıdı

bu daracık yollarda.

Nice adımların duydu sesini

bu yollarda toprak.

Gelince buraya oturmaya yeni biri,
çık ar otların arasından bir daracık yeni yol.
Sanırsın bir yasa var ortada.
Ve anlarsın ki, her daracık yol
uzatılmış bir kardeş elidir
insanlara, dostlara.
Sevgiyle ve güvenle çalışarak
hazırlandı bu yeni yasa.
Ve gürleyen yüzyılımızda insan
insanı buldu burada.
Her zaman, her yerde hazırlayın bu yolları,
daha çok olsunlar, daha geniş,
her yerde hep böyle ak ve parlak.
Her yöne dağılsınlar bu daracık yollar,
iyi insanların oturduğu her yöne.
Bozmayalım bu yolları, koruyalım gözümüz gibi,
bu daracık yolları sakın otlar kaplamasın.
Düşman hep böyle korksun bu yollardan.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış G. Santoro

PETER KARAANGOV

1931 yılında Sandanski'de doğdu. Köylü bir ailedendir. Sofya Üniversitesinde Bulgar Filolojisi öğrenimi yaptı. Çeşitli edebiyat yayınlarında yazıları çıktı. Şimdi Bulgar Sineması ikinci genel yöneticisidir. Lirik bir şairdir. 1968'de Kış Pazarları adlı şiir kitabıyla Yazarlar Birliği Ödülü'nü kazandı. Öbür şiir kitapları: Yoldaki İzler (1957), Mevsimler ve Yolumuz (1966), Birden Bastıran Yaz (1970), Müzik Gibi (1972).

D İ Ŗ İ G Ü V E R C İ N E K İ Ŗ T Ü R K Ü S Ü

Saksı. Kış. Çığlar.

Bir güney çiçeği. Pırıl pırıl gözyaşı
pencere önünde,
tez yelin getirdiği ak güvercin.

Başlar gökten kente uçmaya
çölü aşmak için,
durgun buzdan koparılmış
yaşam kıvılcımı.

Dişi güvercinim, canım benim,
tatlı, sıcak soluğum,
kim öldürebilir seni,
kim oyabilir gözbebeklerini,
boynunu kim koparabilir,
kanatlarını kim?

Savaşlar, yüzyıllar süren Kartaca savaşları
geçer tarih alanlarından.

Seni vurdular.

Kurşuna dizdiler seni.

Düdük yaptılar senin kemiklerinden.

Az daha yitecekti toprağın tümü.

Ama yükseldi işte gene damlar.

İşte gene çatılara döndü

bir sıcaklık, bir koku.

Kur, dişi güvercinim, kur

nazik yuvanı.

Dişi güvercinim, canım benim,
dalgalanan mavi bayrağım,
kim öldürebilir bu günlerimi,
amaçlarımı, davranışlarımı kim,
sevgili ırmaklarımı kim kurutabilir,
Bistrizza'yı, Struma'yı,
dizelerimdeki karları kim eritebilir,
ikindi uykularımı kim?

Alnım yukarda, dimdik,
tarlalar arasından giderim.
Tüm canlıların yaşamı
ışıldar evrenimizde.

Yol almış giderim.
Yüceltirim boyveren insanı.
Picasso'ya varacağım, Louvre'a, yalınayak.
Ey, mahkum dişi güvercinim,
yalnız atlım!
Benim şu koruyucusuz gönlümden başka
yok hiçbir şeyim,
ama ben gene de savaşıcağım,
senin uçuşunu,
senin zeytin dalını,
tapınak çatını
korumak için.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

NIKOLAY HRISTOZOV

1931 yılında Haskovo'nun Rakovski köyünde doğdu. Liseyi Haskovo'da okudu. Sofya Üniversitesinde Bulgar Dili bölümünü bitirdi. Moskova Radyosunda "Bulgarca Yayın Kolu"nda çalıştı. Sonra Sofya Radyosu'nda görev aldı. Bir süre Obzor dergisinin başyazar yardımcılığını yaptı. Şimdi Eylül dergisinin başyazar yardımcısıdır. Başlıca şiir kitapları: İlk Şarkılar (1958), Bayraklar Ağır Gelmez (1965), Uyanıklık (1965).

Y U R T

Ve iki yarımküre üstünde ışıldamakta
atom öğlesi yüzyılımızın.

Yarar yankılı sesim sarı sıcağı:

— Neredesin biricik, canım Bulgarya?

Nerdesin?

Ben senin adını aramam,

boyun eğmez ruhunu ararım senin.

Çağıl çağıl akışını ararım,

tek ve ölümsüz kaynağını.

Senin özünü ararım,

özdeğini, yüzyıllardır seni yaşatan.

Ararım göğün altında havanı senin,

yıldırımların arasında ve rüzgârların.

Geleceği ararım senin yüzyıllarından gelen,

ararım küllerinde tohumlarını bugünün,

tek ve biricik kalasın diye her zaman,

toplarım yüzümde senin çizgilerini bütün.

İşte kesilir benim patikalarım,

bu dünyada yalnızlık çok zor.

Tek insan

yalnız kalabiliyor.

Ama halk

yalnız

kalmaz.

A K Ş A M Ü Z E R İ

İki sevgili koşuyor sokak ortasında,
öpüşüyorlar, düş görür gibi, dupduru.
Tatlı esintisi vuruyor akşamın,
büyülü ve güzel.
Tramvaylar sanki uçuyorlar
kampana sesi gibi.

Oysa iki sevgili,
keserek ak izleri,
sokak aralarını, çayları, bi sürü şeyi
kesip geçerek
ve aşarak kar kümelerinden
ve kara katran kapılardan,
taptaze serinliğin çemberini
kırarak...

Geçiyorlar,
aslında şunu anımsatmak için sadece:
Bu evren
sonsuz dek
genç kalacak...

Çev. A. Kadir - Hasan Karahüseyinov

B A R I Ş

Havada sonsuz
yankılanan bir ses duymuyor musunuz?
Bu ne yeldir, ne bir kuş.
Bir başka şeydir, bir başka.

Pırıl pırıl ve yumuşak
bir yaklaşım uyandırmıyor mu sizi?
Bu ne bir ayak sesidir, ne bir fısıltı.
Bir başka şeydir, bir başka.

Yanınıza inmiyor mu
bir aydınlık, rahat, duru?
Ne bir düştür bu, ne bir anı.
Bir başka şeydir, bir başka.

Görmüyor musunuz
sımsıcak kucaklaşmasını bakışların?
Birbirine sokuluşunu
güvenle ışıyan yüreklerin?
Ve silâhtan kurtulan ellerin
vaklaşmasını birbirine?

Ah, bir şey duymuyorsa eğer hiç kimse,
bir şey görmüyor, bir şey beklemiyorsa,
demek henüz çok uzaklardadır, çok,
o evsiz barksız dolaşan umudu
dünyamızın...

PIRVAN STEFANOV

1931 yılında Sofya'nın Çepirlyansi köyünde doğdu. Liseyi Godeç'te bitirdi. Sofya Üniversitesinde Slav Filolojisi okudu. İlk şiiri 1949'da yayımlandı. Öğretmenlik yaptı. Halk Gençliği gazetesinde ve Gençlik dergisinde çalıştı. Başlıca şiir kitapları: Şahin Türleri (1956), Uyanan Stepte (1957), Öfke ve Sevinç Şarkısı (1958).

S O R U L A R

“Neden kuşlar yalınayak gezer, baba?”

“Neden ağaçlar sarsar rüzgârı?”

Neden? Neden? Neden?

Rahat bıraksana beni.

Terbiyeli bir çocuk

olamaz mısın sen?

Kes artık!

Ben istedim mi kendi çocuğumun

böylesine korkunç kaderi olsun?

Bağışla beni, kızım.

Ben... Acımasızdım.

Şimdi boyuna sorular sorarsın,

ve eziyet edersin başkalarına,

ama yarın gereceksin kendi kendini

sorular çarmihına.

Ve göreceksin ne denli zor,

ne denli acımasız zor.

Telâşımız kurtarmak içindir seni.

Şuydu babalarımızın verdiği ders bize:
Çekip büktüler kulaklarımızı
biz onların erdemlerini anlayana dek,
ve biz artık sorular sormayınca
rahat bir soluk aldılar.

Sen de böyle olasın istemem!

Sor sorularını!
Terbiyeli çocuk olma.
Sor herkese!
Kuşlara sor!
Düşlerine sor!
Sor oyuncu avuçlarında pırıl pırıl yanan
o güvenilir gelincik böceklerine bile.

Ve dilerim, sorularının korları
dudaklarında küllenmesin hiçbir zaman.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

SLAV H. KARASLAVOV

1932 yılında Plovdiv bölgesinde, Debur köyünde doğdu. Purvomay kasabasında okula gitti. Sofya Üniversitesinde Slav Filolojisi bölümünü bitirdi. “Bulgarski Pissatel” yayınevinin şiir bölümünün yöneticiliğini yaptı, daha sonra “Ulusal Gençlik” yayınevinin yöneticisi oldu. 1972’de Bulgar Yazarlar Birliği Genel Sekreterliği’ne getirildi. İlk şiirlerini 1954’te yayımladı. Son yıllarda tarihi roman alanına girmiştir. Başlıca şiir kitapları: Katı Toprak (1962), Zamanla (1966), Beni Olduğum Gibi Kabul Et (1967), Bir Erkek Çocuğu Doğunca (1969), Hiç Uzaklaşsam (1970), Gölgeler Bizimle Geliyor (1972).

E K M E K

Yıldızlar erir gider,
toprak sulara gömülür,
gözler solar karanlıkta,
ama tohum,
o körpecik tohum,
o dayanıklı tohum,
fırdöner herdaim,
yayılır herdaim yeryüzüne,
büyür tarlalarda ve dönüşür
her zaman her yerde var olan ekmeğe,
o körpecik tohum,
o canlı tohum.

Kadın teninden ak ekmek,
andına bağlı ekmek,
günlük ekmek, kara ekmek,
kenetler birbirine daha sıkı
zalim diktatörlerin öfkesine
meydan okuyacak kolları,
günlük ekmek, kara ekmek.
Gözlerimizde yatar
görüntüsü ekmeğimizin
yusyuvarlak.

Yürüdün tozlu yollarda,
yürüdün gittin,
ama yenilmedin hiçbir vakit,
hep parladın, hep parladın, hep parladın.
İnceciktin, körpeciktin,
yaşam boyunca yayıla yayıla
yürüdün gittin.

Sıkıntıları üstünde ordumuzun
parlar görüntüsü ekmeğimizin.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

O Ğ L U M L A K O N U Ş M A L A R

1

Yıpranmış çan gibi
ses çıkartan
insanlar
sanma
güçlüdürler,
oğlum.

Güçlüler
dağ gibi
de olur,
dağ gibi
sessiz
ve ketum.

Hain, kaba
davranışta
sanma
güçlülük var.
Acı tadında ara
sen onu
gözyaşının
ve utangaç bir gülümsemede
ara.

Güçlülük,
meyveyi,
yavrucuğum,
besleyen
görünmez
minnacık
kökte.

Daha çok
acı çeker
başkalarından,
güçlü olan.
Çünkü taşır
yüreğinde
acılarını, sevinçlerini
tüm dünyanın.
Güçlü,
bilir misin,
neden güçlü?
Hem ağlar
hem türkü söyler
de ondan.

2

Yaşamadasın, oğlum,
uzaya ilk gidenlerin çağında,
işte önünde bir sürü yol var,
yat batan güneşlerin morluğunda,
yat bulutsuz göklerin altında,
yat yatabildiğin kadar,
sereserpe,
türküler çığırarak.

Karıştırırken kitaplarını bir gün
diyeceksin acıyarak:
“Makinelerden hiç söz etmedi bana,
söz etti hep kara öküzlerden,
ihtiyar bunak...”

Başının üstünde antenler
yükselip sallanacak,
televizyon
kırpacak
gözünü.

Ulaşacaksın yıldızlara,
ta göklere–
yakışıklı,
boylu boslu
ve de güçlü.

Ölçeceksin
upuzun yolları
dakikalarla,
saniyelerle.

İnsanlar
unutacaklar
paslı asker miğferlerini
kırlarında Trakya'nın.
Çürüyecek
olduğu yerde
eski günlerin
tahta sabanı.

Oğlum,
ben makinelere karşı değilim.
Ama çocukluğumda
ben sadece,
elimde kırbaç,
arkasında bir sabanın,
dolaştım durdum.

Bir öküzün gözüydü
benim televizyonum,
uysal,
ıslak.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

ANDREY GERMANOV

1932 yılında Varna'nın Yavorovo köyünde doğdu. Liseyi Dilgopol'da bitirdi. Sofya Üniversitesinde Rus Filolojisi okudu. Halk Gençliği gazetesinde, Dimitrovcu Komünist Gençlik Birliği Merkez Komitesinde, Çağdaş dergisinde çalıştı. Şimdi Alev dergisinin yöneticisidir. Bulgar şairleri içinde, Levçev, Basev, Damyanov ve Karaslavov gibi şairlerin oluşturdukları "Orta Kuşak" diye adlandırılan gruptandır. Başlıca şiir kitapları: Filizler (1959), İşçi Treni (1962), Beni Unutma (1967), Kızgın Güneş (1969), Köprü (1970), Çorak Toprak (1975).

Ş İ İ R

Usta avcı uçarken vurur şahini,
doldurup içini asar duvara
korumak için o güzelim canlılığını.

Kopartır güzel bir gülü doğa bilimcisi,
boğar iki kurutma kâğıdı arasında,
kokmaz gül, ama ne yazık, kalır sonsuz!

Yaşadığımız dünya öldürür ozanlarını,
sonra bronz ya da mermer anıtlarını diker onların
ve alanlarda yeniden yaşatır onları.

Ölümsüz olurlar böylece,
ama daha önemlisi
zararsız.

Ama ölümsüzler talihsizdirler,
çünkü ölümsüz olmak için ölmek gerek.
Ölümsüz ün her zaman ölüme bağlı.

Kendi düşüncelerimi de vurdum uçarken.
Beceriksiz sözcüklerle bağlıyorum onları
ve gömüyorum ölümsüz mezarlara.

Kendi aşkımı inceliyorum iyticene
ve anısını saklamak için öldürüyorum onu
ve saklıyorum gelecek yıllara.

Soğukkanlılığıyla bir doktorun
kesiyorum mutlu, tertemiz duygularımı
ve öldürüp ölümsüz kılıyorum onları,
çünkü öldürücüdür
her ölümsüzlük.

Ey düşüncelerimin yoksul kuklaları,
uçup giden duygulardan, yumuşak sevgilerden,
o gençlik günlerimden bana ne anlatacaksınız,
ben yaşlılıktan
böyle ikibüklüm
olmuşken?

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

EVTİM EVTİMOV

1933 yılında Petriç'te doğdu. Daha öğrenciyken şiirler yazmaya başladı. Şiirleri ilk kez 1951'de yayımlandı. O zamandan bu yana günlük ve süreli basında etkinliğini koruyor. Halen "Halk Gençliği" yayınevinin yöneticisidir. Başlıca şiir kitapları: Açık Gözkapakları (1959), Dorukların Altında Salıncak (1962), Pirinlere Şarkılar (1964), Sevgiye Sevgi (1966), Buruk Şarap (1975).

ANTON UN DÜĞÜNÜ

*(Anton Popov, kurşuna
dizilmeden önce, zindan
hüccresinde evlendi.)*

Düğün başlıyor işte, Anton!
burada ölümdür şimdi sana
tanık ve sağdıç,
düğün şekeri falan bekleme ondan,
avuç avuç serpeceği şeker değil,
olsa olsa birbiri peşi sıra kurşun.
Melnik şarabı değil
bardaklara lıkır lıkır dolduracağı,
kırmızı şarap değil, senin kanın.
Düğüncüler kaldırıp göğc dek kadehleri
sağlığına içcekler kafesteki arslanın.

Yanı başında bir gelin ve de dul,
gözleri iri iri,
yanakları kansız.

Solda sen,
hem canlı,
hem cansız.

Hadi, öp kadınında sımsıcak hüznü,
anani da öpebilirsin onda,
öpebilirsin onda yarınki günü.

Ötede bir manga sıralanmakta
-doldur ve kapa!

Bu komut handiyse işitilecek.
Düğüncüler bir kanlı horoya hazır.
Handiyse düğünlük ak mumlar
seni örtecek toprağa dikilecek.

Ve ölümsüz kalacaklar doğmadan
bir oğlan çocuğun,
bir de kızın, aydan bölünmüş.
Yani ninnisiz beşiksiz bir aşk.
Yani başlamadan biten bir düş.

Ama sen dik tut başını, sevin gene de,
bir atış poligonunda dönüşeceksin bir yankıya,
hiçbir vakit düğüne kalkmaz bir korkak
götürülürken kurşuna dizilmeye.

Çev. A. Kadir - Fahri Erdinç

PAVEL MATEV

1934 yılında Stara Zagora'nın Orizova köyünde doğdu. Sofya Üniversitesinde Bulgar Dili ve Edebiyatı öğrenimi gördü. Yazıları 1947'de yayımlanmaya başladı. Bilim, Sanat ve Kültür Kurulunda, Senaryo Kurulunda çalıştı ve Eylül dergisinde başyazarlık yaptı. Bulgar Yazarlar Birliği Yazmanlığı'nda ve Sanatlar ve Kültür Kurulu Başkanlığı'nda bulundu. Erkekçe ve ölçülü bir coşku, günümüz dünyası üzerine derinlikli düşünceler ve vatandaş sorumluluğu taşıyan ödev duygusu şiirinin ana çizgileridir. Şiir kitapları: Sıralardan (1951), Aydınlık Günler (1953), Ödev (1955), İnsanların İnancıyla (1959), İnsanca Sıkıntı (1960), Soy Kütüğü (1963), Birikmiş Suskunluklar (1973).

Ş A İ R İ N C E H E N N E M İ

Gömülmüş olayların yankısı
şölenler, düğünler, mutsuzluklar,
kırlar, utkular, öldürülmüş olanlar,
hep peşimden geliyorlar.

Durmadan yardıma çağırır beni
bulutlarla çevrili ay,
dünkü savaşların yaraları
ve kederli dostluğu bir kadının, güzel mi güzel.

Çıkar karşıma gururlu salkımsöğütler,
çiçeklenip kurşuna giziymişlerin üstüne,
ama bunlar daha çok defne,
hazırolda, dimdik, nöbetteler.

Haykırır durur güney yıldızları da.
Akçıl yapraklar döker gizlerini bir bir.
Herkes benim gerekli sözümün peşindedir,
ama bir şey bulamazlar dilsizlikten başka.

Büyük iç sıkıntım benim–
yürek–
çeker beni gerilere doğru...
Dilsizlik, şairin korkusu,
dilsizlik, korkunç cehennemi şairin.

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

LUBOMIR LEVÇEV

“Nisan Kuşağı” adlı genç yaratıcılardandır ve ünü çok yaygındır. 1935 yılında Troyan’da doğdu. Sofya Üniversitesinin Tarih ve Felsefe Fakültesini bitirdi. Halkın Gençliği dergisinin yazı kurulunda ve Sofya Radyosunda çalıştı. 1970’te haftalık Edebiyat Cephesi’nin başyazarı oldu ve ayrıca toplum hayatında etkin bir yer aldı. Şimdi ise, Sanat ve Kültür Komitesinin ikinci başkanıdır. Lübomir Levçev, bir yandan yeni temalar sokarak ya da bilinen sorunları yeni bir biçimde inceleyerek, bir yandan da aralıksız aramalarla yeni anlatım biçimleri bularak Bulgar şiirini zenginleştirmiştir. Çağının olayları karşısında telâşsız bir seyirci gibi değil, tam tersine, olaylara katılarak yaşar. Mısraları coşkun, renkli ve erkekçedir. Svintilla, Levçev için şunları yazmaktadır: “O, Mayakovski’nin ilkesine uyarak, şiiri avazı çıktığı kadar bağırmakta ve Vaptsarov’un sokaklardaki konuşmalarını kullanmaktadır.” Levçev, şairin, “seçkin azınlık”tan olduğu kavramına karşı çıkmıştır. Şiir kitapları: Yıldızlar Bana (1957), Her Zaman İçin (1960), Durum (1962), Ama Yaşlanmadan Önce (1964), Yan Tutma (1966).

T U 1 3 4 E D E Y İ Ő

Uçuyorum.

Koşuyorum ardında Rus şafaklarının.

Yanıyorum Sibirya şafaklarında.

Takırdar düşüncelerim

silâh sesleri gibi.

Devrim,

sana teşekkür ederim!

toplumsal,

teknik,

siyasal,

şiiirsel

geçmişim ve geleceğimsin sen benim,

ben senin canlı etin,

yanıp tutuşan.

Aşağıda, yeryüzünde, kavşaklar söner ağır ağır.

Ve yukarıda, gökyüzünde,

bir kavşak ağarır,

yıldızlardan.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

Ç A N D İ Ç O K

Uçuyorum,
uçuyorum, zaman biçiminde,
tek bir yörünge üzerinde,
dönüşsüz.
Ara sıra konu ortasına nişan alarak dümdüz.
Ve ara sıra,
kaybolmuş kurşun,
soluk duman.

Geçiyor günlerim.
Geçiyorlar hayranlıkla seyrettirerek
Kodjuraho tapınağının yıkıntılarını.
Resim çektiriyorlar Taç Mahal önünde.
Dolaşıyorlar aylak aylak
Djamuna nehri kıyılarında,
rüzgârın külleri savurduğu, ölü brahmaların çürüdüğü.

Ve birdenbire,
seni duyuyorum,
bana dokunan seni,
sevgilim...
Ay Pazarının küçük dilencileri
arkadan geliyorlar
dokuna dokuna eline,
ey yabancı,

cüzzamlı parmaklarıyla elliyorlar elini,
veremli parmaklarıyla.

Nasıl koşuyorlar arkandan,
farkında değilsin belki de,
nasıl yalvarıyorlar sana:

- İki rupiye!
- Bir tek!
- Bir cıgaracık hiç olmazsa!
- Bir izmarit bari!

Ve senin bana dokunduğunu duyuyorum yeniden...

- Bir aşk!..
- Bir tek aşk!..
- Bir küçücük aşk!..
- Hor görme bunu!..

Ve ben tüm seninim.

Ve senden başka hiçbir şeyim yok!

Senin için aşırabilirim

Ay Pazarından bir ay

ve ne istersen...

Kaynaşır burada

muz satıcıları,

kaynaşır Hind fakirleri

kobra yılanlarını büyülemek için

burunlarından ısıklık çalarak,

ve çek çek sürücüleri,

ve külden başları örten azizler,

yok olmuş külden insanlığı...

Çandi Çok'ta,
Ay Pazarında,
hiç mi hiç bilinmez
kim zengin,
kim fakir,
ve sonunda
kimin
dilendiği.

Gör ve kucakla
Allan Ginsberg gibi,
irinli ekmek kabuklarını, bulaşıcı yaraları
ve Bengal'in mültecilerini...

Neden?
Suçlarını bağışlatmak için mi yoksa
altın babalarının yurdu
Amerika'nın,
o dilencinin..

Sevgilim,
sana Ay Pazarından
bir iççekiş getireceğim
tam üç bin yıllık.

Çev. A. Kadir - Ali Meriçboyu

K A N D O L A Ş I M I

Bütün dünya öğrencileri,
kavgacı öğrenciler,
geldiğinizi görürüm sizin bir araya,
orada, Tokyo'da,
yumuşak

narin,

yırtıcı,

betondan Tokyo'da,

tam göbeğinde zelzelenin.

Öğrenciler,
başlarında kankırmızı miğferleri,
işçiler gibi,
kankırmızı kalkanları ve bayraklarıyla...

Al. gladyatörler,
sizin arenanız bütün dünya!

Duyarım işte buradan
kaynaşan sesinizi, sonsuz bir yankıyla:

— Merhaba, uygarlık!

Ölüme gidenlerden sana bir merhaba sarkıttık!

Gelir size doğru

oluk oluk

bütün dünyanın canavarları,

soylu mavi miğferleri,

mavi kalkanları,

mavi kargılarıyla.

(Gökyüzü bile şu sıra bulutlarla örtülü, ne yazık!

Rengine sadık olmayan, namert gökyüzü!)

Ve dalaş boşanır zincirinden,

kinci,

barbar.

Al sel, mavi sel
gelir karşı karşıya.
Geçmişle gelecektir bu karşılaşan.
Bu gürleyen saf kanla bozuk kan.
Kan dolaşımı, kavga.

Ve cesetler uzanır yenibaştan
kaldırımlara,
kankırmızı.

Neden ölürüz,
dostlar,
kardeşler,
neden?

Çünkü birinin atılıp ortaya
çözümlemesi gerek
özgürlük sorununu.
Çünkü birinin,
canını esirgemedi,
kavuşturması gerek ışığa
insanlığın özünü.

Bütün dünya öğrencileri,
kavgacı öğrenciler,
son sınav saati
çalmadı daha.

Çalacak ama!

Çev. A. Kadir

V A T A N

Sonra birden
tropik bir ay yükseldi,
koskocaman.

Yok canım!
Ay değil bu.
Aleksandr Nevski'nin* altın kubbesi,
vatanımın altın göğü.

Sen benim tek tapınağımsın,
ey vatan,
sen bu karmaşık dünyada
bana yol göstermeye geldin,
beni bir kez daha kurtarmaya...
Sağolasın!
Ben henüz sana layık
tek bir satır bile yazmadım.

Oysa sen
tanrılar yarattın
ve Bogomil'ler**
ve alfabeler
ve komünler...
Senin havanı
boşuna mı soludum?
Ben, her yerde
ona buna
sevgilerini sayıp döken
geveze aşıkları sevmem.

* Sofya'da bir büyük altın kubbesi olan anıtsal kilise.

** Onunucu yüzyılda toplumsal ilerici fikirler taşıyan bir Bulgar akımı.

Ve seni, Bulgaristan'ım,
sevmeyi
meslek edinenleri
hiç sevmem.
Onlar överler seni
pazarda
malını öven satıcılar gibi.

Ben senin aşığın değilim,
bir askerim ben senin.
Ve benim türküm
bir şahlanıştır daha çok,
bir çılgılık.

İşte asker andımı içiyorum:
Benim yaşama
mutluluğum
sana kul olma
mutluluğudur.

Nasıl bir atom
benzerse güneş sistemine,
öyle benzemek isterim
ben de sana.
Balkanlar kadar sert,
Pirinler kadar keskin,
Misya ve Trakya kadar cömert.
Nasıl senin özgürlüğün
ayrılmazsa
öbür özgürlüklerden,
ben de öyle ayrılmamak isterim
senden.

Y I L D I Z Y O L U

Karşılaşacağız Pire’de, bir handa,
siz–

iki görüntü
ve ben–

hâlâ sağ.
Mumlar ağlayacak şişeler üstünde
ve şarap akacak kankırmızı.
Sen, Odysseus, sen geleceksin önce,
soracaksın Ithaka yolunu...
Ama daha erken.

O ne.
partizan ceketinin altında
tamam,
bir açık yara...
Sonra sen, Çild Harold, geleceksin sen de.
Öç almak için
kaldıracaksın kadehini
seni vatanının kıyılarından
uzaklaştıran
o yola.

Ee, baylar...
Şimdi sıra bende.
Kaldıracağım kadehimi
dünyamıza

ve bu dünyada
seçtiğim yollara...
Şimdiye dek hiçbir siren
almadı aklımı başımdan
ve ben
boyun eğmekten çok uzağım kedere.
Ama gene de,
yüreğimdesiniz
ikiniz de–
sürekli arayıcı
ve sürekli göçmen–.

Kaçıyorum
yağma eden,
yakıp yıkan,
kan döken,
altüst olmuş
bu dünyadan.

Ne zaman
geriye giden
bir yol bulsam,
içimde bile
olsa o yol,
yakıyorum o yolu
hemen.

Bir arayıcıyım ben de,
arıyorum geleceği.
Sosyalizmdir benim İthaka'm.

Dolaşacağım durmadan,
öleceğim üç yüz kez.
Ama o,
sadık Güzellik,
ben gelinceye dek
bekleyecek...

Benim yolum,
ne çöllerden geçer,
ne denizlerden...
Devrimden geçer
benim yolum.
Kadehimi kaldırıyorum senin adına,
hâlâ yanan ılık!
Senin adına,
yıldız yolu!

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

V L A D I M I R   B A Ş E V

1935 yılında Sofya'da doğdu. Üniversitede Bulgar edebiyatı öğrenimi yaptı. Üniversiteyi bitirdikten sonra, gazetelerde yazı işlerinde çalıştı. Şiirlerini 1950'de yayımlamaya başladı. Günlük yaşama kentli gözüyle bakan şiirler yazdı. Bütün gücünü sosyalist idealin hizmetine vermiş bir kuşakla ve yeni bir sosyalist edebiyatla büyüdü. Şiirlerinde yiğitlik, iyimserlik, umut ve sevinç ağır basar. Çalışmalarının bir bölümünü de şiir çevirilerine vermiştir. 1967'de bir otomobil kazasında öldü. Başlıca şiir kitapları: Üstün Çekim (1960), Demir Çağ (1962), Yaş (1966), Atölye (1967).

Y A N S I M A

Hiçbir şeyimiz yoksa bu dünyaya verecek
neden doğduk?

Biz, ölümsüz büyüklerin
ne ününü isteriz, ne kaderini.
O bilinmeyen kadının
yumuşaklığıdır
bizim istediğimiz,
ilk kez ülkemizin güzelliğini
ipekten ve ekmekten
dokuyan.

Bize daha çok,
yetenekli eller gerek,
ilk kez bir tahta parçasını
ince ince oyarak
renkli türkülere dönüştüren.

Biz, ölümsüz büyüklerin
ne ününü isteriz, ne kaderini.

Bir kuşağın minnet borcu
yeter bize.

Kolyo Fitçeto gibi
insanların yeteneğidir
bizim istediğimiz,
sessiz taşlara
ve yüreklere
sevinç dolduran.

Manol ustanınkiler gibi
iki kanattır

bizim istediğimiz,
uçmak için
sesten daha hızlı,
atmacadan daha atılğan.

Bir kuşağın minnet borcu
yeter bize.
Biz gerçekleştirmek isteriz
bir tek düşü.
İsteriz bir orman olmak,
hain rüzgârları kıran.
İsteriz yağmur olmak,
yağmak buğday tarlalarına.
İsteriz olmak
taze ve tatlı
bir somun ekmek.
İsteriz kovmak acılarını
acı çekenlerin,
kazanmak isteriz yitirilen toprakları,
isteriz yok etmek tüm hastalıkları.
İsteriz dönüştürmek korkunç atomu
milyarlarca ışığa.
İsteriz biz,
gerçekleştirmek sadece
yiğit bir düşü,
ki öldüğümüzde,
ki toprak altında,
o büyük insanların yanında
olsun yerimiz.

DAMYAN DAMYANOV

1935 yılında Sliven’de doğdu. Babası öğretmendi. Sofya’da Bulgar filolojisinde okudu. İlk yapıtları Sliven’de Eylem adlı gazetede çıktı. Halkın Gençliği gazetesinde yazarlık yapmaktadır. Yeni kuşak şairleri içinde en lirik olanlardandır. Başlıca eserleri: Lirik Şiirler (1962), Mutluluk Şiiri (1963), Ot Gibi (1966), Dün Aynı Saatte (1971), Dünyaya Yakarılar (1973), Neşeli, Kederli ve Açık (1974).

K U M S A L D A

Yatmadayız şu düz kumda,
giysilerden, süsten püsten, belirgin tutkulardan soyunuk,
tüm kalleşliklerden, kuřkularдан boşalmış.
Hepimiz aynı biçimde çıplak, hepimiz aynı biçimde gülünç,
maymun çocuklarıyız, eşit haklara sahip,
henüz doğmamış, günahsız çocukların babaları.

Mide bulandıran alt üst sorunu yok burada.
Bencillik denize gömülü.
Yanılığı falan mı bu yoksa,
yoksa uykudan mı uyandım,
tam açık değil.
Deniz bizi yeniden doğurdu, belli.
Bir yer ayırmış burada herkese
bize hep dar gibi gelen toprak.
şu yılışık gülümseme, şu duruş, şu bir iki belirti
gösterir sana ezen kimdir, ezilen kim,
kimdir küçük bir dalavereci.

Ama bu görüntü bir saniyecik sürer sürse sürse.
Ağır bir çalkantıyla dalgalar gelir,
bütün izleri siler süpürür.
Kum gene dümdüz, tertemiz hiç çiğnenmemiş gibi.
Anladım, en insansal denizdir,
sonsuz bir gerçek gibi bizi bekleyen deniz!
Ne güzel şey kumsalların olması,
oralarda hepimiz, ama hepimiz eşitiz.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

C E N N E T E   G İ D E N   Y O L

Bin beygir gücüyle atılırlar ok gibi
lüks arabalar Varna yolunda.

Kara, ak gömlekler uçuşur,
bikiniler, hasır şapkalar,
göğüs bağır açık giysiler uçuşur,
uçuşur sonsuz bir kalabalık
kahvelere, kabarelere doğru.

Ve telaşlı tekerlekler önünde,
ve yırtık pırtık rubalar içinde
köylü kadınlar dönerler işten,
yüzleri.kırışık,
çapaları ağır.

Kaba kunduralarıyla döverler toprağı.
Ve gözleri bir orda bir burda,
bakarlar çiğnenmemeye.

Ne dersiniz, bu kadınlar biliyorlar mı
şu uçsuz bucaksız yeryüzünde
daha neler, neler vardır
üzüm bağlarından, kara kışlardan gayrı...

Atılırlar ok gibi bin beygir gücüyle lüks arabalar,
sonra yitip giderler sonsuzlukta.

Belki bu köylü kadınlar şöyle düşünüyorlardır;
“Herhal bu yol cennete giden yoldur.”
Oysa benim düşüncem başka:
Ey, başörtüleri kaymış, çapacı kadınlar,
sizin ne farkınız var meleklerden.
İşte ayaklarınız kan içinde.
Bir cennet varsa eğer,
oraya sizin girmeniz gerek ilk önce.
Ama cennet mennet yok!
Sadece yol var,
sadece arabalar var,
kızgın güneş var sadece!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

ESKİ ARKADAŞIMIN KONUĞUYUM

Sanki kimse yok karşımda...
Duruyorsun bir taş gibi,
soğuk, erişilmez, uzak...
Neden geldim bu akşam sana?
Neden geldim sahi?
Beklenmedik anlar vardır ya,
bir yılan gibi birden sokulup içimize
deşer gizli diliyle eski yaralarımızı,
ben o yalancı, o kalles acıyı duydum işte.
Ve geldim kardeşçe konuşacak
bir dost bulmaya.
Oysa karşımda ne gördüm,
bir kibir, bir kasıntı.
Piponu ustalıkla tüttüre tüttüre
fısıldıyorsun dudaklarının arasından:
“Vaktim yok başımı kaşıyacak,
bir türlü çıkaramıyorum yaşamın tadını.
Bak şu tavandaki avizeye,
bilir misin kaç patladı?”

Ve bakarsın suratıma öküz gibi.
Bense, ey sevgili dostum,
kendi kendime diyorum vakit geldi
o küçük odayı anımsamanın, o tavanarasındaki,
o öfkeli, o güzel
“Son Çarpışma” şarkısını birlikte söylerdik hani.
Cigara dumanları arasında bakıyorum sana,
alacakaranlıkta gözlerim yaşıyor.
Belki dumandandır.
Hayır, hayır,
hayır, sevgili dostum.
Ağlıyorum.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro

Ö Z G Ü R L Ü K

Özgürlük,
ne bilginlerin dediği gibi
kuru bir sözcüktür,
ne de
halk dalkavuklarının savladığı gibi
kesin bir buyruk.
Bir erdemdir o, düpedüz,
gözünü budaktan esirgemeyen,
geleceğin özüdür
ve tohumu.
Bir gömlekte açılmış kurşun deliğidir
ki içinden
arkadaki güneşi görürsünüz.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

LIÇEZAR ELENKOV

1936 yılında Vidin'in Gorni Lom köyünde doğdu. Liseyi Vidin'de okudu.

Sofya Üniversitesi Bulgar Filolojisi bölümünü bitirdi. Sofya Radyosunda çalıştı. 1976'da Yazarlar Birliği'nin Dış İlişkiler Sekreteri oldu. Bulgar-Sovyet Dostluk Dergisi'nin de yöneticisidir.

Başlıca şiir kitapları: Dikine Kentler (1967), Kurtarılan Alan (1973), Granitten (1975), Sıfır Kilometre (1976).

S A A T

Geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman,
[nice nice zamanlar...

Her şey yitiyor, her şey geçici, diyor düşünürün biri.
Her şey geçicidir bende, diyor alçakgönüllü kişi.

Her geçici şeyi seviyorum, diyor genç kadın.
Her geçici şeye iğrenerek bakıyorum, diyor kendini
beğenmiş ozan...

Geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman, nice nice
zamanlar...

Geçmişim yok, diye tıslıyor karşımda sapkın.
Kendimin tek kendisi var, diyor usta sanatçı.
Benim varım yoğum sen ve oğlun, diyor ana gözleri.
Benim varım yoğum sizsiniz, diyor ölmüş kahraman
ve kalkıp kuruyor
saati...

Çev. A. Kadir - Hasan Karahüseyinov

MATEY ŞOPKIN

1938 yılında Tırnovο'nun Dolna Lipnitsa köyünde doğdu. Sofya Üniversitesinin Bulgar Dili bölümünü bitirdi.

Üniversiteliler Kürsüsü gazetesinde, Sofya Radyosunda, Halk Gençliği yayınevinde ve Edebiyat Cephesi gazetesinde çalıştı. Halen, Yazarlar Birliği sekreterlerinden. Başlıca şiir kitapları: Yirminci Bahar (1959), Akşamleyin Kar (1966), Terazı (1971), Kalkan (1974), Şeref Alanı (1978).

HER ŞEYİ KARŞI

Her şey tersine dönse de, kalabilirsin sen gene.
Böylece kalabilirsin, ta sonuna kadar:
Sızılara dek kaygılı öz niteliğinle,
arı duru kanınla, kızgın kanınla...

Karşı kasırgalar gürlesin varsın.
çatlasın varsın göklerin kubbesi,
varsın dev gibi korkunç dolular
bolluğu meyvesini çamurlara bulasın.

Olabilir her şey. Doğa da zaten
çok güzel ve de korkunç hakları var.
Yaşamımızda yok ki kıssız ilkyaz,
taşların altında gür ot bitmez.

Yüz yıllık kartal nasıl düşer bak,
orada, son çizgisinden, ta yücelerde,
düşer şarkısız türküsüz, yiğitliği yok,
ama öldüğünde kartaldır gene.

Hızla göçüp giden bu karmaşık yaşamda,
bu kaygılı, bu uzaysal yüzyılda,
tüm vurucu dönüşlere karşı
sonuna dek insan kalabilirsin.

Çev. A. Kadir - Hasan Karahüseyinov

R U M E N

Ș I Î R Î

Cezar Bolliac
Dimitrie Bolinteanu
Mihail Eminescu
George Coşbuc
Dimitru Neculuta
George Bacovia
Octavian Goga
Aron Cotruş
Lucian Blaga
Zaharia Stancu
Marcel Breslaşu
Mihai Beniuc
Cicerone Theodorescu
Virgil Teodorescu
Dimitru Corbea
Miron Radu Parashivescu
Eugen Jebeleanu
Maria Banuş
Ion Banuta
Geo Dumitrescu
Nina Cassian
Vasile Nicolescu
Tiberiu Utan
Nichita Stanescu
Nicolae Labiş
Marin Sorescu
Ilie Constantin
Ioan Alexandru
Ana Blandina

CEZAR BOLLIAC

1813 yılında doğdu. Zamanında devrimci şiirin temsilcisiydi. Küçük bir soylu aileden gelir. Derin bir kültürü vardı. 1848 devrimine katıldı. Sonra yurdundan ayrıldı ve Romanyalı göçmenler arasında etkili oldu. Romanya'ya dönünce gazetecilik yaptı. Şiirinde romantik eğilim ağır basar. Onun şiirleri ezilmiş sınıfların acılarını yansıtır. 1884'te öldü. Başlıca kitapları: Yeni Şiirler (1835), Eski ve Yeni Şiirler Derlemesi (1858).

ANGARYAYA KOŞULAN KÖYLÜ

1

Bağlıyız ölene dek
işlediğimiz toprağa,
içeceğimiz suya bile
haraç verimiz ölene dek.
Bizim değil hiçbir şey,
başkasının malı
toprağın her karışı.
Derseler işiniz bitti,
buluruz karşımızda sefaleti.

Atız, arabaya koşulan,
ağacız, meyve vermek zorunda,
hasadız, gününde devşirilmeli.
İşte böyleyiz, biz ırgatlar,
işte o, işte karısı, işte çocuğu,
işte öküz, işte inek, işte dana.
Biz, mülk sahibinin köleleri,
neyiz ki, araçtan başka.

Kiralarsınız bizi toprak gibi
bol para veren yabancılara.
Veririz çocuklarımızın emeğini
büyük haralara karşılık,
size borçlanırlar en ağır işi
hepsi, yaşlı, dul, çoluk ocuk.
Giderir susamışlığımızı
onların acıları, alın teri.

Oysa sömürmek de yetmez
onları böyle öldüresiye,
doymaz bir türlü gözünüz!
Her şey sizin elinizde,
her şey, ne durursunuz?
Haydi, ağır vergiler koyun,
kurulun kocaman koltuklara,
yargıçların işini de siz görün,
haydi, ne durursunuz,
soyun insancıkları, soyun!

2

Biz, onların malı.
Öderler bize
ne isterlerse onu.
Bizim oğullarımızdır
onların eli kolu.
Ellerimiz çoğaltır paralarını.
Geçer ömürleri rahatçacık
el sürmeden bir işe.
Har vurur harman savururlar
bizim on yılda verdiğimiz emeği
onlar bir gecede.

Olmalıyız onların arıları.
Çalışmalıyız ambarlarında göz açmadan.
Ambarlar ağzına kadar dolmalı.
Ülkede para su gibi akmalı.
Bizimse kimseler sormalalı halimizi,
kovana kapatıp boğarlar dumana,
alırlar balımızı!
Yorgun ellerimiz gibi hep
boş kalır evimizde
hamur teknemiz.

3

Bizimdir bundan böyle emeğimiz!
Toprak alacağız
emeğe karşılık
bundan böyle!
Toz toprak yiyin siz de,
doyun tozla toprakla
bundan böyle!
Artık karşılıksız çalışma yok.
Son sözümüzü söyleriz işte size:
Emeğin malıdır toprak,
toprak emeği boyunduruğa sokamayacak!

Demirden doğar, ey işçi, ekmek dediğin,
demir ekmeği korumalı!
Ekmek işçinin ekmeği!
Aylakların elinden alacağız onu!
Güzellikle isteriz alacağımızı sizden.
Ne dediniz, vermez misiniz?
Ne güne durur bizim gücümüz?
Haydi, sıkıysa gelin alın geri!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

DIMITRIE BOLINTENEANU

1819 yılında doğdu. Öğrenimini Bükreş'te yaptı.

Fratia (Kardeşlik) adlı devrimci gizli örgüte katıldı. Paris'te burslu kaldı. 1848 Devriminde etkin rol oynadı. Bir süre sürgün hayatı yaşadı.

Romanya'ya 1857'de dönebildi. Bakan oldu. Son zamanları yoksulluk ve hastalıkla geçti. Şiiri zengin bir hayalgücüyle beslenmiştir, romantik bir duyarlılıkla yüklüdür. Bu şiirler halkın değerlerini de yansıtır. Şair, yergi şiirleri ve siyasal şiirler de yazmıştır. Eserleri arasında Rumen edebiyatının ilk önemli romanları, ilgi çekici gezi notları, tarih kitapları, konusunu tarihten alan manzum dramlar da vardır. Şiir kitapları: Şarkılar ve Türküler, Eski ve Yeni Şiirler (1855), Şiirler (iki cilt, 1869)

L A M B A M A

Tüketirsin kendini sen, lamba, yanarak,
ben nasıl düşe kalka tüketirsem kendimi,
bu eşsiz ülkeyi kim isterse ısıtmak
bükülecektir mutsuzlukla beli.

Benim tuttuğum yol da benzer, lamba, senin yoluna,
sen bana hizmet etmek için paslandın gittin,
benimse, bilmem nasıl demeli, yurduma hizmet edeyim derken
yüreğimin işi bitti.

Bütün çabalar boşuna! Eskiden nasılsa bugün de
hayırsız evlatlar boğazlar durur birbirini,
iki büklüm olmuş ülke, işte na, katlanır hâlâ
yabancı boyunduruğa eskisi gibi.

Şöyle derinden bir acı duysa bari,
ne gezer, yüzünde azıcık bir utanç var, o kadar.
Köleliğe yeğ tutmayı bile bilemez o
ölülerin özgürlüğünü.

Getir aklına, ey lamba, o zehir zıkkım geceleri,
şarkılar düşünürdük hani soluk soluğa,
ateşler yakmak için cömert bağrında yurdun
soylu kıvılcımlar arardık hani!

Ne yazık, yeni şarkıları rüzgâr aldı götürdü!
Bu topraklar duymadı bile o şarkıları.
Kan ağladı bu topraklar, karıştı gözyaşları ırmaklara,
karıştı rüzgârlara hıçkırıkları!

Özgürlüğün şarkısını şimdi kim duyabilir ki?
Kan dökerek zorla başa geçmeye çalışan
zorbaların amansız uğultuları boğmakta
bu şarkıyı şimdi.

Son kez bir şarkı aydınlat, ey lamba, son kez bir ezgi,
beceremezsek gene, kalırsak gene yarı yolda,
anla ki artık hiçbir şey bizi kurtaramaz, o zaman ben de
yere çalar tuz buz ederim seni.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

K A V A K

Açık yeşil bir kavağım vardı.
vadimde zümrüt mü zümrüt.
Nice yolcu dalardı ona,
nice yolcu geceye kalırdı.

Sonbahar geldi neyleyim,
döktü yapraklarını kavağımı.

Bizi yöneten prens,
alnında güneş gibi parlayan
tacını verseydi bana
vermezdim kavağımı,

vermezdim prene
kuruyan kavağımı.

Yosunlu kayalar üstünde
yol gösterirdi uzaktan doruğu,
yitik vadilerde geç kalınca ben,
yakalayınca yakamdan gece.

Sonbahar geldi neyleyim,
döktü yapraklarını kavağımı.

Genç prenses bile istese
boşuna isterdi onu benden,
Kendisini yedi yıl sevmeme,
öpmeme koklamama izin verse de,

vermezdim prensese kavağımı,
kuruyan kavağımı.

MIHAIL EMINESCU

1850 yılında Moldovalı bir ailede doğdu. Değişik Rumen kentlerinde öğrenim gördükten sonra öğrenimini tamamlamak için Viyana'ya gönderildi. Orada işçi hareketlerine katıldı. Romanya'ya dönünce Junimea adındaki siyasal ve sanatsal birliğe girdi. Junimea onu, doktor olması için Berlin'e gönderdi. Ama, o ülkesine diplomasız döndü. Gericilerin egemen olduğu bir ortamda gazatecilik yapmaktan yorgun düştü. 1883'te delirdi. On yıl sonra da öldü. Rumenlerin en büyük şairi kabul edilir. Bir romantik olarak çoğu kez Keats'le karşılaştırılır. Yapıtlarında, çağının şiirini oluşturan Rumen ruhunun bir ansiklopedisini meydana getirmiştir. Konularını çekingencilik, melankoli, güçlülük, isyan ve kabullenme duygularından alır. Ulusal bir dil yaratmıştır. Hint felsefesinin, klasisizminin ve romantizminin etkisinde kalmışsa da, onun asıl kökü, düşler ve acılar ülkesi olan Romanya'dadır. Kısa şiirleri, kısa hikayeleri, denemeleri ve halk masalları koleksiyonu bir tipler deposudur. Romanya'nın köylüleri ve proleterleri, kralları ve hizmetçileri. Bunlar aynı zamanda, aşkı, yarışı, uğraşı ve ölümü kapsayan bir deneyler dizisidir. Yaşamı zamanında sadece bir kitabı çıktı: Şiirler (1883) Ölümünden sonra, ünlü eleştirmen Titu Mairescu onun yapıtlarının toplanmasında önyak oldu.

D İ R E K L E R D E N

Kaç tanesi parçalanacak
fırtınalarda ve dalgalarda,
limanlarımızdan ve koylarımızdan
ayrılan bi sürü direkten...

Kaç tanesi boğulacak
fırtınalarda ve dalgalarda,
dünyayı fırdönen kuşlardan,
soğuktan sıcağa göç eden...

Talihine sırt çevirirsen,
ülkünü alırsan ayak altına,
fırtınalar ve dalgalar
bırakmazlar senin peşini...

Kanatlı sözcüklerin uçar gider,
kalır şarkıların, düşüncelerin,
anlaşılmadan, kavranılmadan,
fırtınalar ve dalgalar
güler peşlerinden...

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

İ M P A R A T O R   V E   P R O L E T E R

Basık, pis meyhanede, günün dumanlı pencerelerden girip soluklaşarak durakladığı sıkıntılı tahta sıralar üstünde, kederli uzun masaların gerisinde, umutsuz umutsuz oturur solgun suratları asık bi sürü toplum dışı serseri; yoksul ve kuşkulu çocukları proletaryanın.

Bu acı dolu, bu katı, bu karanlık dünyada insanoğlu aydınlık mı? der biri alaylı alaylı. Onda en ufak parıltıdan bir damla yok; o da, hiç karşı konmadan yönetilen şu çamurlara bulanmış yuvarlak gibi kara bulutlarla kaplı.

Adalet ne? Şu güçlülere bir bakın hele, nasıl sığınırılar servetlerinin
[arkasına,
nasıl yasalar, fermanlar çıkartıp onları kılıç diye kullanırlar, acılarınızdan çaldıkları paralarla nasıl tuzaklar kurarlar size, ellerindeki sınırsız güçlerle nasıl emeğe esir ederler sizi, nasıl çalıştırırlar hayvanlar gibi, tutarlar boyundurukta yaşamınızı.

Yutarlar tıka basa zevklerle yaşamın tadını lopur lopur, gülümser onlara parlak saatler, günleri cilveleşmeyle uçar gider, kışın yemyeşil bahçeler ortasında içerler şarabı kana kana, bastırınca sıcaklar, ferahlarlar doruklarında Alpler'in ve kapatırlar günün uykulu gözlerini, geceler sabahlara dönüşürken.

Halkın erdem dediği şeyi sen onlarda arama;
ama gene de düzme erdem vaazları verirler size durmadan;
sizin alın teriniz gerek, daha da şişsin diye tembel devletleri,
savaşçılar gerek vahşi vahşi savaşlarına, kazansınlar diye zaferi,
sizin oluk oluk, sel gibi kanınız akmalı ki, yöneticiler yücelsinler.

Kibirli donanmaları var onların, ve orduları, tepeden tırnağa silahlı,
zalim diktatörleri var, hain alınlarında taçları,
har vurup harman savrulan milyonlar üstüne milyonları,
zengin vampirler oluşturur bütün bunları, yoksulları eze eze,
çalıştırır çalıştırır bitkin yığınları gece gündüz.

Din –sizi uyutmak için uydurulmuş bir sözcüktür,
daha daha eğilsin diye boyunduruktaki başlarınız;
olsaydı bir başka rahatlatıcı umar yüreklerinizde,
o acı emeğinizden ve sürekli keder içinde geçen yaşamınızdan sonra
kara sabana bağlı öküzler gibi bu laneti hâlâ sırtınızda taşıyor muydunuz?

Belli belirsiz karaltılarla dünyanızı körelten onlardır,
son karşılık inançtır, diye diye yalanla sizi besleyen onlar;
oysa yaşam tam biterken tüm mutlulukları da götürür,
bu dünyada acıdan ve yoksulluktan başka bir şey almayan insan
ölümünden sonra da hiçbir şey alamaz, çünkü ölümler ölmüştür.

Devlet ancak böyle ayakta durur, boş sözlerle ve yalanlarla,
sinsi sinsi düzmecilikle sürdürürler istedikleri düzeni;
ellerindeki servetin ve gücün güçlü savunucuları yapmak için sizi
bağlarlar sımsıkı bağlarla silahlandırılmış saflarda,
sürüklerler kargaşadan kargaşaya, savaşasınız diye
[kendi kardeşlerinle,

Neden hala boyun eğersin uğursuz milyonlara,
sen ki, bütün gün çalışmakla zor çıkartırsın bir lokma ekmeği
Neden adadın böyle kendini erken ölüme ve yıpranmaya
onlar gül gibi yaşarlarken bolluklar içinde,
sürekli şölenlerden vakit bulamazlarken sana ölümlü boyunduruğu
[atmaya?

Düşün bi kere: Özgürlük için güç de, sayı da sende!
Zor değil toprağı yarmak, sen bir iste yeter.
Servetin korunması için artık duvarlar, siperler yapma!
Kapılma umutsuzluğa, yapma kendine hapishaneler;
çünkü senin de hakkın cömertliğini düşlemek yaşamın.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

GEORGE COŞBUC

1866 yılında Hordou köyünde doğdu. Bir rahibin oğludur. Daha çocukken annesinden ve öbür köylülerden dinlediği masallarla Rumen folklorunu tamdı. İçinde bulunduğu köy havasıyla öylesine büyüledi ki, çocukluğunda edindiği bu izlenimler ileride şiirsel ürününü oluşturmakta ona çok yararlı oldu. 1884'te Nasaut Lisesini bitirdi ve Cluj Üniversitesine girdi. Ama iki yıl sonra, parasızlıktan öğrenimine ara verdi. 1889'da Bükreş'e giderek şiirlerini kitap halinde yayımlamaya başladı. Şiirleri çeşitli dillere çevrilmiştir. Kendisi aynı zamanda bazı ana yapıtların çevirmenidir: Virgilius'un Aeneid'ini, Homeros'un Odyseia'sını, Dante'nin Divinia Commedia'sını çevirmiştir. 1916'da Rumen Akademisi'nin etkin bir üyesi oldu. 1918'de öldü. Şiir kitapları: Baladlar ve Çoban Türküleri, Bir Tembelin Hatıraları, Zafer Şarkıları.

Ş A İ R

Halkımın yüreğindeyim ben.
Güzelliğini söylerim onun, acısını söylerim—
senin yaralarının kökünde acılar çeken benim,
zehiri içen benim seninle birlikte
zehir tasını sunduğunda kader.
Sen hangi yoldan gidersen git,
aynı haçta olacak çivilerimiz,
sancaklarımız bir olacak, tanrılarımız bir.
Sen nereye taşırsan umudun sunağını,
götüreceğim ben de sunağımı oraya.
Ben aşkını anlatır dururum halkımın,
öfkesini anlatır dururum,
ben, halkımın yüreğinde bir yürek—
Sen ateşsin,
ben o ateşi alevlendiren yelim,
ey halk.
Sen türkülerimin hem kaynağısın, hem amacı.
Bir şey söylesem sana birazcık ters gelen,
sen, ey ulu ve kutsal varlık,
osaat çarparsın beni
göklerindeki yıldırımlarla!
Kimileri için her şeyden önce gelen,
kimilerine ne gerek,
ama yaşamla ölüm arası
dört bir yanında dünyanın

pusulasını elden bırakmayan,
kara mı verdi, ak mı, bilecek!
Sen benim canımsın, ben senin canın:
İster açsın yüzyıllar kaderin ölümsüz kitabını
ister kapasın,
ey halkım,
ben her zaman senin içinde olacağım,
ben her zaman senin bir parçan.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Y A Ş A M K A V G A S I

Çocuklar ne isterler bilmezler,
tek bildikleri şey ağlamak.

Bir insanın yakınmalarından
daha büyük bir zavallılık yok.

Gözyaşından daha gülünç değil hiçbir şey
savaşmak zorunda olanlar için.

Yaşamakla savaşmak bir.
Savaşı yolu yordamıyla, insanca sürdür.

Neden? Neden? Zavallısın
yoksa belli bir amacın.

Dövüş yakınların için! Kimsen yok ha?
Dövüş öyleyse insanlık için.

Ne acı, ne acı, ne acı
ezilmiş askerlerin ölümü!

Yendiler mi? Hepsi alırlar yerlerini,
hepsi destan kahramanları arasındalar.

Ağlayan adam güldürür insanı,
sığınmıştır düşmana, artık insan değil o.

Savaş! Senin tek ödevin bu!
Sakın düşünme savaşın sonunu!

Savaşmak isteyenlerindir yaşamak hakkı;
ağlayanlar, korkaklar hapı yuttu.

Ölüyorlarsa ölsünler bırak;
onların alın yazıları, ölmek.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

T O P R A K İ S T İ Y O R U Z

Bütün ağır yükleri taşıdım durdum,
elime ne geçti sonunda,
aç kaldım, çıplak kaldım,
bir damım yok başımı sokacak;
vermedin hakkımı benim, tükürdün suratıma,
kırbaçladın beni,
-kendini kutla,

işte, bir köpek oldum kapında!
Rüzgârlar getirdi bu ülkeye seni,
hain herif,

bizi ezesin diye,
bırakasın diye bizi kanlar içinde,
cehennem bile uzatsa elini sana,
katlanacağız gene de bütün yüklere, sıkıntılara,
sabana, ekine katlanacağız.
Bizim gözümüze iyi bak ama,
bizim gözümüz toprakta!

Hasret korsun bir lokma ekmeğe bizi,
bir lokma kupkuru kara ekmeğe.
Sürüklersin kanlı savaşlara oğullarımızı,
kızlarımızı sürüklersin yatağına.
Horlarsın kutsal bildiğimiz ne varsa.
Yasak ettin bize inancı, dostluğu.
Çocuklarımız aç ve çıplak.

Bu zulüm bir gün, bilesin, bizi zıvanadan çıkaracak.
Döndürürüz ama gene de değirmenini.
Bir toprağımız olsaydı, ah,
bir toprağımız!

Çevirdin mısır tarlasına
mezarlığını köyümüzün,
bütün kemikleri çıkardın mezarlardan, ah kara bahtımız,
hiç doğmaz olaydık keşke.
Onlar bizim canlarımızın kemikleriydi.
Ama sana ne bundan, ey taş yürekli!
Bizi yerimizden edersin şimdi de,
çıkartırsın ölülerimizi mezarlarından,
rahat komazsın mezarlarında bile ölülerimizi.
Topraktır bizim tek isteğimiz,
toprak!

Ve biz inanalım isteriz
bir arada kalacağına kemiklerimizin,
göçüp gittiğimiz gün bu dünyadan,
yoksullarla alay etmeyeceğine inanalım isteriz,
alay etmeyeceğine tüm sevdiklerimizle, canlarımız
ciğerlerimizle,
ve bir damlacık gözyaşı dökenlerle, mezar başında.
Hangi çukurda çürüyeceğiz bilmeyiz,
çünkü bizim bir karış toprağımız yok.
Bir de sözümona Hırستیyanız.

Hey bana bak.

toprak isteriz, toprak!

Yok vaktimiz bir daha okumaya bile,
çünkü zaman da senin kuyruğunda,
Varımız yoğumuz bir can,

o da sanki umurunda!

Rahatça sayıp dökemeyiz acılarımızı,
yeminlisin o hakkı bize vermemeye,
ne işkenceler ettin açar açmaz ağzımızı,
duyulmadık işkenceler, yumruk, zincir
ve yedik kurşunu her bağıışımızda:

Dövüşeceğiz toprak uğruna!

Söyle; ne gömdün buraya?

Mısır mı? Darı mı?

Bizim çocuklarımız, analarımız var,
biz babalar, kardaşlar, kızkardaşlar,
konuk istemeyiz, hadi çek git!

Bizim toprağımız kutsal,
toprağımız verimli, yiğit.

O bizim beşiğimiz ve mezarımız.

Savunduk terimizle onu,
acı gözyaşlarıyla, kanla,
her karışını, her avucunu.

Sakin unutma:

İsteğimiz bir tek

bu toprak!

Ne üvenderelere dayanırız artık,
ne açlığa, ne yıkıma,
yollardan toplanmış uşaklara ne de,
şu, efendinin ayağı dibinden ayrılmayan uşaklara!
Dua et, senin o mor kanını
istemeyelim toprak yerine.
Elbet açlık bir gün kıracak zincirlerimizi,
yoksulluk bir gün bizi ayaklandıracak,
işte o gün hesap soracağız mezarımızda bile,
sana
ve senin gibilere.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

DIMITRU NECULUTA

1869 yılında doğdu. “Kunduracı Şair” diye anılır.
Romanya işçi hareketinin ilgi çekici kişilerindendir.
Şiirlerinde her zaman sosyalist öğretiyeye bağlı kaldı.
Şiirlerinin çoğu, ölümünden sonra yayımlanan
Özgürlüğün Kıyısına Doğru (1907) adlı kitapta
toplandı. 1904 yılında öldü.

H A L K

Lavım ben,
kaynayan, kasıp kavuran.
Düşlediğim o zafer gününde
fışkıracağım gökyüzüne
uçurumlardan,
yüz yıllık gecemden.

Durmadan kirlenen bu dünyayı
söndürecek yangınlar bir anda,
çalacak bir daha savaş borusu,
ta göklere dek, bir daha.

Bölüşecek bir av gibi
dünyayı yeniden
ölüm ve kan.

Birleşecek cennetle
zaferimin hemen ardından
ölümle sarmaşdolaş bu dünya,
önceleri yıldızlarda sanılan
cennetle
birleşecek sımsıkı.
Artık ondan ayrılmak yok bir daha!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

GEORGE BACOVIA

Gerçek adı Georghe Vasiliu'dur. Bacau'da doğduğu için bu takma adı almıştır. 1881 yılında doğdu. Liseyi doğduğu kasabada bitirdi, bir sömestr askeri okulda okudu. İlk şiiri 1899'da yayımlandı. 1911'de hukuk fakültesini bitirdi. Avukat oldu, ama bu işi yapmadı. Bütün hayatı boyunca önemsiz bir devlet memuru olarak kaldı. 1923'te Kültür Bakanlığı Ödülü'nü, 1925'te Rumen Bilimler Akademisi Ödülü'nü aldı. 1956'da Çalışma Madalyası verildi kendisine. 1957'de öldü. Yaşamı en koyu renkler içinde veren bir şiir türünün temsilcisidir. Kendisi veremdi, bu yüzden çoğu şiirleri hastalıklı ve hüznölüdür. Dilinin çok ezgili bir havası vardır. Şiir kitapları: Kurşun (1916), Sarı Kıvılcımlar (1926), Seninle (1930), Aslında Komediler (1936), Burjuva Dörtlükleri (1946).

A Ğ I R A K S A K

Yalnız, yalnız, yalnız...
Bir handa, çok uzaklarda-
uyur hancı bile.
Sokaklar ıpssız.
Yalnız, yalnız, yalnız...

Yağmur, yağmur, yağmur...
İşte sarhoşluk vakti-
dinleyin yabaniliği.
Aman ne keder, ne keder!
Yağmur, yağmur, yağmur...

Hiç kimse, hiç kimse, hiç kimse...
Böylesi daha iyi-
bunca zamandır
tanımadı kimse beni.
Hiç kimse, hiç kimse, hiç kimse...

Titre, titre, titre...
Sizin olsun hepsi-
tüm alaylar, horlamalar.
Gece amma da gecikti!
Titre, titre, titre...

Sonsuza, sonsuza, sonsuza...
Bir daha çağırmayacaklar beni-
tüm bu gezip tozmalar.
Çiy yağmış düşlerin üstüne;
Sonsuza, sonsuza, sonsuza...

Yalnız, yalnız, yalnız...
İşte sarhoşluk vakti-
dinle yağmurun sesini.
Aman ne keder, ne keder!
Yalnız, yalnız, yalnız...

Çev: A. Kadir. G. Fındıklı - W Söllner

B İ T İ Ş   Ş İ İ R İ

İçmeliyim, kimsenin bilmediğini unutmalıyım,
o derin mahzende gizli olanı,
orada, hiç ağzını açmadan.
cigara içmeliyim tek başıma,
hiç kimse tanımamalı beni.
Yoksa işler çatallaşacak.

Kükremeli sokaklarda ölüm ve yaşam,
şairler boş yere yazdıklarına acımalı.
Biliyorum,
o korkunç açlık şaka değil, düş değil–
Kurşun, fırtına, çöl.
Tamam.
Çağdaş tarih.
Vakit geldi... Tüm sinirlerim ağrır.
Ey büyük gelecek, gel!..

Çekip gitmeliyim, kimsenin bilmediğini unutmalıyım,
burjuva suçlarından kederlenerek,
hiç ağzımı açmadan,
dünyada kaybolmalıyım yapayalnız,
hiç kimse tanımamalı beni.
Yoksa işler çatallaşacak.

OCTAVIAN GOGA

1881 yılında Sibiu yakınlarında, Raşinari'de doğdu.

Bir köy papazı ailesinin çocuğuydu. Liseyi

Macaristan'da okudu. Sonra Budapeşte'de

üniversiteye girdi. Siyasi kavgalara katıldı.

Hapishaneye atıldı. Transilvanya Romanya'ya

bağlanınca parlamentoda önemli bir rol oynadı,

birçok kere bakan, bir kere de başbakan oldu.

1935'de öldü. Goga'nın şiiri, sembolizmin aşırı inceliklerine tepkidir. Ulusal inançlarının etkisinde,

Coşbuc geleneğine bağlı kalarak, konusunu

toplumdan ve yurt sevgisinden alan şiirler yazdı.

Romanya'nın acılarını öfkeli bir dille anlattı,

ezilenlerin yazgısına karşı çıktı. Şiir kitapları: Şiirler

(1905), Toprak Bizi Çağırıyor (1909), Duvarların

Gölgesinde (1913), Yurtsuz Şarkı (1916).

Y U R T S U Z L U K

Yersiz yurtsuz bir adamım ben,
bir ateş parçasıyım rüzgâr eşliğinde,
en yoksuluyum ben dünyanın,
demirlerden kaçan yapayalnız bir köle.

Bildiricisiyim yeni insanın,
bir yıldızın kör ettiği çılgın bir yoksulum,
dolaşıp durmadayım nicedir
masallarını ülkenin
taşıya taşıya size.

Ben bin yıldır akan
gözyaşlarının son damlasıyım;
bir düşüm ben
yetimlerin ocağında dirilen.
Gezip duran bir yakınmayım
yuvasında sessizlerin,
can çekişen bir dünyada
bir yakınma.

Ben ağlayan bir iççekişim,
bir tepe üstündeki köyümde,
ta orada,
Transilvanya dullarının çılgılığıym ben,
kana bulanmış.
Bildiricisiyim ben öfkenin
ve sevdanın.
Ben zaferler düşleyen bir insanım,
atalarımdan aldığım andı
ağzımda taşımadayım.

Mezarlardan kurtuldum ben,
anıların ölümsüz
bir düşü gözlediği
soğuk, nemli mezarlardan.
Kardeşlerin kavgasına
inananları öldüren
bir titreyişle ağladım,
unutulmuş ölülerin acısına ağladım her kapıda.

Duyarım iner gece şimdi
benim başkaldıran sabahıma,
sarınır şarkılarım benim
sonsuz sessizliğin kefenine.
Boğazıma dek çirkefe batmışım,
taşıyım yükümü yanınızda;
ne yazık, yurdunu yitirip
onu sizden dilenene!

ARON COTRUŞ

1891 yılında Haşag'da doğdu. Bir rahibin oğludur. Viyana'da edebiyat okudu. Bir süre Arad'da ve Braşov'da bir dergide çalıştı. 1916'da Avusturya-Macaristan ordusuna gönüllü yazıldı. İtalyan cephesinde esir düştü. Savaştan sonra yoğun bir siyasal eyleme girişti ve gazetecilik yaptı. Sonra Varşova basın ataşeliğine atandı. Savaştan sonra yurtdışına çıktı ve 1960'ta Amerika'da öldü. Çok şiir kitabı vardır. İlk üçü, toplumcu şiir açısından çok önemlidir: Şiirler (1911), Beyaz Ufuklar (1920), Romanya (1920).

Ç A R I K L I P A T R U

Ben
çarıklı Patru,
topraksız köylü,
sabansız çiftçi,
sürüsüz çoban,
boktan bir ömür sürdürüyorum,
gülümsemesiz, hilesiz,
ve ben,
küflü ekmeğin bedelini
bol kanımla ödüyorum...

Benim bir tek sözüm
başkalarının birçok sözüne bedel...
Ben ki,
onurumla ve sadakatle hizmet ettim
köye
ve krala...

Öyle yoksulum ki,
bana havlar bütün köpekler,
ve geçerken ağır ağır sokaktan geceleri,
küçük köprünün üstünde beklemez beni
hiçbir kız
taş gibi memeli...

Isırır küreğim, hem çok derin ısırır,
ama karnımı doyurmam için gerekeni vermez...
Tüm ülkede benim orağım gibisi yok,
ama kimse görüşmek istemez benimle hasat vakti...
Geçer orağım çivi gibi otların arasından...
Karnım aç, sahanım boş,
ama ürünler dimdik büyürler, çelik gibi,
büyürler, işkembelerini şişirsinler diye
yoz ağa, korkak kadı...

Ben,
çarıklı Patru,
bu kadar geniş topraklarda tek bir ayak izim bile yok.
Karşı koymaya çalışıyorum çarpık yasalara.
İçimde isyan har har yanar.
Ana avrat dümdüz gidiyorum:
Sıçmışım ben böyle düzenin içine!

Çev. A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner

LUCIAN BLAGA

1895 yılında doğdu. Filozof, şair, oyun yazarı ve çevirmen. Rumen ve Alman okullarında eğitim gördü, öğretmen, kültür felsefesi profesörü ve diplomat (Varşova, Prag, Viyana ve Lizbon) olarak çalıştı. 1910'da Viyana'da felsefe doktorasını aldı. Denemelerini yirmi beş kitapta topladı. Bunların bir bölümünü dört üçlüde oluşturdu. Bir şair olarak Blaga, 1910'da Alman ekspresyonizminin etkisi altında yazmaya başladı. Şiirlerinin yoğunluğu ve karmaşıklığı, bilinmezliğe değil, zenginliğe yol açtı. Şiir temalarının uzantısı olan oyunları mitolojik masallardır. 1961'de öldü. Başlıca şiir kitapları: Aydınlığın Şiirleri (1919), Büyük Geçit (1926), Uykuya Övgü (1929), Suların Payı (1933), Şiirler (1962).

K U T S A L   T O H U M L A R

Gülümseyerek ve konuşarak tatlı tatlı
getirmemi istersin benden,
düşler ülkesindeki sessiz bitki özünü
doğrultmak için ışığa
bolluk şimşeklerinin oynaştığı
o ünlü bahçenin
o çok seyrek bulunur
kutsal tohumlarını.

Ben o gürültülü kente taş çatlasa gitmem.
Hani o çiçekli kemerler altında duyulan
coşkuyu aşan bir coşkuyla,
bütün ilkyaz, dolaşıp pazar pazar
arayacağım tohum satıcılarını.
Her şeye karşı,
o sular ülkesinde yetişen ve serpilen her şeye karşı
beslediğim sevgiyi,
bana verdikleri tadı
sen nasıl da duydun parmaklarının ucunda.
O öz taneciklerin gücü karşısında,
Mart günlerinde sabanın açtığı yara önünde,
atılmayı bekleyen küçük tanrıçıklar önünde
nasıl da sezdin
beynimi titreten o büyüü.

Ben o kutsal tohumları çok gördüm,
o tohumları,
o, şaşılası güçlere gebe.
En yüce soydan gelmelerine karşın
önemsiz bir görünümüleri var gibi gelir bana
benim için pişirdiğin o tohumların.
Ağızları bağlı dizi dizi çuvallar içinde,
sınıflarını ve düzeylerini belirten parlak renkleriyle
o tohumları
bir düşün hele:
Sarımtrak ya da kırmızı,
çivit mavisi, yeşilimsi, altın sarısı,
düz ya da benekli.
Böylesine parlak, böylesine canlı, karmaşık
ve duru renkler
ülkelerin tabanca kılıflarında bulunur
bulunsa bulunsa,
ya da kuşların yumurtalarında
Almayagörsün insan onları avucuna,
bir serinlik duyar o tohumlardan,
bir ses duyar avuçlamış gibi
doğu ülkelerinin kıyılarındaki ipekimsi kumu.

Neydi o çocukluğumun günleri,
girmek buğday teknesine çırılçıplak,
gömülmek boynuma dek o altın sarısı tohumların içine,
ve sıçramak.

Duyardım omuzlarımda kentin yükünü.

Ve şimdi, yıllar sonra, arada bir,
görürüm eşiklerin önünde buğday yığınlarını öbek öbek,
yüzümle onları okşamak isterim,
ve zorla bastırırım bu isteği,
bugün, yıllar sonra, giderayak.

Tek bir şey var engelleyen bu isteği, tek bir korku:

Derim, ya uyandırırsam o güneş tanrılarını,
o özlü, o tutarlı düşlerin düşçülerini
derim, ya uyandırırsam!

Övünsün, o tohumlar,
bugün var olanlar
ve sonsuza dek var olacaklar!
Uyuyan her tohumun içinde
dingin bir yaz gizlidir
ve güçlü bir ışık ülkesi.
Tarlaların, bahçelerin uğultusu,
ormanların çağları,
yaprakların ulusları,
halkımın ezgileri şakır
her tohumun düşünde!

ZAHARIA STANCU

1902 yılında doğdu. Fakir bir köylü ailesinin çocuğuydu. Bükreş Edebiyat Fakültesinde okudu.

Yayın işlerine girdi, gazete ve dergiler çıkardı. Politikaya girdi. Bu arada şiirler yazıyordu. Çıplak Ayaklar (1948) adlı romanı otuz dile çevrildi. Bu roman bir köylü çocuğunun itiraflarını konu edinir.

Stancu, mısra işçiliğine, hem etkili hem güzel söylemeye dikkat eden bir şairdir. Yaşadığımız dünyanın gerçekleri onun şiirinde ince ve ustalıkla bir anlatımla ortaya konur. 1974 yılında öldü.

Başlıca şiir kitapları: Beyazlar (1937), Altın Çan (1939), Kızıl Çan (1940), Maymuncuk (1941), Basit Şiirler (1957), Mısralar (1962).

Ş A R K I

Şakaklarım bembeyaz,
parmaklarım upuzun, ipince.
Gül fidanı sonbaharda da gül fidanı,
ama vakitsiz gül açar ara sıra.

Güneş baharda canlandırınca etimi,
etim benzer kara.

Akşam gitgide iner daha çabuk.
Kılıcımsa gene çevik, gene çevik.

Söylerim yaşamı, şarkım ısıltılı ısıltılı,
söylerim yeni yaşamı.

Sağ olsun işçiler, sağ olsun köylüler.

Altın tozu, yıllarla elenmiş.

Titrek harflerle toplarım çiy tanelerinden
o altın tozunu.

Bir sürü köpek havladı arkamdan, ısırıldılar beni.

Yuttu köpekleri ıslak uçurumlarda toprak.

Salladı rüzgâr yaşlı ormanları

dünyanın ta öbür ucuna dek.

Şimdi de havlar çipil gözlü köpekler arkamdan.

Fırlatırım onlara sopamı.

Ben yılanı bağrımda ısıtmam.

Taşla ezerim kafasını.

Güneş yaşlandı ama, gene güzel.

Kaplumbağa genç ama, hep kaplumbağa.

Tüm sürgünler durdu çiçeğe.

Dünyayı saracak kokuları.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

B İ T İ Ş İ N Ş A R K İ S İ

Bahçeme bir hırsız girdi,
kovanlarımı aldı götürdü,
arılarımı, mutluluğumu.
Kenti, tarlaları yücelttim, apaydınlık gölü,
yaşamı, aşkı, ölümü.

Çiçek açtı ağaç, meyve verdi, yaprak döktü.
Sonbahar yağmurları bahçeleri yudu.
Sevdiğim kar geldi sonra
ve gitti.

Ne gülmek isterim artık, ne ağlamak.
Yaşıyorum, nasıl yaşarsa ağaç, ot, çiçek.
Bakarım geceye, işte Küçük Ayı, Büyük Ayı.
Bekliyorum, herhal gelecektir şafak.

Nasıl şarkı söylesin bu yürek
bilmeden bulutların geçirdiği değişimi?
Vişne ağacı yol kenarında durur,
sunar gelene geçene kendini.

Bir kartal uçar gökte, bir şahin belki de.
Her taraf mavi, yün gibi saydam.
Güneşle kavrulur boyuna susuz kalmış dudaklar,
ama güneş hiçbir zaman durmaz çeşmelerde.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

MARCEL BRESLAŞU

1903 yılında doğdu. 1914-1918 arasında uzun bir şiirden parçalar yayımladı. Kurtuluştan sonra, fabller, tarihi ve güdümlü şiirler yazdı. Şiirlerinde ahlakçılık kaygısı ağır basar. Alaycı ama yumuşak bir anlatımı vardır. Makaleler, çocuklar için şiirler de yazdı. 1966'da öldü. Başlıca şiir kitapları: Küçükler ve Büyükler İçin Fabller (1946), Başka Fabller (1962).

G Ö R Ü Ŗ L E R

Bir yarı körle bir yarı sağır
birbiriyle çekişedurur
birbirine iğneyi batıra çıkara:
— Sen benim gözlüğümle daha iyi duyarsın!
— Benim kulaklığımı tak da sen daha iyi gör!

Bir hisse çıkaralım bu kıssadan:
Neden mi gelmedi bu masalın sonu?
Ahlakçı dilsizdi de ondan.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Y U V A K U R M A K

Kırlangıç işinde gücündeydi,
seyredenlerse işin alayında.
“Oğlum, senin yaptığın ne ki?
Ordan bir dal, burdan bir saman,
süprüntüleri, çerçöpleri, döküntüleri,
oraya buraya atılmış kırık döküğü falan,
aşırılmış ne varsa yani,
toplamak değil mi senin yaptığın?
Sonra da yuva kurdum dersin kasıla kasıla.
Sen gel bunu benim külahıma anlat!”

“Doğrusu haklısınız,
kendimden hiçbir şey katmadım desem yeri,
eğer saymazsanız tükürdüğüm şu ciğerleri.”

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

MIHAI BENIUÇ

1907 yılında Sebiş'te doğdu. Köylü bir ailedendir. Lise öğrenimini Arad'da yaptı. 1932'de Cluj'da felsefe fakültesini bitirdi. Hamburg'ta hayvan psikolojisi üzerine uzmanlaştı. 1946'da Moskova'da kültür ataşesi oldu. Yazarlar Birliği yönetiminde görev aldı. 1966'da Bükreş Üniversitesi'nde öğretim üyesi oldu. 1977'de öldü. İlk şiirleri çoğunlukla günlük yaşam üstünedir ve düşündürücüdür. Savaştan sonra toplumsal şiirler yazmaya başladı ve aynı yöntemi sürdürdü. Klasik sınırlar içinde çeşitli biçimler kullanmıştır. Otuz altı şiir kitabı vardır. Başlıcaları: Hasat Türküleri (1838), Yeni Türküler (1940), Şiirler (1943), Yitirilmiş Kent (1944), Güneşin Doğuşunu Bekleyen Adam (1946), Gece Nöbetçisi (1975).

B E N   K E N D İ M

Ben kendim, uzayını, uzayın bir parçası,
vücudum sınıırımdır, düşlerimde sonsuzluğa varırım,
ben kendim, zamanım, zamanın bir parçası,
ama onun ötesinde ve onun içinden
ölümsüzlüğe dokanırım.

Ben kendim, itici gücüm, itici gücün bir parçası,
ama istemin yönettiği bir itici güç.
Keşfetmek isterim kendimde kendimi,
ama bulurum içimde hep başka birini,
başka biri buldu
kendimde beni.

Öyleyse ben neyim?
Başlangıç mıyım? Süreklilik miyim? Sonuç mu?
Bakarım aynaya,
parıltılı, yumuşak gözleri ataların
seyreder beni.

Belirir önümde düşman,
duyarım sürülür yumruklarıma
babamın o zaptedilmez öfkesi.
benim akıllı kızkardeşim,

tıpkı ay ısıltılarında denizin gözü,
ne kadar benzer bana.
Tutkular içinde ufalanmış erkek kardeşimle
geldiğimi keşfederim aynı daldan.
Ve atalardan gelen bilgelikle yüklü
köylülerin tüm sabrı
bakarım işlemiş iliğime.
İsterim türkü söylemek, ne tuhaf,
hem de birdenbire,
ormandaki bir çingene gibi.
Bıkkınlık mı çöreklenen üstüme,
yoksa yüz yıllık anılar mı
doldurdu içimi,
çatıların kirişlerine oyulmuş o anılar,
hani şu, eskilerin masallarında yaşayan?
Söylerim türkümü tek başıma, yapıyınız,
ve mırıldanır benimle birlikte
tüm orman.

Çev. A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner

CICERONE THEODORESCU

1908 yılında doğdu. Bir demiryolu memurunun oğludur. İlk kitabını 1936'da yayımlandı. İlk anlamsız şiirler yazıyordu. Sonra duygu şiirine geçti ve giderek dolaysız ve yalın anlatımı benimsedi. Onun şiiri, konu çeşitliliği, imge zenginliği, çeşitli anlatım özellikleri taşıyan oldukça renkli bir şiirdir. Başlıca eserleri: Kölelerin Şarkısı (1936), Güzelliği Yaratanlar (1954), İnsanlar ve Aşk (1958), Mahallenin Çocukları (1961), Ay Yolu (1964).

G E N E R A L İ M İ Z

Yatıyordu çocuk yüzükoyun,
duvar altında kalmış yarısı,
Bükreş'te yıkıntılar arasında
uçup gidivermiş canı.

Yatıyordu yüzükoyun,
mışıl mışıl uyur gibi,
rüzgâr okşar çocuğu
saklambaç oynuyor gibi.

Bombalar altında işçi mahallesi.
Yerle bir olmuş bütün evler.
Yıkık duvar altında iki pabuç:
Artık bir yere gidemezler.

Yanında bir gazete,
katlanmış kat kat,
canı çıkmış gazetenin,
oyuncağıydı belki de.

Ona bir kayık yapsam mı ki?
Bir uçurtma? Ya da başka bir şey?
Kentin çocuklarını çağırısam mı ki?
Ama kalmadı burda kimsecikler.

Onu hep anacağız,
o işçi çocuğunu.
Gelecek gözlerimizin önüne
yürüyen pabuçları.

Yerde, elleri arasında başı,
saklamış sanki onu ölüm.
Uçuyor, fırdönüyor uzakta,
rüzgârda gazeteyi görüyorum.

Bir yükselir, bir alçalır
ovada... O da ne ki?
Miğferi mi yoksa uçan,
rüzgârda kâğıttan miğferi?

Gazetelerde o gün
ne barıştan bir tek söz,
ey, miğferli küçük general,
ne de yenilmez ordundan.

Yürüdüğünü göreceğiz çocuğun
her gün önünde gözlerimizin.
Ey benim minicik generalim,
unutmayacağız seni tek bir gün!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

A U S C H W I T Z

Auschwitz. Sıkıntılı bir akşam. Dönüyoruz.
Kaldırmaya çalışarak başımızı, öyle ağır ki başımız!

Cıgaralar zehir zıkkım. Ve tükeniveriyor
kibritimiz o saat, çakar çakmaz.

Hâlâ duman var her sözde birazcık,
ama durmaz, yitip gider az sonra.

Tutam tutam yanar anılarda ak saçlar,
pırıl pırıl saçlar, insan saçları.

Elleriyle okşarlardı kâküllerini ölürken,
katiller peruk yapmışlardır onları çoktan,
süslenmek için, başka kılıkta görünmek için,
saklanmak için iki yüzlü bukleler altında.

Gizlenirler bu sözler ta dibinde yüreğin,
sanki canlıların sözleridirler, ama karşılık vermezler.

Canlıların sözleri bunlar, kazarlar toprağı,
son bir kasıntıyla çekip gitmek için.

Gözler faltaşı gibi, arar onları parmaklıklar arkasında:
Ne oldular onlar? Onlara ne yaptılar?

Boğulmuşlar, soyulmuşlar, zehirlenmişler,
ölmüş burada bütün sözler,

canlı insanlar gibi yanar dururlar,
analar gibi, çocuklar gibi,

kolları şaşkın şaşkın uzanmış kapıya,
ateşten heykeller, ateşten, külden...

Yana yana biter söz. Sözler ölmüş gitmişler
son kalan parçaları ısıra ısıra küllerde.

Gün batır. Toprak yalım yalım uyanır yeniden,
ısıtır toprak öbür fırınları da.

Ateş başka. Yanar gider
ateşte demirden heykeller.

Sözler şimdi etten kemikten,
kalkar bağırırlar, yumruklar sıkılı.

Yalımlı akşamlar, ölüme karşı durmuşlar,
alev barajlar, kor gibi antlar,

çarpar sözler yürek gibi
toprağın üstünde bir baştan bir başa,

kopup gelmişler milyonlarca, milyonlarca ölüden,
şimdi bir başka biçimde yanmaktalar.

Akşam. Karmakarışık damga. Koyu leke.
Ve parmaklar arasında unutulmuş cıgara yanar hâlâ.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

VIRGIL TEODORESCU

1909 yılında Cobadin'de doğdu. Liseyi Köstence'de okudu. Bükreş'te edebiyat ve felsefe fakültesine girdi ve 1935'te bu fakülteyi bitirdi. Bazı gazetelerde muhabirlik yaptı. Kurtuluştan sonra önemli bir yayınevının şiir bölümünü yönetti. 1968'den sonra Yazarlar Birliğinin ikinci başkanlığını yaptı ve Stancu'nun ölümünden sonra başkan oldu. 1977'de bu işi bıraktı. Başlangıçta şiiri gerçeküstü kökenlidir. Kendisi mutlak özgürlüğün partizanı idi. Bilinçaltından gelen sorunları biçimlendirdi. Savaştan sonra gerçeküstücülük dönemini eleştirdi. Edebiyatın toplumsal sorunlarına daha büyük önem verdi. En önemli iki şiir kitabı: Okyanusun Kürkleri (1945), Leyda'nın Şişeleri (1945).

S P O R H A B E R L E R İ

Bu denli vurdumduymazlığa dayanabileceğim
hiç aklıma gelmezdi.
Bir futbol topu gibi görüyorum kendimi,
üç yıl öncesine dek fark etmedi bunu hiç kimse,
kayboldum oyuncuların bacakları arasında,
yasal yolları kollayan bir topum ben sadece,
büyük bir incelikle yaratıldım,
bir topum ben, sonsuz kere çoğaltılmış,
herkes birbirine benziyor dürüstlük ve meslekten yana,
hakemlerin büyük saygı göstermesi gereken
bir topum ben,
her zaman sahada kalabilmek için
sıçrayan bir top,
ama oyuncular varlığından haberdar gibiler
bu koca kafalı topun,
bu top ne kadar koca kafalı olursa
eksilir o kadar gücünden,
oyuncular hücumda ve savunmada
topu kullanmaya hazır gibiler,
ama topa pek aldındıkları da yok hani,
çünkü nasıl olsa formalarını değiştirecekler,
çünkü sonunda çürükler madalya getirecekler nasıl olsa,
ve çünkü sonunda yan tutmayan hakemler
şu ya da bu nedenle nasıl olsa yan tutacaklar.

DIMITRU CORBEA

1910 yılında doğdu. Halk duyarlığından beslenen şiirler yazdı. 1945'ten sonra halk söyleşisine yakın olmakla birlikte kendi anlatımına kavuştu. Başlıca şiir kitapları: Köylü Kanı (1936), Taze Yıllar (1951), Yanan Yürek İçin (1955), 1963'te Köprü adlı bir roman yayımladı.

A N A M   B A B A M

Anam babam köleydi
ortaçağdaki ataları gibi.
Tanrıya, büyüye inanırlardı,
beklerlerdi en güzel güneşi.

Dönerlerdi işten gece yarısı,
elleri çatlak çatlak ve çamurlu.
Babam sövüp sayardı, kan içinde komuştu
yarıcının kamçısı yüzünü.

Anam eski tasvirlere bakar ağlardı.
İkide bir kurulardı alnındaki teri.
Ter damlaları durmaz habire akardı
güneşte ısıtılmış su gibi.

Soğan, sarmısak, biber yerdik,
arkasından sopsoguk pişmiş mısır.
Sonra yatardık aç ve çıplak,
yarın nasıl doyacağımızı düşünerek.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

MIRON RADU PARASHIVESCU

1911 yılında Zimnicea'da doğdu. Cluj'da ve Bükreş'te resim ve heykele çalıştı. Daha sonra Bükreş'te edebiyat öğrenimi yaptı. İki savaş arasında çeşitli dergilerde, özellikle solcu dergilerde çalıştı, şiir ve yazılar yayımladı. 1933'te Romanya gizli Komünist Partisi eylemlerine katıldı. Savaştan sonra yeniden çeşitli dergi ve gazetelerde çalıştı. Yazarlar Birliğinde yöneticilik yaptı. İlk şiirleri gençlik heyecanı ile doludur. Öncü içerikleri göz önünde tutulduğunda, ilk şiirlerinin değeri anlaşılabilir. 1941'de Lorca'nın yöntemini kullanmaya başladı. Bildiri gibi şunulan abartmalı ve patetik lirizmin en önemli temsilcisidir. Devrimci ve hümanist bir kişiliği vardır ve aynı zamanda alaycı ve tartışmacıdır. Kendisinin de dediği gibi, iki önemli ustası, Whitman ve Lorca'dır. 1971'de Bükreş'te öldü. Şiir kitapları: Çingene Türküleri (1941), Övgü Şarkıları (1956), Övgü Şarkıları ve Öbür Şiirleri (1958), Patetik Bildiri (1960), Serbest Nazım (1965), Hüzünlüler (1968), Şiirler ve Sonuncular (1971).

Ö N S Ö Z

Güvenme bana!

Ben senin eylemlerinin yankısıyım sadece,
sadece bilicisi.

İşte böyle,
güvenme bana,
güven kendine ve eylemlerine.

Güvenme bana!

Ben yaparım sözcüklerden sadece çizgi;
sözcükler ne kadar benimse o kadar senin,
sözcükler gelirler kendiliklerinden.

Uyak falan ararım ara sıra, bak bu doğru,
zorlarım onları ara sıra,
ama onları ben aramasaydım bile
gene geleceklerdi kendiliklerinden.

İşte böyle,
güvenme bana,
güven kendine ve eylemlerine,
sözcüklerle söyleyecekler bu mucizeyi de
kendiliklerinden.

Ş İ İ R S A N A T I

*"Şiir, erkeğin öldü."
Madleine Andreanescu*

Utanırım sizden,
şair beyler,
bir hanımefendinin, herkesin içinde,
tek bir satırınızın, tek bir görüntünüzün
kendisini bir kez olsun
bayıltmadığından yakındığını anımsar,
utanırım sizden.

Aydın doğuşunu işlediniz biliyorum,
batan yıldızları işlediniz,
ve bir sürü vanilyaları, kokuları.

Ama hiçbir zaman inanmadınız,
sizi gidi maymunlar,
inanmadınız ateşe ve demire—
henüz ağarmamış şakağınıza dayanan
tabancanın namlusundan
size verilen düşüncenin kaba ısisına.

Utanırım sizden,
şair beyler,
ah, sizin o yoksul beceriksizliğiniz,
tüm yaptıklarınız
üslup çiçekleriyle gıcıklar sizi yalnız,
tek bir satırınızın bile yaşamınıza mal olacağına
coşkuyla inanmadan.

Evet, sizler de biliyorsunuz: Yaşam şiidir.
Ne kadar da hoş geliyor kulağa!
Ve ne kadar da cıvık söylüyorsunuz bunu!
Yaşamda da cıvıksınız,
tıpkı şiirde olduğu gibi,
siz, şair beyler,
siz, ne şiirin içinde yandınız,
ne yaşamın içinde yandınız!

Utanın hiç olmazsa o güzelim Madeleine'den,
cıvık ve sapık dizeleriyle kadını
hiçbir vakit doyurmayan
o şair taslaklarının,
o iki erkeğin
eski karısından!

Ama bugün?..

Topraklar çatlar, halklar ayaklanırken,
bir elde kılıç, bir elde baldıran,
ve hükümdarlar tarihe girerlerken arka kapıdan,
sürükleyerek arkalarından tören üniformalarını,
modası geçmiş giysiler gibi,
selâmlarını ve gerdanlarını arkalarından sürükleyerek,
elinden tutarak sarışın ve güçlü izleyicisinin,
ayılıp bayılırken hanımefendiler:
“Ah sevgilim, inanılır gibi değil!”

Gerçekten de inanılır gibi değil:
Yeni lejyonerlerin barbar çizimleri,
demir haçları ve gamalı haçları
burnunuzun dibindeler,
böyleyken siz, son çağın yalnız ozanları,
siz, ağzınızı açmıyorsunuz,
duyulmuyor burda sesiniz, burda, dünyanın sonunda,
ortasında sonsuz karanlıkların. ❦
Gerçekten inanılmaz,
son ışığın sizden değil de
kentlerden geldiğine,
o yakılıp yıkılan.

Gerçekten inanılmaz,
çalgınız ne kadar aptal, sağır, bozuk!
Zaman yanınızdan şimşek gibi akıp gidiyor,
iyi söylenmiş bir beddua gibi,
ve sizin kulaklarınız duymuyor onu,
ve gözleriniz hepten kör.
siz, şair beyler,
ölü yapraklar gibi, zamanın dışına düşmüşsünüz!

Biliyorum, hepiniz çürümüşsünüz,
ama hiç olmazsa çürümüşlüğünüzün parıltısı olmalı.

Hadi, şair beyler, dehalar, hadi!
Son bir kez kımıldayın,
hasta araçlarınızı getirin bir araya,
harpınızı, flütünüzü, laternanızı,
başka bir şey yapamıyorsanız eğer
başlayın hiç olmazsa türkü söylemeye,
yeni ufukları tanımıyorsanız
titreşen türküsünü söyleyin hiç olmazsa
gecikmiş ölümünüzün.

Hadi,
pisliklerinizden arının, pis kokularınızdan
sizin ölü vücutlarınız çoktan çürümüş,
hiç olmazsa gökler çatırdasın pis kokularla!
Bari bu kadar yararınız olsun!
Söyleyin, şiirden ne anlıyorsunuz,
onun sayısız sözcüklerini çekiçle döverken,
uydurmaya çalışırken sözcükleri kendi ince belinize,
bir devin çizmesine ayağını uydurmaya çalışması gibi bir bebeğin?
Söyleyin, ne anlıyorsunuz,
sahte elmaslar gibi parıldatmaya çalışırken sözcükleri,
İngiliz şekerleri gibi tatlılaştırmaya çalışırken,
inceltmeye çalışırken Fransız kokuları gibi?

Siz ne bilirsiniz ki,
siz, borazanları boşuboşuna ve buyrukla çalanlar,
siz, yüce bir yasanın geri dönmez kaçakları,
siz, ne barsaklarınızdan gelen şiir yasasını bilirsiniz,
ne de demir ve ateş yasasını.

(...)

Evet, hiçbir şey bilmediğinizi iyi biliyorum.

bu nedenle bana kulak vermenizi diliyorum:

Size değil sözüm, ünlü şairler,

torbaları imgelerle, çatlak mücevherlerle dolu olan,

siz papağanlar, maymunlar.

Dostlarıma sesleniyorum,

benden daha güçlü, benden daha yüce, benden daha yiğit olanlara,

onlar ki, benim dertlerimi, diş gıcırtdılarımı, umutsuzluğumu

[yaşadılar:

Demir kuşağımızın

geç şairlerine.

Biliyorum, inanmamam gerek

bana karşı olanlardan başkasına,

çünkü benimle yalnız onlar çarpışacak,

çünkü beni onlar devam ettirecekler yanlışlarımı çıkartarak.

(...)

İstediginiz ne? Maskaraydılar bizden öncekiler:
Onlar böyle soruları kendilerine hiç sormadılar.
Ekmeğin ya da sanayileşmenin bedeli, onlar için
şiiirsel öğeler değildi,
kutsal ruh ya da sonbahar melekleri gibi örneğin;
onların özel yetenekleri var kuşkusuz,
ama biz, o beş paralık yeteneklerinin kışına indirdik tekmeyi,
çünkü bize uyan tek yetenek
gelir ateşten ve kandan.

Çoğu kez, kederiniz benim de kederimdi, şair beyler:
Çocukluğun çayırlarıyla ilgili şeyler, sonbahar balıkçılarıyla,
ilk öpücükle ilgili ve son umutsuzlukla,
çok şiiirsel ve çok duygusal şeyler...

Kuşkusuz, yumuşak bir manzara da vardı:
Külden papatyalar, koyu mavi gökyüzü, akşam rüzgârları,
Kasımda üzerlerine çiğ yağmış paslı yapraklar,
ve tatlı kaval, günbatımında çalan,
(her zaman, her zaman, her zaman takım tamamı).

Şair beyler,
her zaman bulunabilir bu tür şeyler
her sadık anıda;
ama şimdi tekml budalalıkları bırakın bir yana,
eski şairlerle ve itfaiyecilerle birlikte
miğferlerimizi kızdıralım, bileyelim baltalarımızı,
yazalım açık seçik:
“Haydi savaşa!”
ya da:
“Ya şimdi, ya hiçbir vakit!..”

(...)

Onları ben de sevdim, yemin ederim,
tatlı kokuların, ateşböceklerinin tadına ben de vardım,
biliyorum: Yıldızlar burada, yeryüzünde kalmalı.
Ama benim acelem var,
yetişmeliyim yola çıkmış yoldaşıma,
konuşmalıyım onların dilini.

Ünlü bir şair olmazsam ne çıkar!
Benim içimde değil,
yoldaşıma içinde
benim ölümsüzlüğüm!

Çev. A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner

EUGEN JEBELEANU

1911'de doğdu. Özgür Ses, Bugün, Gerçek gibi dergilerde yazmaya başladığında öğrenciydi. İlk şiir çalışmalarını Güneşli Manastır (1929) adlı bir kitapta topladı. 1934'te Kılıçlar Altında Koro adlı ikinci şiir kitabını yayımladı. Bu dönemde Parnasse okulunun etkisi altında çok kapalı şiirler yazmaktaydı. Daha sonra kavgacı bir şiir anlayışına yöneldi, şiiri açıklık ve duruluk kazandı. Kurtuluş'tan sonra lirik ve güdümlü bir şiir anlayışı geliştirdi. Hiroşima'ya yaptığı bir yolculuk, ona, Hiroşima'nın Gülümseyişi adlı yapıtını kazandı. Bu şiiriyle de ünü daha bir yaygınlaştı. Ulusal ve dünya olaylarıyla yakından ilgilenen, militan sosyalist bir şair olan Jebeleanu, içinde bulunduğu anın dürtüsü altında yazar, şiirleri gücünü dünyanın felâketlerinden ya da başarılarından alır. Öbür kitaplarının başlıcaları şunlardır: Unutulmayan (1945), Barış Kalkanı (1949), Genç Ormanın Türküleri (1953), Ölümüne Karşı Şarkılar (1963), Şiirler (1964), Annibal (1972).

K Ü L Ü N S E S İ

Bilmem ki ben kimim;
her şey ben oldu çıktı.
Kimim bilmem ama, gene de ben benim.
Hafifim ama ağırım, uğursuzluk gibi.
Ben taş,
ben sonuna ermemiş yaşam.

Katiller, benimle oynamayın,
ben canlıyım, parmaklarınızda kayar giderim,
atın isterseniz denizlere beni,
ben külüm, dururum sizin kabınızda.

Haydi kaçın, külüm ben, girebilirim
bir gölge gibi kapınızın altından,
çarpabilirim uyuyan yüzünüze,
külден dudaklarımla sizi öpebilirim.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

B U Ö L Ü L E R

Sevmiyor beni bu ölümler.
Kaçırıyorlar bu ölümler benden
ay gibi soğuk alınlarını.
Kaçırıyorlar kenetlenmiş dişlerinden beni.
İzliyorlar beni bu ölümler
kendilerini savunan soğukluklarıyla,
görölmez bir kılıç gibi.
İstemezler beni görmek,
gözleri kapalı bu ölümlerin.
Dudakları aralık
ve de suçlayıcı,
yırtilmaz bir kâğıt gibi.
Bu dudaklar diyorlar ki:
Bizziz yapın hesaplarınızı artık.
Yok, onu bile
demiyor bu dudaklar.
Bu dudaklar hiçbir şey demiyor,
hiçbir şey istemiyor bu dudaklar.
Kayalar gibi çıplak
itiyor beni bu ölümler.
Buz gibiler, düşman gibiler.
Bağırıyorlar artan bir soğukluk saçarak:
— Çek git buradan!

Sevmiyor beni bu ölümler.

Ben onları savunmak için ne yaptım ki!
Beni ne diye sevsinler!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ÖLDÜRÜLMÜŞ ÇOCUKLAR KOROSU

Bu ne kalın sis böyle! Bu ne kalın sis!

Evin yolunu çıkaramaz olduk.

Biz de çok hafifiz, sis de hafif, tüy gibi.

Nerde yolumuz, nerde, yolumuz bir yere mi gizlendi?

Bu ne kalın sis böyle! Bu ne yoğun sis!

Öğretmenim, yol nerde hani?

Tabanlarımızın altında artık yol yok... Yüzüyoruz dalgalarda.

Evimiz nerde? Nasıl, nasıl bulacağız evimizi?

Karnımız aç ve cıvılcıplığız.

Babamız nerde? Nerde anamız?

Göremez olduk birbirimizi.

Bu ne biçim oyun böyle? Bu ne biçim oyun?

Bu ne kalın sis böyle? Bu ne yoğun sis?

Bir yol gösterin bize, bir yol!

Şaşırdık evimizin yolunu.

Bu ne kalın sis, ne kalın sis,

ne kalın sis bu...

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

HEP B İ R L İ K T E Ö L E N L E R İ N A N İ S İ N A T Ü R K Ü

Hatırlayın Hiroşima'da toptan ölenleri,
hatırlayın kıyamete dek.

Kambur balıkçıyı hatırlayın,
Okyanusun taçyapraklarını
kokulu menekşeler gibi parlatan
güneşin ışınlarıyla
ağını onarırken ölen.

Evinin önünde yığılıp kalan adamı hatırlayın,
satın aldığı çok garip bir atı,
yani bir eski bisikleti
gülerek gösterirken çocuklarına,
ne diyordu adam:

“Koşarım bununla bir yüzyıl daha.”

Beşik başında öldürülen anayı hatırlayın,
iş başında öldürülen insanları.

O genç kız on dakika sonra
buluşacaktı nişanlısıyla,
delikanlı dört yıldır savaştaydı,
yaralı dönmüştü savaştan.

Hatırlayın dua eden umarsızları
tapınaklarda mırıldanarak.

O çocuklar okuldan dönemediler,
küçücük önlükleri sallanır rüzgârda.

Yetimler ve öksüzler daha mutsuzlar ölümlerden.

Hatırlayın Hiroşima'da toptan ölenleri,
hatırlayın kıyamete dek.

Onları öldürenleri de unutmayın ama.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

HIROŞİMA'NIN GÜLÜMSEYİŞİ

Hiroşima İle Karşılaşma

Dünya, sessiz dünya.
Sessiz soluksuz,
derin yanmış, bedenın çıplak,
bağışla bizi, Hiroşima...
Bağışla her adımıımızı,
yarana dokunan, çıbanını deşen...
Her bakışımızı bağışla,
–okşarken bile– canını acıtan...
Her sözcüğümüzü bağışla,
çocuklarını,
sonsuzda dek yitirilmiş çocuklarını
aradığın o göğü bulandıran...
Mezar,
ve rüzgâr... Ve rüzgâr... Ve rüzgâr...

Ve otların sesi,
çok kısık sesler,
tükenen sesler gitgide,
yalnız anılarda kalan...
Ey mezarlıklar,
var olmayan... Var olmayan...

Kentin Düşü

Kent düş görür,
hem mutluluktan,
hem acıdan
doğan.
Hem mutluluk düş görür,
hem acı...
Mutluluk,
ses çıkarmadan,
çocuklar doğurmak ister,
kendisine benzeyen.
Bu ara acı,
bi sürü işkenceden yamrı yumru,
çocuklar doğurmak ister,
o çirkin yüzünden
çok daha güzel.

Yaşlı Balıkçının Düşü

Amanın neler duyarım,
Alplerin boynuz boruları
söyler durur bana
denizin hiç durmadan
balık kustuğunu
yıkık kulübeme doğru.
Yıkık kulübem çın çın çınlar,
balıklar sanki çil para.
Bakın şimdi—

bakın...
İşte gölgesi gençliğimin.
Beri gelin beri,
hep aç olduğunuzu söylerdiniz hani...
Hoş geldiniz...
İstedığınız kadar balık alın,
taşıyacağınız kadar balık;
bıktım bu kadar çok balık görmekten,
balık görmek istemem artık...
Bu kadarı da fazla ama,
hem çok fazla...
Ağ bile kaçır
onları görmemek için baksanıza,
delik arar saklanacak.
Bu bir tufan...

Atlının Düşü

Yapamam,
yapamam,
insanlar gibi
daha fazla koşamam!
İki bacaklı
bir insan için
çok fazla bu.
Şu taşlar, sanki cadı dişleri,
ayaklarımı parçaladılar,
yaktı tabanlarımı
cıgara izmaritleri.
Her gün daha çok bükülür sırtım,

artık daha fazla koşamam
insanlar gibi.

Beni de yanına al, ne olur,
ahırında barınayım.
Terli bir sağrı
korusun beni
oracıkta.
İstemem hiçbir şey,
istemem,
bir avuç arpadan başka.

Ne yapayım, göster bana,
nasıl attırayım yüreğimi yeniden
düzenli bir uyumla,
durduğu zaman
nasıl başlatayım,
ya da -çalarken bir çan gibi-
nasıl önleyeyim
kırılmasını yolda.
Hiç olmazsa sen acı bana,
sen, akıllı, yumuşak
çiçekler gibi açılmış gözlerinle
bana bakan.
Beni de aranıza alın...
Borçlu kalayım size
ömrümün sonuna dek,
durun atlar, durun kardeşlerim!
Evde altı tayım var...
Altı,

tam altı tayım...

Güneşin Gecesi

Sekizi çeyrek geçe!
Bir saniye sekmeden.

Bir gök gürültüsü!
Bütün saatler birden durdu,
donda bütün saatlerin dilleri,
sanki şaşkın şaşkın açılan ağızların içindeymişler.

Zaman öldü.

Çeken kim
gökyüzünü
ve okyanusu
ve kenti
böyle aşağı?
— “Sus!”
Bir pençe saldırdı ateşe
ve yırttı havayı
ta tepesinden
mavi dibine dek
okyanusun sularına gömülü.

Uğuldayarak, yere çömelik, savaşa savaşa
doğurur hava
kül taburlar, parçalanan cenaze arabaları,
bulutlar, birer nilüfer, asılılar havada..
Bir ölüm,
daha önce hiç bilinmeyen,
bulutları çevirdi zehirli kül tabakalarına,
yağmura değil.
Onlara bakan çocuklar neredeler?
("Sus! Sus!").

Uzun ırmaklar
patlar damarlar gibi,
elyordamıyla bir yer ararlar karanlıkta,
çırpınırlar boğula boğula,
yitirdikleri yataklarını bulmaya çabalarlar
yakan karanlıklar içinde.

Kent yok artık...
Sus, bağırma...
Dudakların kül.
Bütün kent karanlıkta,
bütün yankılar kül.
Bir bak ama!
Şöyle bak bir!
Binlerce yanan insan kolu,
karanlığın dişlerini korkuyla birbirine çarpıtan
bir çabayla
gecelerin ve gözyaşlarının çilesinden
kopara uzaklaştıra
alınını nasıl yüceltirler

güneşin,
binlerce çırağı gibi,
kocaman ateş tapınakları gibi,
yüceltirler ağır ağır,
okşaya okşaya onu,
sile sile üstündeki kanı ve teri,
çıkarmak için suçun yüzünü ortaya
çıkartırlar aydınlığa yüzünü
katledilmiş kentin.

Hiroşima Kuşlarının Sesleri

- Nerede onlar, nerede?
- Kimler?
- Nerede onlar, nerede?
- Kimler? Kimler?
- Neredeler?
- Kimler? Kimler?
- Halk...
- Bilmem. İşte küller,
uçuşurlar havada,
bak...
- Nereye? Nereye?
- Bilmem. Yuvalarımızı kuralım hadi.
- Nerede?
- Nerede?
- Nerede?
- Nerede?

Ölüme Üstün Bir Gülümseme

Ve seslerini duyarım şimdi
alevler içinden geçenlerin...

Kabarır okyanus ve selâma durur.
Titrek külden kelebekler...
Doğrulur Hiroşima, su toplamış bağrından,
doğrulur sıcak küllerden bir gül gibi,
bir yanardağ misali ağar göklere,
ağar dünyanın üstünden Hiroşima
(ölümün içinden geçer yüzü!).
Bir yanağı ayın yüzeyi gibi delik deşik,
bir yanağı güneşte parlayan fildişi.
(Bak –şeytan– ve taş kesilmiş).
Ağar Hiroşima, gülümser tatlı tatlı
(ne ölümler görmüş o gülümseyiş!).
Güler Hiroşima ve koyar yanmış kolunu
beşiklerin üzerine bir kalkan gibi,
yana çevirir kara gözlerini gülerek
ve baş sallaya sallaya katillere–
katillerin göremediği
ve hiçbir zaman göremeyeceği
yaşamın silâhlarını,
filâmaları ve bayrakları bölüşür;
ışıklar, rüzgârlar kadar yüksek miğferleriyle,
yalınayak anıların izlediği ışıklar,
yok olmuş masumlukların izlediği ışıklar,
karanlığı yara yara yol alan ışıklar,
ve hep gülümseyen ve hep gülümseyen ve hep gülümseyen...

M A R I A   B A N U Ş

1914 yılında doğdu. Şiir yayımlamaya on dört yaşında başladı. Genç Kızlar Ülkesi adlı ilk şiir kitabı 1938'de çıktı. Bu kitapta duygulu bir ozan adayı olarak görünür. Yaşama sevinci, canlılık, atılğanlık bu kitaptaki şiirlerin başlıca temalarıdır.

Uzun bir çalışma döneminden sonra ozan ve düşünür olarak ufkunu çok genişletti. Şiirlerinin dayandığı derin anlam gücünü kadınlık duygu ve düşüncelerinden alıyordu. Bu lirik şiir, giderek düşünce şiirine dönüştü. Ozan bundan sonra aşkı bilinçle uyumlu kıldı, duygularını gerçeğe olan tutkusuyla dengeledi. Maria Banuş, şiirleri kadar şiir çevirileriyle de ünlüdür. Rilke, Neruda, Nâzım Hikmet gibi şairlerin şiirlerini çevirdi. Başlıca şiir kitapları: Genç Kızlar Ülkesi (1938), Sevinç (1949), Oğullarıma (1949), Topraktan Söz Ederken (1954), Amerika, Sana Söylüyorum (1955), Cennetin Kapılarında (1957), Şiirler (1958), Çağlayan (1959), Değişimler (1963).

B İ R   B A Ş K A   K E N T

Atalarım benim,
tenekeçiler, kunduracılar, terziler,
yitmiş gitmiş küçük kentlerin zanaatçıları,
alçakgönüllü zanaatçıları küçük kasabaların,
çarşı caddesinin usta satıcıları,
itilmiş kakılmış, ezilmiş insanlar,
sakalları yolunmuş,
dilleri koparılmış insanlar,
kiliselerinin ağır çanlarıyla,
ayın alaylarıyla,
kılıçtan geçirilmiş çocuklarıyla,
gölgeli kapı eşikleriyle,
tetikteyken korkunç günleriyle,
rahatken sevinçli günleriyle
sessiz sedasız küçük köylerin zanaatçıları...
Her biri bir ufka dağılmış
eski günlerin yaşlı zanaatçıları,
sevgili atalarım benim,
hınçlı kentlerde duvar diplerine uzanmış
benim sevgili ölü atalarım,
nasıl horladılar sizi, nasıl canınıza okudular!
Geceleri duyarım şimdi
korkunç bir gıcırıtı...
Bir köyü bir köye bağlayan ormanda koşar
bir küçük çerçi.
Akşam vakti.

Ne tuhaf şeyler görünür ormanda,
bir el, bir el daha,
gözler,
sessiz bir adım,
bir adım daha...

Ve gene ayaklar ve eller.
Ve gene gözler ve hırıltılar.
Ve gene çığlıklar ve uğultular.
İnsanlar, insanlar, insanlar.
Tekerlek gıcirtısıdır bu duyulan,
tangur tungur gitmekte araba, yük dolu,
insanlar arasında, ormanda.
Ve bağırır çerçi:
“Gerdanlıklar, atkılar! Küpeler! Başörtüleri!”

Bir kesek toprak gibi bir yumruk.
Ne de uyku çekilir bunun üstüne,
horul horul, derken gidiverir oracıkta.
Sevgili atalarım benim, sevgili ölülerim,
hınçlı kentlerin duvarları altında bir arada ölülerin,
işte bir kent daha,
işte okullar, işte avlular, işte kapılar,
burda çocuklar bir başka bilgi almaktalar.
Burda iyileşmeye başladı atalarımın torunları.
Bizler ve bizden sonra gelecekler,
unutmak istiyoruz,
ve öğrenmek yeni ve sağlıklı yaşamı,
kanlı gözyaşlarımızla yuğrulmuş
mayasız ekmeği.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ION BANUTA

1914 yılında doğdu. Bir köylü çocuğudur. Önce toprak işçiliği yaptı, sonra demiryolu memurluğu. 1933'ten sonra, arkadaşlarıyla birlikte faşizme karşı savaşa girdi. Şiirinde işlediği başlıca tema, kavga ve güçlük dolu yaşamdır. Onun yapıtları süslemecilikten, söz oyunlarından tümüyle uzaktır. Başlıca şiir kitapları: Sessizlik Kenti (1946), Kaynaklar (1956), İki Bin Yılına Mektup (1963), Şeytanın Gözyaşları (1965).

BUCHENWALD' DE KIŞ GÖRÜNÜMÜ

Uçsuz bucaksız dipdiri bir ova, ve darağaçları,
yukarda kapkara bir orman, su, ve kargalar...
Şurda fırınlar, fırınların yanında çengeller dizi dizi,
ve darağaçlarında yükselen boğuk çığlıklar,
ve dört bir yanda ilgisiz bir boşluk,
ve beden çatır çatır koparken ruhun çığlık atması boşlukta.
Gündüz mü, gece mi? Burda bu olanlar da ne ki?
Deler geçer şakakları titremeler.

— Buzdan aynalar hazır.
Cellâtlar sundular alçak sesle
Hitler'in ve tanrının bilgisine:
“Bir geçiş dansı yapılacak yokluğa.”
Ve çıplak ayakla başlar dans.
Bütün dallarıyla titrek orman.
Rüzgâr diriltir soğuğun davullarını.
Dans edenlerin gözleri ay gibi.
Tabancalar pistinde fırdönüyorlar.
Buz eridi, yumuşadı toprak.
Çiçekler ve kayın ağaçları açtı açacak.

— Haydi götürün, orda yakın ölüleri!
Ama bağıırır biri zincirinden boşanmış deli gibi:
— Bu ne? Ak orman geziye mi çıktı?
Hayır! Ağaçlar devrilir koyaklarda,
davul zurna yapılır köklerinden;
çalınır durmadan koskocaman borular;
gece de amma karanlık; hayır! Güneş ve ay doğmada.

Göğü çiğnemek için açıldı bir ağız.
Cellât şöyle bir yokladı baltasını,
suları, ağaçları, toprağı yaracak,
ayakları altında ezecek çiçeğı ve insanı.
Ama kılıcı ve baltası kalakaldı öylece.
Ve ölüm kasılması yutuverdi hayvanı.

Başkaları isterlerse de onu diriltmek,
tarih hazırlar ona güzel bir tabut.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

G E O D U M I T R E S C U

1920 yılında Bükreş'te doğdu. Lise ve yüksekokulu orada bitirdi. Bazı gazete ve dergilerde çalıştı.

1968'den 1971'e kadar Yazarlar Birliğinin çıkardığı derginin yöneticiliğini yaptı. 1941'de, ilk kitabı Aritmetik'i Feliks Anadam takma adıyla yayımladı. Ondan sonraki kitaplarını kendi adıyla çıkardı. İlk kitabı, kişisel bir anarşizmle tanımlanır, ki bu kişisel anarşizm, kendini içtenlikle ifade yolunu, şaşırtmamakta, açıkça göstermekte bulur, ama aslında gerçek özü, yaralı bir duygusallıkta, bastırılmış bir hüznünde yatar. 1963'te yayımladığı Şiirsel Maceralar'da çağdaş sosyalist gerçekçiliğin ayrıntılarını inceler ve bunu daha çok düzyazıya benzeyen bir üslupla yapar ve hiçbir zaman herhangi bir şeyi yüceltme yanılgısına düşmez. Öbür şiir kitapları: Tabanca ile Ateş Etme Özgürlüğü (1946), Çemberlerin Gereksinmesi (1966), Savaş Anıları (1974).

P O R T R E

Bir kocaman resim yapmadayım şu sıra.
Çok özel: Kendi portrem.
Kalbimi çiziyorum şuraya: Bir toplu iğne başı.
Şuraya beyni: Bir kutsal araç.

Gözsüz ne anlamı var: İki soru işareti.
Burundan da, ağızdan da vazgeçmek olmaz.
Şu köşede düşüncelerimi açığa vurmam gerek-
Kirlî çamaşırların ipucu.
Çizik bir ayna -göğüs,
kolayca görülebilir içerisi
(bana göre hiç önemi yok ya, neyse!).
Yukarlarda bir yerde işte kaşlar, uçmaya hazırlar.

Kulaklarımdan iki kanat yapacağım, bu kesin.
Sonsuza uzanan bir köprü -kırışmış alın.
Ve kırmızı dudaklar, kusursuz bir yay,
eski mitsel öpücüğü simgelesin.

Ve en son, bir keskin bakış,
keşfedecek alındaki bir deliğin yara izini.
Ve bu yararsız ve bu gerekli bi sürü şey ortasında
bir şey daha:
Siz buna ister bir ülkü deyin, ister bir dağ.

Çev. A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner

R O M A N T İ Z M

Akıllı insanlarınız biz, yadsıyamaz kimse bunu!
Dizeler zehirli, dostum, ekmekse pahalı ve kötü,
konuşup tükürüp ne güzel vakit geçirirdik eskiden,
akıp giden zamanı hoş görmüştük.

Yazıhanemiz bugün buz gibi, insanlar sarı ve kuru,
hepsi duygusal, hepsinin düşüncesi kıt;
geceler ölü gözleri gibi donuk,
sarhoş olmak için şarap değil, benzin gerek.

Eskiden vaktimiz vardı, paramız, yaşamak hırslımız,
her şey iyiydi. Yani demem şu ki, çocuklar kadar aptaldık.
Ampuller sadece Japonya'da ucuzdu, biliyorduk,
ve günlerimiz korkunç kısaydı ve sayılıydı, biliyorduk.

Akıllı insanlarınız biz, yadsıyamaz kimse bunu!
Şarkı bile söyleyebiliyorduk,
bir savaş üstüneydiler –çok güzel, destansı yaygın ve rezil–,
ve tekrar evlerimize nasıl döndüğümüz üstüneydiler!

Dizeler zehirli, dostum, ekmekse pahalı ve kötü,
ama gene de beş yıl içinde soracağım sana, uysal, alçakgönüllü
(tekrar aptal olunca, tekrar olunca vaktimiz):

Büyük savaştan sonra mı?”

Ne çok gereksiz çiçeklerle bahar geliyor,
ama zehirler saçılmış ayın üstüne ve kızlar daktilo yazıyorlar.
Geceler ölü gözleri gibi donuk.
Ve sarhoş olman için benzin alman gerek.

Çev. A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner

NINA CASSIAN

1924 yılında doğdu. Konservatuvara ve akademinin resim bölümüne devam etti. İlk şiir kitabından sonra (1927), kendisine simgeci şair dendi. Duygusal görüntüleri ince bir izlenimcilikle ortaya koyar. Onun şiir sanatı, neşeli duygulara yer vermeyen açıkgörüllük duygusuyla belirlenir. Çevresinde bulunanlarda insancıl bir iz arar. Şairliği yanı sıra müzik parçaları vardır. Heine ve Brecht'ten çeviriler de yapmıştır. Başlıca şiir kitapları: Canlı Yıl 1917 (1949), Seçme Dizeler (1955), Rüzgârın Denizle Söyleşisi (1957), Yılın Yaşları (1957), Günlük Bayramlar (1961), Açık Havada Seyir (1961), Hediyeleri Yapalım (1963), Ölüm İlahisi (1971).

S A Ğ D U Y U Y A A Ğ İ T

Seni yitirmektense, sağduyu,
elsiz ayaksız kalayım, daha iyi!
Gerçeğin incelenmesinde sen
pilâtin bir keskisin.
Kim sana kuru diyen,
sana soğuk diyen kim?
Senin boyutlarındır, bilirim,
gerçek bir kavrama yeteneği veren,
hani öğleden sonraları, arada bir,
günün pırıltıları silinirken,
ve hâlâ uzaklardayken belirsiz karanlık,
nasıl her şey birden şaşırtırsa bizi,
nasıl her şey arı duru görünürse,
nasıl yoğun ve yepyeni,
tıpkı onun gibi.
Sanki denize girmişsin kapalı gözle,
bilmediğin dudakları öpmüşsün sanki,
anlaşılmayan, ama yarı duyulan bir neşe.
Bilinçsiz güç kum gibi kaygan...

Yabancı kalırım kendime yaşamım boyunca,
yaralarımı saramam,
      bilemem nerem kanar,
sağduyu, sen olmasan.
Bilmesem dengenin
diyalektik sürecini,
kendimi hareketsiz sansam,
  kerim.
Kim seni yadsıyan, sağduyu,
kim sana, meyveyi saklayan kar, diyen,
kim, ayaklanan yaratı a saplanmış bıçak, diyen.
sana, duyguyu boğan burun, diyen kim?

Marx değil mi
sağduyu ile tarihi araştıracak
devrimin ışığını yakan?

 ev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

I N S A N

Savaşırken yurdu için, yitirdi bir kolunu
ve birden bir korku düştü içine:

“Ne yaparsam yarım olacak.

Yarısını toplayabileceğim ürünün,
piyanoda yalnız hafif ezgiler çalabilirim,
ya da eşlik ederim piyanoda ancak.

Hiçbir zaman ikisi birden olmayacak.

Vurabileceğim yalnız tek yumrukla
direnen eski kapılara.

Hiç yapamayacağım şeyler de var:

Örneğin, alkışlamak
alkış koparılan şöenlerde.”

Der demez, her işi yapmaya koyuldu
iki kat bir güçle.

Ve kopmuş kol yerine
bir kanat çıktı.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

VASILE NICOLESCU

1929 yılında doğdu. İlk şiirleri 1946'da yayımlandı. Karanlık Ayınlar, Şiirler, Ateşin Eğrisi Karla Kaplı Çan (Yazarlar Birliği Armağanı), Altın Bölüm gibi şiir kitapları vardır. Rumen şiiri antolojileri hazırlamış, Robert Desnos'dan, Henri Michaux'dan, Max Jacob'dan şiirler çevirmiştir. Turner ve Claud Monet'in resimlerini inceleyen Lirik Evren adlı bir de deneme kitabı vardır.

V A T A N

Vatan, sen, benim kanadım,
üstünde uyuyakaldığı kaya yıldızların,
anlatılmaz, incecik kar.

Sonsuz eylem: Var olmak,
görmek onun kıvrılışını gökyüzü gibi
gizlediği ilk ve son yıldıza doğru.

Vatan, sen, benim kanadım.

Çev. A. Kadir Eray Canberk

V A T A N I N   A D I

Kelebekler senin adını yazdılar yukarlara havaya,
      bir toprağın taşıyacağı en güzel ad bu.

Gemiler senin adını gezdirdiler okyanuslar boyu,
      başaklardan ve ışınlardan bir ad bu.

Ak  ıl alüminyum kanatlar dünyanın dört bir ucuna
ta  ırken onu, o hep g  ler, hep g  ler, hep g  ler.

Mavimsi kirpikleriyle hindibağ     ekleri
onu göklere, yıldızlara asarlar, ve taşlara ve kayalara.

En tatlı onu çığırır ta çocukluğumdan beri yüreğim,
onu mırıldanır, yaşam için sallar kucağında onu.

  ev. A. Kadir - Eray Canberk

TIBERIU UTAN

1930 yılında Valeni'de doğdu. 1954'te Moskova'da Maksim Gorki Edebiyat Enstitüsünü bitirdi. Bazı gazetelerde çalıştı. 1969'dan beri bir yayınevinin yöneticisidir. İlk, nostalji duyguları ağır basan bir şairdi. Ara sıra doğa ortasındaki saf yaşamı özlediği olur. Son şiirlerinde bazı belirsizlikler göze çarpar. Derin bir düşünceye giden yolu bulmaya çalışmaktadır. Şiir kitapları: Çağrılar (1955), Şiirler (1961), Düşlerin Kitabı (1965), Anlar (1968), Yalnızlık Yıldızı (1968), Rüzgârın Peşinden Koşmak (1973).

Y E N E N   V E   Y E N İ L E N

Yenilen gladyatör
kolunu kaldırdı.

Seyirciler kükrediler.

Yenenin locaya dönük
işaret bekleyen
gururlu bakışı...

İkisinden hangisiyim ben,
anlamadım bi türlü.

Çev. A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner

A Ğ L A M A V A D İ S İ

Ağlama Vadisinden
tüm azizler kaçıyor, tüm melekler kovuldular.
Neden?
Binlerce madenciden bir tekine bile
el uzatacak güçleri yoktu da ondan.

Artık inanmıyor öbür dünyaya hiç kimse,
o gelecekteki dünyaya,
hani şu, tanrının bağışladığı,
daha çok da, burada, nehrin kıyısında, sersefil yaşayanlara.

Son günlerde meyhaneler de boş, kiliseler de,
işsizlerin, madencilerin para kazanması çok zor,
herkes bu son günlerde
ekmeğini ne kadar sakına sakına yiyor,
büyütemediği ekmeğini.
Açlık bir işkence, çocukların açlığı hele.
Madenciler bağılıyor: “Daha büyük ekmek! Daha büyük!”
Anladı papaz efendi bile,
meğer işkence ne kadar ağırılmış, ne kadar acı.
Ve fıttırdı bir gün, geçti mihrabın önüne,
ve kollarında tombul çocuğu tutan
şişko bakirenin suratına tükürdü.
Ama korkmuştu bu yaptığından,
gitti astı kendini
ve günahını ödedi.

NICHITA STANESCU

---

*1933 yılında doğdu. Genç yaşında şiire başladı.
Hemen hemen her tür şiiri denedi. Duyguların Bir
Görünümü adlı şiir kitabı Yazarlar Birliği
Ödülünü, Olmayan Sözcükler ise 69 Ödülünü aldı.
1972'de Soğugun Büyüklüğü kitabını yayımladı.
Onun sözcüklerle ve dille hem araç hem de amaç
olarak ilişkisi, şiire karşı şiirle verdiği savaşım,
metafizik uzaydaki hareketleri ve biyolojik
zamandan çekilerek felsefi kavramlara girmesi
birleşerek hiçbir unsurun gereksiz olmadığı
“kavramsal barok” tarzı şiirini oluşturdu.*

İ K İ N C İ   A Ğ İ T

Her boşluğa bir tanrı.

Bir taş yarılsa, o saat
içine bir tanrı.

Bir köprü ikiye ayrılсын yeter,
o saat boşluğa bir tanrı.

Asfalt yollarda bir gedik mi açıldı,
hop içine bir tanrı.

Bir yerinizi kesmeyin sakın
bilerek ya da kazara,
o saat bir tanrı korlar yaranın içine,
her yerde, her zaman olduğu gibi
korlar bir tanrı,
önünde eğilelim diye,
her şeyi korur çünkü o tanrı,
her şeyi, kendinden kopup ayrılan.

Gözünü seveyim, savaşçı,
yitirme gözünü, aman,
osaat getirir korlar
göz çukuruna bir tanrı,
taşlaşır kalır orda.
Ve biz,
yücelterek onu
oluştururuz içimizi...
Sen bile,
yücelterek onu,
yücelttiğin gibi bilinmeyenleri tüm,
kalırsın ruhunun içinde kapalı.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

NICOLAE LABIŞ

1935 yılında Poiana Marului'de doğdu. Bir öğretmen'in oğludur. Liseye Falticeni'de gitti. On üç yaşında kendine edebi bir çevre kurdu. On beş yaşında Moldavya'dan gelen genç yazarların toplantısına katıldı. Okulu bitirince iki edebiyat dergisinde çalıştı. 1955'te Bükreş'te filoloji çalışmaya başladı ama bitiremedi, çünkü 1956 yılının bir kış sabahı bir tramvay kazasına kurban gitti. Yaşamı boyunca hiç kitap yayımlamadı. Devrimci romantikliğin tipik bir örneğidir. Çağının özüne girme gibi ender rastlanan bir özelliğe sahip olmuş ve çağını yaşamıyla özümlemiştir. Ustaları Eminescu, Arghezi, Barbu, Beniuc ve Essenin'dir. Ölümünden sonra eserleri dört kitap halinde toplandı: Durağanlığa Karşı Savaşım (1958), İlk Aşklar (1962), Ceylanın Ölümü (1964), Öldürülen Albatros (1966).

G E L E C E K

Daha çok yolumuz var varmak için sana,
daha çok engel var seninle aramızda.
Varabilecek miyiz sana hepimiz, bilmem,
senin en parlak, en iyi zamanında.

Bana sorarsanız, ben varacağım,
yuvarlansa da dağlar yol uğrağıma,
dağları delip bir bir aşacağım dağları
varabilmem için senin ovalarına.

Seni hep düşümde görürüm apak,
öyle arı duru, öyle dumansız, öyle külsüz!
Hâlâ mayalanan cerahatler bir gün
yerini mutlaka arınmış bir kokuya bırakacak.

Hâlâ engeller var sana giden yolda—
biliyoruz, ama kırılacak onlar yarın,
ve seni zaptedeceğiz, olduğun gibi, tümünü,
barışçı savaşlarında çağımızın.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı W. Söllner

B İ Z   D E Ğ İ L İ Z

Kimimiz yanılgılarımızı yendik,
yalanları, korkuları yendik kimimiz;
ama ufukta asılı duran o
çöle varmak için daha
epey yolumuz var gidecek.
Kurumuş kuşaklar göçer gider,
taze kuşaklar güler yıldızlara.
Şu dolambaçlı yollarda ilkin
bakalım kim yitirecek
inanç ateşini yüreğinin.

Kim ölecek içimizden, vücudu ölmeden?
Önce kim düşürecek tozun toprağın içine
yüreğini, o taşınamaz ağır yükü?
Bu sorular yükselir saflardan
pis bir rüzgâr ya da küfür gibi.
“Dinleyin, dinleyin, dinleyin!..
Biz değil! Biz değil! Biz değil!”

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

S A V A Ş   T E H L İ K E S İ

Anımsıyorum o kan dolu yılları.
Projektörler arasında çatlarken gece,
yarılırken bombalar altında yapılar,
kan pis sokaklara sel gibi aktı.
Fabrikaların sirenleri bağıırıyordu,
ve korku çığlıklara döndü birden,
işte o sıra gökler düşmanımızdı—
bakardık mavi parıltılara tiksinererek.

Bunlar geçti gitti. Bir kez daha eritiyoruz çeliği.
Varıyoruz çiçeklerin, baharın tadına.
Ama nedense arada bir diyenler var hâlâ:
Ne olur, gökler yeniden düşmanımız olsa!
İnsanlığın geleceği tehlikededir, bilersiniz,
gelecek bizden, çelik işçilerinden,
çeliği yalnız bizim eritmemizi istiyor,
nükleer silâhlar için eritilmesini değil.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı - W. Söller

MARIN SORESCU

1936 yılında Bulzeşti'de doğdu. Köylü bir ailedendir. Askeri okula gitti ve 1954'te orayı bitirdi. Iaşi'de Rus dili ve edebiyatı öğrenimi yaptı. Daha sonra Bükreş'e geldi. Sanat hayatına parodiler yazarak başladı. İlk Yazarlar Birliğinin gazetesinde, daha sonra bir resim stüdyosunda çalıştı. Çağdaş Rumen şairlerinin en önemlilerindendir. Büyük bir duyarlılıkla, genel önyargıları ve gelenekleri yadsır. Şiirlerinde espri ve alay ağır basar. Ama düşgücü bazen trajik bir gülümsemeyi saklar. Şair, miti değersizleştirir. Kendi sınırlı koşullarının umutsuz bilinci ile alay eder. İlk şiirleri Romanya'da şairaneliğe başkaldırışın öncülüğünü yapmıştır. Halkın çok sevdiği bir şairdir. 1966'da ve 1968'de Yazarlar Birliği Ödülü'nü kazandı. Boris Pasternak'tan çevirileri vardır. Şiirleri bütün önemli dillere çevrilmiştir. Şimdi Bükreş'te Anima film stüdyolarında başyapımcı olarak çalışmaktadır. Şiir kitapları: Şairler Arasında Yapayalnız (1963), Şiirler (1966), Bir Saatin Ölümü (1967), Donkişot'un Gençliği (1968), Öksürün (1970), Aç (1970), Satılık Ruh (1972), İşte Böyle (1973), Bulutlar (1975).

Y O L

Ellerim arkamda,
yürürüm düşünceli düşünceli,
şu en kısa yolda,
raylar üstünde.

Bir tren gelir
arkamdan hızla,
duymamış daha ayak sesimi.

Bu tren
bana hiç yetişemeyecek,
yaşlı Zenon tanığım,
çünkü ben her zaman
ondan önce yola çıkacağım.

Ezip geçse beni bu tren,
kosa beni kan revan içinde,
bir adam olacak önünde her zaman,
elleri arkasında,
düşünceli düşünceli
yürüyen,
arkamdan korkunç bir hızla yaklaşan
ve beni hiçbir zaman yakalayamayacak olan
bu kara canavarın
gidecek önünde
tıpkı benim gibi
bir adam.

B O Ő I N A N Ç

Kedim sol pençesiyle
sırtını kaşır,
gene savaşı mı çıkacak ne?

Dikkat ettim,
o ne vakit
sol pençesiyle sırtını kaşısa,
uluslararası gerginlik
bir hayli artar.

Beş kıtayı birden
o nasıl görebilir ki?
Yoksa, olaylardan önce,
nokta, virgül kullanmadan
tüm tarihi
haber veren Fitis
gözlerine mi girdi?

Ben ve arkama aldığım
gökteki ruhlar
bir kedinin kaprislerinin
son çözümlemesine mi bağlı yoksa?
Doğrusu,
ağlayasım gelir
bunu düşündükçe.

Sen git de fare yakala.
Vazgeç artık
dünya savaşı çıkartmaktan,
kanlı orospu!

HEPSİNİN TEK BİR ADI OLMALIYDI

Eminescu hiç yaşamadı.

Çok güzel bir ülke yaşadı sadece,
ak ak köpürürdü dalgalar
deniz kıyısı boyunca,
bir kralın taranmamış sakalı gibi,
ve sadece akan ağaçlar misali nehirler yaşadı,
içinde ayın dönen yuvalar yaptığı.

Ve sonra, sokaklarda halk yaşadı,
ki bunların adı yaşlı Mircea, koca Stefan'dı,
ya da, daha aşağı tabakadan: Çobanlar ve tarım işçileri,
şiir söylemesini seven
ateşin çevresinde geceleri–
“Morita”, “Üçüncü Mektup”, “Akşam Yıldızı”

Ama bunlar hiç durmadan,
ateşlerin çevresinde havladıklarını duydular köpeklerin,
ve gittiler savaşmaya
Tatarlara, Avarlara, Hunlara, Lehlere karşı.

Arta kalan günlerinde,
iki tehlike arasında bu insanlar,
kavallarını çaldılar kışkırtmak için
oynatılan taşların gözyaşlarını,
aşağı doğru aksın diye toz,
Moldavya ve Vallaçya dağları aşağı doğru aksın diye.
Birsa ülkesi, Vrancea ülkesi
ve öbür Rumen ülkeleri aksın diye aşağı doğru.

Derin ormanlar yaşadı bir de,
ve bir delikanlı yaşadı onlarla konuşan,
soran onlara:
Neden sallanırsınız rüzgâr yokken bile?

Gözleri vardı bu delikanlının
tarihimiz kadar derin,
ve bu delikanlı,
Kiril kitabıdan Yaşam kitabına dek
bütün kitaplardan
edindiği
tekin olmayan düşüncelerle yürür giderdi,
hep bambaşka biçimlerde ortaya çıkan
ışık, adalet, sevgi kavaklarını saya saya.

Bir de ıhlamur ağaçları yaşadı,
ve iki sevgili,
tüm çiçekleri karlar altında donduran
bir öpücükle.

Ve kuşlar ve bulutlar,
uçsuz bucaksız, capcanlı ovalar gibi
hiç durmadan tepelerinde dolanan.

Ve bütün bunların
tek bir adı olmalıydı,
ve bu yüzden anıldılar
tek bir adla:
EMİNESCU.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

Ş I K Â Y E T

Biri vaktimi öldürdü,
sayın yargıç.

Döndükten sonra
savaştan, gönüllü olarak,
dedim ki,
biri vaktimin
yüreğini, ağzını, alnını
budadı.

Ama şimdi de vaktimi rahat komadılar,
yaşaması gerekliydi o işkence günlerini,
o gözyaşı günlerini, makine günlerini, öküz günlerini,
daha çok şeyler yapması gerekliydi bi sürü,
ilgisini hiç çekmeyen.

Bu yetmezmiş gibi,
yeni yeni zehirler denemeye başladı
biri, vaktimin üzerinde,
acılar, kederler–
bu adlar konur konsa konsa!

Sonunda, kaderin keskin nişancı atışıyla
bitirdi işini.

Üzgünüm, sayın yargıç,
yaşamak denmezdi buna!
Ama gelin görün ki,
sunabilmem için şikâyetimi,
harcadım ölümümün de yarısını,
burda, ahrette,
Mahkemei Kübrâ önünde
bekleye bekleye
kuyrukta.

Çev. A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner

D E V R İ   D A İ M   M A K İ N E S İ

İnsanoğlunun kafasındaki ülküler başka,
gerçekleşen ülküleri başka,
bir fark olacaktır
her zaman
bu ikisi arasında,
daha büyük bir fark
en büyük çağlayandan.

Ama kullanabilir insanoğlu
bu umut çağlayanını
kafasını işleterek,
kuruverir üstüne bir çeşit
güç istasyonu.

Bundan çıkan enerji
bir cıgarayı yakacak kadar olsa bile
büyük bir kazanç sayın onu,
cıgaramızı tüttürürken düşünebiliriz hiç olmazsa
ve saat buluveririz
büyük ülküleri.

Çev. A. Kadir   G. Fındıklı   W. Söllner

ILIE CONSTANTIN

1939 yılında Bükreş'te doğdu. Şair, çevirmen, gazeteci ve eleştirmen. İlk şiir kitabı Rüzgâr Suların Üstünde Esiyor, yirmi bir yaşındayken yayımlandı. En ünlü eseri, 1970'te yayımlanan Şeytanlı Tepeler'dir. Constantin, güçlü görüntülerle ve usta benzetilerle sonsuzda ve belirsizde edindiği deneyleri somutlaştırmaya çalışır. Çoğu şiirlerinde o, köy yaşantısının, halk öğelerinin ve günlük deneylerinin özelliklerini ele alır. Eski Efsane şiirinde Miorita efsanesine bir başka açıdan yaklaşır. Bu şiir belki, kıskançlık, cinayetle sonuçlanmadan öncesini anlatır, belki de kötülerin yüreklerindeki bir değişimi gösterir. Böylece, bin yıldır ağlanan kurban için düşünde bir değişik son yaratmıştır.

E S K İ E F S A N E

Bin yıldan bu yana
tırmanır durur
yamaçta üç çoban.

Gelir arkalarından bir ana,
çınarlarla kaplı ovalardan,
ağaçlar arasında ağlayarak,
vura vura kapılara,
tırmanır bir başka yamaçta,
umutlana umutlana,
yün önlüğü
süpüre süpüre toprağı,
yaşlı bir ana,
ufacık tefecik.

Hiç görmediniz mi,
hiç duymadınız mı,
karşılaşmadınız mı hiç,
geçmediniz mi hiç önünden
yürüyen üç sürünün,
başlarında iki adam var;
bir üçüncü adam
arar sürüsünü,
yürür iz bırakmadan,
gözleri buğulu bir adam,
yüzünden ölüm okunan.

Az önce burdaydı
o üç delikanlı,
üçü de boylu boslu,
üçü de geniş omuzlu,
kardeş kardeş giderdiler,
güle güle gözlerinin içi.

Gördük onların üçünü de,
geçmişten gelirdiler soluk soluğa.
Üçünü de tanıdık,
üçünü de karşıladık,
hoş geldin, dedik,
üçüne de
ayrı ayrı.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

IOAN ALEXANDRU

1941 yılında Topa Mica'da doğdu. Köylü bir ailedendir. İlkokula kendi köyünde gitti. Liseyi Cluj'da okudu. 1968'de Bükreş'te Edebiyat Fakültesini bitirdi. Bu üniversitedeki Eminescu Çalışmaları Merkezi'nde asistanlık yaptı. 1968'den 1972'ye kadar Batı Almanya'da burslu yaşadı ve burada Yunanca, İbrani dili ve felsefesiyle uğraştı. Şu anda hiçbir yerde çalışmıyor. Çağdaş Rumen şiirinde felsefi şiirin en önemli temsilcilerinden biridir. Şiiri daha çok benzetmelerle örülüdür ve bu benzetmeleri o, hayatın en önemli bağlarını açığa çıkarmak için kullanır. Şiir kitapları: Sana Nasıl Anlatabilirim (1964), Yaşam ile Başlamak (1965), Kuşkulu Cehennem (1966), Çölün Gümrük Kapıları (1969), Neşe İlahileri (1973), Transilvanya İlahileri (1976).

S A V A Ş I N S O N U

Ben dünyaya geldiğim zaman, savaş son demlerini yaşıyordu.
Son buyruklara ateş edilmişti.
Son toplar kendilerini gölgelerine astılar.
Bizim evde armağanlar dağıtılıyordu.
Önce sen, Yoane, dedi savaş masanın köşesinden babama—
çünkü sen bana canla başla hizmet ettin,
veriyorum sana bu tahta bacağı,
eski dostunu hatırlayasın diye her zaman,
sağlamdır, yaşlı bir meşenin gövdesinden yapılmıştır,
güle güle kullan;

sen de ölünce ormanlar saklayacak seni
bakışlarının doruklarında,
sen onların kardeşlerinden biriymişsin gibi.
Sağ kolunu koparıp aldım omuzundan,
kitap tutmuyordu nasıl olsa,
ve onu toprağa armağan ettim,
yazmasını öğrensin toprakta.
Ve bak, Maria, dedi savaş anama—
gözyaşlarında suladığın için atlarımı,
iki oğlan yitirdiğin için savaş alanında
kanlarıyla çizmelerimi parlatsınlar diye,

ve gecelerimi geçirdiğim iki körpe kız yetiştirdiğin için,
sana, Maria, veriyorum bu avuç dolusu ak saçı,
bir güzel süslesinler diye şakaklarını.
Ve bir de, daha büyük avuç dolusu bu uykusuzluğu veriyorum,
ve de bu çatısız harap evi.
Ve sana, dağlı Petre'nin oğlu George-
bir çift kahverengi göz için işte,
tüm karanlık ülkeleri veriyorum,
karınla meyvelerini toplayasınız diye,
ta sonuna dek.

Köylülere sadece kırk yetim emanet ediyorum,
altı aylıktan küçük kırk yetim,
on boş ev ve bi sürü yıkık ev emanet ediyorum,
ve bir de, güneşin battığı yönde
yarı yanmış göğü emanet ediyorum,
bir de çansız kuleyi,
kilise avlusuna başaşağı asılmış yedi kadını,
komşunun evindeki yirmi atı.

Ve sana, yeni doğan, iyi tanımadığımıza göre birbirimizi,
ineklerin boş memelerini bırakıyorum,
bahçede yaşarken yanan erik ağaçlarını,
ve çeşmenin ölü gözünü,
ve göklerdeki yıldızları, onlar beslesinler seni.
Bir de vaftiz ediyorum seni tanrı adına.

ANA BLANDINA

1942 yılında doğdu. Cluj'da filoloji öğrenimi yaptı. Bir süre Bükreş'teki dergilerde editör olarak çalıştı. Şimdi, haftalık önemli bir sanat dergisi olan Kontemparonul'da özel bir köşesi vardır. İlk şiir kitabı Birinci Çoğul Şahıs, yirmi dört yaşındayken yayımlandı. Bundan sonra dört şiir kitabı daha yayımlandı. En son ve güçlü kitabı Ekim Kasım Aralık, 1972'de yayımlandı. Şiirlerinin açıklığı ve güçlülüğü yüzünden kimi eleştirmenlerce "saldırgan" bir şair olarak nitelendirildi. En çok etkilendiği şair, Blaga'dır.

S I N I R

Ararım kötülüğün başladığı yeri
aradığım gibi yağmurun sınırını çocukluğumda,
koşardım vargücümle,
yağmur bir yanımda, kuraklık bir yanımda,
bir yer bulabilirsem, derdim,
oturup düşünceye bir dalabilirsem orda.
Ama yağmur hep dururdu
ben onun sınırını bulamadan,
ve yeniden başlardı yağmur
bilemeden nereye dek uzandığını gökyüzünün.
Büyüdüm umutsuzluk içinde.
Vargücümle koşarım bugün de
bulmak için o yeri,
iyilikle kötülüğü ayıran çizginin
oturup üstünde
düşünebileceğim o yeri.
Ama kötülük her daim erer sona
bulamadan ben onun sınırını,
ve başlar yeniden
nereye dek uzandığını öğrenemeden iyiliğin.
Ararım kötülüğün başladığı yeri
bir bulutlu, bir güneşli olan
bu dünyada.

B Ö Y L E O L M A L I Y D I

Yaşlı doğmalıydık,
buraya akli başında varabilmek için,
çizebilmek için kendi kaderimizi kendimiz,
bulabilmek için hangi yolların başladığını ilk kavşaklardan,
sorumsuzca olmalıydı yürüme isteğimiz.

Sonra, yürürken giderek gençleşmeliydik,
olgun ve güçlü olmalıydık varırken yaradılış kapısına,
o kapıdan geçmeli, ergenleşmeli, sevgi ile tanışmalıydık,
ve çocuklaşmalıydık çocuklarımız doğduğu zaman.
Onlar bizden yaşlı olacaklardı nasıl olsa,
bize konuşmayı öğretecekler, sallayarak uyutacaklardı bizi,
ve biz giderek, gözlerden ırak, ufalacak, ufalacak, ufalacaktık,
üzümler, bezelyeler, buğday taneleri gibi.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

S A B A H A Ğ I D I

İlkin susmaya söz vermiştim, ama sonra, sabahleyin,
baktım ki küllerle kapılara çıkmışsınız,
ekiyordunuz külleri, buğday eker gibi,
dayanamadım, bağırdım: Ne yaparsınız? Ne yaparsınız?
Ben sizin için bütün gece kentin üzerine kar yağdırdım,
tüm geceyi sizin için boyadım beyaza;
ah bilseniz kar yağdırmak ne kadar zor!
Dün gece ben göğe çıktım siz yataklarınıza girer girmez.
Gökyüzü karanlıktı ve soğuktu,
güneşleri kendi çevresinde döndüren ve söndüren boşluk.
Uçmak zorunda kaldım ben oraya,
varır varmaz o açıda bir an çırpındım
aranıza dönüp kar yağdırayım diye.
Düşündüm taşındım, her kar tanesini denedim,
görüşümle cilaladım, biçim verdim her kar tanesine.
Bitkinim, gözlerim kapandı kapanacak.

Şimdi seyrederim ölü ateşin küllerini ekişinizi
ak yapıtımın üzerine, ve gülümserim ve söylemeden
edemem–

kar fırtınaları gelecek benden sonra daha büyük,
yeryüzünün tüm beyazlığı yağacak üzerinize,
onun yasalarını bulmaya çalışın şimdiden,
kocaman kar fırtınaları gelecek bizden sonra,
ve o zaman külünüz olmayacak sizin yeterince,
ve çocuklar kar yağdırmasını öğrenecekler küçük yaştan,
ve sizin ölü karanlığınızı beyazlar kaplayacak,
ve dünya, katılacak yıldızların kasırgasına,
bir gezegen gibi,
karla yana yana.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

A R N A V U T

Ş İ İ R İ

Migjeni
Fatoş Arapi
Drittero Agolli
İsmail Kadare

M I G J E N I

Asıl adı Miloş Gjergj Nikolla'dır. 1911 yılında doğdu. Şiirleri genellikle, yaşadığı dönemde Arnavutluk'ta gördüğü korkunç olaylar üzerinedir. Bugün Arnavutluk'ta çok sevilen bir şairdir. 1938'de öldü.

BİZ, BU YENİ ÇAĞIN ÇOCUKLARI

Biz, bu yeni çağın çocukları,
kopuyoruz babalarımızın boyunduruğundan,
savaşmak ve kazanmak için kaldırdık yumruklarımızı,
başlatmak için özgürce yaşamı.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
bu öfkeli topraklarda yetişenler,
kırbaç ve boyunduruk altında çalışanlar,
bize artık zincirlerle boğulmak yok.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
acılar içinde doğmuş kardeşler,
yöneldik haklı, doğru bir amaca,
babalarımızın yasalarından daha soylu.

Bu kanlı dünya savaşında
zafer ezilenlerden yana,
güçlü, sımsıcak zafer,
özgür yürek, özgür kafa.

Gençlik kızgın, güçlü, atılgan,
köle gibi yaşayamaz bundan böyle,
hıçkırığa, gözyaşına, didinmeye paydos,
paydos bu toprağın çocuklarına.

Biz bu yeni çağın çocukları,
atılacağız yeni kavgalara,
sevgiyle yeşeren yaşamımızla
ödeyeceğiz bedelini özgürlüğün.

Çev. A. Kadir - Gülen Fındıklı

FATOŞ ARAPI

1930 yılında Vlora'da doğdu. Ortaöğrenimini ticari bir bölümde yaptı. Daha sonra Sofya'da Karl Marx Enstitüsü'ne girdi ve burada yüksek bir bilimsel oluşum kazandı. Ülkesine döndüğünde birçok kurumda görev aldı. Tiran Üniversitesi'nde ekonomi politik okuttu. Yazı yazmaya 1953'te başladı. 1970'ten beri Filoloji Fakültesinde "Bağımsızlık Dönemi Arnavutçası" dersleri vermektedir. Ulusal Kurtuluş Savaşına çok genç yaşında katılmış, devrimin ülküsüne bağlanmış, Arnavut şiirinin gelişmesinde önyak olmuştur. Şiirlerinde işin güzelliğini işler, işçinin kişiliğini yüceltir. Bürokrasiye karşı da savaşmıştır. Şiir kitapları: Şiirsel Yollar (1962), Dizeler ve Şiirler (1966), Demir Türküleri (1968), Bana Bir Ad Verin (1973).

Ö Z G Ü R L Ü Ğ E

Hatırlar mısın,
seni arardık nasıl,
ey özgürlük,
geçerken saldırıya?
Seni arar mıydık ki?
Yok yok!
Yaratırdık seni
her kan damlasında,
her yürekte,
çalışkan ellerde,
ter damlalarında,
acılarımızda,
sevinçlerimizde,
düşüncelerimizde
ve türkülerimizde.
İsterdik kavuşmak sana
gülen mavi gözbebeklerinde
bacılarımızın,
güneşli yollarda,
cıvıl cıvıl caddelerde,
ılık gecelerde,
yankılanan parklarda,
dizelerinde ozanların,
her yazılı sözcükte.
Çünkü tüm yaşam boyu
biz sana vurgunduk
ey özgürlük!

T E L İ   N D İ N İ *

Cesedini gördün mü Teli Ndini'nin?
Başı kiremitler üstünde,
kivrılmış göğsünde dizleri.
Sıkılı yumruklarını gördüm
iki yarım küre gibi.

Karışmış birbirine tüm savaş cepheleri,
yeraltı ırmağı gibi
tüm ulusların kanı.

Sıkılmış iki yumruk.
Şu yerküremiz küçücük.

Gelmiş oracığa durmuş
fırtınadan doğma bir kuş,
yoksulların özgürlüğü.

Bizim Teli'yse,
başı kiremitlerin üstünde,
bakakalmış özgürlüğe.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

* Yurdunun bağımsızlığı için yiğitçe çarpışmış Vloralı öğrenci. Yabancı saldırganların elinde oyuncak olmuş vatan haini bir asker tarafından alçakça öldürülmüştür.

I Ş Ç I L E R

Dur durak bilmeden,
gece gündüz demeden
girerler şiire.
Beklemezler
aydın sevgisi,
ince düşünce,
açsın diye ağır kapılarını
onlara.

Girer şiire kendileri
işyerine girer gibi,
girer gibi fabrikaya,
güröl güröl.

Coşkun bir ırmak gibi
öttürürler düdükleri,
işletirler motorları,
başlarlar çalışmaya.
Gümbürder yapısı şiirin
delgilerde, açkılarda.

Titreşimlerle sarsılır
boz madenimsi bir hava.
Kaynak makineleri ellerde,
ıkarlar iskelelere,
kaynatırlar dizelere demiri,
uyumu kaynatırlar dizelere
ve taze uyakları.
Denerler çaplarını
düşüncelerimizin,
düşlerimizin,
sevgilerimizin,
denerler direncini

ev. A. Kadir - Asım Tanış

DRITTERO AGOLLI

1931 yılında Güney Arnavutluk'un Devoll bölgesinde küçük bir köyde doğdu. Genç yaşta partizanlarla ilişki kurdu. Ortaöğrenimini Gjirokaster'de yaptı, yükseköğrenimini de 1957'de Leningrad Üniversitesinde bitirdi. Uzun süre, gazetecilik yaptı. Mesleğinde çok etkin ve yetenekliydi, hatta ülkesinin en ünlü gazetecisiydi denebilir. Tiran Üniversitesi gazetecilik bölümünde üslup dersleri verdi. Arnavutluk içinde çok yolculuk etti. Yurtdışına da çıktı, birçok kez Afrika'ya gitti. Şiir kitapları: Yolumu Tuttum (1958), Asfalttaki Adımlarım (1961), Ben ve Babam İçin Şiirler (1953), Dağ Patikaları ve Kaldırımlar (1965), Öğle (1967), Pire (1971).

P A R T İ Z A N M E K E

Altı kauçuk ağır postalları vardı partizan Meke'nin.
Ağır postalları vardı ve ağır bir tüfeği.
Kütüklükler asılıydı kemerinde. Belçika mermisi dolu,
ve eski bir piştov asılıydı, dokuz patlarlı.
Karnı açtı o gün girdiğinde saraya,
hem karnı açtı, hem ölüyordu uykusuzluktan.
Amma yaptın ha, partizan Meke,
sırası mı zilliği kırmanın şimdi, bi kıyımcık kestirmenin sırası mı?
Açtı kapısını bir odanın, haktı içerde şahane bir yatak,
ömründe böyle bir yatak görmemişti, inanın,
yepyeni bir metelik gibi gıcır gıcırdı,
tarlalara düşen çiy tanesi gibi parlak.
Üçüncü Viktor-Emanuel uyumuştı o yatakta
Vasil'in* kurşunundan kurtulmadan bir gün önce.
Gıcırdattı dişlerini pembe yatağın karşısında partizan Meke:
“Boynı kırılsın senin gibi tabancanın,
uğursuz namlu nasıl da titremişti!”
Gitti oturdu, yatağa, açtı antika tabakasını,
düştü örtünün üstüne iri tütün taneleri,
çakmaktan fışkıran kıvılcımlar düştü,
soğuk taştan çakan kıvılcımlar.
Bir anda yayıldı imparatorun odasına
kav ve tütün kokusu.
Tomor dağlarının kavı bu,
Mezhgoran soyaklarının tütünü.
Bir duman kapladı duvara asılı resmini imparatorun.

* Vasil Laçı, bir Arnavut işçisi. Arnavutluk işgali altındayken, 1940 Mayıs'ında Tiran'ı ziyarete gelen İtalya Kralı Üçüncü Viktor Emanuelli' tabancayla öldürmek istemiş, ama başaramamıştı.

Dumandan bir ufacak çerçevede çöküverdi bıyıkları.
Bu odada taramıştı bu bıyıkları o gün imparator,
kurşundan kurtulduğu gün. Tiran'ın bir sokağında,
Bağırdı partizan Meke: "Ucuz atlattın gene hadi!
Biz o gün imparator falan görmedikti.
Bir kılıkuyruk gördüktü, bir zibidi,
tarardın bıyıklarını sedef bir tarakla,
metelik etmezsın ama sen kendin.
Tuh sana be!

Sen ne şu benim içtiğim tütünü içtin,
ne de benim gibi böyle, çakmağı çakıp kavı yaktın.
Bu örtünün altında, bu yatakta sen
haybeye yattın be, haybeye yattın!
İki oğlum vardı benim, bu Meke'nin iki oğlu,
boza pişireceklerdi senin tepende,
geldin ecel gibi, aldın onları benden,
aldın gönderdin İtalya adalarına.
Oğullarım öldü, sensin onları denize fırlatıp atan.
Bizim kocakarı tek başına kaldı dünyada senin yüzünden.
Tarlam senin yüzünden tam beş yıldır boş,
senin yüzünden kütüklerle ayrık otları sardı bağımı.
Öldüren sensin oğullarını Ali oğlu Kasım'ın
harman yerinde biz sap çektiğimiz gece,
sensin öldüren Gakiyo'nun oğlu Kiço'nun küçük kızını da
hamur teknesinde ckmek yoğururken kadınlar.
Benden söz edildiğini duymadın mı bir kez olsun, Meke'den?
Duymadın mı söz edildiğini benden, söyle ulan?
Benim adımlı mutlaka yazmışsındır bir kenarına defterinin,
mutlaka biliyorsundur benim adımlı.
Ben Meke'yim, işte na,
altı kauçuk deri postallarım,la,
kavlı çakmağımla,

kemerim, kütüklüklerim ve piştovumla
Meke'yim ben!

Benim senin bütün kışlalarını yakan
Sicilya'dan ta Bradases'e kadar,
senin askerlerini esir alan benim.

Ben her yerde vardım, her yerde varım, her yerde olacağım.
Sense kaçacaksın benden bucak bucak.

Ama sonunda bir köşeye kıştıracağım seni bir gün,
ister uyanık ol, ister uykuda!

Tuh! Senin gibi imparatorun tüküreyim suratına,
kılkuyruk, zibidi seni,
seni pamuk elli,
sıçtığımının Viktor'u!"

Ve Partizan Meke'nin uyumak istiyordu canı hâlâ.
Ve partizan Meke imparatorun yatağına uzanıverdi.
Çıkarmadı postallarını ayağından
sökmedi kemerinden kütüklükleri.

Koyarak elini geniş göğsüne
mırıldandı partizan Meke:

"Bak sen şu işe,
ben de imparator oldum gitti!"

Birden kayboldu sisler içinde Üçüncü Viktor-Emanuel,
Birden kayboldu bir imparatorluk sisler içinde.
Altı kauçuk deri postallar durur şimdi
İtalya'dan getirilmiş örtünün orta yerinde,
kuştüyü beyaz yastığın altında da
partizan Meke'nin dokuz patlarlı piştovu durur,
ve sarkar yatağın başucunda tüfeği.

Haydi iyi geceler, Partizan Meke,
iyi geceler!

Çev. A. Kadir - Mehmet Günsür

O Ğ U L

Uzak bir hısmın değilim,
oğlunum ben senin,
Arnavutluk!
Köklerim senin doruklarındadır,
senin sütünü içmişim
senin kaynaklarından,
atalarım gibi.
Oralara çarpan karlar
eridi gitti,
üzerlerine yürüyen rüzgârlar
söndü gitti.
Arnavutluğum benim!

Çev. A. Kadir - Mehmet Günsür

Y Ü R E K

Dağlar, dağlar, Arnavutluk dağları,
demir yüklü, yiğit yüklü, başak yüklü!
Siz ki bir yerlere sığmazsınız,
bir bu yürek içine alır tümünüzü,
bir bu yürek!

Çev. A. Kadir - Mehmet Günsür

K Ü Ç Ü K B U R J U V A

Fazla düşünüp ne olacak?
Ne diye başımızı belaya sokalım?
Oturalım oturduğumuz yerde.
İşte mis gibi çorba.
Ne diye başımızı belaya sokalım?

Şarap hazırsa,
içelim;
tırnaklarımız uzamışsa,
keselim.
Fazla düşünüp ne olacak?
Ne diye başımızı belaya sokalım?

Çev. A. Kadir - Mehmet Günsür

B A B A L A R

1

Yokuşlara tırmanır, yokuşları eritirsiniz,
oraklar ve kılıçlar gibi eğiksiz;
tabakalarınızı açar, cıgaralarınızı sarar, çubuklarınızı yakarsınız,
tüttüre tüttüre dinlendirirsiniz dizlerinizi,
ey babalarımız!

Tarlalara ve kentlere götürür
yolunuz sizi.

Ve siz, ne dur durak bilirsiniz,
ne de kavuşturursunuz kollarınızı,
sürekli bir çabadır yaşamınız, sürekli bir arayıştır;
çekici sallar, tohumları ekersiniz,
ve kitapları ve gazeteleri karıştırır, karıştırır, karıştırırsınız.
Eğersiniz başlarınızı, eğersiniz satırların üzerine,
çalışırsınız yüzyılların düşüncesini kavramaya, çalışırsınız
yüzyılların, zamanın düşüncesini kavramaya.

Ak kağıt üzerindeki kara harfler,
yaşıtlarınızın ve oğullarınızın ellerinden dökülmüş kara harfler,
dedelerinizin ve dedelerinizin dedelerinin ellerinden dökülmüş
[kara harfler,

çiçek demetleri gibi dizilmiş bu kara harfler,
belgeler sizi ve dünyayı.

2

Yarenlik ederken ırmak kıyılarındaki parklarda siz,
bizim girişimlerimizden kaygılanırsınız
çoğu kez.

Düşünürsünüz ak başlarınızı sallayarak,
dersiniz: “Bu çocukların hiç korkusu yok!”

Genişler düşünceleriniz, genişler, yayılır,
başlar buğday tohumundan,
gider ta hükümete dek;
düşünceleriniz aşar tepeleri,
ovaları, koyakları dolaşır,
çıkarc çiftlik avlusundan,
gider, evrene ulaşır.

Kıyılarda oturursunuz, başlarınız ve sakallarınız ak,
okşarc kıyıları
çok yaşlı
bir ırmak,
dünya kadar yaşlı,
bin kuşaktan daha yaşlı,
ak köpüklü ve azgın.
Bentlere dolduğunu görürsünüz terimizin,
sellere karıştığını görürsünüz.
O seller yüklenince bir zamanlar dokuz koldan,
saçardılar kulübelerinize korku ve ölüm.
Ve konuşursunuz yumuşak yumuşak, tatlı tatlı

“Bir vakitler, biz gençken,
ırmak bizim çobanımızdı,
oğullarımız bentler yaparlar şimdi,
uyutmak için ırmağı içinde, bir beşikte uyutur gibi.
Bizim zamanımızda, çamlardan alırdık biz ışığı,
bugün oğullarımız ışığı çekerler sudan!”
Ve tütünlerinizin koruyla oturursunuz kıyıda,
oraklar ve kılıçlar gibi eğik,
yaşlı gözlerinizi dikersiniz gökyüzüne,
görürsünüz orda izlerini tepkili uçakların,
dönüp dururlar o izler alevlenen ufukta,
ve Arap harflerini hatırlatırlar size.
Ve konuşursunuz yumuşak yumuşak, tatlı tatlı;
“Bir vakitler, biz gençken,
binerdik kağınlara, arabalara,
bugün oğullarımız ineklerin otlaklarını aşarak
tırmanırılar ta bulutların oralara!
Biz zavalılcıkların da kanatlarımız vardı, bir vakitler,
zaman yoldu kanatlarımızı!”

Çubuklarınızı kayalara vurursunuz,
tütünler taşlara dökülür.

3

Siz,

ey babalar,

fikirleri örer, örer, ölersiniz.

Siz,

ey babalar,

geceleri uykunuz kaçar,

ülkeyi nasıl düzene koduğumuzu düşünürsünüz,
ve dersiniz:

“Dertleri başlarından aşkın

oğullarımızın!”

Ve saat türbinlerin sesi gelir kulağınıza,

buldozerlerin demirden öksürüğü gelir

ve makinelerin ağır hıçkırığı.

Ve olmuş ekinlerin kokusunu çekersiniz saat içinize.

4

Uyutmaz sizi bu gürültü, bu koku,

çünkü adım adım izlersiniz siz bizi

bir dakika ayrılmadan topuğumuzdan.

Ocak başında ak başlar onaylar:

“Oğullarımız önemli adamlar!”

Kuşku yok,

ey babalar,

bu ocaktır bizi doğuran,

bu kızıl korlardır sıcak tutan bizi,

bu örtülerin yünüdür satan bedenimizi,

bu eşiktir gösteren bize hayat yolunu.

Sizin kanınız akar damarlarımızda,

o sıcak,

o gençliğinizdeki kan,

karlı dağlarda ya da tarlalarda, gerçek adına,

birbirinizi tüfeklerle vurduğunuz günlerdeki kan.

Siz değil miydiniz, ey babalar,

Sellam'la* birlikte dağlardan inen,

Vlora'mız inerken inim inim,

siz değil miydiniz? İtalyan toplarını dize getiren,

üç fişekle bir balonu düşüren siz değil miydiniz?

Bir destan yaratan siz değil miydiniz Dragobi'de

Bayram'la** omuz omuza?

Siz değil miydiniz kurşunlara ve kuzey yeline bağrınızı açan,

gençliği yollardan aşkırtan siz değil miydiniz, yaralı yaralı?

5

Ara sıra,

sessiz bir top bulduğumuz olur

yamaçlarında dağların,

ısrırganlar arasında bırakılmış yüzüstü,

tekerlekleri kırık,

bir kara top.

Düşünceli düşünceli deriz o zaman:

* Sellam Muraj: 11 Haziran 1920'de, İtalyan işgalindeki Vlora'nın kurtuluşu için savaşırken ölen yurtsever.

** Bayram Curi: Ünlü yurtsever.

“Babalarımızdır

Avrupa’nın en yetkin işçilerinin

döktükleri bu toprakları

susturan.”

Bir gün düşmüş olur

müzelere yolumuz.

parlak vitrinler görürüz,

tabancaların,

kılıçların

ve eski tüfeklerin

sergilendiği.

Düşünceli düşünceli deriz o zaman:

“Bu silahları taşımışlar babalarımız

kemerlerinden hiç çıkarmadan,

ve sürünce düşmanı en son siperlerine dek,

ve mermileri tüketince,

başlamışlar taşlamaya!”

6

Ara sıra,

daldığımız olur düşüncelere,

anımsarız o eski günleri,

hani o günlerde siz,

devrimin askerlerini

kilimlerin ya da çam dallarının üzerinde

ekmek peynirle

beslemiştiniz.

Biz bu düş askerleriyiz işte,
duvarları isten kapkara,
soğan, nane, karabiber ve
sarmısak kokan odalarda

uyan
düş askerleri.

Kavalın ve titreyen bir gırnatanın eşlik ettiği
o çok eski türkülerle gözlerini açanlarız,
eskilerin, direklerini güçbela çattıkları
samandan bir dam altında.
Döşeklerde uyumadık biz şimdikiler gibi,
bebekler sunmadı analarımız
beşiklerimizin başında bize,
onlar yalnız kolyeler verdiler bize, gözyaşından.
Ormanın odunundan yapardınız beşiklerimizi,
ne çok mermi çıkardı odunların içinden,
bizler, ağlamıştık,
dilimizin altında mermilerle!

Bizler,
çocuklarınız sizin,
uyumuştuk
üzerinde mermilerin!

7

İşte siz,
böyle adam ettiniz bizi,
ey babalarımız!
Dur durak bilmediniz.
Ve bir bahçıvan sabrıyla
ve yılmadan
bizi doyurdunuz,
bizi,
devrimin bu askerlerini.
Siz o zaman şöyle derdiniz:
“Yollar açacak bizim çocuklar,
git git bitmez,
babalarının gittikleri yollardan
çok başka.”
Ve biz, evimizi bırakıp dağlara çıktık.
Ve biz, yıllar boyu önderlerimizin ardından gittik.

8

Ve biz alıp sizin en güzel düşlerinizi,
yüzyılların o en güzel düşlerini
özgürlük düşlerini, özgür topraklar düşlerini,
o insanca düşleri, o tatlı ocakbaşı düşlerini
alıp birleştirdik onların hepsini kendi yüce düşüncemizle.
Siz tartışır dururdunuz bizimle tarlalarda ve kırlarda
toprağı sürmekten daha yorucu gelirdi bizim düşümüz size, daha ağır.
Ama ne zaman ki başladı düşmanlar ileri geri konuşmaya,

ne zaman ki bizim sevgili düşümüze sövüp saymaya başladılar,
çelik bir kalkan gibi gerdiniz göğüslerinizi düşmanla aramıza,
durdunuz kutsal bir kurban sunağı önünde durur gibi.

9

Bize arada bir kızdığınız olur,
uymadığımız vakit eski törelerinize;
ağzınızda pipo, sessiz soluksuz oturup ocak başında,
usulca eğersiniz tütün dumanları arasında başınızı;
kızarak eve döndüklerinde kızlarınız gece geç vakit,
zayıf parmaklarınız kıpırdaşır sinirli sinirli:
“delikanlılarla gezmişlerdir mutlaka!” diye düşünürsünüz,
ama çok sürmez kızgınlığınız.

Ve toplanırsınız yeniden
hepiniz kapı önünde, taş sıra üzerinde,
uzanır uzaklara düşünceleriniz
saban izleri gibi,
patikalar, keçi yolları gibi uzanır
düşünceleriniz uzaklara.

“Oysa hiç de fena değildi eski töreler,
bize yüzyıllar boyu arkadaşlık ettilerdi
yumuşak tütün dolu şu tabaka gibi,
elimizdeki şu pipo gibi
arkadaşlık ettilerdi!”

Çok zordu doğrusu sizin için,
babalarımız,
çok zordu.

yeni yasaların düzenine uymak,
kurum karası törelere karşın
elektrik santrali kurmak

ya da gübre fabrikası!

O eski töreler kalmadı artık,
o eski töreler yaşamıyorlar.

Siz değil misiniz yok eden kan davası yarasını
biz partizan olup çıktığımızda dağlara,
siz değil misiniz kan davası yarasını kıran
o haydudu, o düşmanı hep birlikte kovaladığımızdan bu yana?
Patlarken intikam tüfekleri,
ne Paskalyadan söz ediyordu kimse,

ne de Ramazandan,

çünkü yıkanmıştı sokaklarımız ışıklarla,
çünkü babalar ve oğullar tek bir yürek taşımadaydılar artık.

10

Genişler düşünceleriniz, genişler, yayılır.

başlar buğday tohumundan,

gider ta hükümete dek,

düşünceleriniz aşar tepeleri,

ovaları, koyakları dolaşır,

çıkarc çiftlik avlusundan,

gider evrene ulaşır.

Ve siz düşünürsünüz radyoların başında kara kara:

Kim bilir babalarla oğullar arasında neler olur

tanyerinin gölgeli olduğu ülkelerde?

Buz gibi bir soğuk babalarla oğulları ayırır.

Şöyle yazarlar uyutmak için halkı:

“Yaşlılar bir işe yaramazlar,

birlikte yaşamamız olanaksız

bizim onlarla,

bizim,

modern insanların.

Onlarda yaşlılık bir yara.

Çağın dışında debelensinler bırakın!”

Pazar şairleri,

hani şu,

kabarelerde “izm” modalarını gargara edenler yok mu,

dikerler bir kadeh üstüne bir kadeh,

bir kadeh üstüne bir kadeh daha,

ve atarlar ihtiyarları rüzgârların önüne

hurda eşyalar gibi.

Bilirsiniz kimdir onlar

ey babalarımız

onlar tvist yapanlardır,

suratları ter içinde, kıpkırmızı,

kurşunlayanlardır onlar

Vietnamlıları

çeltik tarlalarında!

İyi çocuklarınız var sizin,

ey babalarımız;

çünkü biz birleştirdik bütün düşleri tek bir düşte,

çünkü biz dövdük buğdayı sizinle yan yana,

çünkü biz birer biblo gibi görmeyiz sizi.

Birkaç küçük burjuva fırlaması,

birkaç sözde ilerici,

aldıkları vakit bizi çevrelerine,

fitne sokmaya çalışırlar aramıza,

bir kez değil, iki kez suya götürür

susuz getiririz biz onları ya, neyse,

ya da birkaç toy delikanlı,

paçaları bol pantolonlu birkaç zibidi,

kalkışlırlar sizin kafanızı ağrıtmaya

sokak ortasında rumba yaparmış gibi,

osaat ifrit oluruz, kan sıçrar tepemize!

Sizi maytaba almalarına hiçbir vakit izin vermeyiz,

arada bir de olsa

izin vermeyiz gene de.

Örneğin, kahvede, kulüpte ya da lokantada

gelip masanıza damlasa yılışık herfin biri,

onu bir bakışta yeriz.

Hiçbir vakit izin vermeyiz sizi maytaba almalarına,

ey babalarımız,

çünkü tüm değişiklikleri sizin omuzlarınız taşıdı,

Arnavutluğu siz sırtladınız kılıçlara karşı,

sizin demirden omuzlarınız üzerinde kuruluyor
güzel ve soylu ne varsa,
yılların ağırlığıyla bükülen ve çöken
ve yeniden güçlenen omuzlarınızda.

12

Ama gençlik geri gelmiyor bir daha,
babalarımız,
gençlik bir daha geri gelmiyor!
İçinizden biri,
bırakıp ateşin, korun, alevin yanma
piposunu ve içilmemiş tütününü,
gözlerini yumuveriyor bir sabah.
Ve biz okuyoruz ölmüş büyükler köşesinin kırmızı manşetleri altında
kara çerçeve içindeki adınızı.
Duruyoruz bir an sessiz ve kederli
kulenin önünde,
baraj,
kitap,
ekin demeti...
Biz iyi tanırız o iki bilge gözü,
gazetemizin bir kenarında
ölmüş büyükler köşesinde
dört kara çizgi arasından bakan.
İyi tanırız o iki gözü!
Partizan evlerinde gördüydük, ocak başında,
kırk parçaya böldüğümüz gün bir ekmeği,

yediğimiz gün yirmi kişi üç tabaktan.
Ferah olsun diye, aydınlık olsun diye odalar,
iyice bakasınız diye gözlerimizin içine,
domuz yağlarını yakardınız, bebelerin besinini,
eski konserve kutularında.
O Kasım ayında, siz değil miydiniz
evi açıp anahtarları bize veren?
Ve biz sizin parti ocağında yatmadık mıydı
sedirde ve hasır üzerinde?
Çökünce üzerimize uzun gece,
siz değil miydiniz Enver Hoca'yı konuk edip
dağda ıslanmış rubalarını kurutan,
yamayan siz değil miydiniz
fundalıklarda yırtılan postallarını onun?
Dağlar gümbürderken zaferle, fırtınayla,
Roma ve Berlin haydutları vahşi miğferleri altında gizlenirlerken,
akarsularda parıldarken silâhların alevleri,
dar boğazlarda, dik yamaçlarda silâhların alevleri parıldarken
siz değil miydiniz karın altında, patikalarda,
rüzgâra karşı, düşe kalka,
kılavuzluk eden işçilere?
Siz değil miydiniz hapisanelere gelen,
vermek için bize,
biz oğullarınıza, yüreğinizi?
Gönlünüz kırık, geri dönerdiniz,
eğerek başınızı, bize usulca,
“Sakın boyun eğmeyin, çocuklar!”
derdiniz.

Siz değil miydiniz, çocuklarınız vurulunca,
sabanı ve her şeyinizi bir kenara atıp,
partizan yıldızları dikip feslerinize,
dededen kalma tüfekleri omuzlayan?
Çok iyi tanıyoruz biz sizi,
sizi gördüydük,
sevgili ihtiyarlar,
koyaklara indiğimizde,
sarılıp öpmüştünüz hani bizi,
ey babalarımız,
yaban elmaları doldurmuştunuz ceplerimize...

13

Artık biz de baba olduk,
ey babalarımız!
Sizin bize geçirdiğiniz kan
akar damarlarında çocuklarımızın.
Ve toprak çekiç gibi vurduğunu duyar nabzın!
Ve böylece sürer gider yaşam:
Bu çok eski topraklarda babalar gelirler birbiri ardından,
ak bir anıta benzeyen kafalarında evirirler çevirirler
gelecek kuşakları kuşkuyla.
Ve bizim çocuklarımız da meraklandırırlar bizi.
Sık sık onları düşünür, yeriz kendi kendimizi,
çünkü çağımız güneş ve rüzgâr çağı,
ve hiç de kolay yutulur lokma değil
bu çağ.

Kulaklarımızda kurşunlar vızıldar.

Barut kokusu

ve parıltılar ortasında

algılamayı biliyoruz ve duygulanmayı

üç yüz kilometre uzaktan

Alp dağlarının tepelerinde

örtülerini hiç kaldırmayan

koyak içindeki Kosnipola kadar.

Orda buğdayların üzerinde salları

dallarını

portakal ağaçları.

Ve biz, çocuklarımızı gözetmeden, deriz onlara:

“Arayın

çocuklar

kelle koltukta.

Ulu yollar açın

içinizin aydınlığıyla

bir vakitler yaptığı gibi

belleri bükülmüş babalarınızın.

Unutmayın onları hiçbir zaman,

onlar ki, çorak dağları bırakmıştılar,

onlar ki, gelmiştiler Tiran’da zafer adımlarıyla yürümeye...”

14

Ama gençlik geri gelmiyor bir daha,
babalarımız,
gençlik bir daha geri gelmiyor!
Ceplerinizi doldurdunuz tıktış tıktış, ve yıllık dağarcığınızı,
keçi derilerini alevle tütsülediniz,
deldiniz süngülerle koyun derilerini,
ince, duygulu kaldınız her zaman,
fırtına gibi soylu, dürüst.
Kederle kırışmış alınlar.
Çalışmaktan aşınmış eller.
Ve yıllır geçer gider,
zaman yaratır eserini:
Buruşturdu ve eğdi sizi bir bağ bıçağı gibi.
Bize göre siz bir çağsınız oysa,
soylu,
görkemli
bir çağ.

Çev. A. Kadir - Mehmet Günsür

İ S M A I L K A D A R E

1936 yılında Güney Arnavutlukta Gjirokaastro'da doğdu. Doğduğu kentte liseyi bitirdikten sonra, Tiran Edebiyat Fakültesine yazıldı. Daha sonra öğrenimine Moskova'da Gorki Edebiyat Enstitüsünde devam etti. 1960'ta yurduna döndü. Kendisini büsbütün yazarlığa adamadan önce bir süre gazetecilik yaptı. Birçok yabancı ülkeyi gezdi. Evlidir ve eşi Helena, ilk Arnavut kadın romancıdır. Şiir kitapları: Gençlik Dizeleri (1954), Düşler (1957), Benim Yüzyılım (1961), Şu Yüce Dağlar Ne Düşünürler (1964), Güneşli İşlemeler (1968). Öbür kitapları: Ölü Ordunun Generali (Roman, 1962), Düğün (Roman, 1967), Güney Kent (Denemeler, 1967), Kale (Roman, 1971), Şiir Boyunca Halkın Biyografisi (Eleştiri derlemesi, 1971), Uzaklardaki Çizgiler (Yolculuk izlenimleri, 1972), Büyük Yanlızlığın Kışı (1973).

S A N A Y İ D Ü Ş Ü

1

Ovaya yağmur yağıyor.

Ağaçları iteliyor rüzgâr dirseğiyle.

Büyük yolun kıyısında komitenin bir cipi.

Lâtince bir tümce kadar soğuk bu ufukta

yeni sözcükler kusacak

Martin fırınları

yarın,

dumandan sözcükler,

demirden,

kıvılcımdan,

kızıl ve kara* sözcükler,

yarın.

Bir kent yükselecek, yepyeni,

ne eski kale duvarları olacak içinde,

ne kiliseleri, ne eski çağ müzeleri,

ne, kuleleri ihtiyarların dişleri gibi sallanan şatolar olacak,

ne de, kaçınılmaz bir koruyucu tanrıça.

* Arnavutluk bayrağının renkleri.

2

Bir kent olacak bu, demirden,
yapamayacak sokaklarında hiçbir zaman
düşman askerleri geçit töreni.
Hiçbir zaman eksik olmayacak kulelerinde
kızıl ve kara duman,
kızıl ve kara bayrak.

Kenti olacak bu Arnavutluk insanının,
Arnavutların kenti.
Ne “Güneş-Kent” gibi bir ad konacak ona,
ne de “Cennet-Kent”, “Huzur-Kent” gibi cıvık adlar konacak
Yeni Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin
Yeni Sanayi Kenti olacak
sadece adı.

3

Bu kent,
çayına limon sıkıp esnemeyecek
gömülerek pijamasına
akşamları.
Proleter ortak çalışma içinde yüzecek bu kent.
Kemerinde tabancalar asılı
ve kara bıyıkları ağzına dolan
eşkıyanın afişleri
asılmayacak duvara
kahvelerinde bu kentin.

Çürüyen her şeyi
yakıp kurutacak,
silecek her pası
elektrik akımı.
Yalnız proleter insan parlayacak bu kentte
pırıl pırıl.

4

Su birikintileriyle dolu ova.
Rüzgâr eser uğul uğul.
Durur komitenin cipi
kıyısında büyük yolun.
Bakarım ilk kazıklara kirli camdan,
beyaz kazıklar gömülür
ıslak toprağa tohum gibi.
Bunlar canavar düdüklerinin tohumları,
bunlar yapıların, ışığın tohumları,
gürültünün çeliğın
ve gelecek aşkların.
Hangi rüzgârın gücü yeterse
bu tohumları kurutsun gelsin!

5

Biliyorum, çok uzakta,
bir yerlerde, birisi,
ıssız bir yerlerde,
çekmiş bir savaş aracı
büyük bir yolun kıyısına.

Uzakta, çok uzakta,
korkunç, kara bir denklemde
korkunç bir x gibi,
bu yöne doğru takılacak,
bu yepyeni kente doğru,
yeni bir füze.

Sonsuza dek, bir ölüm parabolü,
bakacak birleştirmeye fırlatma rampasıyla
aşklarını, ışıklarını bu kentin ve çiçeklerini.
Vaktidir hesaplamanın şimdi, tam vakti,
fırlatma rampalarıyla kentlerin arasını.

Unutma ama, ey başkent,
unutma ey koca göbekli,
cazlar, şamatalar, reklamlar içine batmış başkentlerinin
uzaklığını hesapladık
biz de senin.

Yıkamaz bu kazıkları hiçbir fırtına,
 bu alçakgönüllü beyaz kazıkları, bu incecik kazıkları.
 Ve rahatlıkla vazgeçebilir
 hiç korkmadan bu kent
 koruyucu tanrıça Athena'dan.
 Bu kent çiçek gibi açacak,
 bu ölümsüz kent,
 paslanmayacak hiçbir zaman
 demirden hücreleri bu kentin.
 Sahte şairler öremeyecekler
 bu kent için
 sırf hurda demirden
 kilometrelerce yakınmalar.
 Hiçbir şair,
 kahvelerde, gece kulüplerinde,
 batakhanelerde sürünmeyecek
 cilveleşerek orospularla,
 saf aşk şiirinin namusunu ederek iki paralık.

Başka şairler gelirseler
 çağını doldurmuş şairler çetesinden,
 koltuklarının altında bir sürü yayımlanmamış şiirle,
 şaşkın şaşkın soracaklar:
 “ŞİİRLERİ TAMİR FABRİKASI,
 bilir misin, kardeş, nerde?”

7

Biz geleceğiz asıl,
biz, sosyalist gerçekçi şairler,
geleceğiz ceplerimiz şiir dolu,
yöneleceğiz dosdoğru
çeliğe su verilen yere.

Ve dizelere diyeceğiz ki:

“Takın güneş gözlükleri
istemezseniz kör olmak.”

Işıktan korkan dizelerin madene yaklaşması yasak.

Gelsin bizimle en güçlü, en dayanıklı dizeler,
gelsin gürül gürül ter dökmeye.

Bakar eriyen bir maden
dizelerin gözlerinin içine,
madenlerin dizeleri.

8

Maden akıtılacak,
ilk maden.

Arnavutluk verecek madenini çeliğe,
canlı çeliğe.

Eski kahramanlar,
ellerinde yabancı kılıçlarla,
yabancı demirlerle
fırtınalardan geçmiş eski kahramanlar,
titreyecekler soğuk mezarlarında.

Bir kılıç dökün, emekçiler,

ilk damladan,
Kastriyo'nun* anısına bir kılıç!
Yüzyılların ta dibinden,
mezarlıkların, türbelerin ta dibinden,
sırtlarında kızıl çantalar gibi yaralarla,
bu ulusun ölüleri gelebilirler,
Martin fırınlarının karşısına dizilip sıra sıra
girişte şu yazıyı okumaya:
“Arnavutluk için maden.”

9

Saldırmayı göze alırsa bir gün bize düşman,
bu maden kıvılcımlar saçacak dört bir yana.
Korkunç silahlar dökeceğiz,
vuracağız düşmanı alnından.
O zaman, biliyorum, siz de geleceksiniz,
eski silahlarınız da olacak yanınızda,
olacak eski kılıçlarınız,
onları yüksek fırınlara atacaksınız,
onları, erimeleri için.
Füzeler yapacağız biz sonra onlarla.

* On dokuzuncu yüzyılda istilacılara karşı savaşmış ulusal kahraman.

Kilisesiz olacak bu kent,
an kulesiz.
Ama uracıkta,
kıyıcığında kentin,
yeni bir mezarlık açılacak,
parmaklıkla çevrili
i karartan bir mezarlık.
Hayat bu,
bir gün gelir
götürmek gerekir ilk demirciyi son evine.
Olmayacak papaz falan,
almayacak lm anı,
yalnız canavar düdükleri uğurlayacak çığlıklarla
mezarına ustamızı.
Sıcak yaşlar dökecek
Martin fırınları o gün
madenlerin bağrından
grl grl.

Ben de yeğlerim
kiralık ağılayıcıların hıçkırıklarına
canavar düdüklerinin çığlığını,
gözyaşlarını madenlerin.

11

Madenden bir kent.
Ama insanların içi sepserin
madenlerinin ortasında.
Bir yığın gereksiz şeyler de olacak belki,
gözleriyle adam çağıran kadınlar olacak sokaklarda,
kumarbazlar, berduşlar, pezevenkler,
çocuk düşürmeler falan gibi,
bütün bu pislikler bir yana,
proleter ahlakı parlayacak
her zaman pırıl pırıl.

12

Elveda, gelecek akşamlar, elveda!
Pergel gibi aç aça bacaklarını
yüksek dağlardan tek başına
bir dağlı kopup inecek
Alplerden bir parça gibi,
tepesinde kieleşesi*,
kentin ışıklarına doğru yönelecek karanlıkta.
Ufuklara bakacak,
uzakta, yüksek fırınların tutuşturduğu
kıpkızıl ufuklara.

Sessiz bir elveda
yüksek dağlara,
tüfek takırtılarına eşkıyaların,
ve zamanın uçurumları içinde can çekişen
geleneklere, törelere
elveda!

* Kieleşe: Arnavutların başlarına koydukları geleneksel takke.

Ama başka bir gece,
 palavracı bir güz gecesi,
 bir başka dağlı incek,
 yaşlı bir çam gibi kavruk bir ihtiyar,
 bir eski revolver kemerinde, kafasında fırtınalar eser.

İncek dağdan
 vurmak için kızını,
 kız demirci olmuş
 “ne ırz komuş,
 ne namus,
 ne iman.”

Orda, karşıda,
 kara dumanlar kusacak fırınlar öfkeli öfkeli,
 yankılanan sisler bulanacak kana.
 Bakacak ihtiyar uzaktan
 hınçla fırınlara.
 Yüksek fırınlar, kandan
 ve dumandan uzun saçlarını
 sallayacaklar ihtiyara doğru.
 Ve incek ihtiyar,
 geleneklerin tozlu bir parçası gibi,
 korkunç,
 kavruk,
 incek ağır ağır.

Tahta ayakkaplar takırdayacak

yeni yeni uyanan kent'in

kaldırımlarında sabahleyin,

sarsılıp değişen yüzyıllar

çalıyormuş gibi

yeni dünyanın kapısını.

Kaldıracak ağarmış başını ihtiyar adam,

bir gökyüzü görecektir karşısında birdenbire,

yüksek fırınlar görecektir üzerinde bulutların,

kapkara,

içine dünyada girilemez,

demirden bir cehennem;

ve çatılmış mızrakları cehennemin,

ve canavar düdüklerinin çığlıkları,

ve yeniyi savunan

ve yenilmez

ve korkunç

binlerce kıvılcımdan ve buhardan gözler

“dur!” diyecekler,

“dur!”

O anda atacak yere

tabancasını ihtiyar adam.

Bu tabanca yarın

burda demirlerle bir arada

eritilecek yeniden,

pası gidecek yüzyılların,

bir yumruk çıkacak, yepyeni
ve pırıl pırıl bir yumruk
bu eski madenlerden.

15

Selam, yeni yapılar!
Çok az olmuş yazılı
sokakların beyaz plakaları.
“Homeros sokağı”,
“Demir alanı”,
“Komün alanı”

Selam, yeni sokaklar, yeni mahalleler!
Selam, emekçi mahalleleri!
Sokak lambası, selam sana,
sabahın cilasını solduran dost lamba!
Sevenleri ayıran raylar,
soluk soluğa lokomotifler, selam!
Günaydın, yarık karınlı otomatik telefonlar,
akşama dek yaşlanacak temiz sabah havası,
geceyi ordan burdan bölen taksilerin ışıkları,
yağmurdan solmuş son afişler,
uyurgezerleri andıran anıtlar,
günaydın hepinize!
İyi akşamlar, yeni kentin körpe fidanı!
Gencecik bir kızın vücuduna benzersin,
üstünde kadınlığın ilk belirtileri.
Doğurgan bir kadınlıktır bu,
kim bilir ne heykeller üreyecek ondan!

16

Yağmur yağıyor ovaya.
Duruyor yeşil cip
kıyısında büyük yolun.
Kaldırdım rüzgâra karşı ceketimin yakasını.
Bir cigara yakıyorum,
sessiz soluksuz.

Arkeologlar hiç aramayacaklar
yıkıntılarını bu kentin,
ne toz yağdıracak zaman, ne kül
onun başına.
Çünkü o, yaşamın kendisidir;
her zaman soluk alacak o
kordan bir gülümsemeyle,
dolaşacak çelikten bir kan
damarlarında onun,
duman, buhar ve kıvılcım kusacak o
ta sonsuza dek,
zamanın, unutuluşun, müzelerin üzerine,
durmadan.

Çev. A. Kadir - Mehmet Günsür

V I E T N A M

Hangi kahramanlık destanından çıkıp geldin,
pirinçten saçların napalmla yanık,
benzersin yeni tür
bir mitolojik varlığa, Vietnam,
yarı tutsak,
yarı özgür.

Bir asker gibi geçtin bir uçtan bir uca,
sürüne sürüne yerküreyi,
girdin evimize apansız.
Birden öyle geldi ki bize,
masadaki pirinç tabakları
doluverdi bombalarla.

Bir sevgi bekliyordu bizi yaşamın bir kenarında,
senin sevgindi bu, Vietnam, senin sevgin.
Ateşten ve napalmdan saçlarınla
hangi kahramanlık destanından çıkıp geldin?

Çev. A. Kadir - Mehmet Günsür

A F R İ K A

Doğruldu Afrika
o kapkara göğsüyle gecenin içinden,
kızgın kum fırtınaları altında,
kandan ve kauçuktan bir yağmur altında,
tropikal kasırgalar altında,
sonsuz çöllerin içinden
doğruldu.

Avrupa'dakiler, şu uzaktakiler,
deve tüyüne ne kadar alıştılar!
Ama artık develerin derileri yara dolu.
Yeni vahalardır bu yaralar,
kan vahaları.

Afrika,
kıvırcık saçlı Afrika!
Sanki zenciler gecenin derisini yırtmışlar,
kapkara bin parçaya bölmüşler,
her parçayı vücutlarına sarmışlar,
fırtınaların içine dalmışlar.

Radyolar vızıldar dokularında
senin, Afrika:
Patlayan çiçekler,
hükümetler,
cumhuriyetler.
Başkaldıran Afrika,
yiğit Afrika,
türkülerin vatanı!

Çev. A. Kadir - Mehmet Günsür

D Ü N Y A   Ü Z E R İ N D E   G Ü L Ü M S E M E

1

Gerinir durur aşağılarda bulut yıkıntıları.
Hava öbek öbek, hava parça parça, hava karman çorman.
İçimiz karardı.
Yaşar ışıklı ve cümbüşlü bir dünya, altında bulutların.
Ufukta bulut döküntüleri, kül rengi, iri iri.

Uçuyoruz üzerinde Avrupa'nın.
Kentler alabildiğine geniş.
Rüzgârda salınan kentler, yaşlanmış hepsi de.
Beyaz haçlar, kuleler, çan kuleleri,
hiç kesilmeyen
beyaz kıllar gibi.

Dünya kocamış.
Tıraşı uzamış dünyanın.
Çok şey var daha yapacak:
Eski pisliğinden dünyayı arındırmalı,
nur topu gibi yeniden doğmalı bu dünya.

2

Gömülmüşüz koltuğumuza,
bir kapitalistle ben,
ikimiz yan yana
yiyoruz yemeğimizi
bakarak gözlerinin içine birbirimizin.

Aşğılarda kentler tabaklara benziyor,
kocaman yapılarla, müzelerle, garlarla
dolu dolu tabaklara.

Çatalını alır almaz yanımdaki eline
hazırlanır sanırsınız
yapıları, müzeleri, garları
kaz ciğeri yer gibi yemeye.
Gömülmüşüz koltuğumuza,
yiyoruz yemeğimizi.
Dünyayı allak bullak ediyor
yanımdakinin çatalı.

3

Akşam bastırdı bastırarak.
Başladın sen yurdunu özlemeye.
Bulaşıyor üzerimize karanlık.
Nerdeyiz, nerde?
Aşğılarda bilinmeyen kentler
başladılar yanar döner olmaya,
ölgün korlar gibi başladılar
orda burda kızarmaya.

Gece soğuk, yabancı ve ıslak.
Hemen uzatmak istersin
bu kentlerin üzerine
ısıtmak için ellerini,
uzatır gibi üzerine uzaktaki bir maltızın.

4

İniyoruz karanlığın içine.

Gece yarısı.

Gözleri kör eden ışıklara boğulmuş

bir hava alanı çıktı

karşımıza birdenbire.

Işıklı reklamlar önümüze serdiler

insanları baştan çıkaran tabelalarını.

Gecenin gövdesinde mavi dövmeleer gibiler.

Gel de anımsama ocağın ateşini,

uzaktaki o evde,

namuslu ateşini ocağın.

Gel de mırıldanma:

İnseydi uçaktan bu gece

gecenin yolcusu

Promete,

ne düşünürdü acaba

duvardaki reklamları görünce?

–Ben bu yılışık reklamlar için çalmadımdı

tanrılardan ateşi–

5

Haydi yeniden yola.

Hava berbat mı berbat.

Sallanıyor Karavelin kanatları kuşkulu kuşkulu.

Bağlıyoruz kendi kendimizi koltuğa,

kölelik çağındaki gibi.

“No smoking”* sözcükleri yanıyor.

Şu anda bana deseler ki;

“Hangisidir sence en korkuncu ölümlerin?”

Derim: “Sizi böyle memleketten, sizi böyle kavgadan,
sizi böyle dostlardan uzak,
sizi böyle koltuğa bağılyken,
şu yabancı sözcüklerle,
şu ‘no smoking’le,
şu mezar taşınızın yazıtıyla yani yakalayandır,
derim, ölümlerin en korkuncu.”

6

Konuyoruz Kopenhag’a.

Yağmur yağıyor.

Akıyor hava alanının koskocaman camlarından sular.

Sen göründün gözüme

çizdiği çizgilerde yağmurun.

Saçların darmadağın.

Küt küt etti yüreğim.

Devam ediyor kötü hava.

İçerde bir aşağı bir yukarı.

Camların ardında pistler, ıslak ve göz alabildiğine.

Gecikmiş bir uçak indi alana.

Uçağın kapısında yolcular,

karanlığa karışıyorlar birbiri peşi sıra.

* Sigara içilmez.

Dayadım alnımı geniş bir pencereye.
Her yanımla cam.
Hep cam sağım solum.
Hep seni görüyorum hep seni, ne yana baksam.
Döküyorsun dağınık saçlarını bir Danimarka yağmuru gibi.

7

Transit yolcular salonu.
Uluslararası bir hava alanının alışlagelen hali.
Çarşaflar içinde bir sürü zenci,
sanki çöllere sarınmışlar.
Küme halinde gördüydüm onları bir akşam dans ederlerken,
beyaz çarşaflar şişip şişip dönüyordu boyuna:
Bana öyle geldi ki o akşam.
fırtınanın tam-tam'ları altında
çöllerdi dönüp duran.
Ama bu konforlu salonda şimdi hepsi dupdurgun.
Güçlü bir zenci yapışmış koluna
dal gibi bir parisli genç kızın:
Hani sanki Nil nehri Sen nehrini
kolundan tutmuş da denebilir buna.
Parisli kız bir içim su.
Daha çok erken ama, kara derilim,
gömülmen için yumuşacık koltuğa.
Omuzlarında bak hâlâ çölün çarşafı.
Ve yeni-sömürgecilik
bir kaplan gibi pusuda.

Çobanlarımız ağıla nasıl
 sırtlarında götürürlerse
 körpecik bir kuzuyu,
 tıpkı onun gibi ben de
 bir resimli boyunbağı sarmışım boynuma:
 Kentler ve köprüler
 kuşatıyorlar boynumu,
 dalları kıpır kıpır palmyelerin,
 çınlıyor kilise çanları Amsterdam'ın,
 ve evler uzanıyorlar yığın yığın,
 dünya sırtında
 sanki bir beyaz kuzu.
 Ve göğsümde
 sevgili yüzü
 Lenin'in.
 Bütün bunlara ben bir kieleşe giydirdim,
 piramitlerin üzerine bir kieleşe,
 Notr Dam dö Pari'nin tepesine tam,
 çeşitli ırkların tepesine
 bir kieleşe.
 Kondurmuş gibiyim
 sanki dünyanın üzerine
 bir gülümseme.

a

Agolli, Drittero 442

Alexandru, Ioan 424

Andreev, Vesselin 143

Angelov, Marko 178

Arapi, Fatoş 437

b

Bacovia, George 331

Banuş, Maria 385

Banuta, Ion 388

Başev, Vladimir 288

Beniuş, Mihai 351

Blaga, Lucian 341, 427

Blandina, Ana 427

Blenika, (Penke Deneva-Zeneva) 82

Bojilov, Bojidar 195

Bolinteneanu, Dimitrie 311

Bolliac, Cezar 306

Botev, Hristo 19, 26, 35, 129, 131, 153, 224, 228

Breslaşu, Marcel 348

Burin, Ivan 129

c

Cagarov, Georgi 214

Cassian, Nina 395

Constantin, Ilie 421
Corbea, Dimitru 361
Coşbuc, George 320, 335
Cotruş, Aron 338

d

Damyantov, Damyan 268, 291
Daskalova, Liana 226
Dimitrova, Blaga 192
Dumitrescu, Geo 391

e

Elenkov, Liqezar 299
Eminescu, Mihail 315, 408, 415, 424
Evtimov, Evtim 271

f

Furnaciyev, Nikolay 90

g

Germanov, Andrey 268
Gerov, Aleksandır 158
Goga, Octavian 335
Golev, Vladimir 184

h

Hançev, Vesselin 149
Hrelkov, Nikolay 76
Hristozov, Nikolay 254

l

Isaev, Mladen 98

j

Jebeleanu, Eugen 372

Jotev, Dobri 171

k

Kadare, Ismail 466

Karaangov, Peter 251

Karagozov, Vasil 44

Karaslavov, Slav H. 261, 268

Karmançiyev, Todor 92

Karpaçev, Hristo Ivanov 125

Kozlev, Hristo 121

l

Labiş, Nicolae 408

Marinov-Lamar, Lalyu 79

Levçev, Lubomir 268, 276

m

Macarov, Kiril Nikolov 135

Mançev, Atanas Ivan 176

Matev, Pavel 274

Metodiev, Dimitir 180

Migjeni 434

Milev, Geo 48, 76, 79

n

Neculuta, Dimitru 329

Nicolescu, Vasile 399

Nivyanin, Ivan Nedkov 166

O

Ovadiya, David 199

p

Parashivescu, Miron Radu 363

Pençeva, Stanka 239

Penev, Penyu 242

Petrov, Valeri 169

Polyanov, Dimitir

Popov, Anton Nikolay 140.

r

Radevski, Hristo 86

Ralin, Radoy 204

Rumyançev, Sergey 58

s

Smirnenski, Hristo 63

Sorescu, Marin 412

Spasov, Zvetan 161

Staeovski, Tonko 209

Stancu, Zaharia 345, 359

Stanescu, Nichita 405

Staykov, Nikolay 132

Stefanov, Pîrvan 258

Svejin, Georgi 189

Ş

Şeytanev, Georgi 61

Şopkin, Matey 301

t

Teodorescu, Virgil 359

Theodorescu, Cicerone 354

Todorov, Angel 96

Topolov, Ivan Stayanov 137

u

Utan, Tiberiu 402

v

Vaptsarov, Nikolay 86, 98, 106, 107, 140, 242, 276

y

Yasenov, Hristo 41, 76

Yavorov, Peyo 35, 268

Yovkov, Arseni 38

Bulgaristan Hristo Botev, Dimitir Polyakov, Peyo Yavorov, Arseni Yovkov, Hristo Yassenov, Vasil Karagov, Geo Milev, Sergey Rumyançev, Georgi Şeytanev, Hristo Smirnenki, Nikolay Hrelkov, L. Marinov Lamar, Blenika (Penke Deneva-Zeneva), Hristo Radevski, Nikolay Furnaciyev, Todor Karmançiyev, Angel Todorov, Mladen Isaev, Nikolay Vaptsarov, Hristo Kozlev, Hristo İvanov Karpaçev, İvan Burin, Nikolay Staykov, Kiril Nikolov Macarov, İvan Stayanov Topolov, Anton Nikolay Popov, Vesselin Andreev, Vesselin Hañev, Aleksandır Gerov, Zvetan Spasov, İvan Nedkov Nivyanin, Valeri Petrov, Dobri Jotev, Atanas İvan Mañev, Marko Angelov, Dimitir Metodiev, Vladimir Golev, Georgi Svejın, Blaga Dimitrova, Bojidar Bojilov, David Ovadiya, Radoy Ralin, Tonko Staevski , Georgi Cagarov, Liana Daskalova, Stanka Pençeva, Penyu Penev, Peter Karaangov, Nikolay Hristozov, Pırvan, Stefanov, Slav H. Karaslavov, Andrey Germanov, Evtim Evtimov, Pavel Matev, Lúbomir Levçev, Vladimir Başev, Damyan Damyanov, Liçezar Elenkov, Matey Şopkin

Romanya Cezar Bolliac, Dimitrie Bolinteanu, Mihail Eminescu, George Coşbuc, Dimitru Neculuta, George Bacovia, Octavian Goga, Aron Cotruş, Lucian Blaga, Zaharia Stancu, Marcel Breslaşu, Mihai Beniuc, Cicerone Theodorescu, Virgil Teodorescu, Dimitru Corbea, Miron Radu Parashivescu, Eugen Jebeleanu, Maria Banuş, Ion Banuta, Geo Dumitrescu, Nina Cassian, Vasile Nicolescu, Tiberiu Utan, Nichita Stanesco, Nicolae Labiş, Marin Sorescu, Ilie Constantin, Ioan Alexandru, Ana Blandina

Arnavutluk Migjeni, Fatoş Arapi, Drittero Agolli, İsmail Kadare

"İçinde yaşadığımız dünyayı nasıl görüyoruz? Bize gösterildiği gibi mi, yoksa gerçek yüzüyle mi? Elbet emeğin, emekçinin yoğurduğu bir maya var ve bu belirliyor dünyanın gerçek yüzünü. Her alanda olduğu gibi sanatta da bu böyle. Şiir, sanatın en köklü dalı olarak, bu yüzün ortaya çıkmasında, görülür kılınmasında önemli bir yer tutuyor.

A. Kadir'in büyük bir emekle, titiz bir çalışmayla başlattığı Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri antolojisi, işte bu işlevi yansıtan ürünlerden. Onu okuduğumuzda, şiirin yalnız belli ülkelerle, belli başlı ozanlarla değil, bütün kara parçalarını çağlar boyunca kapsayan ana damarıyla buluşuyoruz.

Antolojinin her cildi, biraz daha belirlilik kazanan bir yüzü çıkarıyor karşımıza. Mayasında emeğin, emekçinin yer aldığı bir dünyanın gerçek yüzünü."

Kemal Özer

EVRENSEL
BASIM
YAYIN

